

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
8 mei 2019
Ons kenmerk
COS/U201900364
Lbr. 19/029
Telefoon
070 3738393
Bijlage(n)
-

Onderwerp
Uitnodiging ALV 5 juni 2019

Samenvatting

Hierbij nodigen wij u uit voor de Algemene Ledenvergadering van woensdag 5 juni 2019 (11.00-12.30 uur), die wordt gehouden in de Midden Nederland Hallen in Barneveld. De agendastukken kunt u downloaden via de speciale ALV-pagina op <https://vng.nl/agenda-en-stukken-alv-2019>. Wij sturen de presentiekaart, waarmee de gemeente aan de stemmingen kan deelnemen, volgende week per brief aan de gemeentesecretaris van uw gemeente.

Aan de leden**Datum**

8 mei 2019

Ons kenmerk

COS/U201900364

Lbr. 19/029

Telefoon

070 3738393

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Uitnodiging ALV 5 juni 2019

Geacht college en gemeenteraad,

Hierbij nodigen wij u uit voor de Algemene Ledenvergadering van woensdag 5 juni 2019 (11.00-12.30 uur), die wordt gehouden in de Midden Nederland Hallen in Barneveld. De agendastukken kunt u downloaden via de speciale ALV-pagina op <https://vng.nl/agenda-en-stukken-alv-2019>.

De volledige agenda voor de ALV ziet er als volgt uit:

1. Opening
2. Benoeming van de notulencommissie ALV 5 juni 2019
3. Vaststelling notulen Buitengewone ALV 30 november 2018
4. Mededelingen: oprichting werkgeversorganisatie gemeenschappelijke regelingen
5. Jaarverslag en contributievoorstel
 - a. Jaarverslag 2018 bestaande uit:
 - i. Bestuurlijk Jaarverslag
 - ii. Financieel Jaarverslag
 - iii. Inhoudelijke verantwoording over Fonds GGU
 - b. Contributievoorstel
6. Verenigingsstrategie 'Gemeenten 2024'
7. Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU)
8. Standaard Verwerkingsovereenkomst
9. Voortgang IBP

10. Verantwoording uitvoering moties
 - a. Motie Buitengewone ALV inzake structurele afspraken sociaal domein (jeugd)
 - b. Afdoening moties:
 - i. advies ROB BUIG
 - ii. toekomstbestendig zorgsysteem
 - iii. landelijke gemeente lobby tegen plastic
11. Landelijke inkoop jeugd en Wmo zintuigelijk gehandicapten
12. Klimaatakkoord
13. Invulling vacatures VNG-bestuur en commissies
14. Statutenwijziging VNG: beëindiging VNG-lidmaatschap samenwerkingsverbanden
15. Rondvraag/WVTTK.

Wij sturen de presentiekaart, waarmee de gemeente aan de stemmingen kan deelnemen, volgende week per brief aan de secretaris van uw gemeente.

Aanmelding voor de ALV

U kunt zich aanmelden voor de ALV via de website <https://www.vngjaarcongres.nl>. Ongeveer twee weken voor de bijeenkomst ontvangt u een bevestiging van uw inschrijving en de routebeschrijving naar de congreslocatie. Ook indien u zich op een later moment nog wilt aanmelden voor de ALV vragen wij u om gebruik te maken van bovenstaande link.

Voor meer informatie over de ALV kunt u contact opnemen met de Concernstaf van de VNG, ondersteuning bestuur en directie via e-mail bestuurszaken@vng.nl of per telefoon via 070- 3738393. Overige organisatorische vragen kunt u stellen aan VNG Congressen, via e-mail <mailto:info@vngjaarcongres.nl> of per telefoon 070-3738458.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter

AGENDA Algemene Ledenvergadering VNG

Woensdag 5 juni 2019, van 11.00 tot 12.30 uur, Midden Nederland Hallen te Barneveld

1.	Opening	
2.	Benoeming van de notulencommissie ALV 5 juni 2019	
3.	Vaststelling notulen Buitengewone ALV 30 november 2018	Bijlage
4.	Mededeling: Oprichting werkgeversorganisatie gemeenschappelijke regelingen	Bijlage
5a.	Jaarverslag 2018	Bijlage
	<ul style="list-style-type: none"> - Bestuurlijk Jaarverslag - Financieel Jaarverslag - Inhoudelijke verantwoording over Fonds GGU 	
5b.	Contributievoorstel	Bijlage
6.	Verenigingsstrategie 'Gemeenten 2024'	Bijlage
7.	Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU):	Bijlage
	<ul style="list-style-type: none"> - Meerjarenprogramma GGU 2020-2024 	
8.	Standaard Verwerkingsovereenkomst	Bijlage
9.	Voortgang IBP	Bijlage
10a.	Motie Buitengewone ALV inzake structurele afspraken sociaal domein (jeugd)	Bijlage
10b.	Afdoening overige moties	Bijlage
	<ul style="list-style-type: none"> - Advies ROB BUIG - Toekomstbestendig zorgsysteem - Landelijke gemeente lobby tegen plastic 	
11.	Landelijke inkoop jeugd en Wmo zintuigelijk gehandicapten	Bijlage
12.	Klimaatakkoord	Bijlage

13.	Invulling vacatures VNG-bestuur en commissies	Bijlage
14.	Statutenwijziging VNG	Bijlage
	Beëindiging VNG-lidmaatschap samenwerkingsverbanden	
15	Rondvraag/WVTTK	

MOGELIJKHEID AMENDEMENTEN EN STEMPROCEDURE

Mogelijkheid tot indiening amendementen

Statutair is het mogelijk amendementen in te dienen op aanhangige voorstellen.

Amendementen kunnen tot uiterlijk negen werkdagen voorafgaand aan de ALV worden ingediend.

Dat betekent dat amendementen uiterlijk donderdag 23 mei a.s., 10.00 uur, bij het VNG-bureau moeten zijn ingediend (via e-mail: bestuurszaken@vng.nl). Vervolgens zullen wij de leden op de hoogte stellen van de ingediende amendementen en de preadviezen van het bestuur daarbij, zodat zij op basis daarvan de standpuntbepaling binnen de gemeente kunnen voorbereiden.

Mogelijkheid tot indienen moties

Moties kunnen worden ingediend tot in de ledenvergadering zelf. Indien mogelijk wordt u gevraagd moties zo vroeg mogelijk in te dienen bij het VNG bureau (via e-mail: bestuurszaken@vng.nl).

Dat stelt het bestuur in staat om de leden tijdig te informeren over de motie en het preadvies van het bestuur daarop. Op basis daarvan kunnen de leden de standpuntbepaling binnen de gemeente voorbereiden.

Aantal stemmen per gemeente en gewest

In artikel 10 van de Statuten van de VNG worden regels gesteld voor het uitbrengen van de stemmen door een lid van de vereniging en voor het aantal stemmen dat door een lid van de vereniging kan worden uitgebracht. De volledige tekst luidt als volgt:

Artikel 10 Stemmen

1. De stemmen van een lid worden ter algemene vergadering uitgebracht door de vertegenwoordiger van dat lid, bedoeld in artikel 9, lid 1. (red: burgemeester, wethouder, secretaris, griffier en raadslid)
2. Elke gemeente die lid is van de Vereniging, brengt door tussenkomst van haar vertegenwoordiger zoveel stemmen uit als het aantal veelvoud van één duizend (1.000) inwoners dat de bevolking van de door haar gerepresenteerde gemeente telt, met dien verstande dat zij tenminste één en ten hoogste vijfenzeventig (75) stemmen uitbrengt.
3. Elk gewest dat lid is van de Vereniging brengt door tussenkomst van zijn vertegenwoordiger zoveel stemmen uit als het aantal veelvoud van tienduizend (10.000) inwoners dat de bevolking van het door hem gerepresenteerde gewest telt, met dien verstande dat hij tenminste één en ten hoogste vijfenzeventig (75) stemmen uitbrengt.
4. Maatstaf voor het aantal stemmen van een gemeente of gewest is het aantal inwoners dat de gemeente, onderscheidenlijk het gewest, telde op één januari van het voorafgaande jaar volgens de door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers.

Namens het bestuur,

NOTULEN ALV 30 NOVEMBER 2018

Notulen van de algemene ledenvergadering van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, aangevangen op vrijdag 30 november 2018, in de Jaarbeurt, te Utrecht.

Aanwezig zijn het bestuur – met de heer J. Van Zanen (burgemeester van Utrecht) als voorzitter, tevens voorzitter van de vergadering – en de algemene directie van de Vereniging, alsmede, blijkens de ingeleverde presentiekaarten.

a. vertegenwoordigers van de volgende gemeenten, leden van de Vereniging:

Gemeente Aalsmeer	Gemeente Den Haag	Gemeente Hof van Twente
Gemeente Alblasterdam	Gemeente Deventer	Gemeente Hollands Kroon
Gemeente Albrandswaard	Gemeente Dinkelland	Gemeente Hoogeveen
Gemeente Alkmaar	Gemeente Dordrecht	Gemeente Hoorn
Gemeente Almelo	Gemeente Drimmelen	Gemeente Houten
Gemeente Almere	Gemeente Duiven	Gemeente Hulst
Gemeente Alphen aan den Rijn	Gemeente Echt-Susteren	Gemeente Kampen
Gemeente Alphen-Chaam	Gemeente Ede	Gemeente Kapelle
Gemeente Amersfoort	Gemeente Eindhoven	Gemeente Katwijk
Gemeente Amstelveen	Gemeente Elburg	Gemeente Kerkrade
Gemeente Amsterdam	Gemeente Emmen	Gemeente Krimpen aan den IJssel
Gemeente Apeldoorn	Gemeente Enschede	Gemeente Krimpenerwaard
Gemeente Appingedam	Gemeente Ermelo	Gemeente Laarbeek
Gemeente Arnhem	Gemeente Etten-Leur	Gemeente Landgraaf
Gemeente Assen	Gemeente Geertruidenberg	Gemeente Landsmeer
Gemeente Asten	Gemeente Gemert-Bakel	Gemeente Langedijk
Gemeente Barendrecht	Gemeente Gilze en Rijen	Gemeente Lansingerland
Gemeente Barneveld	Gemeente Goes	Gemeente Leeuwarden
Gemeente Beemster	Gemeente Goirle	Gemeente Leiden
Gemeente Berkelland	Gemeente Gooise Meren	Gemeente Leidschendam-Voorburg
Gemeente Bernheze	Gemeente Gouda	Gemeente Lelystad
Gemeente Bloemendaal	Gemeente Grave	Gemeente Leudal
Gemeente Bodegraven-Reeuwijk	Gemeente Groningen	Gemeente Leusden
Gemeente Borger-Odoorn	Gemeente Haaren	Gemeente Lingewaal
Gemeente Borne	Gemeente Haarlem	Gemeente Lingewaard
Gemeente Borsele	Gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude	Gemeente Lisse
Gemeente Breda	Gemeente Haarlemmermeer	Gemeente Loon op Zand
Gemeente Brielle	Gemeente Harderwijk	Gemeente Lopik
Gemeente Bronckhorst	Gemeente Hardinxveld-Giessendam	Gemeente Maasgouw
Gemeente Bunnik	Gemeente Hattem	Gemeente Maassluis
Gemeente Bunschoten	Gemeente Heemskerk	Gemeente Maastricht
Gemeente Capelle aan den IJssel	Gemeente Heerde	Gemeente Meierijstad
Gemeente Castricum	Gemeente Heerenveen	Gemeente Meppel
Gemeente Coevorden	Gemeente Heerlen	Gemeente Middelburg
Gemeente Cromstrijen	Gemeente Heeze-Leende	Gemeente Montferland
Gemeente Culemborg	Gemeente Hellendoorn	Gemeente Nieuwegein
Gemeente De Bilt	Gemeente Helmond	Gemeente Nieuwkoop
Gemeente De Fryske Marren	Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht	Gemeente Nijkerk
Gemeente De Ronde Venen	Gemeente Hengelo	Gemeente Nijmegen
Gemeente De Wolden	Gemeente Heumen	Gemeente Noordenveld
Gemeente Delft	Gemeente Hillegom	Gemeente Noordoostpolder
	Gemeente Hilversum	Gemeente Nunspeet
		Gemeente Oegstgeest

Gemeente Oldebroek	Gemeente 's-Hertogenbosch	Gemeente Vught
Gemeente Oldenzaal	Gemeente Sint-Michielsgestel	Gemeente Waddinxveen
Gemeente Olst-Wijhe	Gemeente Sittard-Geleen	Gemeente Wageningen
Gemeente Ommen	Gemeente Soest	Gemeente Wassenaar
Gemeente Oosterhout	Gemeente Someren	Gemeente Waterland
Gemeente Oostzaan	Gemeente Staphorst	Gemeente Weesp
Gemeente Opmeer	Gemeente Steenbergen	Gemeente Westland
Gemeente Opsterland	Gemeente Stichtse Vecht	Gemeente Weststellingwerf
Gemeente Oss	Gemeente Súdwest-Fryslân	Gemeente Westvoorne
Gemeente Oude IJsselstreek	Gemeente Teylingen	Gemeente Wierden
Gemeente Ouder-Amstel	Gemeente Tiel	Gemeente Wijchen
Gemeente Oudewater	Gemeente Tilburg	Gemeente Wijdmeren
Gemeente Overbetuwe	Gemeente Tubbergen	Gemeente Wijk bij Duurstede
Gemeente Papendrecht	Gemeente Twenterand	Gemeente Winterswijk
Gemeente Pijnacker-Nootdorp	Gemeente Tynaarlo	Gemeente Woensdrecht
Gemeente Putten	Gemeente Tytsjerksteradiel	Gemeente Wormerland
Gemeente Raalte	Gemeente Uitgeest	Gemeente Woudenberg
Gemeente Reimerswaal	Gemeente Uithoorn	Gemeente Zaanstad
Gemeente Renswoude	Gemeente Urk	Gemeente Zandvoort
Gemeente Rhenen	Gemeente Utrecht	Gemeente Zederik
Gemeente Ridderkerk	Gemeente Utrechtse	Gemeente Zeewolde
Gemeente Rijssen-Holten	Heuvelrug	Gemeente Zeist
Gemeente Rijswijk	Gemeente Valkenswaard	Gemeente Zoetermeer
Gemeente Roermond	Gemeente Veenendaal	Gemeente Zuidhorn
Gemeente Rotterdam	Gemeente Veldhoven	Gemeente Zuidplas
Gemeente Rucphen	Gemeente Velsen	Gemeente Zwartewaterland
Gemeente Schagen	Gemeente Venlo	Gemeente Zwijndrecht
Gemeente Scherpenzeel	Gemeente Vianen	Gemeente Zwolle
Gemeente Schouwen-Duiveland	Gemeente Vlissingen	
	Gemeente Voorschoten	

b. vertegenwoordigers van de volgende gewesten, leden van de Vereniging:

Regio Achterhoek
Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland

01. Opening en Agenda

De voorzitter, de heer Van Zanen, opent de Algemene Ledenvergadering en heet alle aanwezigen van harte welkom.

Zoals gebruikelijk wordt tijdens de vergadering over een aantal onderwerpen elektronisch gestemd. De stemmen zijn gewogen. Dat betekent dat iedere gemeente per 1.000 inwoners 1 stem heeft met een maximum van 75 stemmen. De gewesten hebben per 10.000 inwoners 1 stem, ook met een maximum van 75 stemmen.

De uitslagen van de stemmingen zijn openbaar en worden daarom na de vergadering via de VNG-website bekend gemaakt. Om te zien of de apparatuur werkt, wordt eerst geoefend met een proefstemming.

De voorzitter stelt vast dat de techniek werkt.

Voor een juist verloop van de stemmingen wordt er een commissie van stemopneming ingesteld, die hierop toeziet. Deze commissie staat onder voorzitterschap van Marike van Doorn, raadslid in Almelo.

De ALV stemt hier per acclamatie mee in.

02. Benoeming leden notulencommissie

De voorzitter geeft aan dat er door het VNG-bureau een verslag wordt opgesteld dat de volgende vergadering ter accordering voorligt. Om toe te zien op een correcte weergave van deze vergadering stellen conform de VNG Statuten een notulencommissie in bestaande uit drie personen.

Het bestuur stelt voor om de volgende personen te benoemen in de notulencommissie:

1. De heer Haan, burgemeester Maassluis
2. De heer Nobel, burgemeester Aalsmeer
3. De heer Wekx, gemeentesecretaris Alphen aan den Rijn

De ALV stemt per acclamatie in met de benoeming.

03. Vaststelling notulen van de Buitengewone ALV van 27 juni 2018

De voorzitter gaat over tot de vaststelling van de notulen van de ALV van 27 juni 2018.

De notulencommissie voor deze vergadering werd gevormd door:

1. De heer Romeijn, gemeentesecretaris Leiderdorp
2. Mevrouw Verheij, wethouder Zandvoort
3. De heer Van Erk, gemeentesecretaris Hillegom

Zij hebben verklaard dat de notulen een getrouw beeld geven van wat tijdens de vergadering is besproken en besloten. Het bestuur stelt de leden voor om de notulen goed te keuren.

De ALV keurt per acclamatie de notulen goed.

04. Mededelingen

De voorzitter geeft aan dat via schriftelijke mededelingen de ALV kennis heeft kunnen nemen van:

- Het jaarplan Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU)
- De voortgang bij het Interbestuurlijk Programma (IBP)

De ALV neemt zonder opmerkingen kennis van de mededelingen.

05.a Verantwoording over moties ALV 27 juni 2018 (uitgezonderd vier samenhangende moties sociaal domein)

De voorzitter geeft aan dat we zijn toegekomen aan de agendapunten betreffende de afhandeling van de moties met uitzondering van de vier samenhangende moties in het sociaal domein. Het bestuur heeft een afdoeningsvoorstel aan de leden gedaan met de acties die zijn ondernomen en die in de komende periode nog worden ondernomen. Op basis hiervan stelt het bestuur u voor om in te stemmen met afdoening van de moties.

Wethouder Diepstraten, gemeente Velsen vraagt aandacht voor de uitvoering van motie 11 over ondergrond en maatschappelijke opgaven. De opgave is nog steeds actueel en het is nog niet duidelijk hoe het een plek krijgt bij het programma aan de slag met de omgevingswet. *Wethouder Diepstraten* vraagt het bestuur de motie aan te houden.

Reactie commissievoorzitter Revis (RWM) Het programma aan de slag met de omgevingswet maakt nog een ontwikkeling door en het onderwerp ondergrond heeft de aandacht van het bestuur, zoals ook blijkt uit het afdoeningsvoorstel. Vandaar het voorstel om de motie toch af te doen.

Wethouder Diepstraten geeft aan vertrouwen te hebben in de aandacht van het bestuur voor dit onderwerp.

Wethouder Waaldijk van Utrechtse Heuvelrug is akkoord met het afdoeningsvoorstel van de motie over het abonnementstarief maar geeft aan niet tevreden te zijn met de uitkomst en sluit zich mede daarom aan bij de motie van Groningen 'Stevige structurele afspraken II'.

Wethouder Briels van Laarbeek spreekt mede namens de gemeenten: Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Laarbeek, Someren, Oude IJsselstreek, Montferland, Bronckhorst, Oost Gelre, Apeldoorn, Doetinchem, Zutphen, Elburg, Winterswijk, Epe, Hof van Twente, Heerde, Hattem, Oldebroek, Berkelland en Nunspeet. *Wethouder Briels* spreekt zijn ongenoegen uit over het toch doorzetten van het abonnementstarief door het kabinet hoewel de gemeenten een motie hebben aangenomen op de ALV tegen het abonnementstarief. De wijze van doorzetten door het kabinet is wrang, de opinie van gemeenten moet worden meegenomen in de besluitvorming. Het kabinet moet het abonnementstarief van tafel halen: 'zo doen wij dat niet'. Namens de peelgemeenten draagt de wethouder met een symbolisch pakket de Wmo taken terug over aan de VNG om terug te geven aan het kabinet. Het is een symbolische daad, met een serieuze reden.

Wethouder Briels overhandigt het pakket aan *commissievoorzitter De Langen (ZJO)*.

Commissievoorzitter De Langen herkent het gevoel en geeft aan dat het leeft bij gemeenten. Het Rijk neemt maatregelen die grote effecten hebben in lokale begrotingen. De VNG blijft zich in zetten voor afschaffing van het abonnementstarief. *Commissievoorzitter De Langen* is het echter niet eens met het teruggeven van de taken Wmo en Jeugd. Over de randvoorwaarden spreekt de ALV later bij het behandelen van de motie toekomstbestendig zorgsysteem.

De voorzitter brengt het afdoeningsvoorstel elektronisch in stemming. De ALV stemt in met het voorstel met een meerderheid van 99,13% van de stemmen.

05b. Verantwoording over de vier samenhangende moties in het sociaal domein

De vicevoorzitter Bruls licht de stappen toe die door het bestuur zijn gezet na de ALV van 27 juni 2018.

Wethouder Gijsbertsen, gemeente Groningen licht drie moties toe:

De Motie ROB richt zich op de uitvoering van de aanbevelingen van de ROB. De heer Gijsbertsen geeft aan dat op dit moment onvoldoende inzichtelijk is hoe de aanbevelingen zijn ingevuld. Deze motie is bedoeld om te verduidelijken en om de discussie gezamenlijk en niet voortijdig af te sluiten.

De Motie Stevige structurele afspraken II: Minister de Jonge heeft toezeggingen gedaan in de Tweede Kamer die in lijn zijn met de wensen van gemeenten, maar die zijn nog niet vertaald in financiële afspraken. Daarvoor moet bij de Jeugd het macrobudget omhoog om de volumegroei te compenseren. Gezien de lange doorlooptijden voor onderzoek is een voorziening nodig voor gemeenten. Gemeenten kunnen daar zelf geen bijdrage aan leveren gezien de tekorten bij gemeenten.

De Motie toekomstbestendig zorgsysteem: gaat om het breder bezien van het zorgsysteem dan het sociaal domein en gemeenten. Het gaat dan om de wederzijdse afhankelijkheden en de sturingsmogelijkheden bijvoorbeeld bij de Wlz en de Zvw.

Burgemeester Raven, gemeente Hellendoorn geeft aan met een aantal andere gemeenten tegen de motie 'Stevige Structurele Afspraken II' te stemmen vanwege het woord 'ernstige' bij het dictum over 'ernstige tekorten op te vangen'. Alle gemeenten hebben tekorten, daar moet een oplossing voor komen, niet alleen voor gemeenten met ernstige tekorten.

Reactie bestuur

Commissievoorzitter Heijkoop (PSI) geeft aan dat de afgelopen periode een intensief traject is doorlopen en geeft complimenten aan de VNG-medewerkers voor de goede ondersteuning. Op 29 november zijn de laatste punten rondgekomen en zijn de leden geïnformeerd. *Commissievoorzitter Heijkoop* begrijpt dat omdat de informatie pas een dag voor de vergadering bekend is geworden nog niet iedereen het gelezen heeft of tijd heeft gehad om het te doorgronden. Daarom ook begrip voor dat *wethouder Gijsbertsen* de laatste ontwikkelingen goed wil meemaken. Er ligt een tegemoetkoming van het ministerie van SZW en het gaat niet afgeroomd worden. Mocht het niet kloppen dan leidt dat tot een vertrouwensvraag met SZW. Voor de gemeenten was het van groot belang om inzicht en invloed te krijgen in de ramingen. Dat is geregeld en mocht er geen overeenstemming zijn hierover wordt er geëscaleerd naar een bestuurlijk overleg. Het ROB geeft aan dat met het onderhandelingsresultaat recht wordt gedaan aan het advies dat zij hebben uitgebracht. Met dit resultaat richten wij ons op de toekomst, op een breed offensief met werkgevers en kabinet samen. De motie ziet het bestuur als een ondersteuning van onze inzet en koers en we nemen de leden mee in het vervolg. Het is van belang om de gelederen gesloten te houden, daarom steun van het bestuur voor de motie.

Commissievoorzitter De Langen in reactie op de motie 'Stevige structurele afspraken II' geeft aan een drieslag te zien met focus op verhogen van het macrobudget (compensatie volumegroei), een betere verdeling van de beschikbare middelen en een voorziening voor alle gemeenten die het nodig hebben (zonder bijdrage van gemeenten aan de voorziening).

In reactie op de motie over het 'toekomstbestendig zorgsysteem' geeft *commissievoorzitter De Langen* aan dat na de zomer van 2018 begonnen is met het onderzoeken van de snijvlakken tussen gemeenten en Rijk en te bezien waar dat beter kan. *Commissievoorzitter De Langen* geeft een compliment aan de minister van BZK, mevrouw Ollongren voor de voortvarendheid waarmee dit is opgepakt samen met de bewindspersonen van VWS, SZW en Financiën.

Een belangrijk aanvullend punt is het GGZ akkoord. Het is van groot belang dat bij een GGZ akkoord de financiën goed zijn geregeld, daar zal het bestuur stevig op onderhandelen.

Namens het bestuur geeft *commissievoorzitter De Langen* aan de moties 'Stevige Structurele afspraken II' en 'toekomstbestendig zorgsysteem' te steunen.

Tweede termijn insprekers

Burgemeester Raven: wil graag bevestiging van de indiener van de motie 'Stevige structurele afspraken II' of het woord ernstig wordt geschrapt. Alle gemeenten hebben tekorten, aanvullende middelen moeten naar alle gemeenten.

Wethouder Gijsbertsen: heeft geen bezwaar met het schrappen van het woord 'ernstige' uit het eerste punt van het dictum.

De Voorzitter stelt vast dat het woord ernstige geschrapt wordt uit de motie.

Wethouder van Zutphen van de gemeente Heerlen geeft aan dat in het rapport van de ROB blijkt dat er in 2016 en 2017 een tekort is op de BUIG van € 540 miljoen en dat gemeenten gecompenseerd worden in 2018 en 2019 met € 180 miljoen. Als dat het meest haalbare was in de onderhandelingen is er begrip voor, maar het moet duidelijk zijn dat de compensatie niet volledig is.

Reactie Bestuur

Commissievoorzitter Heijkoop geeft aan dat in het ROB advies niet het bedrag van € 540 miljoen staat. Gemeenten zijn wel tekort gedaan. De ROB geeft aan om daarvoor met een compensatie te komen. Het bestuur constateert dat het kabinet met een compensatie is gekomen.

De voorzitter brengt de moties elektronisch in stemming.

De ALV stemt in met de motie 'Advies ROB' met een meerderheid van 98,37% van de uitgebrachte stemmen.

De ALV stemt in met de motie 'Stevige Structurele afspraken II' met een meerderheid van 99,71% van de uitgebrachte stemmen.

De ALV stemt in met de motie 'Toekomstbestendig zorgsysteem' met een meerderheid van 99,59% van de uitgebrachte stemmen.

De voorzitter brengt het afdoeningsvoorstel elektronisch in stemming

De ALV stemt in met het voorstel met een meerderheid van 85,00% van de uitgebrachte stemmen.

06a. Rapportage Fonds Tekortgemeenten

De ALV neemt zonder opmerkingen kennis van de rapportage.

06b. Geschillencommissie sociaal domein

De voorzitter geeft aan dat het bestuur een voorstel heeft gedaan voor:

- De instelling van een Geschillencommissie Sociaal Domein per 1 januari 2019
- Het voorleggen aan de geschillencommissie van geschillen op het gebied van inkoop en woonplaatsbeginsel jeugd.

De ALV stemt zonder opmerkingen in met het voorstel met een meerderheid van 97.43% van de uitgebrachte stemmen.

07. Randvoorwaarden klimaatakkoord

De voorzitter geeft het woord aan *commissievoorzitter Van Hooijdonk (EKEM)*. *Commissievoorzitter Van Hooijdonk* geeft aan dat het belangrijk is om te werken aan een toekomstbestendige energievoorziening als vervolg op de investeringsagenda van VNG, IPO en Unie van Waterschappen 'Naar een Duurzaam Nederland'. Aan de klimaattafels praten gemeenten mee over invulling van het klimaatakkoord. Dit najaar is de tweede ronde bezig. Na afronding hiervan gaan de planbureaus de opbrengsten doorrekenen en daarna zal waarschijnlijk besluitvorming plaatsvinden. Indien mogelijk op de ledenvergadering van 5 juni, anders via een ledenraadpleging ondersteund door bijeenkomsten in het land.

Het voorstel voor de ALV is om in te stemmen met de drie randvoorwaarden, dit is voor het bestuur de kern om het klimaatakkoord te beoordelen.

Burgemeester Koelwijn, gemeente Kampen spreekt waardering uit voor de inzet van de VNG. De gemeente kan instemmen met de randvoorwaarden, maar vraagt om aanscherping ook gezien de tijdsdruk en de vorming van de Regionale Energie Strategieën. De RES brengt de gemeenten in tijdsdruk, ook omdat de omgevingswet een vehikel kan zijn maar nog niet klaar is. Het tempo van de RES schuurt daarmee. Het is een grote opgave en belangrijk om daar de tijd voor te nemen. Ook het Rijk moet een bijdrage leveren en het niet overlaten aan gemeenten en inwoners. Door bijvoorbeeld ook de grote bedrijven duidelijk een rol te geven in het klimaatakkoord.

Commissievoorzitter Van Hooijdonk. Er is inderdaad druk op de RES, overigens zal de vertraging van het klimaatakkoord meer tijd geven voor de vorming van de RES. Het bestuur herkent de druk en vragen daarom ook van het Rijk voor duidelijkheid over de opgave en goede ondersteuning bij de vorming van de RES.

De ALV stemt elektronisch in met het voorstel met een meerderheid van 99.51% van de uitgebrachte stemmen.

Motie plastic afval

Wethouder Waaldijk, gemeente Utrechtse Heuvelrug geeft aan dat plastic een probleem is voor gemeenten. Gemeenten zamelen het in of doen aan nascheiding en helaas moeten gemeenten het ook vaak uit de buitenruimte opruimen. Deze motie is ontstaan in de samenleving en vraagt om plastic bij de bron aan te pakken. Ter verduidelijking van de tekst van de motie geeft *wethouder Waaldijk* aan dat het gaat om schadelijke plastic bij de bron aan te pakken en alternatieven te stimuleren die duurzaam zijn en geen gevaar voor de omgeving. De motie wordt mede gesteund door de gemeenten Veenendaal, Brummen en Renswoude.

Wethouder Van Garderen, gemeente Almere geeft aan dat recyclebaar plastic niet moet vallen onder de motie. Met de toelichting van de indiener is de gemeente Almere akkoord met de tekst.

Burgemeester van der Nadort, rapporteur Comité van de Regio's over plastics en de circulaire economie geeft aan dat in het Europese speelveld de producenten verantwoordelijkheid van groot belang wordt gevonden. Belangrijk om aan de voorkant van het proces bij de producenten het proces te veranderen. De burgemeester adviseert de ALV ook vanuit Europees perspectief om de motie te steunen.

De ALV stemt elektronisch in met de motie met een meerderheid van 99.10 % van de uitgebrachte stemmen.

08. Proces standaardverklaring

De ALV stemt zonder opmerkingen per acclamatie in met het voorstel.

09. Uitwerking bestuursakkoord omgevingswet

Commissievoorzitter Revis licht het voorstel toe met een korte presentatie met aandacht voor het digitaal stelsel en de aankomende mijlpalen richting 2024. In de uitwerking van het bestuursakkoord zit een uitwerking van de kosten en de kostenverdeling.

Wethouder Wijnants, gemeente Noordoostpolder geeft aan te kunnen instemmen met het voorstel, maar vraagt aandacht voor de uitkomsten van het financiële model. Tot nu hebben 33 gemeenten het financiële model ingevuld. De exploitatie lasten vallen tegen. Wethouder Wijnants vraagt daarom aandacht voor de exploitatielasten.

Commissievoorzitter Revis: De beheerskosten van € 18 miljoen per jaar zijn voor het beheer en de begeleiding van gemeenten, bijvoorbeeld bij de invoer van gegevens. Het Rijk neemt de investeringen voor zijn rekening. Het gaat om een omvangrijk digitaliseringsproces. Dat vraagt scherpte. Het Bureau ICT-Toetsing, een onderdeel van BZK (BIT) kijkt ook mee en het proces is opgeknipt in driemaandelijks delen. De ervaringen die genoemd worden nemen we mee in het vervolg.

De ALV stemt elektronisch in met het voorstel met een meerderheid van 98.02 % van de uitgebrachte stemmen.

10. Invulling vacatures bestuur en commissies

De voorzitter geeft aan het zeer te waarderen dat zoveel mensen zich betrokken tonen bij de vereniging door zich aan te melden voor de vacatures en daarmee een bijdrage te willen leveren aan het werk in de vereniging.

De voorzitter van de adviescommissie governance, burgemeester Depla geeft een toelichting op de selectie. Aandachtspunten van de commissie waren de voordrachten van de provinciale afdelingen, het vergroten naar een representatief aandeel van vertegenwoordigers van lokale partijen en de verdeling man-vrouw. Op dat laatste punt valt nog wel winst te behalen. Ook het aandeel raadsleden is verhoogd, met name door de instelling van de commissie Raadsleden en Griffiers. Daarnaast is door het uitgangspunt om in elke commissie een vertegenwoordiger te hebben uit elke provincie een oververtegenwoordiging van qua inwoneraantallen kleinere provincies.

De voorzitter bedankt de heer Depla en de commissie voor het vele werk en de lastige keuzes.

De ALV stemt elektronisch in met het voorstel met een meerderheid van 98.79 % van de uitgebrachte stemmen.

11. Nieuwe accountant

De ALV stemt zonder opmerkingen per acclamatie in met het voorstel.

12. Rondvraag/ WVTTK

Van de rondvraag is geen gebruik gemaakt.

13. Sluiting

De voorzitter dankt de aanwezigen en wenst een ieder een goed einde van het jaar.

Mededeling ALV: Agendapunt 4

Werkgeversvereniging gemeentelijke gemeenschappelijke regelingen

VNG heeft besloten een werkgeversvereniging voor gemeentelijke gemeenschappelijke regelingen op te richten. Daartoe is besloten in het bestuur van 18 april jl. De aanleiding is de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) waarbij ambtenaren op 1 januari 2020 verhuizen van het ambtenarenrecht naar het 'normale' private arbeidsrecht. Door de oprichting kunnen de huidige aangesloten organisaties na de normalisering (Wnra) hun medewerkers dezelfde arbeidsvoorwaarden blijven bieden als in de Cao Gemeenten.

VNG kent ongeveer 170 aangesloten organisaties, veelal gemeentelijke gemeenschappelijke regelingen. Het betreft onder andere volledig gefuseerde en/of samenwerkende ambtelijke organisaties, maar ook samenwerkingsverbanden van gemeenten op het vlak van sociaal domein, werk en inkomen, sociale dienst, HR, ICT en sociale werkvoorziening. Daarnaast ook omgevingsdiensten en GGD. De VNG is voor zijn leden, de gemeenten, de werkgeververeniging. De nieuwe werkgeversvereniging is dan de vereniging voor de gemeentelijke gemeenschappelijke regelingen met als doel om dezelfde arbeidsvoorwaarden vast te stellen als in de Cao Gemeenten. Door de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren is dit nodig geworden omdat het systeem van aangesloten organisaties bij de VNG niet meer goed werkt onder het private recht dat met ingang van 2020 van toepassing is.

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
8 mei 2019

Ons kenmerk
COM/U201900287
Lbr. 19/036

Telefoon
070 373 8393

Bijlage(n)
Jaarverslag 2018, incl
Financieel Jaarverslag
Bijlage GGU rapportage

Onderwerp
Jaarverslag 2018

Samenvatting

Voor u ligt het Jaarverslag 2018. Het bestaat uit een bestuurlijk verslag, een financieel verslag en een verantwoording van het fonds Gemeenschappelijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU).

Wij stellen u voor:

- Kennis te nemen van het bestuurlijk verslag
- Kennis te nemen van de verantwoording over het Fonds GGU
- Het Financieel Jaarverslag vast te stellen en het bestuur décharge te verlenen.

Aan de leden

Datum

8 mei 2019

Ons kenmerk

COM/U201900287

Lbr. 19/036

Telefoon

070 373 8393

Bijlage(n)

Jaarverslag 2018, incl

Financieel Jaarverslag

Bijlage GGU rapportage

Onderwerp

Jaarverslag 2018 bestaande uit Bestuurlijk Verslag, Financieel

Geacht college en gemeenteraad,

Voor u ligt het Jaarverslag 2018 dat bestaat uit een bestuurlijk en een financieel verslag en een verantwoording over het Fonds Gemeenschappelijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU).

In 2018 vonden de gemeenteraadsverkiezingen plaats en dus werden bij de VNG een nieuw bestuur en nieuwe commissies gevormd. Het was ook het jaar waarin onze ontwikkeling naar een netwerkorganisatie steeds meer vorm kreeg. Niet alleen in de contacten tussen gemeenten onderling, maar vooral ook in de samenwerking met provincies, waterschappen en het Rijk. En het was een jaar waarin er veel te doen was rond de tekorten op het sociaal domein. Extra financiële ondersteuning was hard nodig. Het Rijk erkent inmiddels de forse problematiek van gemeenten en heeft is gemeenten op een aantal terreinen tegemoet gekomen. Wij waarderen die erkenning, maar constateren tegelijkertijd dat de huidige tegemoetkomingen, met name op de jeugdzorg, slechts een gedeeltelijke oplossing bieden voor de problemen van gemeenten..

In 2018 hebben we als vereniging een goed financieel resultaat weten te behalen. De uitwerking van deze resultaten en de jaarrekening vindt u in het Financieel Jaarverslag. Als gevolg van de uitbreiding van het takenpakket van gemeenten zijn dus ook de begroting en administratie van onze vereniging omvangrijker en complexer geworden. Het financieel jaarverslag dat vóór u ligt geeft nog inzicht in de begroting 'oude stijl', waarbij we de organisatie met incidentele of tijdelijke middelen moesten financieren. Tijdens de ALV van 2018 hebben we voor 2019 en verder afspraken gemaakt voor een nieuwe meerjarige begrotingssystematiek. We hebben toen gekozen voor een combinatie

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag

070 - 373 83 93 | info@vng.nl

vng.nl

van een lichte contributiestijging en een geleidelijke afbouw van de financiële reserves. Met het geld dat daarmee vrijkomt kunnen we vanaf 2019 het VNG-bureau met structurele middelen financieren.

Verantwoording Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering

Daarnaast vindt u in de bijlage bij het jaarverslag voor het eerst ook de verantwoording van het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU), waartoe in de ALV van 2018 werd besloten. Digitalisering en de ontwikkeling naar een informatiesamenleving zijn opgaven die gemeenten gezamenlijk oppakken. Met het fonds GGU creëren we ruimte voor lokaal maatwerk, bundelen we schaarse expertise en besparen we kosten. Het inrichten van dit fonds is een majeure operatie geweest, waarbij alle gemeenten invloed hebben in de besteding van het geld voor digitalisering en informatisering. In 2018 hebben we hier grote stappen mee gemaakt en is de GGU niet meer weg te denken uit het gemeentelijke landschap.

Accountantsdiensten

Tijdens de BALV in november 2018 heeft het bestuur u geïnformeerd over de lopende aanbestedingsprocedure van accountantsdiensten voor de VNG en haar bedrijven. Tijdens diezelfde BALV heeft de ledenvergadering het bestuur gemachtigd om, na afronding van de aanbestedingsprocedure, tot gunning van de opdracht en het aangaan van een overeenkomst over te gaan. Op 13 februari 2019 werd een overeenkomst met "Vallei Accountant en Adviseurs" gesloten. Zij zullen met ingang van het boekjaar 2019 de controles uitvoeren. Daarmee komt een einde aan de samenwerking met Mazars. Wij danken Mazars voor de prettige samenwerking.

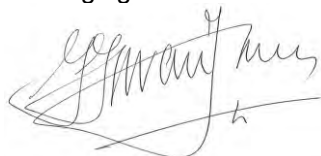
Gevraagde besluiten

Wij stellen u voor:

- Kennis te nemen van het bestuurlijk verslag
- Kennis te nemen van de verantwoording over het Fonds GGU
- Het Financieel Jaarverslag vast te stellen en het bestuur décharge te verlenen.

Hoogachtend,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten,

mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter

FINANCIËEL JAARVERSLAG 2018

Financieel
Jaarverslag
2018

Inhoud

Voorwoord	5
Financieel beleid	6
Kerninformatie van de VNG	16
Samenstelling bestuur en directie VNG	18
Jaarrekening 2018	19
Toelichting algemeen	20
Enkelvoudige jaarrekening 2018	25
Enkelvoudige balans per 31 december 2018	26
Enkelvoudige staat van baten en lasten over 2018	28
Toelichting op de enkelvoudige balans	30
Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten	38
Geconsolideerde jaarrekening 2018	51
Geconsolideerde balans per 31 december 2018	52
Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2018	54
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	56
Toelichting op de geconsolideerde balans	57
Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten	60
Overzicht mutatie eigen vermogen	63
Overige gegevens	65
Overige zaken betreffende de jaarrekening	66
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	67

Voorwoord

De afgelopen jaren hebben gemeenten er een hoop taken bij gekregen. De behoefte van gemeenten aan ondersteuning vanuit de VNG groeide evenredig mee. Om die ondersteuning te kunnen blijven bieden, moest ook onze vereniging een professionalisering doormaken. De afgelopen periode hebben we dan ook onze werkwijze veranderd. We werken meer van 'beneden' naar 'boven': de belangen van gemeenten brengen we naar Den Haag, in plaats van dat Den Haag het beleid bepaalt en wij het moeten uitvoeren. Ook werken we meer van 'buiten' naar 'binnen': we spelen in op dat wat er bij gemeenten leeft en vertalen dat naar dienstverlening en belangenbehartiging. Deze werkwijze is succesvol als beleid, dienstverlening en uitvoeringsondersteuning nauw samenwerken. Daar hebben we dan ook extra aandacht aan besteed. Ook investeringen in de bedrijfsvoering beginnen hun vruchten af te werpen.

Als gevolg van de uitbreiding van het takenpakket van gemeenten zijn dus ook de begroting en administratie van onze vereniging omvangrijker en complexer geworden. Het jaarverslag dat vóór u ligt geeft nog inzicht in de begroting 'oude stijl', waarbij we de organisatie met incidentele of tijdelijke middelen moesten financieren. Tijdens de ALV van 2018 hebben we voor 2019 en verder afspraken gemaakt voor een nieuwe meerjarige begrotingssystematiek. We hebben toen gekozen voor een combinatie van een lichte contributiestijging en een geleidelijke afbouw van de financiële reserves. Met het geld dat daarmee vrij komt kunnen we vanaf 2019 het VNG-bureau met structurele middelen financieren.

In 2018 hebben we weer een goed financieel resultaat weten te behalen. De uitwerking van deze resultaten vindt u in dit jaarverslag. Daarnaast vindt u in de bijlage bij dit jaarverslag voor het eerst ook de verantwoording van het fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU), waartoe in de ALV van 2018 werd besloten. Digitalisering en de ontwikkeling naar een informatiesamenleving zijn opgaven die gemeenten gezamenlijk oppakken. Met het fonds GGU creëren we ruimte voor lokaal maatwerk, bundelen we schaarse expertise en besparen we kosten. Het inrichten van dit fonds is een majeure operatie geweest, waarbij alle gemeenten invloed hebben in de besteding van het geld voor digitalisering en informatisering. In 2018 hebben we hier grote stappen mee gemaakt en is de GGU niet meer weg te denken uit het gemeentelijke landschap.

Uiteraard is dit financieel jaarverslag opgesteld conform de richtlijnen voor de jaarverslaggeving.

*Jan van Zanen,
Voorzitter Vereniging van Nederlandse Gemeenten*

Financieel beleid

Het financieel beleid richt zich tot en met 2018 voornamelijk op een stabiele begroting en het altijd kunnen voldoen aan (betalings-)verplichtingen. Belangrijke elementen hierin zijn: balans in de begroting en het rendement op het vermogen. Tijdens de ALV van 2018 zijn er voor 2019 en verder afspraken gemaakt voor een nieuwe meerjarige begrotingssystematiek. Er is gekozen voor een combinatie van een lichte contributiestijging en een geleidelijke afbouw van de financiële reserves. Dit zal terugkomen in de cijfers van 2019. In het jaarverslag 2018 wordt bovenstaande systematiek niet verder toegelicht en toegepast.

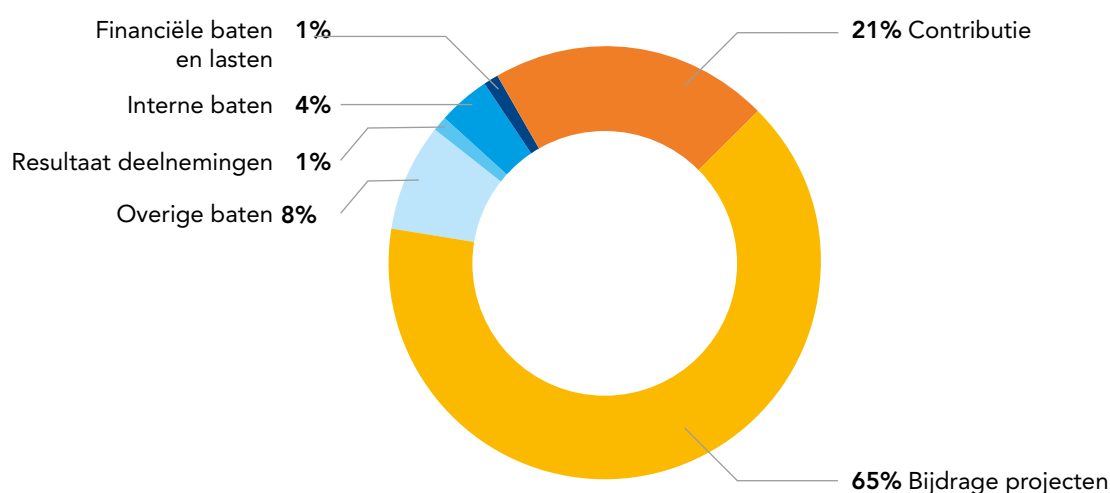
Evenwicht in de samenstelling van baten en lasten 2018

De Vereniging streeft naar een evenwicht in de samenstelling van baten en lasten. Daarmee wordt bedoeld dat de vaste lasten van de Vereniging zoveel mogelijk worden gedekt uit de contributie-inkomsten. Het evenwicht in de samenstelling van baten en lasten is van belang omdat andere inkomstenbronnen sterk kunnen fluctueren.

De vaste lasten worden onderverdeeld in twee delen: de contributie-gefinancierde personeelslasten en de overige vaste lasten (zoals huisvestingskosten, ICT en overige kantoorkosten). Dit zijn de totale lasten van de kernorganisatie. Voor de personeelslasten geldt dat deze volledig door de contributie-inkomsten worden gedekt.

De overige vaste lasten bestaan uit afschrijvingslasten en de overige vaste bedrijfslasten. De vaste lasten die niet kunnen worden gedekt uit de contributie-inkomsten, worden gedekt uit structurele maar niet vaststaande financiële baten en lasten, overige baten en uit bijdragen van de projecten.

Samenstelling van de enkelvoudige baten van de Vereniging in 2018

Contributie

Het aandeel van de contributie in het totaal van de baten van de Vereniging neemt voor het eerst sinds een aantal jaar toe. In 2013 bedroeg de contributie nog 38% van de totale baten. Het percentage nam af tot 16% in 2017. In 2018 is deze dalende lijn doorbroken. Mede door stijgende contributie-inkomsten is het percentage gestegen naar 21% van de totale baten. De totale omvang van de baten, financiële baten en resultaat deelnemingen is ten opzichte van 2017 gedaald van € 127,325 miljoen naar € 103,931 miljoen.

Bijdrage projecten

Als gevolg van de decentralisaties hebben de gemeenten de laatste jaren steeds meer taken gekregen. Een deel daarvan wordt collectief door de VNG uitgevoerd. De financiering van deze collectieve taken loopt niet via de VNG-contributie, maar via het Fonds GGU zoals besloten op de ALV van 14 juni 2017. Voor de collectief gefinancierde activiteiten geldt dat vanaf 2018 geen uitname meer zijn toegestaan vanuit het Gemeentefonds. Vanaf 2018 ontvangen de leden een factuur voor bijdrage aan dit fonds. Voor 2018 bedraagt de totale omvang van het fonds GGU € 43,249 miljoen, in 2018 is € 36,985 miljoen uitgegeven. Daarnaast is er € 6,644 miljoen uitgegeven uit de saldi Gemeentefonds uitname t/m 2017 voor de collectieve activiteiten. Inclusief de via subsidie gefinancierde projecten neemt de totale projectportefeuille af van € 89,687 miljoen naar € 66,858 miljoen. Het aandeel van 'bijdragen projecten' neemt ten opzichte van 2017 af van 71% naar 65%.

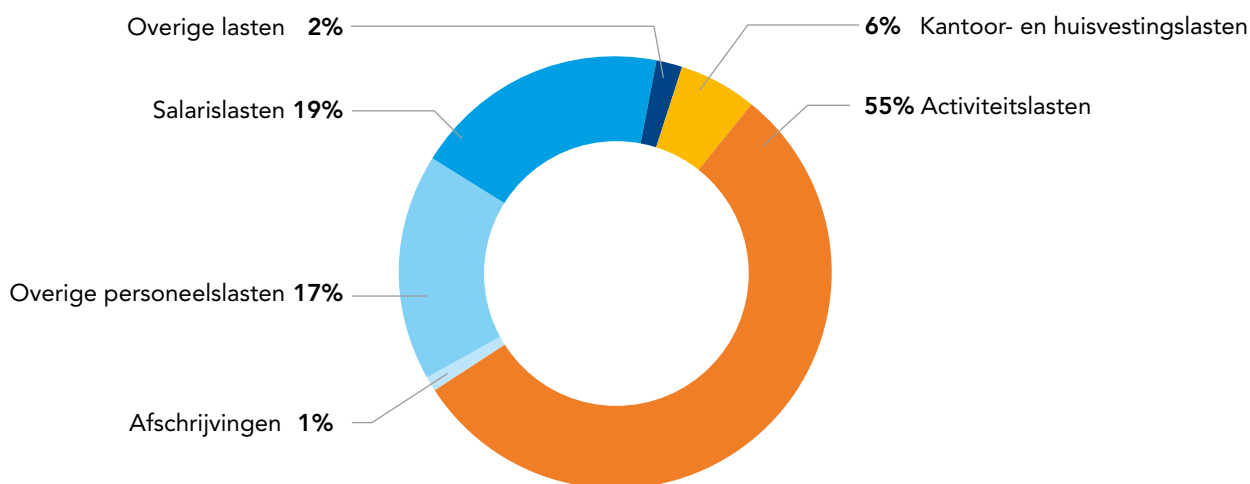
Interne baten

Interne baten zijn intercompany baten die de VNG in rekening brengt bij haar dochterbedrijven voor geleverde diensten. De interne baten stijgen met € 0,704 miljoen ten opzichte van 2017 naar € 4,267 miljoen.

Financiële baten

Financiële baten worden gevormd door baten die voortkomen uit rendementen op de beleggingsportefeuille en de behaalde resultaten van de dochterondernemingen. De financiële baten en lasten zijn € 0,601 miljoen lager dan begroot. Ten opzichte van 2017 dalen de financiële baten en lasten van € 2,232 miljoen naar € 1,275 miljoen in 2018. Het jaar 2018 is een slecht beleggingsjaar gebleken voor de financiële markten en heeft ook zijn weerslag gehad op de effectenportefeuille van de VNG. Het resultaat deelnemingen neemt ten opzichte van 2017 af van € 1,726 miljoen naar € 1,332 miljoen. De daling wordt veroorzaakt door een lager resultaat van VNG Congressen B.V. ondanks een stijging van het resultaat van VNG KCHN Advies B.V.

Samenstelling van de enkelvoudige lasten van de Vereniging in 2018

Activiteitenlasten

Het merendeel van de projectlasten wordt verantwoord onder de activiteitenlasten. Het projectvolume en bijbehorende lasten namen in 2018 af. De activiteitenlasten namen hierbij af van € 84,475 miljoen naar € 57,722 miljoen. De projectkosten hebben een directe relatie met de projectbaten. De daling is dan ook in lijn met de daling in baten op projecten. Procentueel gezien daalt het aandeel van de activiteitenlasten in de totale lasten van 66% naar 55%.

Salarislasten

De salarislasten stijgen ten opzichte van 2017 als gevolg van de afgesloten tijdelijke cao-Rijk en de gestegen pensioenpremies. In 2018 vindt een uitbreiding van de formatie plaats, dit onder andere volgens de doelstelling om een flexibele schil te creëren van medewerkers die we kunnen inzetten op extern gefinancierde activiteiten. Dit moet leiden tot een evenwichtigere verhouding tussen eigen personeel en de inzet van externen. Als gevolg hiervan stijgen de salarislasten van 14% in 2017 naar 19% van de totale lasten.

Overige personeelskosten

De overige personeelslasten stijgen van € 14,757 miljoen in 2017 naar € 17,545 miljoen in 2018. De stijging is rechtstreeks te relateren aan meer inhuur op de projecten in plaats van activiteitslasten en de vorming van de voorziening voor ambstjubilea, en uitkeringen voor de WW en BWW voor oud medewerkers. Verder is er een stijging in de inhuur van extern personeel. Het aandeel van de kantoor- en huisvestingslasten stijgt van 4% (2017) naar 6% (2018). De stijging is voornamelijk het gevolg van ICT-lasten voor extern gefinancierde projecten, de aanschaf van licenties.

Beleggingsportefeuille

De VNG heeft in het verleden besloten om een beleggingsportefeuille aan te houden voor vermogen dat niet op korte termijn aangesproken hoeft te worden. Het beleggingsbeleid is gericht op een horizon van 5 tot 10 jaar. De doelstelling van de beleggingen is een stabiele vermogensontwikkeling met een gemiddeld jaar rendement van circa 4%. In afgelopen jaar is de effectenportefeuille in omvang afgenomen. Dit wordt veroorzaakt door een verlies van 1,9% over de portefeuille. De benchmark kwam uit op een verlies van 1,8%. Alle categorieën waarin belegd wordt dragen bij aan het verlies. Opgemerkt zij dat hierbij aandelen en onroerend goed er negatief uitspringen. De benchmark loopt bij dit alles bijna gelijk op aan de realisatie. Gezien de samenstelling van de portefeuille heeft de VNG er vertrouwen in dat de beleggingsportefeuille rendabel blijft en dat het gewenste rendement van 4% langjarig gehaald wordt.

Waarde beleggingsportefeuille

De waarde van de beleggingsportefeuille ultimo 2018 komt uit op € 58,757 miljoen. Dit is inclusief het saldo rekening courant (€ 0,204 miljoen) dat de beheerder van de beleggingsportefeuille gebruikt voor aan- en verkopen.

Samenstelling resultaat beleggingsportefeuille

Het beleggingsresultaat bepaalt de toe en afname van de waarde van de portefeuille op de balans. Het resultaat op de beleggingsportefeuille na aftrek van management en custodiankosten bedraagt € -1,158 miljoen. Dit is als volgt samengesteld (* € 1.000):

Coupon	0	
Dividenden (na dividendbelasting)	1.036	
Rente	<u>0</u>	
Netto inkomsten		1.036
Overige lasten effectenportefeuille		3
Koersresultaat		<u>-2.197</u>
Beleggingsresultaat		<u>-1.158</u>

Het cumulatieve ongerealiseerde resultaat ultimo 2018 (= de herwaarderingsreserve) bedraagt € 2,603 miljoen negatief.

Sturen op liquiditeitspositie en werkkapitaal

Liquiditeitspositie

De Vereniging wil op het gebied van liquiditeitsbeheer 'in control' zijn. Het uitgangspunt is dat het liquiditeitssaldo van het rente- en saldocompensabel stelsel niet onder nul mag dalen.

Dit wordt bereikt door:

- het jaarlijks opstellen van een kasstroomoverzicht op basis van de geconsolideerde jaarrekening;
- het beheersen van de jaarlijks toegestane investeringen;
- het streven naar een voorspelbaar en optimaal winstuitkeringsbeleid van de door de VNG (in) direct gehouden bedrijven;
- het periodiek verkopen van een deel van de effectenportefeuille indien nodig voor een aanvaardbare liquiditeitspositie;
- het maximaal gebruiken van de voordelen van het rente- en saldocompensabel stelsel (RCS);
- een goede en adequate informatievoorziening.

De Vereniging maakt met haar 100% deelnemingen gebruik van het rente- en saldocompensabelstelsel bij haar thuisbankier. Dit betekent dat de bank slechts één saldo beziet voor de renteberekening, te weten het saldo van de gezamenlijke rekeningen.

De liquiditeitspositie is het saldo van de liquide middelen en de kortlopende schulden aan kredietinstellingen. Ultimo 2018 bedraagt de liquiditeitspositie van de Vereniging € 26,716 miljoen. Vorig jaar kwam het saldo uit op € 27,345 miljoen.

Vermogen en solvabiliteit

De solvabiliteit wordt gebruikt om inzicht te krijgen in de financiële gezondheid van de organisatie op langere termijn. Dit kengetal geeft aan in hoeverre met het vermogen de kortlopende alsook de langlopende schulden kunnen worden terugbetaald. De solvabiliteitsratio van de Vereniging uitgedrukt als percentage van het eigen vermogen bedraagt per balansdatum 2018, 48,16% (50,16% per balansdatum 2017). De ten opzichte van 2017 verminderde solvabiliteitsratio (percentuele afname met 3,98%) wordt veroorzaakt doordat het eigen vermogen in 2018 met 3,92% meer af is genomen dan de afname van het totaalvermogen. De solvabiliteitsratio bij de Vereniging is hiermee solide.

De VNG heeft als gevolg van de verkoop in het verleden van enkele panden en enkele deelnemingen een vrij vermogen, dat in een effectenportefeuille wordt aangehouden. Tot en met 2018 werd het rendement op het vermogen gebruikt als aanvulling op de contributie. Zonder deze aanvulling zou de contributie met € 1,275 miljoen moeten toenemen.

Eind 2017 heeft PWC een onderzoek gedaan naar het weerstandsvermogen van de Vereniging. De conclusie uit dit onderzoek was dat een deel van het vermogen afgebouwd kan worden. Vanaf 2019 zal geleidelijk de contributie worden verhoogd. Dit wordt gedaan onder gelijktijdige afbouw van het vermogen. Zolang de contributie niet dekkend is zal het tekort uit het vermogen worden betrokken, zoals afgesproken bij de ALV 2018.

Het vermogen wordt aangehouden om de volgende reden:

- Het vermogen wordt aangehouden om de gevolgen van de toekomstige negatieve begrotingen op te vangen. Deze zijn ontstaan door de financiering van de renovatie van de Willems-hof in 2009. In 2007 is namelijk besloten de lasten als gevolg van herhuisvesting ten laste van het eigen vermogen te laten komen. Dit geschiedt door middel van het begroten van een verlies gelijk aan de jaarlijkse afschrijvingslast.
- Naast dit alles komt het geregeld voor dat de VNG ten behoeve van grote projecten tijdelijk lasten voorfinanciert uit het vermogen. Vanaf 2017 wordt om en nabij € 5 miljoen voorgefinancierd voor de gemeentelijke telefonie.
- Voorts dient het vermogen ook om onvoorziene lasten te kunnen opvangen die het gevolg zijn van tegenvallers in de bedrijfsvoering en het financieren van tijdelijke uitgaven die niet standaard zijn op te vangen in de begroting maar die wel voorzien in een behoefte bij de leden om actie op bepaalde terreinen te ondernemen.
- Het vermogen dient ook ter dekking van het belangrijkste risico voor de VNG: het WW- en bovenwettelijke WW(BWW)-risico. De VNG is eigenrisicodragers voor de WW en BWW. Het vermogen is nodig in geval de VNG op enig moment sterk zou moeten inkrimpen en aan een groot deel van haar medewerkers een uitkering moet verstrekken. Gemiddeld genomen hebben de medewerkers namelijk een opgebouwd WW- en BWW-recht van ongeveer twee keer het jaarsalaris.
- Ter opvang aanvulling van mogelijk negatieve begrotingen.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

De VNG onderstreept het belang van maatschappelijk verantwoord ondernemen. De VNG ondersteunt veel initiatieven met een maatschappelijk karakter op landelijk en gemeentelijk niveau.

De vermogensbeheerder belegt met engagement. Het engagementproces beoogt verbetering te bewerkstelligen bij ondernemingen en fondsmanagers waar bepaalde ESG-aandachtspunten (Environmental Social & Governance) zijn geconstateerd. Verwezenlijking van de uitgangspunten wordt bereikt door de dialoog aan te gaan met ondernemingen en fondsmanagers die ESG-criteria, die de vermogensbeheerder hanteert, schenden.

Deelnemingen

De deelnemingen die de VNG ultimo 2018 (indirect) aanhoudt zijn de volgende:

- *VNG Diensten B.V.*: Fungeert als houdstermaatschappij van de hieronder vermelde dochterbedrijven. De vennootschap maakt gebruik van de vrijstelling tussenconsolidatie als bedoeld in artikel 2:408 BW. De financiële gegevens van de vennootschap en haar dochtermaatschappijen zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening 2018 van de VNG te Den Haag. Statutaire directie: J. Kriens en P.W. Jeroense. Vestigingsplaats: Den Haag.
- *Congres- en Studiecentrum VNG B.V.* (inclusief haar dochter VNG opleiding en detachering B.V.): Organiseert congressen, workshops, trainingen en studiebijeenkomsten over gemeente-

lijke onderwerpen en beleidsterreinen.

Statutaire directie: W.E. Tönjann - Levert. Vestigingsplaats: Den Haag.

- *VNG Risicobeheer B.V.* (tot 01-03-2018 VNG Verzekeringen B.V.): Adviseert over risicovraagstukken en ontwikkelt verzekeringsproducten voor gemeenten. Onder andere rechtsbijstandverzekeringen voor collegeleden en ambtenaren, vrijwilligersverzekeringen, zorgverzekeringen en ongevalverzekeringen brandweer. Voorts adviseert VNG Verzekeringen over risicobeheer bij gemeenten.

Statutaire directie: P.W. Jeroense. Vestigingsplaats: Den Haag.

- *VNG International B.V.* (inclusief haar buitenlandse dochters CILG, MEPCO en CMRA): Werkt aan versterking van het democratisch lokaal bestuur wereldwijd. Het bedrijf ondersteunt Nederlandse en Europese gemeenten bij beleidsinnovatie door gebruik te maken van Europese netwerken. VNG International ondersteunt het internationale werk van Nederlandse gemeenten. Het Servicebureau Europa (een samenwerking van REGR en VNG) is bij VNG International gevestigd.

Statutaire directie: P. Knip. Vestigingsplaats: Den Haag.

- *VNG Realisatie B.V.* (tot 02-01-2018 Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) B.V.): Richt zich op het verbeteren van dienstverlening en bedrijfsvoering van gemeenten ten behoeve van hun burgers en bedrijven. Verder helpt KING gemeenten deel te nemen aan de netwerksamenleving en ontwikkelt KING concepten voor een krachtige bestuur.

Statutaire directie: H. Aalders. Vestigingsplaats: Den Haag.

- *VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V.*: Adviseert en ondersteunt gemeenten op het terrein van handhaving en naleving, ter verbetering van de uitvoeringskracht waarbij de vennootschap zich primair richt op het sociale domein en waarbij de vennootschap zich richt op kennisontwikkeling, innovatie, kennisverspreiding. Ondersteunt de VNG bij door haar gevoerde programma's op voornoemd terrein. VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V. is per december 2016 opgericht. Vanaf januari 2017 is zij operationeel.

Statutaire directie: A.A.C. van Mierlo. Vestigingsplaats: Den Haag.

Resultaatontwikkeling van de Vereniging

De jaarrekening omvat twee jaarrekeningen, de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening. De enkelvoudige cijfers worden aangeduid als de Vereniging, de geconsolideerde gegevens als de VNG.

Op hoofdlijnen is de ontwikkeling van het resultaat van de Vereniging als volgt:

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2017	Begroting 2018	Realisatie 2018	Begroting 2019
Baten	123.367	87.945	101.324	99.338
Lasten	127.116	93.620	104.809	105.669
Bedrijfsresultaat	(3.749)	(5.676)	(3.485)	(6.331)
Financiële baten en lasten	2.232	1.876	1.275	-
Resultaat deelnemingen	1.726	933	1.332	-
Buitengewone baten				983
Resultaat (voor bestemming)	209	(2.867)	(879)	(5.348)
Bestemmingsreserve	1.033	2.867	1.033	5.348
Onverdeeld resultaat	1.242	-	154	-

In de begroting 2018 is er rekening gehouden met een dekking uit het vermogen van € 2,867 miljoen. Deze diende ter dekking van de volgende begrotingsposten:

- De wetenschapsfunctie: In de bestuursvergadering van december 2013 is de dekking voor een periode van 4 jaar, voor de wetenschapsfunctie, uit het vermogen goedgekeurd. Het gaat om een totaalbedrag van € 1,358 miljoen. Op € 0,324 na zijn de middelen in de vastgestelde periode uitgegeven. Dit restantbedrag is in de begroting van 2018 opgenomen.
- De dekking van de renovatie van de Willemschhof, besluit genomen in 2007, om de herhuisvesting te financieren uit het eigen vermogen. De jaarlijkse afschrijvingslasten voor de renovatie worden gehaald uit het eigen vermogen.
- In 2018 is de herinrichting van de begane grond voor een bedrag van € 1,500 miljoen begroot.

De realisatie van deze activiteiten is € 1,357 miljoen, waarvan € 1,033 als onderdeel van de bestemmingsreserve, is opgenomen in de staat van baten en lasten.

Vergelijking realisatie 2018 met begroting 2018

Het gerealiseerde resultaat is uitgekomen op € 0,879 miljoen negatief. Het resultaat is daarmee € 1,988 miljoen hoger dan begroot. Het bedrijfsresultaat is € 2,191 miljoen hoger dan begroot. Het resultaat van de deelnemingen en de financiële baten en lasten is € 0,202 miljoen lager dan begroot uitgekomen. Het hogere bedrijfsresultaat verklaart het resultaat. Het bedrijfsresultaat is een optelsom van de volgende posten:

- In 2018 is besloten de herinrichting van de begane grond door te schuiven naar 2019. Deze was begroot op € 1,500 miljoen. Deze lasten waren opgenomen onder de kantoor en huisvestingskosten en zijn niet gerealiseerd. In 2019 zullen de kosten geactiveerd worden en zullen de jaarlijkse afschrijvingslasten in staat van baten en lasten worden opgenomen.
- De overige baten zijn € 6,782 miljoen hoger uitgekomen dan begroot. Dit komt onder andere door hogere baten als gevolg van de extra dienstverlening aan de dochterbedrijven en overige gelieerde instellingen in de Willemschhof. Hier staan deels ook hogere lasten tegenover.

- Een hoger gerealiseerd projectvolume. De nieuwe projecten beïnvloeden het bedrijfsresultaat. Een hogere dan begrote inzet van intern personeel zorgt voor een extra dekking van de overheadlasten.
- De hogere projectbijdrage wordt mede veroorzaakt door het doorlopen van de gemeentefonds gefinancierde projecten na 2017. Tegenover deze projecten staat een nagenoeg gelijke stijging van de projectlasten (inclusief personele lasten).
- Lagere salarislasten, het budget voor salarislasten wordt ten opzichte van de begroting met € 0,841 miljoen onderschreden als gevolg van het niet direct invullen van vacatures en de ontvangen vergoeding voor uitgeleend personeel en de ZW-vergoedingen. Tegenover de lagere uitnutting van salarislasten staat een hogere inhuur van personeel van derden (€ 0,376 miljoen ten opzichte van de begroting).
- De overige personeelslasten overschrijden de begroting met € 15,857 miljoen. Deels heeft deze betrekking op inhuur van personeel op de extern gefinancierde projecten, welke bij het opstellen van de begroting nog niet bekend waren. Verder is er € 0,970 miljoen gedoteerd aan de voorziening ambtsjubilea, de WW en BWW rechten voor oud-medewerkers en de reservering voor de verlofuren. In 2018 is de voorziening ambtsjubileum voor het eerst opgenomen.

Het resultaat uit de deelnemingen is € 0,399 miljoen hoger dan begroot. Het hogere resultaat komt veelal door de resultaten uit de betaalde dienstverlening bij VNG KCHN B.V. en door hogere provisie inkomsten bij VNG Risicobeheer B.V.

Het rendement op de effectenportefeuille is € 0,601 miljoen lager dan begroot. De oorzaak wordt hier voornamelijk gevonden in de kosten van het aanhouden van gelden en een lager rendement als gevolg van de slechte marktomstandigheden.

Vergelijking realisatie 2018 met realisatie 2017

Het resultaat van de Vereniging is in 2018 uitgekomen op € 0,879 miljoen negatief. Ten opzichte van het resultaat van € 0,209 miljoen positief over 2017 is dit een verslechtering van € 1,088 miljoen. Zoals hierboven al genoemd zijn er zowel mee- als tegenvallers die voor het resultaat zorgen. Zo zijn ten opzichte van 2017 de baten relatief minder gestegen dan de lasten; daartegenover zijn de financiële baten en lasten (€ 0,957 miljoen) en het resultaat van de deelnemingen (€ 0,394 miljoen) lager dan in 2017.

Het bedrijfsresultaat is in 2018 € 0,264 miljoen minder negatief dan in 2017. De belangrijkste oorzaken voor de verbetering is een optelsom van:

- In 2018 is meer gestuurd op de inzet van VNG-medewerkers op collectief en extern gefinancierde taken. Het streven hierbij was een minimale inzet van zo'n 10 procent. Dit zorgt ervoor dat kennis in onze organisatie blijft, de regierol verankerd is en de VNG een reële vergoeding krijgt voor de rol als opdrachtnemer.
- Hogere contributie als gevolg een hogere gemeentelijke accres (4,06%).
- Lagere projectbijdragen als gevolg van stoppen van de directe uitname vanuit het Gemeentefonds. Daarvoor in plaats is het Fonds GGU opgericht, waarbij voor € 43,2 miljoen aan de leden is gefactureerd.
- Lagere overige lasten, € 1,606 miljoen, in 2017 was de eenmalige naheffing BTW op de salarissen van de medewerkers van de gelieerde instellingen opgenomen. Verder is in 2017 het lidmaatschap voor de SVB-BGT betaald door de VNG. In 2018 hebben de leden het lidmaatschap via het Fonds GGU betaald.

Het resultaat uit deelnemingen is € 0,394 miljoen lager ten opzichte van 2017. Het resultaat uit de deelnemingen VNG Congressen B.V. is fors lager (€ 0,736 miljoen) dan in 2017. Het verschil wordt voornamelijk verklaard doordat er minder grote congressen en minder trainees geplaatst zijn. Verder heeft VNG KCHN Advies BV een hoger resultaat t.o.v. 2017 van € 0,399 miljoen als gevolg van het verdienmodel.

De financiële baten en lasten zijn in 2017 € 0,957 miljoen lager dan in 2017. In 2018 zijn de kosten voor het aanhouden van liquide middelen gestegen en verder is in het vierde kwartaal het rendement op de effecten portefeuille laag geweest als gevolg van slechte marktomstandigheden.

Toelichting op de bedrijfsrisico's

Net als iedere andere organisatie loopt de Vereniging in de dagelijkse uitvoering van activiteiten risico's. Het is van belang deze risico's identificeren en daarop bewust beleid te ontwikkelen. In deze paragraaf worden de meest relevante risico's belicht. Het gaat hier om risico's die de financiële positie van de Vereniging kunnen aantasten.

Projecten

De Vereniging voert namens derden diverse projecten uit. Hiervoor ontvangt zij bijdragen van deze derden. Uit de ontvangen bijdragen worden projectmedewerkers gefinancierd. Het betreft hier niet alleen medewerkers met een tijdelijke aanstelling maar ook medewerkers met een vaste aanstelling of externe inhuur. Gezien de omvang van het aantal projecten is een vaste kern van projectmedewerkers verantwoord. Het laatste betekent wel dat vaste lasten worden gefinancierd met variabele inkomsten. Risico bij het wegvallen van projecten is dat er onvoldoende dekking is voor de salarislasten en eventueel kosten voor afvloeiing van projectmedewerkers. Om de risico's te beheersen worden alleen die projecten begroot die zeker zullen worden gerealiseerd. Voorts wordt voor de uitvoering van projecten zo veel mogelijk gewerkt met personeel dat flexibel over de projecten ingezet kan worden. Verder is er bij inhuur ook het risico van een fictief dienstverband. Risicobeheersing vindt hier plaats door vooraf de opdrachtformulering helder en duidelijk neer te zetten en te toetsen. Deze maatregelen beperken enigszins de risico's van de gevolgen van het wegvallen van projecten.

Subsidies

De Vereniging ontvangt ook subsidies voor de uitvoering van diverse projecten. De Vereniging loopt het risico dat achteraf het subsidiebedrag naar beneden wordt bijgesteld als de Vereniging niet aan de subsidievoorwaarden heeft voldaan, terwijl de lasten al wel zijn gemaakt. Dit risico wordt onder meer beperkt door een strikt tijdschrijfbeleid te handhaven zodat projecturen na afloop te verantwoorden zijn.

Resultaat bedrijven

De Vereniging loopt het risico dat de resultaten van de bedrijven tegenvallen door ontwikkelingen op de markt waarop deze bedrijven opereren of doordat risico's, die typisch zijn voor een deelneming, zich voordoen. Als aandeelhouder deelt de Vereniging in het ondernemingsrisico van de deelnemingen. De VNG wil geleidelijk haar afhankelijkheid van het resultaat van de VNG bedrijven terug dringen. Hierdoor zal bij de VNG het risico dat uit het aandeelhouderschap voortkomt gemitigeerd worden.

Beleggingen

De Vereniging loopt koersrisico over het belegd vermogen. Als de koersen van aandelen en obligaties dalen dan zal dit een negatief effect op het vermogen hebben. Tevens kan het een negatief effect op het resultaat hebben omdat begrote inkomsten uit beleggingen niet worden gerealiseerd. Behoudens de situatie van algehele en extremere omstandigheden (malaise op de effectenmarkten) is door het aanbrengen van spreiding in de portefeuille (in beleggingscategorieën en over regio's wereldwijd), het risico op een negatief effect op het vermogen beperkt. Er is gekozen voor een middellange beleggingsstrategie. Dat houdt in dat wordt verwacht dat optredende koersdalingen op de middellange termijn weer goed worden gemaakt en de vermogenspositie dus niet structureel wordt aangetast. Een eventueel negatief effect op het jaarresultaat van de Vereniging is niet altijd op voorhand uit te sluiten. Wel wordt dit eventuele negatieve effect gedempt door te werken met een herwaarderingsreserve. Hierdoor worden,

zolang de herwaarderingsreserve positief is, ongerealiseerde koersresultaten niet in het resultaat betrokken. Het risico kan verder worden beperkt door een tijdige aanpassing van de portefeuilledeling in tijden van verslechterende marktomstandigheden. Er wordt geïnvesteerd in vastrentende waarden en er wordt een defensief beleggingsbeleid gevoerd.

Eigenrisicodragers WW en Bovenwettelijk WW (BWW)

De Vereniging draagt het volledige risico voor alle WW- en BWW uitbetalingen. Dit kan leiden tot aanzienlijke tegenvallers. Voor alle opgebouwde rechten is in het verleden een voorziening gevormd. Om eventuele opbouw van nieuwe rechten te beperken, zal de Vereniging zoeken naar maatregelen die liggen in de sfeer van vergroting van de interne mobiliteit en daar waar mogelijk werken met tijdelijke contracten.

Kerninformatie van de VNG

(bedragen x € 1.000)

Geconsolideerde balans van de VNG per ultimo	2018	2017
Vaste activa	69.933	71.308
Vlottende activa	70.917	70.596
Groepsvermogen	(61.975)	(65.530)
Voorzieningen	(2.068)	(1.189)
Kortlopende schulden	(76.807)	(75.185)
	0	0

Geconsolideerde staat van baten en lasten van de VNG	2018	2017
Contributie	21.921	20.890
Baten	132.575	157.002
Lasten	134.284	158.457
Bedrijfsresultaat	(1.710)	(1.455)
Financiële baten en lasten	1.262	2.225
Vennootschapsbelasting	(431)	(562)
Resultaat boekjaar	(879)	209

Het aandeel in het resultaat van de VNG-bedrijven in het resultaat (na VpB) van de Vereniging is als volgt opgebouwd	2018	2017
Congres- en Studiecentrum VNG B.V.	179	740
VNG Risicobeheer B.V.	580	626
VNG International B.V.	144	282
VNG Realisatie B.V.	25	21
VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V.	454	155
VNG Diensten B.V.	(50)	(97)
	1.332	1.726

Personeelsgegevens van de Vereniging	2018	2017
Bezetting in fte's per 31 december	244 fte	214 fte
Gemiddeld aantal fte's in 2018	237 fte	222 fte
Uitstroompercentage bij de Vereniging	14,1%	22,0%
Ziekteverzuimpercentage (incl. zwangerschappen)	3,3%	3,5%
Ziekteverzuimpercentage (excl. zwangerschappen)	3%	2,9%
Salarislasten in procenten van de lasten	19%	14%

Vraagbaakfunctie van de Vereniging	2018	2017
Aantal binnengekomen vragen via de Frontoffice	20.417	25.075

Samenstelling bestuur en directie VNG

(per 31 december 2018)

Dhr. J. van Zanen	Voorzitter	Burgemeester	Utrecht
Dhr. H. Bruls	Vicevoorzitter	Burgemeester	Nijmegen
Dhr. A. de Baat	Penningmeester	Gemeentesecretaris	Capelle aan den IJssel
Dhr. E. van Oosterhout	Secretaris	Burgemeester	Emmen
Dhr. R. Cazemier	Lid	Burgemeester	Dinkelland
Dhr. F. Crone	Lid	Burgemeester	Leeuwarden
Dhr. P. Heijkoop	Lid	Wethouder	Dordrecht
Dhr. A. Hofland	Lid	Burgemeester	Rijssen-Holten
Mw. L. Hooijdonk	Lid	Wethouder	Utrecht
Dhr. U. Kock	Lid	Wethouder	Amsterdam
Dhr. J. Kompier	Lid	Wethouder	Vaals
Dhr. S. de Langen	Lid	Wethouder	Rotterdam
Dhr. R. Lievense	Lid	Raadslid	Schouwen-Duiveland
Dhr. H. Lenferink	Lid	Burgemeester	Leiden
Mw. W. Paulusma	Lid	Raadslid	Groningen
Mw. A. Penn-te Strake	Lid	Burgemeester	Maastricht
Dhr. G. Ram	Lid	Wethouder	Zaanstad
Dhr. B. Revis	Lid	Wethouder	Den Haag
Dhr. C. Rutten	Lid	Raadslid	Breda
Mw. E. van Selm	Lid	Burgemeester	Opsterland
Dhr. G. Soest	Lid	Griffier	Venlo
Mw. A. Usmany-Dallinga	Lid	Wethouder	Appingedam
Dhr. F. Weerwind	Lid	Burgemeester	Almere

Directie

Jantine Kriens	Algemeen directeur
Pieter Jeroense	plv. Algemeen directeur

Jaarrekening 2018

Toelichting algemeen

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten is een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid. Zij is statutair gevestigd en kantoorhoudende te (2514 JS) Den Haag, aan de Nassaulaan 12. Het KvK nummer van de Vereniging is 40409418.

De jaarrekening van de VNG is opgesteld op 18 april 2019.

In het verslag wordt de staat van baten en lasten 2018 vergeleken met de staat van baten en lasten 2017 en de begroting 2018. De begroting van de Vereniging waartegen de realisatie wordt afgezet is de goedgekeurde begroting 2018 welke in december 2017 door het bestuur is vastgesteld.

Doelstelling

De doelstellingen van de VNG zijn:

1. De leden collectief en individueel bijstaan bij de vervulling van hun bestuurszaken.
2. Voor de leden of groepen van leden afspraken maken met andere overheden over het arbeidsvoorwaardenbeleid in de overheidssector en overeenkomsten betreffende de arbeidsvoorwaarden van personeel in de sector gemeenten aan te gaan met werknemersorganisaties.

Toepassing verslaggevingsstelsel

Het toegepaste verslaggevingsstelsel voor de jaarrekening is gebaseerd op de wettelijke voorschriften weergegeven in Richtlijn 640, Organisaties zonder winststreven voor zowel de enkelvoudige als de geconsolideerde jaarrekening.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Rapporteringsvaluta

De enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening luidt in duizenden euro's (€). De euro fungeert als functionele en rapporteringsvaluta van de VNG. Tellingen zijn gebaseerd op de niet afgeronde bedragen.

Herwaardering

Effecten worden gewaardeerd tegen beurswaarde per balansdatum. Ongerealiseerde waardeveranderingen worden verwerkt in de herwaarderingsreserve. Indien echter de herwaarderingsreserve negatief is, komen ongerealiseerde koerseffecten wel ten gunste of ten laste van het resultaat. De herwaarderingsreserve is ingesteld om resultaatseffecten ten gevolge van niet gerealiseerde koerseffecten (bewegingen) te voorkomen.

Consolidatie

In de consolidatie zijn de financiële gegevens van de VNG en haar groepsmaatschappijen opgenomen. Het resultaat uit dochterondernemingen zijn in de enkelvoudige jaarrekening na het bedrijfsresultaat verantwoord onder het kopje aandeel in resultaat van deelnemingen.

De direct of indirect gehouden deelnemingen in groepsmaatschappijen zijn:

- VNG International B.V., Den Haag, 100% belang
- VNG Risicobeheer B.V., Den Haag, 100% belang
- Congres- en Studiecentrum VNG B.V., Den Haag, 100% belang
- VNG Opleiding en Detachering B.V., Den Haag, 100% belang
- VNG Realisatie B.V., Den Haag, 100% belang
- VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V., 100% belang
- VNG Diensten B.V., Den Haag, 100% belang

Nevenvestigingen:

VNG International B.V. heeft drie dochterondernemingen te weten Mepco s.r.o Tsjechië 97,5% belang, CMRA, Zuid Afrika 100% belang en CILG 100% belang in Tunesië.

Valutaomrekening

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de valutakoers per balansdatum. In de staat van baten en lasten zijn baten, lasten en resultaten omgerekend in euro's tegen de op het moment van de transacties geldende koers. Het hierbij ontstane koersverschil wordt direct in het resultaat verwerkt.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs, verminderd met een lineaire afschrijving gebaseerd op de verwachte economische levensduur, of tegen lagere opbrengstwaarde. De afschrijving bedraagt voor bedrijfsgebouwen vijftig jaar (verbouwingen tien jaar), voor renovaties twintig jaar, machines en installaties zes tot twintig jaar en voor andere bedrijfsmiddelen drie tot tien jaar. Bij wijziging van de economische of technische levensduur wordt de restant afschrijvingsduur aangepast, waarbij de aangepaste afschrijvingsduur wordt herrekend.

Financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze nettovermogenswaarde wordt berekend op basis van de grondslagen van de VNG.

Overige effecten

Effecten worden gewaardeerd tegen reële waarde gebaseerd op beurskoers per balansdatum. Ongerealiseerde waardeveranderingen worden direct verwerkt in de herwaarderingsreserve. Indien de herwaarderingsreserve negatief is, wordt de herwaarderingsreserve ten laste van het resultaat aangevuld tot € 0. Dit ten laste van het resultaat gebrachte verlies, wordt in latere jaren, bij een positieve ontwikkeling, weer ingelopen ten gunste van de staat van baten en lasten.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, voor zover nodig rekening houdend met een voorziening voor oninbaarheid.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven, die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen.

Overige activa en passiva

De schulden worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Alle overige posten in de balans worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Baten

Algemeen

Onder baten wordt verstaan: de contributie-inkomsten, de projectbijdragen, de bijdrage t.b.v. Fonds GGU, de opbrengst uit levering van goederen en diensten aan derden, onder aftrek van kortingen e.d. en van over de baten geheven belastingen. De baten worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

Bijdragen en subsidies

De toerekening van de projectbijdragen vindt plaats op basis van de gemaakte lasten in de desbetreffende jaar. De gemaakte projectlasten worden verantwoord naar kostencategorie in de staat van baten en lasten.

Resultaat deelnemingen

Het resultaat van de deelnemingen komt overeen met het aandeel in het resultaat over het boekjaar van de betreffende deelneming. De resultaten van nieuw verworven groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie meegenomen rechtspersonen en vennootschappen worden geconsolideerd vanaf de overnamedatum. Op die datum worden de activa, voorzieningen en schulden gewaardeerd tegen de reële waarden. De betaalde goodwill wordt geactiveerd en afgeschreven over de economische levensduur. De resultaten van afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie verwerkt tot het tijdstip waarop de groepsband wordt verbroken.

Lasten

Algemeen

De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

Intercompany-transacties

Resultaten uit transacties met en tussen groepsmaatschappijen worden volledig geëlimineerd.

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de Wet Modernisering Vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen in werking getreden. Hierdoor zijn de VNG en de door haar (in)direct gehouden dochterondernemingen onderworpen aan vennootschapsbelasting. De door de VNG (in)directe gehouden dochterondernemingen zijn gevoegd in een fiscale eenheid op het niveau van VNG Diensten B.V. De resultaten van de door de VNG gehouden dochterondernemingen worden in de post resultaat deelnemingen verantwoord na de belastinglast van de fiscale eenheid. Geconsolideerd wordt de totale belastinglast van de consolidatie kring verantwoord.

Pensioenen

Bij de Vereniging is sprake van een bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP) ondergebrachte pensioenregeling. Deze pensioenregeling wordt als toegezegde pensioenregeling gekwalificeerd. Verwerking in de jaarrekening van de VNG vindt plaats als toegezegde bijdrage-regeling, omdat de VNG geen verplichting heeft om aanvullende bijdragen te voldoen, anders dan hogere toekomstige premies als sprake is van een tekort bij het ABP. De 'beleidsdekkingsgraad'; het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden bedroeg eind 2018 103,8% (2017: 101,5%). De verbeterde financiële positie van het ABP is vooral te danken aan het beleggingsrendement wat het ABP realiseerde in de eerste drie kwartalen van 2018. Volgens de Pensioenwet moet het ABP beschikken over een vereist eigen vermogen en een minimaal vereist eigen vermogen. Gedeeltelijke indexatie mag bij een beleidsdekkingsgraad van 110% of hoger. Vanaf 128% mag het ABP volledig indexeren. De kans dat het ABP de pensioenen in 2019 en 2020 moet verlagen is zeer klein. Voor volgende jaren blijft de kans aanwezig. Als de

beleidsdekkingsgraad tot en met 2020 (voor een aaneengesloten periode van vijf jaar) onder het vereiste niveau van 104,2% blijft, zal het ABP de pensioenen moeten verlagen. Op basis van eerder aangekondigd beleid en de financiële positie aan het einde van 2018, stijgen de pensioenpremies per 1 januari 2019 van 22,9% naar 24,9%.

Algemene grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de post liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest en ontvangen dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

Overige informatie

Rente- en kredietrisico's

De invloed van veranderingen in rentetarieven op de resultaten van de VNG worden zo veel mogelijk beperkt. Hierbij stelt de VNG zich ten doel de totale rentebaten te optimaliseren en de totale rentelasten te beperken. Om dit te bereiken bankiert de Vereniging in een zogenaamd rente- en saldo-compensabel stelsel. Hierbij bankiert zij met de door de haar (indirect) gehouden dochters. Doordat de bank in dit stelsel alleen het saldo van de verschillende rekeningen ziet, fungeren de plusstanden van de deelnemingen als dekking tegen eventuele roodstanden van de Vereniging. Debetstanden op de hoofdrekening of een van de nevenrekeningen worden bij een totale saldo creditstand op de hoofdrekening gecompenseerd, zodat er in dat geval per saldo geen debetrente behoeft te worden betaald. Eventueel uit te zetten gelden buiten het stelsel geschiedt van de hoofdrekening of van uit de rekening van VNG Diensten B.V. De kredietrisico's voor de Vereniging zijn als laag te kwalificeren. De baten die de Vereniging genereert, zijn nagenoeg alle afkomstig van overheidsinstellingen.

Tekstuele analyse

De cijfers worden zoveel mogelijk toegelicht onder de enkelvoudige balans en staat van baten en lasten. Voor zover de cijfers in de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten hetzelfde zijn als de enkelvoudige balans en staat van baten en lasten, zullen deze niet apart worden toegelicht.

Enkelvoudige jaarrekening 2018

Enkelvoudige balans per 31 december 2018

Voor bestemming van het resultaat (bedragen x € 1.000)

ACTIVA

	2018	2017
<i>Vaste activa</i>		
Materiële vaste activa (1)		
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	9.707	10.076
Activa in uitvoering	401	29
Machines en installaties	741	1.076
Andere vaste bedrijfsmiddelen	445	750
	11.294	11.932
Financiële vaste activa (2)		
Deelnemingen	22.977	21.718
Overige effecten	58.557	59.306
	81.534	81.024
Totaal vaste activa	92.828	92.956
<i>Vlottende activa</i>		
Vorderingen		
Handelsdebiteuren (3)	3.720	5.410
Groepsmaatschappijen	1.900	2.596
Overlopende activa (4)	3.365	1.350
Overige vorderingen	176	983
	9.152	10.340
Liquide middelen (5)	26.716	27.345
	26.716	27.345
Totaal vlottende activa	35.868	37.686
Totaal activa	128.696	130.641

PASSIVA

		2018	2017
Eigen vermogen (6)			
Algemene reserve	49.919		48.678
Bestemmingsreserve	8.661		9.694
Herwaarderingsreserve	3.420		6.023
Omrekenverschillen	(180)		(106)
Onverdeeld resultaat	154		1.241
		61.975	65.530
Vorzieningen (7)			
Egalisatievoorziening	1.460		967
Jubileumvoorziening	411		-
		1.871	967
Kortlopende schulden			
Handelscrediteuren	2.664		3.245
Belastingen en premie sociale verzekeringen	5.771		5.035
Groepsmaatschappijen	5.748		7.869
Overlopende passiva (8)	45.938		42.441
Overige schulden (9)	4.729		5.554
		64.851	64.144
Totaal passiva		128.696	130.641

Enkelvoudige staat van baten en lasten over 2018

(bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Baten			
Contributie	21.921	21.800	20.890
Bijdrage projecten (10)	66.858	60.382	89.687
Overige baten (11)	12.545	5.763	12.789
Som der baten	101.324	87.945	123.367
Lasten			
Salarissen (12)	15.687	16.451	13.510
Sociale lasten en pensioenlasten (12)	4.295	4.372	3.731
Overige personeelslasten (13)	17.545	1.688	14.757
Afschrijvingen	1.550	1.800	1.743
Kantoor- en huisvestingslasten (14)	5.771	5.399	5.053
Activiteitslasten (15)	57.722	62.133	84.475
Overige lasten (16)	2.240	1.777	3.846
Som der lasten	104.809	93.620	127.116
Bedrijfsresultaat	(3.485)	(5.676)	(3.749)
Financiële baten en lasten (17)	1.275	1.876	2.232
Aandeel in resultaat van deelnemingen (18)	1.332	933	1.726
Resultaat voor belastingen	(879)	(2.867)	209
Vennootschapsbelasting	-	-	-
Resultaat	(879)	(2.867)	209
Dekking uit het vermogen	1.033	2.867	1.033
Onverdeeld resultaat	154	0	1.242

Het resultaat is uitgekomen op € 0,879 miljoen negatief. Dit is € 1,988 miljoen beter dan begroot. Na de onttrekking uit de bestemmingsreserve, € 1,033 miljoen voor de lasten van de herhuisvesting, is het onverdeeld resultaat uitgekomen op € 0,154 miljoen positief. Het Bedrijfsresultaat is € 2,191 miljoen hoger dan begroot. Het resultaat deelnemingen komt € 0,399 miljoen hoger uit dan begroot. De financiële baten en lasten zijn € 0,601 miljoen lager dan begroot.

Resultaatsbestemming

Het exploitatieresultaat 2018 is gelijk aan € 0,154 miljoen positief. De onttrekking uit de bestemmingsreserve, gelijk aan € 1,033 miljoen, is toegevoegd aan het onverdeeld resultaat, waardoor deze uitkomt op € 0,154 miljoen. Het onverdeeld resultaat, € 0,154 miljoen, zal worden toegevoegd aan de overige reserves.

Toelichting op de enkelvoudige balans

(bedragen x € 1.000)

Materiële vaste activa (1)

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

	Bedrijfs- gebouwen en -terreinen	Activa in uitvoering	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen	Totaal 2018
Beginstand					
Aanschafwaarde	22.580	29	5.469	4.746	32.826
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	(12.504)	-	(4.393)	(3.996)	(20.894)
Boekwaarde 1 januari 2018	10.076	29	1.076	750	11.932
Mutaties					
Investeringen	321	401		218	941
Desinvesteringen aanschafwaarde				(144)	(144)
Desinvesteringen afschrijvingen				144	144
Herrubriceringen aanschafwaarde		(29)			(29)
Herrubriceringen afschrijvingen			260	(260)	-
Afschrijvingen	(690)		(596)	(263)	(1.550)
Totaal mutaties	(368)	371	(335)	(304)	(638)
Eindstand					
Aanschafwaarde	22.902	401	5.469	5.109	33.882
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	(13.195)	-	(4.728)	(4.664)	(22.588)
Boekwaarde 31 december	9.707	401	741	445	11.294
Afschrijvingspercentages	2-20%		5-16,7%	10-33%	

In 2018 zijn investeringen gedaan in het ICT-netwerk en de inventaris in de Willemshof. De mutaties in de vaste activa bestaan verder uit de geplande jaarlijkse afschrijvingen.

De actuele WOZ-waarde van Nassaulaan 12 is gelijk aan € 16,400 miljoen en die van de Sophialaan 10 bedraagt € 2,075 miljoen. De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met een lineaire afschrijving gebaseerd op de verwachte economische levensduur.

Financiële vaste activa (2)

Deelnemingen	2018	2017
VNG Diensten B.V.	22.977	21.718
	22.977	21.718

VNG Diensten B.V.	2018	2017
Stand per 1 januari	21.718	19.849
Bij: aandeel in resultaat	1.332	1.726
Bij: agiostorting	-	250
Af: omrekenverschillen vreemde valuta	(74)	(106)
Stand per 31 december	22.977	21.718

De toename van de waarde ultimo 2018 ten opzichte van de waarde ultimo 2017 van VNG Diensten B.V. is het gevolg van het resultaat over 2018 en het gematigde dividendbeleid in 2018.

Overige effecten	2018	2017
Effectenportefeuille	58.553	59.302
Overige beleggingen	4	4
Stand per 31 december	58.557	59.306

Het verloop van de effectenportefeuille

	Obligaties	Aandelen	Totaal 2018	Totaal 2017
Balanswaarde per 1 januari	40.120	19.182	59.302	56.347
Aankopen	4.081	4.126	8.207	5.435
Verkopen	(2.348)	(4.411)	(6.759)	(3.696)
Gerealiseerde waardedalingen of -stijgingen	(6)	62	56	(74)
Ongerealiseerde waardedalingen of -stijgingen	(848)	(1.405)	(2.253)	1.290
Balanswaarde per 31 december	41.000	17.553	58.553	59.302

De balanswaarde per ultimo 2018 is ten opzichte van de balanswaarde per ultimo 2017 met € 0,748 miljoen terug gelopen. De toename van de balanswaarde effecten uit 2017 (verschil balanswaarde 2018-2017) totaal € 2,955 miljoen is in 2018 meer dan teniet gegaan. Het verschil 2018 -2017 in saldo volume aan- en verkopen draagt hier voor € 0,209 miljoen aan bij en het verschil 2018-2017 saldo van gerealiseerde en ongerealiseerde waarde mutaties draagt hier voor € 3,414 miljoen aan bij. De verklaarde verschillen salderend geeft een ten opzichte van 2017 lagere balanswaarde effecten van € 0,748 miljoen.

	Obligaties	Aandelen	Totaal 2018	Totaal 2017
Cumulatieve ongerealiseerde koerseffecten	1.554	1.865	3.420	6.023

Ten opzichte van de stand in 2017 nam de herwaarderingsreserve 2018 met € 2,603 miljoen af. De verklaring van deze toename is de volgende: In 2018 is € 0,350 miljoen aan de herwaarderingsreserve onttrokken als gevolg van gerealiseerde herwaarderingsreserve. De gerealiseerde herwaarderingsreserve heeft nagenoeg geheel bij de aandelen plaats gehad. Voorts is de herwaarderingsreserve in 2018 verder afgenomen met € 2,253 miljoen. Dit als gevolg van ongerealiseerde waarde mutaties. De ongerealiseerde waarde mutaties nader beziend: In de beleggingscategorie vastrentende waarden heeft een onttrekking plaatsgehad aan de herwaarderingsreserve van € 0,848 miljoen. In de beleggingscategorie aandelen heeft een onttrekking plaatsgehad aan de herwaarderingsreserve van € 1,405 miljoen.

Handelsdebiteuren (3)

	2018	2017
Handelsdebiteuren	4.171	5.770
Voorziening dubieuze debiteuren	(451)	(360)
Totaal handelsdebiteuren	3.720	5.410

De post handelsdebiteuren is met € 1,69 miljoen afgenomen.

De contributievorderingen zijn ten opzichte van vorig jaar met € 2,060 miljoen afgenomen. Door herindelingen van de gemeenten is een deel van de contributie pas in 2019 gefactureerd. Per balansdatum is meer contributie ontvangen ten opzichte van vorig jaar. Er is een hoger bedrag (€ 2,404 miljoen) in de overlopende passiva meegenomen, als vooruitontvangen contributie.

Op overige handelsdebiteuren is een afname van € 0,903 miljoen te zien. Minder incidentele vorderingen maar ook snellere betaling zijn hiervan de oorzaak.

De voorziening dubieuze debiteuren is met € 0,091 miljoen toegenomen. Een groot deel (€ 0,074 miljoen) hiervan, betreft de toename van de contributievorderingen op de overzeese gebieden. De vorderingen op de gelieerde instellingen zijn afgenomen maar geven samen met vorderingen op overige handelsdebiteuren toch een toename van de overige € 0,017 miljoen.

Overige vorderingen en overlopende activa (4)

	2018	2017
Belastingen	126	136
Overige vorderingen	41	627
Overlopende activa	3.365	1.570
Stand per 31 december	3.532	2.333

Deze post bestaat uit overlopende activa waarbij het grootste deel (€ 3,171 miljoen) de nog te versturen facturen betreft voor reeds geleverde diensten. Daarnaast is terug te vorderen dividendbelasting (€ 0,126 miljoen) onderdeel van deze post.

Het grootste deel van de toename betreft nog te versturen facturen (€ 1,820 miljoen). De facturen zijn nagenoeg allemaal in de eerste maanden van 2019 verstuurd. Ten opzichte van vorig jaar is het aandeel van nog te vooruit betalen lasten in deze post afgenomen met € 0,029 miljoen. Ultimo 2018 is minder rente (€ 0,003 miljoen) te ontvangen doordat over het stelsel bij de BNG per einde jaar rente verschuldigd is. Tot slot is de post terug te ontvangen dividendbelasting per saldo met € 0,010 miljoen afgenomen. Enerzijds is er een toename van € 0,047 miljoen door mutaties in 2018. Anderzijds is een bedrag van € 0,057 afgeboekt als oninbaar.

Liquide middelen (5)

	2018	2017
Balanswaarde per 1 januari	27.345	27.136
Mutatie liquide middelen	(629)	209
Stand per 31 december	26.716	27.345

Het saldo van de liquide middelen betreft het totaal van de zakelijke rekeningen-courant en spaar-/vermogensspaarrekeningen. De liquide middelen staan vrije beschikking van de Vereniging.

Eigen vermogen (6)

Eigen vermogen (6)	2018	2017
Algemene reserve	49.919	48.678
Bestemmingsreserve	8.661	9.694
Herwaarderingsreserve	3.420	6.023
Omrekenverschillen	(180)	(106)
Onverdeeld resultaat	154	1.241
	61.975	65.530

De Algemene reserve is vrij besteedbaar. De Bestemmingsreserve, de Herwaarderingsreserve en de Omrekenverschillen zijn niet vrij besteedbaar.

Algemene reserve	2018	2017
Stand per 1 januari	48.678	46.889
Bij: uit resultaatbestemming vorig boekjaar	1.241	1.790
Stand per 31 december	49.919	48.678

Bestemmingsreserve	2018	2017
Stand per 1 januari	9.694	10.726
Af: lasten herhuisvesting	(1.033)	(1.033)
Stand bestemmingsreserve	8.661	9.694

In 2007 is besloten de lasten veroorzaakt door de herhuisvesting ten laste van het eigen vermogen te laten komen. Dit geschiedt door de vorming van een bestemmingsreserve.

In 2012 is € 0,433 miljoen uit het resultaat 2011 toegevoegd aan de bestemmingsreserve voor de dekking van de WW- en BWW-rechten van de medewerkers van het Expertisecentrum Kinderopvang.

In 2015 en 2016 is € 2,724 miljoen zijnde de verkrijgingswaarde en het resultaat van VNG Realisatie B.V. toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Het besluit voor het toevoegen aan de bestemmingsreserve is genomen bij het vaststellen van de jaarrekening 2015 en 2016, omdat VNG Realisatie B.V. behoudens bijzondere omstandigheden geen dividend uit kan keren, welke komt uit de uitnamen gemeentefonds.

Eind 2018 bestaat de bestemmingsreserve (€ 8,661 miljoen) uit het saldo van de lasten herhuisvesting (€ 5,39 miljoen), mogelijke personele lasten (€ 0,433 miljoen), de toevoeging van het solidariteitsfonds (€ 0,114 miljoen) gevormd voor de vergoeding van de schade ontstaan uit de staking door gemeente ambtenaren en de verkrijgingswaarde en resultaat van VNG Realisatie B.V. (€ 2,724 miljoen).

Herwaarderingsreserve (gesplitst)	Obligaties	Aandelen	Totaal 2018	Totaal 2017
Balanswaarde per 1 januari	2.392	3.630	6.023	6.164
Realisatie herwaardering door verkoop	10	(360)	(350)	(1.431)
Ongerealiseerde waarde mutaties	(848)	(1.405)	(2.253)	1.290
Aanpassing herwaardering	(838)	(1.765)	(2.603)	(141)
Stand herwaarderingsreserve per 31 december	1.554	1.865	3.420	6.023

De herwaarderingsreserve is vanaf 2009 positief. Hierdoor lopen de ongerealiseerde koersresultaten via de balans. Doordat de gerealiseerde herwaardering als gevolg van verkopen groter is dan de ongerealiseerde koerswinsten, is de herwaarderingsreserve afgenomen met € 2,603 miljoen tot € 3,420 miljoen.

Omrekenverschillen	2018	2017
Stand per 1 januari	(106)	(20)
Mutatie	(74)	(86)
Stand per 31 december	(180)	(106)

Onverdeeld resultaat boekjaar	2018	2017
Stand per 1 januari	1.241	1.790
Af: mutatie bestemmingsreserve (uit onverdeeld voorgaand boekjaar)	-	-
Af: naar Overige reserves (uit onverdeeld resultaat voorgaand boekjaar)	(1.241)	(1.790)
Bij: mutatie bestemmingsreserve 2018 (lasten herhuisvesting)	1.033	1.033
Af: resultaat boekjaar	(879)	209
Stand per 31 december	154	1.241

Vorzieningen (7)

De VNG heeft een tweetal voorzieningen voor verplichtingen die voortvloeien uit aanspraken op de WW- en Bovenwettelijke WW-regelingen. Deze voorzieningen hebben in overwegende mate een langlopend karakter. Deze voorzieningen worden jaarlijks in overeenstemming gebracht met de maximale toekomstige verplichtingen.

Egalisatievoorziening	2018	2017
Stand per 1 januari	967	1.493
Bij: dotaties	1.207	631
Af: onttrekkingen	(714)	(434)
Af: vrijval		(723)
Stand per 31 december	1.460	967

In 2018 is de egalisatievoorziening voor toekomstige jaarlijkse verplichtingen voor afvloeiingslasten gestegen met € 0,493 miljoen. De weergegeven dotatie wordt in hoge mate veroorzaakt door de opgebouwde rechten van (oud-) medewerkers die recht hebben op een WW- en/of BWW-uitkering.

Voorziening ambtsjubilea	2018	2017
Stand per 1 januari	-	-
Bij: dotaties	411	-
Af: onttrekkingen	-	-
Af: vrijval	-	-
Stand per 31 december	411	-

In 2018 is er een voorziening gevormd voor de toekomstige ambtsjubilea. De voorziening betreft de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen gebaseerd op de gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd. In 2017 is de voorziening niet gevormd.

Overlopende passiva (8)

	2018	2017
Vooruit gefactureerde contributie	11.229	8.824
Vooruit ontvangen subsidies	13.499	33.618
Fonds GGU	6.291	-
Gemeentefonds saldi	14.919	-
Stand per 31 december	45.938	42.441

Onder de post vooruit ontvangen subsidies zijn de bedragen opgenomen van het Rijk voor de projecten die nog doorlopen of afgerekend worden in 2019 en later. In 2019 wordt € 1,240 miljoen vanuit de vooruitontvangen subsidies (€ 13,499 miljoen) afgerekend met het Rijk. Onder de post Gemeente-fonds Saldi staan de nog uit te geven bedragen van de uitname uit het Gemeentefonds tot en met 2017. De ALV 2018 heeft ingestemd om in 2019 € 11,7 miljoen uit de Gemeentefonds saldi te besteden aan de collectieve activiteiten zoals genoemd in het plan GGU 2019.

Overige schulden (9)

	2018	2017
Vooruit gefactureerde bedragen	10	61
Div. reserveringen voor verlof en vakantiegeld	2.132	2.044
Overige schulden	2.587	3.448
Stand per 31 december	4.729	5.554

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

De totale verplichting voor het beheer en onderhoud van het automatiseringssysteem, de Facilitaire Diensten en de verbouwing van de begane grond is € 6,958 miljoen (t/m 2021). De VNG heeft een naheffing voor de btw gehad van de Belastingdienst. Deze naheffing had betrekking op het factureren van salarislasteren aan gelieerde partijen. Omdat er geen daadwerkelijk onderbouwde vordering op de gelieerde partijen is, is in de jaarrekening 2017 deze vordering vrijgevallen als last in de jaarrekening. Pas op het moment dat de gelieerde partijen na een verzoek van de VNG hebben bevestigd dat zij deze btw zullen betalen, ontstaat er een eventuele vordering van maximaal € 0,705 miljoen op de gelieerde instellingen.

Hoofdelijke aansprakelijkheid

De VNG maakt onderdeel uit van een fiscale eenheid voor de omzetbelasting, waarvan naast de VNG ook VNG Diensten B.V., VNG International B.V., VNG Realisatie B.V., Congres- en Studiecentrum VNG B.V., VNG Risicobeheer B.V., VNG Kenniscentrum Handhaving & Naleving Advies B.V. en VNG Opleiding & Detachering B.V. deel uitmaken.

Binnen deze fiscale eenheid zijn de bedrijven, die onderdeel van de eenheid zijn, vrijgesteld van btw-heffing op de onderlinge leveringen en diensten. Elke afzonderlijke entiteit binnen deze fiscale eenheid is volledig aansprakelijk voor de afdracht van de omzetbelasting van de fiscale eenheid als geheel.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

Bijdrage projecten (10)

Zowel de bijdragen als de uitgaven van de projecten zijn hoger dan begroot: dit is het gevolg van nieuwe extern gefinancierde projecten. In de begroting wordt rekening gehouden met de subsidieaanvragen die op dat moment al goedgekeurd zijn. De nieuwe projecten hebben wel effect op het totale bedrijfsresultaat, omdat tegenover de hogere projectbaten, vaak een minder dan evenredige toename van de lasten (zowel uitbestedings- als personele lasten) staat. Uit deze personele lasten op de projecten wordt extra dekking gegenereerd middels de overhead (zoals huisvesting en overhead verwerkt in het uurtarief), welke een bijdrage levert aan het resultaat. In vergelijking met 2017 neemt de bijdrage projecten af met € 22,829 miljoen.

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Bijdrage projecten	66.858	60.382	89.687
Waarvan subsidies van het Rijk	23.256	17.136	25.284
Waarvan projecten uit het Fonds GGU	36.958	43.246	-
Waarvan projecten uit saldo Gemeentefonds uitname	6.644	-	64.403

De VNG heeft sinds de ALV van 14 juni 2017 een extra functie: gemeenten ondersteunen bij het organiseren en verbeteren van de uitvoering van hun werk, genoemd Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU). Dit gebeurt onder meer door meer zaken samen op te pakken: "Samen Organiseren". Eén van de instrumenten om deze gezamenlijke aanpak vorm te geven is gebeurd door het instellen van een fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU). Dit fonds bedraagt in 2018 € 43,249 miljoen excl. BTW (€ 52,3 miljoen euro incl. BTW). Tot eind 2017 werden deze activiteiten gefinancierd door een rechtstreekse uitname uit het Gemeentefonds. Omdat dit vanaf 2018 niet meer mogelijk was, is besloten tot een technisch budgettair neutrale omzetting, waarbij de leden de Gemeente fonds uitkering ontvangen en de VNG hen factureert voor de genoemde activiteiten.

De begroting van het Fonds en de hoogte van de financiële bijdrage van de leden aan het Fonds, is in beginsel gebaseerd op inwoneraantal en wordt jaarlijks ter goedkeuring voorgelegd aan de ALV, waarna de leden verplicht zijn deze financiële bijdrage te voldoen ter dekking van de kosten van het Fonds. De financiële en inhoudelijke verantwoording over het Fonds aan de ALV wordt opgenomen in de jaarrekening en het jaarverslag van de vereniging. (zie daarvoor onderstaande tabel). Die bedragen die niet uitgegeven zijn in 2018, worden als overlopende passiva opgenomen op de balans. Deze worden in 2019 uitgegeven, aan de daarvoor aangegeven activiteiten binnen het Fonds GGU.

Fonds GGU 2018	Begroting	Realisatie	Gaat naar 2019
Bestuurlijke trajecten	578	516	61
Samen organiseren	455	471	(16)
Fase Innovatie/initiatie	471	493	(22)
Samen organiseren/medebewindstaken	652	501	150
ISD programma (doorontwikkeling GGK)	826	295	530
Invoering omgevingswet	4.132	3.240	891
GGI	3.761	2.357	1.404
IBD - SIEM SOC TI	331	222	108
Dienstverl. en bedrijfsv. standaardiseren	2.482	1.882	600
GDI	1.390	1.015	375
Digitale archieven	83	103	(20)
Privacy	744	727	16
ENSIA	289	2	287
Duiden en analyse	962	795	167
Relatiemanagement	2.323	1.422	901
Programmatisch werken	641	651	(10)
Wmo en jeugd	791	784	7
ISD-regie	1.800	1.794	6
Landelijk beheer raamcontract soc.domein	207	163	43
Beheer ISD standaarden en ict infra	7.374	6.781	593
Taxatiewijzer WOZ/WOZ datacenter	1.000	1.000	-
Samenwerkingsverband bronhouders basisregistratie topografie	174	174	-
GT-14+ netnummer	1.064	1.144	(80)
Dienstverlening en bedrijfsvoering	1.160	781	379
Architectuur en standaarden	3.311	3.554	(242)
Beheer opgeleverde producten DA2020	1.240	879	361
IBD regulier	1.653	1.766	(112)
WSJG platform	2.198	2.171	27
WSJG inhoud -basis	413	400	13
Beheer ENSIA	744	437	306
GT/Microsoft en Oracle		437	(437)
Totaal	43.249	36.958	6.291

Een aantal activiteiten uit het Fonds GGU loopt door in 2019. De € 6,291 miljoen wordt voor deze activiteiten ingezet.

Projecten gerealiseerd uit GF uitname saldi t/m 2017	Realisatie 2018
Implementatie BRP (GVR)	272
Doventolk voorziening Werkdomein	91
Collectieve I-voorziening en dienstverlening	251
Ensia 2018	685
Slachtoffers van eerderegerelateerd geweld en loverboys 18+	(308)
Landelijke doventolk voorziening	305
ISD beheer	826
Informatievoorziening Sociaal Domein	244
IBD 2018	14
netnummer 2018	84
Digitale agenda 2020	3.277
Beheer en Behoud NUP 2018	131
DKD 2018	650
WOZ	96
Monitor Sociaal Domein	25
Totaal	6.644

Overige baten (11)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Opbrengst derden	7.179	2.184	8.306
Auteursvergoedingen	199	45	45
Vacatiegelden	30	30	24
Baten groepsmaatschappijen	4.267	2.628	3.563
Overige baten	870	875	850
Totaal overige baten	12.545	5.763	12.789

Opbrengst derden

Ten opzichte van de begroting nemen de overige baten met € 4,995 miljoen toe. Dit betreft grotendeels de post Opbrengst derden die € 4,994 miljoen hoger uit komt dan begroot.

Hieronder zijn inbegrepen de baten van extern gefinancierde projecten (€ 4,258 miljoen) die bij het opstellen van de begroting niet bekend waren. Het betreft onder andere het programma Aan de Slag met de Omgevingswet waarin de VNG, het IPO en Rijkswaterstaat samenwerken, bijdragen vanuit gemeenten voor Support Windows server 2003 en Gemeentelijke Telefonie en een bijdrage voor het uitvoeren van activiteiten t.b.v. de Visite-commissie financiële beheersbaarheid.

Als de extern gefinancierde projecten buiten beschouwing worden gelaten, komt de post Opbrengst derden precies uit op begroot.

Auteursvergoedingen

De realisatie van de auteursvergoedingen ligt aanzienlijk hoger dan vorig jaar en ruim boven begroot. Dit heeft als oorzaak dat de royaltyvergoeding 2016 inzake de Gids Gemeentebesturen en de Modelverordeningen, inclusief de CAR-UWO niet is opgenomen onder de auteursvergoedingen, maar onderdeel was van de post Opbrengst derden. De in 2018 afgerekende royaltyvergoeding over het jaar 2017 is wel als auteursvergoeding opgenomen.

Baten groepsmaatschappijen

De baten groepsmaatschappijen komt € 1,639 miljoen hoger uit dan begroot. Het betreft hier voornamelijk VNG Realisatie en VNG KCHN B.V.. Bij VNG Realisatie zijn extra diensten afgenomen en bij VNG KCHN waren deze baten bij het opstellen van de begroting nog niet bekend.

Salarissen, sociale lasten en pensioenlasten (12)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Salarissen	15.943	16.451	14.587
Sociale lasten	1.878	1.925	1.669
Pensioenlasten	2.417	2.447	2.062
Vergoedingen (ZW, uitlenen personeel)	(256)		(1.076)
Totaal salarissen, sociale lasten en pensioenlasten	19.982	20.823	17.241

Het totaal van salarislasten, sociale lasten en pensioenlasten stijgt met € 2.741 miljoen ten opzichte van 2017.

De pensioenlasten stijgen ten opzichte van 2017 met € 0,355 miljoen. Het ABP verhoogde de pensioenpremie per 1 januari 2018 van 21,1% naar 22,9%. 70% van deze verhoging komt voor rekening van de werkgever.

Mede door de in 2018 openstaande vacatures, de ZW-vergoedingen en de vergoedingen voor uitgeleend personeel blijft de realisatie van de kosten met € 0,841 miljoen achter bij begroot. De budgettaire ruimte in de salarislasten is ingezet voor tijdelijke inhuur en detacheringen.

Voor het derde jaar achtereen komt het uitstroompercentage uit boven de 10% (2018: 14%, 2017: 22%). Het gemiddeld aantal fte in 2018 steeg ten opzichte van 2017. Ultimo 2018 waren er 244,13 fte in dienst (2017: 214 fte).

Daarnaast kwamen de vergoedingen voor zwangerschap, uitlenen van personeel en overige loonlastenvergoedingen hoger uit dan in 2017. De gemiddelde salarislast per fte stijgt van € 81,805 miljoen (2017) naar € 82,900 miljoen (2018). Deze stijging van 1,33% is het gevolg van

de nieuwe cao/de reguliere periodieke verhogingen, de verhoging van de sociale lasten en de aanpassing van de pensioenpremie.

Overige personeelslasten (13)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Uitzendkrachten/personeel derden	14.338	192	13.452
Arbolasten	39	55	36
Studielasten	531	403	380
Werving	31	75	64
Rechtspositionele lasten	350	289	347
Onttrekking/Dotatie voorzieningen	207	207	(20)
Overige lasten	1.794	293	302
Reis- en verblijflasten	254	174	198
Totaal overige personeelslasten	17.545	1.688	14.757

Specificatie:

Omschrijving	Realisatie 2018		
	Project gefinancierd	Overig	Totaal
Overige personeelslasten	12.368	5.177	17.545

De overige personeelslasten overschrijden de begroting met € 15,857 miljoen waarvan € 12,368 miljoen betrekking heeft op project gefinancierde activiteiten.

Per begrotingspost zijn de verschillen als volgt:

- De lasten van uitzendkrachten/personeel derden komen € 14,145 miljoen hoger uit dan begroot. De extra lasten hebben voor € 12,116 miljoen betrekking op lasten van inhuur voor extern gefinancierde projecten. Hier staan ook baten tegenover. De resterende € 2,029 miljoen heeft onder andere betrekking op vervangende inhuur voor openstaande vacatures, detacheringen en zwangerschapsvervanging en voor de interne projecten digitalisering HRM en organisatieverandertrajecten. Ten opzichte van 2017 nemen de lasten toe met € 0,886 miljoen.
- De arbolasten vallen lager uit dan begroot. Deze lasten bestaan uit een bedrijfszorgpakket, begeleiding vanuit een bedrijfsarts en arbogerelateerde aanpassingen aan de werkplekken. Het ziekteverzuim is in 2018 uitgekomen op 3%. Dit is vergelijkbaar met vorig jaar (2,9%) en lager dan het streefpercentage van 3,5% waardoor de arbolasten ook lager uitkomen dan begroot.
- De dotatie aan de voorzieningen komt € 0,910 miljoen hoger uit dan begroot. In de begroting was rekening gehouden met de dotatie van 1% van de salarislasten. De voorziening voor ambtsjubilea was niet begroot. Tevens is er in 2018 een bedrag van € 0,066 miljoen toegevoegd aan de reservering voor verlofuren.

Kantoor- en huisvestingslasten (14)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Huisvestingslasten	716	732	781
Onderhoud en inventaris	336	1.923	409
Automatiseringslasten	3.482	2.108	2.926
Telecommunicatie	45	64	386
Drukwerklasten	24	41	32
Bibliotheeklasten	781	144	139
Restauratieve lasten	387	387	380
Totaal kantoor- en huisvestingslasten	5.771	5.399	5.053

Specificatie:

Omschrijving	Realisatie 2018		
	Project gefinancierd	Overig	Totaal
Kantoor- en huisvestingskosten	1.273	4.498	5.771

De kantoor- en huisvestingslasten worden ten opzichte van de begroting met € 0,372 miljoen overschreden. De overschrijding wordt veroorzaakt door extern gefinancierde projecten die niet in de begroting waren opgenomen. Worden de extern gefinancierde projecten buiten beschouwing gelaten, dan is er sprake van een onderbesteding van € 0,901 miljoen. Dit is een optelsom van:

- De verbouwing van de begane grond is doorgeschoven naar 2019. De begroting daarvoor bedroeg € 1,500 miljoen. De lasten zullen in 2019 geactiveerd worden.
- Hogere automatiseringslasten van € 0,147 miljoen, als gevolg van de stijging dienstverlening.
- Lagere onderhoud en inventarislasten (€ 1,587 miljoen). In 2018 is een nieuwe overeenkomst gesloten voor onderhoud. Hierdoor zijn de lasten afgenomen.
- Hogere bibliotheeklasten (€ 0,637 miljoen). Dit betreft de kosten voor Reprerecht die zijn begroot onder de overige kosten.
- Ten opzichte van 2017 zijn de lasten voor kantoor- en huisvesting met € 0,718 miljoen gestegen. Ook hier is een andere rubricering van de kosten voor Reprerecht van invloed.

Activiteitslasten (15)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Voorlichting	1.008	752	894
Bijeenkomsten	2.791	247	3.043
Onderzoek	2.330	3.114	745
Advies derden	51.070	60.449	79.235
Bijdragen en lidmaatschappen	523	570	558
Doorbelasting	(0)	(3.000)	(0)
Totaal activiteitslasten	57.722	62.133	84.475

Specificatie:

De activiteitslasten blijven € 4,411 miljoen achter vergeleken met de begroting. Er is veel minder uitgegeven aan adviezen derden dan voorgaande jaren.

Omschrijving	Realisatie 2018		
	Project gefinancierd	Overig	Totaal
Voorlichting	124	884	1.008
Bijeenkomsten	2.153	638	2.791
Onderzoek	1.933	397	2.330
Advies derden	49.496	1.574	51.070
Bijdragen en lidmaatschappen	(50)	573	523
Doorbelasting	3.555	(3.555)	(0)
Activiteitskosten	57.211	511	57.722

De voornaamste verschillen per afzonderlijke begrotingspost zijn:

- Voorlichting: Het budget voor voorlichting wordt met € 0,256 miljoen overschreden, de helft van het bedrag heeft betrekking op extern gefinancierde projecten en de andere helft op extra kosten voor het jaarverslag in 2018.
- Bijeenkomsten: De overschrijding van € 2,544 miljoen heeft betrekking op extern gefinancierde projecten welke bij het opstellen van de begroting nog niet bekend waren en lasten voor de BALV die niet begroot waren.
- Onderzoek: De lasten van onderzoek komen € 0,784 miljoen lager uit dan begroot. Dit heeft betrekking op de reguliere (niet extern gefinancierde) activiteiten. De onderschrijding bedroeg hier € 2,680 miljoen. Dit budget wordt in de loop van het jaar projectmatig toegewezen, de lasten van deze activiteiten worden verantwoord onder afzonderlijke begrotingsposten zoals andere lasten, overige personeelslasten en ICT-lasten.
- Doorbelasting: De inzet van medewerkers voor extern gefinancierde projecten wordt doorbelast aan deze projecten. In de begroting werd rekening gehouden met een doorbelasting van € 3,000 miljoen aan baten. Door het gestegen projectvolume was de werkelijke inzet van

medewerkers hoger. De werkelijke doorbelasting kwam uit op € 3,555 miljoen, € 0,555 miljoen hoger dan begroot. Dit levert een positief dekkingsresultaat op.

Overige lasten (16)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Overige lasten	2.240	1.777	3.846

Specificatie:

Omschrijving	Realisatie 2018		
	Project gefinancierd	Overig	Totaal
Overige personeelslasten	751	1.489	2.240

De realisatie van de overige lasten is in 2018 € 0,463 miljoen hoger dan begroot.

Voor wat betreft de niet extern gefinancierde activiteiten zijn de voornaamste verschillen als volgt te verklaren: de lasten voor lidmaatschappen kwamen € 0,193 miljoen hoger uit dan begroot. Het betreft o.a. een toegezegde bijdrage van € 0,174 miljoen voor het samenwerkingsverband van Bronhouders Basisregistratie Grootchalige Topografie (SVB-BGT).

De lasten van de niet-terugvorderbare btw over 2018 komt € 0,063 miljoen hoger uit dan begroot. De hoger dan voorziene btw-lasten zijn voornamelijk het gevolg van het een iets grotere volume van met btw belaste kosten bij een vrijwel gelijk blijvende pro rata verhouding (= de mate waarin btw kan worden terug gevorderd).

Financiële baten en lasten (17)

Uitsplitsing opbrengst effecten	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Dividendbaten	1.081	1.048
Gerealiseerd koersresultaat obligaties	(16)	(2)
Gerealiseerd koersresultaat aandelen	421	1.359
Resultaat voorgaande jaren	-	3
Rente bank effectenrekening	-	-
Lasten van beheer en provisie	-	(1)
	1.485	2.409

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Opbrengst van effecten	1.485	1.876	2.409
Rentebaten	13	-	9
(Rente)lasten	(223)	-	(187)
Totaal financiële baten en lasten	1.275	1.876	2.232

De financiële baten en lasten komen € 0,601 miljoen lager uit dan begroot. Het saldo rentebaten en rentelasten droeg hier voor € 0,210 aan bij. De oorzaak ligt voornamelijk in de kosten van het aanhouden van gelden. Naast het voorgaande blijft ook de opbrengst van effecten ten opzichte van begroot achter met € 0,391 miljoen. Het achterblijven ten opzichte van het voorgaande jaar wordt veroorzaakt door marktomstandigheden. De oorzaak dat de baten kleiner zijn dan begroot zijn de niet voorziene kosten van het aanhouden van liquide middelen. De afwijking ten opzichte van begroot met betrekking tot de post opbrengst effecten wordt veroorzaakt doordat door de rente achterbleef bij de verwachte 4%, dit was het gevolg van marktomstandigheden.

Resultaat deelnemingen (18)

	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017
Congres- en Studiecentrum VNG B.V.	224	415	960
VNG International B.V.	198	163	336
VNG Risicobeheer B.V.	760	590	821
VNG Realisatie B.V.	36	100	32
VNG KCHN Advies B.V.	592	14	193
VNG Diensten B.V. (enkelvoudig)	(47)	(54)	(55)
Vennootschapsbelasting	(431)	(294)	(562)
VNG Diensten B.V.	1.332	933	1.726

VNG Diensten B.V. (VNG Diensten)

Het resultaat van VNG Diensten, exclusief resultaat deelnemingen, bestaat voornamelijk uit de management fee van de bedrijven en de rentebaten over het liquide vermogen. VNG Diensten laat over 2018 een iets minder negatief resultaat zien dan over 2017. Dit is te verklaren uit de hogere bijdrage van de holdinglasten (door bijdrage nieuwe dochter KCHN Advies B.V.) en doordat lagere advieslasten zijn gemaakt. Het resultaat voor belasting verbeterde ten opzichte van 2017 met € 8.000. Ten opzichte van begroot kwam het resultaat € 7.000 beter uit. In grote lijnen is de verklaring hiervan gelijk aan de analyse van het verschil tussen realisatie 2018-2017. VNG Diensten staat aan het hoofd van de fiscale eenheid Vennootschapsbelasting. De totale belasting last van € 0,445 miljoen wordt door VNG Diensten afgedragen, VNG Diensten heeft hierbij een vordering op haar deelnemingen gelijk aan de aldaar berekende belastinglast.

Congres- en Studiecentrum VNG B.V.

De realisatie 2018 komt € 0,173 miljoen ofwel 43,47% onder begroot uit. Door personeelsmutaties in zowel het management als binnen de financiële afdeling was de benodigde kennis van de details van de bedrijfskostenstructuur op dat moment niet voldoende aanwezig. Om die reden geeft de begroting 2018 aanzienlijke verschillen te zien met de realisatie 2018. De marge (bedrijfsopbrengsten -/- directe kosten) komt € 17,81% (€ 1,1 miljoen) onder begroot uit. De indirecte kosten blijven € 0,936 miljoen achter ten opzichte van begroot. De begroting 2018 ging uit van gemiddeld 52 weggezette trainees (waarbij de stijgende lijn van 2017 werd doorgetrokken). In werkelijkheid lag dit aantal in 2018 met 36 fors lager. Het effect hiervan is ca. € 700.000 aan lagere personeelskosten versus begroot. Daarnaast zijn in 2018 medewerkers begroot die in 2018 vervangen zijn door goedkopere krachten alsmede niet ingevulde vacatures welke wel begroot waren.

Ten opzichte van het voorgaande jaar ligt de bruto marge 12,81% ofwel € 0,734 miljoen lager. De bedrijfslasten daarentegen liggen vrijwel in lijn met 2017 (een verschil van -0,035%). De afwijking in de marge ten opzichte van het voorgaande jaar wordt voor het grootste deel veroorzaakt door dat er minder trainees zijn ingezet.

VNG Risicobeheer B.V. (tot 01-03-2018 VNG Verzekeringen B.V.)

In 2018 kwam het resultaat van VNG Risicobeheer voor belasting uit op € 0,760 miljoen, dit is € 0,170 miljoen of wel 29% boven begroot. De opbouw hiervan is als volgt. De baten kwamen € 0,45 (3%) miljoen boven begroot uit. De lasten kwamen € 0,125 miljoen (14%) lager uit dan begroot. De oorzaken hiervan waren: een hogere bijdrage uit verzekeringsproducten, lagere personeels- en overige bedrijfslasten (van respectievelijk -2% en -23%). VNG Risicobeheer presteerde ten opzichte van het voorgaande jaar € 0,061 miljoen ofwel 7% minder goed. Dit had voornamelijk te maken met de hogere personeelskosten, die ook begroot waren. In het laatste kwartaal van 2018 zijn 2 fte toegevoegd aan VNG Risicobeheer.

VNG International B.V. (VNG-I)

Het resultaat van VNG-I na belasting kwam ten opzichte van het vorige boekjaar € 0,137 miljoen lager uit. Dit resultaat is als volgt te verklaren. De marge (baten minus directe lasten) verbeterde met 5,31% of wel met € 0,318 miljoen. De indirecte of apparaatskosten namen met € 0,427 miljoen (7,53%) toe. Hierdoor daalde het bedrijfsresultaat ten opzichte van 2017 met € 0,109 miljoen. Vervolgens kwam ten opzichte van 2017 het saldo financiële baten € -0,028 miljoen lager uit. Na winstbelasting geeft dit ten opzichte van 2017 48% lager resultaat. De ten opzichte van 2017 hogere indirecte kosten komen voort uit hogere personeelskosten (stijging 7,83%) en hogere overige bedrijfskosten waaronder begrepen de kosten voor automatisering (stijging 6,52%). Bij dit alles kan worden gesteld dat de meeste projecten die VNG International B.V. uitvoert opdrachten zijn van de Europese Commissie en het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Ook de VNG is voor een (zeer) klein deel opdrachtgever (de beleidsopdracht). Niet al deze projectbaten zijn margegevend. Ten opzichte van de begroting 2018 realiseert VNG-I een resultaat dat € 0,088 miljoen (54,15%) boven begroot uitkomt. Ten opzichte van begroot komt de marge met € 0,957 miljoen hoger uit. De indirecte kosten komen ten opzichte van begroot € 0,917 miljoen hoger uit. Na aftrek van giften blijft er een resultaat dat 17,87% hoger is dan begroot.

VNG Realisatie B.V. (tot 02-01-2018 Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) B.V.)

VNG Realisatie heeft geen permanent winststreven. Als gevolg hiervan presenteert VNG Realisatie een begroting die in principe op nul is gesteld. Alleen in geval het noodzakelijk wordt geacht om het vermogen op te hogen wordt er een resultaat begroot. VNG realisatie werd tot 2017 gevoed vanuit een autonome bijdrage vanuit het Gemeentefonds en van uit opdrachten van uit de VNG. Van af 2018 met de introductie van het fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) komen de inkomsten van VNG Realisatie voornamelijk uit VNG opdrachten al dan niet gefinancierd uit het GGU. Gezien dit alles en de daardoor vrijwel

van jaar tot jaar vaststaande stabiele inkomstenstroom wordt hierna alleen ingegaan op de afwijking ten opzichte van begroot. Voor 2018 heeft VNG Realisatie een resultaat begroot van € 100.000 voor belasting en € 80.000 na belasting. VNG Realisatie behaalt een resultaat dat € 63.606 lager uitkomt dan begroot. Dit lager dan begroot uitkomen wordt veroorzaakt doordat de bedrijfsopbrengsten met € -6,245 miljoen ofwel 15,63% ten opzichte van begroot achter bleven en doordat aan de andere kant de bedrijfslasten met € 6,182 miljoen (-15,51%) lager uitkwamen. Omdat 98,62% van de begrote omzet van de VNG afkomstig is, zijn de lager dan begrote uitkomsten van de omzet ook daar te vinden. Aan de kostenkant zijn het de vooral overige personeelskosten die met 19,95% lager uitkwamen dan begroot. Daar naast hebben de begrote voorlichtingskosten (1,2 miljoen) niet tot kosten geleid.

VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V. (VNG KCHN B.V.)

VNG KCHN B.V. voert namens de VNG activiteiten uit voor het VNG programma Handhaving en Naleving. Dit betreft uitvoering van bij de VNG gesubsidieerde taken en dienstverlening. Vervolgens ontwikkelt VNG KCHN B.V. van het programma Handhaving en Naleving afgeleide betaalde dienstverlening.

Voor 2018 heeft VNG KCHN B.V. een begroot resultaat afgegeven van € 0,113 miljoen. Gerealiseerd werd € 0,454 miljoen ofwel een verbetering van het resultaat met 0,341 miljoen. Het hoger dan begroot eindigen is bijna geheel te verklaren uit de betaalde dienstverlening. Ten opzichte van 2017 is de omzet met € 0,999 miljoen gestegen. Deze stijging komt vooral door de bredere inzet voor de gesubsidieerde projecten vanuit het VNG-programma Handhaving en Naleving. Toch bleef de stijging achter bij het begrote bedrag. Verwacht was dat de realisatie hier boven de € 5 miljoen uit zou komen. Mede door een aantal niet ingevulde vacatures en lagere kosten m.b.t. inhuur van externe capaciteit is deze omzet niet gerealiseerd. De financiële dekking die het Kenniscentrum heeft voor de uitvoering van haar activiteiten komt voor 8% vanuit bijdragen individuele opdrachten van gemeenten en ketenpartners. De overige 92% wordt gedekt vanuit het VNG-Programma Handhaving & Naleving. Hiervan betreft 78% gesubsidieerde taken.

WNT-verantwoording 2018 Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op VNG van toepassing zijnde regelgeving.

Het bezoldigingsmaximum in 2018 voor de VNG is € 189.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van het Bestuur bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband. De leden van het Bestuur ontvangen geen bezoldiging.

Bezoldiging topfunctionarissen 2018

Gegevens 2018		
bedragen x € 1	Jantine Kriens	Pieter Jeroense
Functiegegevens	Algemeen Directeur	Plv. Algemeen Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 156.594	€ 138.394
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 19.531	€ 18.596
Subtotaal	€ 176.125	€ 156.990
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 189.000	€ 189.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 176.125	€ 156.990
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2017		
bedragen x € 1	Jantine Kriens	Pieter Jeroense
Functiegegevens 2017	Algemeen Directeur	Plv. Algemeen Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 – 31/12	21/08 – 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Gewezen topfunctionaris?	Nee	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 154.741	€ 50.915
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.917	€ 6.289
Subtotaal	€ 172.658	€ 57.204
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 181.000	€ 65.773
Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 172.657	€ 57.204
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.

Overzicht 2018 voor de WNT van de Toezichthoudende functionarissen VNG
(met bezoldiging kleiner dan € 1.700)

Naam	Functie	Periode
Dhr. J. van Zanen	Voorzitter van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Dhr. H. Bruls	Vice-voorzitter van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Dhr. A. de Baat	Penningmeester	11/07 t/m 31/12
Dhr. B. Visser	Penningmeester	01/01 t/m 20/04
Dhr. E. van Oosterhout	Secretaris	11/07 t/m 31/12
Dhr. T. van der Zwan	Secretaris	01/01 t/m 10/07
Mw. J. Bakker-Klein	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 07/06
Dhr. P. Buijtel	Lid van het Bestuur/wnd. penningmeester	01/01 t/m 10/07
Dhr. R. Cazemier	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Dhr. F. Crone	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Dhr. S. Depla	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 01/07
Dhr. S. Erve	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 10/07
Mw. J. Gehrke	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 10/07
Mw. P. Heijkoop	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 29/03
Dhr. P. Heijkoop	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Dhr. A. Hofland	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Mw. L. Hooijdonk	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Mw. M. Jager-Stegeman	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 29/03
Dhr. U. Kock	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Dhr. J. Kreijkamp	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 24/05
Dhr. J. Kompier	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Dhr. S. de Langen	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Dhr. R. Lievense	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Dhr. H. Lenferink	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Mw. W. Paulusma	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Mw. A. Penn-te Strake	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Dhr. G. Ram	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Dhr. B. Revis	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Dhr. C. Rutten	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Mw. E. van Selm	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Dhr. G. Soest	Lid van het Bestuur	11/07 t/m 31/12
Mw. A. Usmany-Dallinga	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Dhr. A. Vliegenthart	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 31/05
Dhr. B. De Vries	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 10/07
Mw. L. Wagenaar-Kroon	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 10/07
Dhr. F. Weerwind	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Dhr. T. Weterings	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 31/12
Dhr. R. Van der Zwaag	Lid van het Bestuur	01/01 t/m 10/07

Geconsolideerde jaarrekening 2018

Geconsolideerde balans per 31 december 2018

Voor bestemming van het resultaat (bedragen x € 1.000)

ACTIVA

	2018	2017
<i>Vaste activa</i>		
Materiële vaste activa (19)		
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	9.729	10.101
Activa in uitvoering	401	29
Machines en installaties	741	1.076
Andere vaste bedrijfsmiddelen	505	796
	11.376	12.002
Financiële vaste activa		
Overige effecten	58.557	59.306
	58.557	59.306
Totaal vaste activa	69.933	71.308
<i>Vlottende activa</i>		
Vorderingen		
Handelsdebiteuren	5.634	7.571
Overige vorderingen	3.388	2.285
Overlopende activa	5.780	3.310
	14.803	13.166
Liquide middelen (20)	56.114	57.430
	56.114	57.430
Totaal vlottende activa	70.917	70.596
Totaal activa	140.850	141.904

PASSIVA

		2018	2017
Eigen vermogen			
Groepsvermogen	61.975	65.530	
		61.975	65.530
Vorzieningen (21)			
Vorzieningen	2.068	1.189	
		2.068	1.189
Kortlopende schulden			
Handelscrediteuren	5.541	8.138	
Belastingen en premie sociale verzekeringen	6.902	5.940	
Overlopende passiva (22)	57.271	57.304	
Overige schulden (23)	7.093	3.802	
		76.807	75.184
Totaal passiva		140.850	141.904

Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2018

(bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Baten		
Contributies	21.921	20.890
Bijdrage projecten	66.503	90.443
Vergoeding geleverde diensten (24)	32.733	36.176
Overige baten (25)	11.418	9.493
Som der baten	132.575	157.002
Lasten		
Salarissen (26)	28.541	24.923
Sociale lasten (26)	3.711	3.166
Pensioenbijdragen (26)	4.335	3.591
Overige personeelslasten (26)	14.022	16.982
Afschrijvingen	1.568	1.760
Activiteitslasten	71.619	96.716
Overige lasten (27)	10.489	11.319
Som der lasten	134.284	158.457
Bedrijfsresultaat	(1.710)	(1.455)
Financiële baten en lasten		
Opbrengst van effecten	1.485	2.409
Rentebaten	8	30
(Rente)lasten	(232)	(214)

Som der financiële baten en lasten	1.262	2.225
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor Vpb	(448)	771
Vennootschapsbelasting	(431)	(562)
Aandeel van derden in het groepsresultaat	-	-
Resultaat	(879)	209
Dekking uit het vermogen	1.033	1.033
Onverdeeld resultaat	154	1.242

Resultaatsbestemming

Het exploitatieresultaat 2018 is gelijk aan € 0,154 miljoen positief. De onttrekking uit de bestemmingsreserve, gelijk aan € 1,033 miljoen, is toegevoegd aan het onverdeeld resultaat, waardoor deze uitkomt op € 0,154 miljoen. Het onverdeeld resultaat, € 0,154 miljoen, zal worden toegevoegd aan de overige reserves.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(bedragen x € 1.000)

		2018	2017
Bedrijfsresultaat	(1.710)		(1.455)
Afschrijvingen en waardeverminderingen	1.568		1.760
Cashflow		(142)	305
Mutaties in werkkapitaal	4.582		(5.082)
Toename saldo projecten			
Afname vorderingen	(1.611)		14.998
Toename voorzieningen	878		(310)
Toename kortlopende schulden	(2.958)		(547)
		891	9.113
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		749	(9.418)
Ontvangen interest	8		30
Ontvangen dividend	1.081		1.052
Betaalde interest	(232)		(214)
Resultaat effectentransacties	405		1.357
Aandeel derden in resultaat van groepsmaatschappijen	0		(0)
Mutatie vermogen door stelselwijziging	1		70
Mutatie omrekenverschillen	(74)		(106)
Betaalde/ontvangen vennootschapsbelasting	(431)		(562)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		759	1.628
(Des)investeringen in materiële vaste activa	(941)		(240)
Investeringen in financiële vaste activa	(1.883)		(3.120)
Mutatie aandeel derden in het eigen vermogen	(0)		(0)
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		(2.824)	(3.360)
Netto kasstroom		(1.316)	(7.686)
Mutatie liquide middelen (01-01 t/m 31-12)		(1.316)	(7.686)

Toelichting op de geconsolideerde balans

(bedragen x € 1.000)

Materiële vaste activa (19)

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

	Bedrijfs- gebouwen en -terreinen	Activa in uitvoering	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen	Totaal 2018
Beginstand					
Aanschafwaarde	22.607	29	5.469	4.917	33.022
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	(12.506)	-	(4.393)	(4.121)	(21.020)
Boekwaarde 1 januari 2018	10.001	29	1.076	796	12.002
Mutaties					
Investeringen	321	400	-	247	969
Desinvesteringen aanschafwaarde	-	-	-	(137)	(137)
Desinvesteringen afschrijvingen	-	-	-	139	139
Herrubriceringen aanschafwaarde	-	(29)	-	-	(29)
Herrubriceringen afschrijvingen	-	-	260	(257)	4
Afschrijvingen	(692)	-	(596)	(279)	(1.568)
Totaal mutaties	(368)	371	(335)	(286)	(622)
Eindstand					
Aanschafwaarde	22.928	400	5.469	5.301	34.099
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	(13.198)	-	(4.728)	(4.796)	(22.724)
Boekwaarde 31 december	9.729	401	741	505	11.376
Afschrijvingspercentages	2-20%		5-16,7%	10-33%	

Liquide middelen (20)

	2018	2017
Kas	8	4
Bank	56.106	57.426
Stand per 31 december	56.114	57.430

Het saldo van de liquide middelen betreft het totaal van de kas, zakelijke rekeningen-courant en spaar-/vermogensspaarrekeningen. De liquide middelen staan vrije beschikking van de Vereniging.

Voorzieningen (21)

Voorziening	2018	2017
Stand per 1 januari	1.189	1.499
Bij: dotaties	1.695	867
Af: onttrekkingen	(727)	(454)
Af: vrijval	(89)	(723)
Stand per 31 december	2.068	1.189

In 2018 is de voorziening voor toekomstige jaarlijkse verplichtingen voor afvloeiingslasten gestegen met € 0,864 miljoen. Het saldo bestaat uit een dotatie van voorzieningen projecten nieuwe WW- en Bovenwettelijke WW-gerechtigden (€ 1,501 miljoen), mede als gevolg van de afspraken gemaakt met individuele medewerkers, en de betaling van bestaande gerechtigden en de vrijval als gevolg van oud-medewerkers, waarvan de rechten vrijvallen als gevolg van ander werk en/of het opnieuw berekenen van de looptijd van de BWW. Daarnaast is in 2018 een dotatie gedaan voor de vorming van een voorziening t.b.v. de toekomstig uit te keren ambtsjubilea (€ 0,488 miljoen).

Overlopende passiva (22)

	2018	2017
Vooruit gefactureerde bedragen	11.316	14.862
Vooruit gefactureerde contributie	11.229	8.824
Vooruit ontvangen subsidies	13.516	33.618
Fonds GGU	6.291	-
Gemeentefonds saldi	14.919	-
Stand per 31 december	57.271	57.304

Overige schulden (23)

	2018	2017
Div. reserveringen voor verlof en vakantiegeld	3.756	3.470
Overige schulden	3.337	332
Stand per 31 december	7.093	3.802

Overige informatie

Bankgaranties

VNG International heeft bij ABN AMRO een Obligokrediet van € 2,6 miljoen. Binnen dit krediet kan VNG International bij ABN AMRO Bank N.V. bankgaranties afsluiten. Als zekerheid zijn voor een gelijk bedrag debiteuren verpand. Voorts heeft VNG International één bankgarantie via ABN AMRO N.V. afgegeven ter waarde van € 1,163 miljoen.

- Libya, EU Local Governance and Stabilization (€ 0,890 miljoen) met als begunstigde The European Commission, DG
- Libya, EU Pilot Projects (€ 0,273 miljoen) met als begunstigde Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

De totale verplichting voor het beheer en onderhoud van het automatiseringssysteem, de Facilitaire Diensten en de verbouwing van de begane grond is € 6,958 miljoen (t/m 2021). De VNG heeft een naheffing voor de btw gehad van de Belastingdienst. Deze naheffing had betrekking op het factureren van salarislasten aan gelieerde partijen. Omdat er geen daadwerkelijk onderbouwde vordering op de gelieerde partijen is, is in de jaarrekening 2017 deze vordering vrijgevallen als last in de jaarrekening. Pas op het moment dat de gelieerde partijen na een verzoek van de VNG hebben bevestigd dat zij deze btw zullen betalen, ontstaat er een eventuele vordering van maximaal € 0,705 miljoen op de gelieerde instellingen.

Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

Algemeen

Het resultaat is uitgekomen op € 0,879 miljoen negatief. Na de onttrekking uit de bestemmingsreserve, € 1,033 miljoen voor de lasten van de herhuisvesting, is het onverdeeld resultaat uitgekomen op € 0,154 miljoen positief. Het resultaat is ten opzichte van 2017 met € 1,088 miljoen gedaald. Het bedrijfsresultaat is uitgekomen op € 1,710 miljoen negatief. Dit is een verslechtering ten opzichte van 2017 met € 0,255 miljoen. Deze verslechtering wordt voornamelijk veroorzaakt door eenmalige posten zoals het doteren aan de voorziening van de ambtsjubilea, welke in 2018 voor het eerst gevormd is. De laatste daalde echter ook als gevolg het niet meer uitvoeren van de collectieve activiteiten voor het Sociaal Domein.

De baten uit effecten dalen ten opzichte van 2017 met € 0,759 miljoen voornamelijk door de slechte marktomstandigheden en de hoge kosten voor het aanhouden van gelden.

Vergoeding geleverde diensten (24)

	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Vergoeding geleverde diensten	32.733	36.176
Totaal vergoeding geleverde diensten	32.733	36.176

Ook is er een daling van de vergoeding van geleverde diensten. Tot en met 2017 was er een uitname uit het Gemeentefonds. In 2018 is de uitname budgettair neutraal omgezet in bijdrage van de leden aan het Fonds GGU. Dit heeft gezorgd voor een daling van de vergoeding van geleverde diensten, omdat er een verschuiving plaats vond naar Bijdrage projecten.

Overige baten (25)

	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Opbrengst derden	8.036	8.785
Auteursvergoedingen	199	45
Overige baten	3.183	663
Totaal overige baten	11.418	9.493

De overige baten zijn in 2018 € 1,925 miljoen hoger dan vorig jaar. Dit komt voornamelijk door hogere afname van de dienstverlening door derden.

Personeelslasten (26)

	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Salarissen	28.541	24.923
Sociale lasten	3.711	3.166
Pensioenbijdragen	4.335	3.591
Overige personeelslasten	14.022	16.982
Totaal personeelslasten	50.609	48.661

De totale bezetting van de VNG is per ultimo 2018 als volgt onderverdeeld naar de verschillende onderdelen (in fte's):

	2018	2017
VNG, de Vereniging	244,13	214,1
Congres- en Studiecentrum VNG B.V. (incl. COD)	29,9	30,0
VNG International B.V. (incl. buitenlandse dochterbedrijven)	80,3	82,30
VNG Risicobeheer B.V.	3,45	3,0
VNG Realisatie B.V.	59	56,4
VNG KCHN Advies B.V.	37	21,7
	453,78	407,5

Ten opzichte van het voorgaande jaar stijgen de personeelslasten met € 1,948 miljoen. De stijging is een optelsom van hogere salarislasteren als gevolg van meer fte's in dienst, de gewijzigde ARAR en hogere pensioenlasten en daar tegenover lagere overige personeelslasten door minder inhuur dan 2017.

Overige lasten (27)

	2018	2017
Huisvestingskosten	813	896
Onderhoudskosten en inventaris	337	417
Automatisering	3.763	3167
Telecommunicatie	54	407
Drukwerkkosten	36	49
Bibliotheekkosten	784	141
Restauratieve kosten	388	380
Overige bedrijfskosten	4.314	5862
	10.489	11.319

De stijging in de overige lasten wordt veroorzaakt door een hogere ICT dienstverlening (€ 0,569 miljoen) vanwege een stijging in het aantal medewerkers.

Daar en tegen is er een daling van de overige bedrijfslasten, die veelal eenmalig zijn.

Overzicht mutatie eigen vermogen

(bedragen x € 1.000)

Vermelding van de mutatie in het eigen vermogen is volgens de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) een verplicht onderdeel van de jaarrekening.

	2018	2017
Geconsolideerd nettoresultaat na belastingen toekomend aan de rechtspersoon	(879)	209
Mutatie herwaarderingsreserve	(2.603)	141
Wijziging waardering deelnemingen	(74)	(86)
Mutatie eigen vermogen	(3.556)	(18)

Overige gegevens

Overige zaken betreffende de jaarrekening

Vaststelling jaarrekening

Conform artikel 8 lid 5 legt het bestuur de jaarrekening ter vaststelling voor aan de algemene ledenvergadering.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van Vereniging van Nederlandse Gemeenten te Den Haag

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018, zoals opgenomen in het jaarverslag van Vereniging van Nederlandse Gemeenten te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging van Nederlandse Gemeenten per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven' en met de bepalingen bij en krachtens de Wet Normering Topinkomens (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2018;
2. de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2018;
3. het geconsolideerde kasstroomoverzicht over 2018; en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlesstandaarden en het controleprotocol WNT 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging van Nederlandse Gemeenten zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

GEEN CONTROLEWERKZAAMHEDEN VERRICHT TEN AANZIEN VAN DE ANTICUMULATIEBEPALING VAN ARTIKEL 1.6A WNT EN ARTIKEL 5 LID 1(J) UITVOERINGSREGELING WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij niet gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

VERKLARING OVER IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het VNG jaarverslag;
- het hoofdstuk Financieel beleid in het Financieel jaarverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven' vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het VNG jaarverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN HET BESTUUR VOOR DE JAARREKENING

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven' en met de bepalingen bij en krachtens de WNT. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

ONZE VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE CONTROLE VAN DE JAARREKENING

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, Contoleprotocol WNT 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Rotterdam, 2 mei 2019

MAZARS N.V.

w.g. J.A. Viskil RA

VNG

JAAARVERSLAG

2018

Cijfers Dienstverlening

Totaalaantal bezoekers praktijkvoorbeelden

48.743

Totaalaantal bezoekers vng.nl

1.994.970

Deelnemers online platforms

(VNG-fora en ROM-Netwerk)

15.298

Gemiddeld aantal weergaven per dag op twitter

6.696

Top 5 onderwerpen waar vragen over werden gesteld

747

Wet maatschappelijke ondersteuning

579

Politieke ambtsdragers

562

Arbeidsvoorwaarden overig

403

Gemeentewet

338

Vereniging

Jaarverslag **2018**

4 VISIE EN MISSIE

Sterk, soepel en wendbaar

10 SAMEN VERSCHIL MAKEN

Partnerschap, overeenkomsten en eigenheid

13 IBP

Gelijkwaardig samenwerken als één overheid

15 GOVERNANCE

De terugkerende puzzel van de adviescommissie

18 EEN DERDE STATUTAIRE PIJLER

Samenwerken aan uitvoeringskracht

22 LEEFOMGEVING

Over grenzen

29 VNG REALISATIE

Oplossingen voor realisatie

32 INCLUSIEVE SAMENLEVING

Problematische schulden aanpakken

40 VNG KENNISCENTRUM HANDHAVING EN NALEVING (KCHN)

Toezicht en handhaving: vangrail van de samenleving

44 INFORMATIESAMENLEVING

Een ongekennde technologische revolutie

54 VEILIGHEID

Veiligheid raakt aan alles

58 LOKALE DEMOCRATIE

Naar een nieuw democratisch samenspel

62 EUROPA

Gemeenten in Europa

66 VNG INTERNATIONAL

Wereldwijd lokaal bestuur versterken

70 CONGRES- EN STUDIECENTRUM VNG

Van en voor onze leden

72 VNG RISICOBEEHEER

De natuurlijke opvolger van VNG Verzekeringen

Colofon

Dit is een uitgave van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming van de uitgever worden overgenomen.

Tekst en concept

Marjan Arenoe en Jolanda van Ham

Ontwerp en realisatie

VormVijf

Fotografie

Theo Bianchi (p.36), Jiri Büller (p.60), Gemeente Deventer (p.57), Flickr (p.62), Jordi Huisman (omslag, p.8-9, 20-21, 30-31, 42-43, 52-53, 68-69), Ernst Klip (p.61), Studio Koot (p.3, 10, 67, 70), Frans Lahaye (p.55), Light at Work Photography (p.22), Serge Ligtenberg (p.5), Arie Raaphorst (p.17, 27, 32, 39, 45, 48, 72), Cees van der Wal (p.35), Kick Smeets (p.59), Pixabay (p.24, 56, 64), Gregor Servais (p.71), Shutterstock (p.41, 46)

Inhoud

Heeft u dat nou ook? Elk jaar in december denk ik weer: mijn gemeente moet nog voor het einde van het jaar af. Dan bekruipt mij het gevoel dat we in een paar weken tijd nog bergen werk moeten verzetten. De jaarplannen, nota's, de laatste raadsvergadering... voor je het weet is het jaar voorbij. Gelukkig begint er in januari gewoon weer een heel nieuw jaar. Een nieuwe kans om ons beste beentje voor te zetten in het belang van onze inwoners. Dat is het mooie, maar ook het moeilijke aan ons vak: een gemeente is nooit klaar.

Vóór u ligt het jaarverslag 2018 van onze vereniging. Een jaar waarin er gemeenteraadsverkiezingen plaatsvonden en er dus ook bij de VNG een nieuw bestuur en nieuwe commissies werden gevormd. Na een zorgvuldige selectieprocedure, we kregen veel meer aanmeldingen dan we vacatures te vergeven hadden, stond er begin september een nieuwe ploeg aan de start. Een team waarin ook steeds meer raadsleden en lokale partijen vertegenwoordigd zijn. Want de VNG wil een vereniging zijn waarin al haar leden zich herkennen.

2018 was ook het jaar waarin onze ontwikkeling naar een netwerkorganisatie steeds meer vorm kreeg. Niet alleen in de contacten tussen gemeenten onderling, maar vooral ook in de samenwerking met provincies, waterschappen en het Rijk. Met het Interbestuurlijk Programma pakken de verschillende overheden gezamenlijk grote opgaven aan. En die zijn er genoeg.

Neem bijvoorbeeld de energietransitie. Onze belofte om een bijdrage te leveren aan de CO₂-reductie moeten en willen we waarmaken. Maar dat

betekent niet dat de kosten daarvoor bij onze inwoners terecht moeten komen. De VNG laat dat geluid duidelijk horen bij het Rijk en in de media. Wij gaan niet akkoord met maatregelen die onze inwoners onevenredig belasten.

In 2018 was er ook veel te doen rond de tekorten op het sociaal domein. Extra financiële ondersteuning was hard nodig. Het Rijk ziet inmiddels in dat er oplossingen moeten komen en we zijn blij met die erkenning. Maar we zijn er nog niet. Tijdens de Buitengewone ALV in november benadrukten we dat er in het voorjaar van 2019 boter bij de vis moet komen. Laten we hopen dat we hier in het jaarverslag van 2019 positief over kunnen berichten.

En dan nog een thema dat mij persoonlijk aan het hart gaat: veiligheid voor mensen met een publieke taak. In 2018 stond het, helaas, weer op de agenda. Geweld tegen bestuurders en anderen met een publieke taak is ontoelaatbaar. Asociaal gedrag mag geen gewoonte worden. Als vereniging maken we ons er hard voor dat iedereen, bestuurder en inwoner, hulpverlener en loket-medewerker, buschauffeur en docent, veilig moet kunnen wonen en werken in elke Nederlandse gemeente.

U voelt hem vast al aankomen. Ook dit jaar zullen we in december weer het gevoel hebben dat we nog lang niet klaar zijn. Dat de gemeente nog lang niet af is. Maar dan kan ik u nu alvast gerust stellen: uw gemeente zal nooit af zijn. Laten we vooral ons uiterste best blijven doen voor onze inwoners.

Jan van Zanen,
voorzitter Vereniging
van Nederlandse Gemeenten

Voorwoord

Wendbaarheid zit in mensen. In de oneindige variëteit van samenwerkingsrelaties tussen mensen. Steeds meer krijgt de eerder ingezette ontwikkeling van de VNG naar een netwerkorganisatie vorm. De vereniging vergaart en deelt kennis, samen met de leden spelen we soepel en wendbaar in op de veranderende opgaven van deze tijd.

Klimaatadaptie, de energietransitie, de grote bouwopgave. Alle grote vragen van nu overschrijden de grenzen van gemeenten en zelfs de landsgrenzen. Niet de schaal van overheden en organisaties, maar de reikwijdte van de opgaven dicteert het handelen.

Samenwerken is noodzakelijkerwijs onze eerste natuur. Met andere gemeentelijke netwerken (G4, G40, P10 enzovoorts), met de provincies en de waterschappen en steeds meer als gelijkwaardige partner met het Rijk. En ook met ketenpartners en marktpartijen. Onze missie is en blijft om samen met alle gemeenten te werken aan een krachtige lokale overheid. Dit doen we door agendasettend te zijn op voor gemeenten relevante vraagstukken en ontwikkelingen, en door de lokale uitvoering centraal te stellen bij maatschappelijke opgaven.

Als belangenbehartiger zijn we gesprekspartner van het Rijk en van maatschappelijke organisaties. Het zijn essentiële contacten; als geen ander staan gemeenten voor de taak om burgers en bedrijven te faciliteren en waar nodig te ondersteunen. Zo beschouwd is de gemeente de werkvloer van de overheid. Dáár gebeurt het. Als dienstverlener ondersteunt de VNG gemeenten bij het uitvoeren van de (nieuwe) nationale wet- en regelgeving met kennis, praktische ondersteuning en vooral door te verbinden. De kennis wortelt niet in Den Haag, maar in alle Nederlandse gemeenten.

De VNG verenigt de voorlopers en de midden-groep. We brengen de verbeeldende kracht van 380 gemeenten en alle andere gesprekspartners samen. Mensen uit gemeenten zijn de trekkers op de grote dossiers. Gemeentelijk eigenaarschap is een sleutelwoord in 2018.

VISIE EN MISSIE

Sterk, soepel en wendbaar

BESTUUR EN COMMISSIES

246 leden in
VNG-bestuur en -commissies

52% wethouder

009 commissies

27% burgemeester

002 colleges

11% raadslid

650 sollicitanten

6% griffier

5% secretaris

We brengen de verbeeldende kracht van 380* gemeenten en partners samen

Landelijke organisaties

Kabinet

Bestuur en commissies

* Aantal gemeenten in 2018. Per 2019 is het aantal gemeenten 355

Annemarie Penn-te Strake Burgemeester van Maastricht

'Het was heerlijk om tijdens het VNG-Jaarcongres zoveel collega's te mogen ontvangen in Maastricht. Door onze geografische ligging nabij Duitsland en België gaan wij in deze regio vanzelfsprekend over grenzen. Het was prachtig weer, het congres was goed georganiseerd, de sfeer was goed, het waren zeer geslaagde dagen.'

MAASTRICHT

'Als je in het openbaar bestuur zit, moet je je elke keer weer afvragen: hoe kan ik het nog net iets beter doen, hoe kan ik de dienstbaarheid aan de inwoners nog meer versterken? Je moet lef hebben, grote stappen durven zetten, om je heen kijken, kansen creëren of het muizengaatje opzoeken waar je doorheen kunt gaan. Ook dat noem ik over grenzen gaan.'

'In 2018 hebben we samen met de universiteit en de provincie de werkplaats Working on Europe opgezet. Midden in de stad, op het Onze Lieve Vrouweplein, hebben we nu een plek waar onderzoek wordt gedaan naar Europa, het Verdrag van Maastricht en de EU, waar culturele programma's worden georganiseerd en waar iedereen welkom is om over Europa te debatteren.'

Samenwerken over de grenzen van overheden, domeinen en organisaties is nodig om verschil te kunnen maken in het leven van burgers. Dat iemand met een psychische kwetsbaarheid bijvoorbeeld zelfstandig kan wonen en meedoen dankzij de samenwerking tussen de gemeente, zorgaanbieders en woningcorporaties. **Samen verschil maken** zijn drie trefwoorden voor »

*
'Ook de VNG zat lang op de lijn dat wat de VNG deed, moest gelden voor alle gemeenten. Daar kantelen we in. We proberen nu juist de variëteit in Nederland te laten zien, verschil te maken.'

Jantine Kriens,
algemeen directeur van de VNG

'Bijna alle gemeenten hebben te maken met de financiële problematiek in het sociaal domein. We zijn hard aan het werk om onze inzet hierop te verzilveren. Maar we zijn er nog niet. Er blijft werk aan de winkel.'

Jan van Zanen,
VNG-voorzitter en
burgemeester van Utrecht

*
.....

SAMEN VERSCHIL MAKEN

Partnerschap, overeenkomsten en eigenheid

2018. Verschil maken is ook: onderscheid maken tussen regio's. Een thema als ondermijning manifesteert zich anders in Maastricht dan in de haven van Rotterdam. Dat vraagt om een regio-specifieke aanpak met een daarop toegesneden structuur. Niet meer honderd verschillend geldstroompjes maar **meer algemene financiële armslag voor gemeenten. »**

VNG-inzet voor de financiële afspraken met het Rijk

- Gelijkwaardig samenwerken, meer vrij besteedbare middelen
- Het gemeentefonds groeit mee met alle rijksuitgaven (niet alleen die van de ministeries)
- Oplossen hardnekkige financiële problemen in het sociaal domein

Het resultaat

- De koppeling tussen het gemeentefonds en de rijksuitgaven blijft gehandhaafd
- Nieuw is de koppeling van het gemeentefonds aan de brede Rijksbegroting (dus inclusief de uitgaven aan de zorg en sociale zekerheid)
- Gemeenten bepalen zelf hoe ze het geld in de gemeente inzetten en waar ze de prioriteiten leggen

Meer algemene financiële armslag

De verhouding tussen het Rijk en de gemeenten is flink opgefrist in 2018; het is gelijkwaardiger geworden. Dat heeft geleid tot energie en een nieuwe drive om grote vragen samen op te pakken: het IBP. Andries Kok, team Financiën bij de VNG: 'De basis onder het IBP zijn de financiële afspraken die we met het Rijk hebben gemaakt. We hadden al de trap-op-trap-af-systematiek; het gemeentefonds groeide (en kromp) mee met de uitgaven van de ministeries. Nu is afgesproken om deze systematiek te hernieuwen door het gemeentefonds te koppelen aan de rijksbrede uitgaven. Dat betekent dat ook de uitgaven aan zorg en sociale zekerheid doorwerken in het gemeentefonds. Die uitgaven gaan groeien, het gemeentefonds groeit dan mee. Dit is van groot belang vanwege alle nieuwe taken in het sociaal domein. De afspraken zijn meteen in 2018 ingegaan en gaan vanaf 2020 ook gelden voor het sociaal domein.'

Vanaf 2020 moeten gemeenten alle kosten in het sociaal domein betalen uit de groei van het gemeentefonds. Sinds 2015 zijn er echter een aantal financiële knelpunten ontstaan waarvoor gemeenten extra budget nodig hebben. De VNG heeft zich ingezet voor het oplossen van vier knelpunten: De stapeling van tekorten bij een aantal gemeenten; de tekorten op de budgetten voor de bijstandsuitkeringen (BUIG); de volumegroei in de uitgaven voor jeugd; de gevolgen beperken van open-einderegelingen in de zorg.

Nog niet alle knelpunten zijn opgelost, maar er zijn goede stappen gezet. Er is een Fonds tekortgemeenten ingesteld om gemeenten met grote tekorten op het terrein van jeugd en Wmo over de jaren 2016 en 2017 deels te compenseren. Gemeenten en Rijk dragen elk € 100 miljoen bij aan het fonds. In december hebben 77 gemeenten een financiële bijdrage ontvangen uit deze zogenaamde stroppenpot.

Daarnaast is de Raad voor het Openbaar Bestuur (Rob) gevraagd om voor de Algemene Ledenvergadering van 2018 een advies uit te brengen over de systematiek van de BUIG (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten). Op basis van dit advies is het kabinet met voorstellen gekomen om het macrobudget vanaf 2018 beter en transparanter te ramen, onder andere door te kijken naar de verhoogde instroom van statushouders. Ook zijn er voorstellen gekomen om de gevolgen van de tekorten uit 2016 en 2017 af te vangen.

Wat betreft de knelpunten in de uitgaven voor jeugd hebben VNG en Rijk in het najaar van 2018 afgesproken dat er een onderzoek komt naar de volumegroei op dit terrein. In het voorjaar van 2019 moet dit de bouwstenen bieden voor een oplossing.

Over het beperken van de financiële risico's van de open-einderegelingen in de zorg zijn geen afspraken gemaakt.

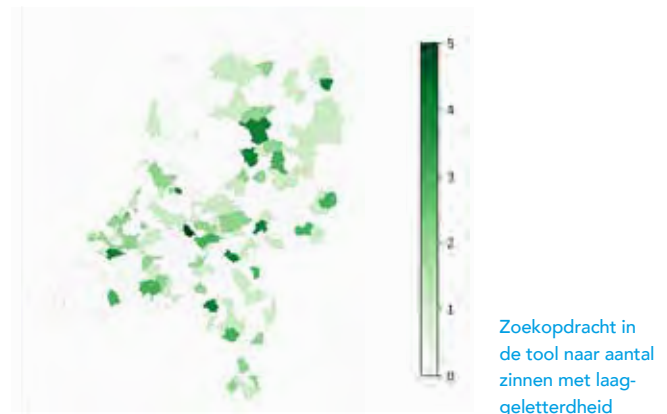
Daarover hebben we in 2018 afspraken kunnen maken met het Rijk. In het gemeentefonds is een substantieel hoger bedrag vrij beschikbaar gekomen; het accres neemt de komende jaren toe. Samen verschil maken is ook: als gemeenten **samen kennis ontwikkelen en delen**. Maar uiteindelijk zijn het de mensen die echt het **verschil maken**.

Verschilmakers in het lokaal bestuur

Overall in het lokaal bestuur brengen mensen door eigen inzet veranderingen tot stand. Op initiatief van Jantine Kriens, algemeen directeur van de VNG, heeft communicatie-expert Guido Rijnja in 2018 tien bestuurders en gemeentesecretarissen geïnterviewd over hun drijfveren. De interviews zijn als een keten van verhalen verschenen op vng.nl en gebundeld in de publicatie 'Verschilmakers'.

Wie bepaalt nu dat iemand het verschil maakt, waar meet je dat aan af? Jantine Kriens: 'Het gaat erom dat je er als politiek bestuurder persoonlijk durft te staan. Ik herinner me hoe ik als wethouder van Rotterdam een zaal vol boze Rotterdammers ervan moest overtuigen dat er een opvang voor dak- en thuislozen moest komen. Op zo'n moment is het belangrijk dat mensen voelen dat je iets verdedigt waar je werkelijk in gelooft.'

Een voorbeeld uit 'Verschilmakers' is Hanne van Aart, burgemeester van Loon op Zand. Anderhalve week voor de raadsverkiezingen van 2014 waren er geruchten dat er stemmen werden geronseld door een van de politieke partijen. Hanne van Aart heeft er toen voor gezorgd dat de politiek niet uit elkaar werd gespeeld. Zij heeft het initiatief genomen om samen met alle politieke partijen een verklaring op te stellen en daarmee het belang van een zuiver democratisch proces gesteld boven het eigen partijbelang.

Pionieren met big data

Big data, wat kunnen gemeenten ermee? Hoe kun je ermee aan de slag? We probeerden het uit met de pilot 'Analyse Coalitieakkoorden 2018'. Sindsdien staat datagedreven werken op de kaart. De coalitieakkoorden geven een goed beeld van de ambities van alle gemeenten en bevatten daarom waardevolle informatie voor de VNG. 'Met de ontwikkelde tool kun je gemakkelijk allerlei informatie nazoeken,' vertelt beleidsmedewerker Petra Bassie. 'Je moet de uitkomsten nog wel goed analyseren, maar je ziet heel snel hoeveel gemeenten bijvoorbeeld bezig zijn met laaggeletterdheid of wat er in de akkoorden staat over uitkeringen en tegenprestaties. We hebben in korte tijd een tool neergezet waarmee de analyse mogelijk is. Dat was qua ICT behoorlijk ingewikkeld, ik ben trots dat ik erbij betrokken was. We hebben veel geleerd over wat technisch wel en niet mogelijk is, maar ook hoe belangrijk het is dat je goed nadent over de woorden die je in de tool gebruikt. Beleidstermen in gemeenten lopen niet altijd gelijk met de termen in Den Haag. In de coalitieakkoorden komt bijvoorbeeld het woord "wijkteams" weinig voor. Dan krijg je uit je analyse dus informatie die op zichzelf wel klopt maar die een verkeerd beeld geeft. Met de term "team" vind je wel de juiste informatie. De volgende stap is deze werkwijze verder ontwikkelen en bekijken of we zo'n tool ook beschikbaar kunnen stellen voor gemeenten.'

In het Interbestuurlijk Programma (IBP) hebben we als gemeenten met het Rijk, de provincies en de waterschappen afgesproken om de grote vraagstukken van nu gezamenlijk aan te pakken. Daarbij werken we **gelijkwaardig samen** als één overheid en staat de opgave centraal, niet het systeem. Binnen het IBP hebben we »

Gelijkwaardige samenwerking in alle opzichten

Sinds het aantreden van het kabinet-Rutte III is de inzet van gemeenten richting het kabinet gericht op drie doelen: gelijkwaardig samenwerken, meegroeien van het gemeentefonds met de totale rijksuitgaven en het oplossen van hardnekkige financiële problemen in het sociaal domein.

De uitgangspunten voor gelijkwaardige samenwerking zijn vastgelegd in het Interbestuurlijk Programma (IBP) dat op 14 februari 2018 is ondertekend door Rijksoverheid, gemeenten, provincies en waterschappen.

Programmamanager IBP Renske Steenbergen: 'Voor de oorsprong van het IBP moeten we terug naar de Vierde beschouwing van de Raad van State over de interbestuurlijke verhoudingen. Daarin werd gezegd dat de samenwerking tussen overheden beter kan. Ook binnen de verschillende overheidslagen speelde al langer de vraag of we nu dé formule hebben om gezamenlijk te werken aan de opgaven waar Nederland voor staat. Vervolgens is besloten om te experimenteren met andere werkwijzen. Het kabinet-Rutte III is daarin meegegaan met als resultaat het Interbestuurlijk

Programma. Daarin zijn 10 opgaven benoemd en 26 deelopgaven waar we als overheidslagen samen de schouders onder moeten zetten.'

De werkwijze volgens het IBP hoeft overigens niet tot deze lijst beperkt te blijven. Het gaat bij het IBP om een nieuwe werkwijze die ten grondslag zou moeten liggen aan elke samenwerking tussen overheidslagen. Overheden worden daardoor gelijkwaardig.

Renske Steenbergen: 'Met het IBP hebben we nu iets in handen. Via het IBP kunnen we als gemeenten tegen het Rijk zeggen: jullie zijn nu te veel top-down bezig, wij zijn niet geconsulteerd. Dat werkt soms heel goed. We zien dat er in 2018 al veel meer vanuit de brede opgave wordt gewerkt. Maar soms schiet het Rijk nog in een oude reflex. Een voorbeeld daarvan is de woonagenda. Die heeft het Rijk opgezet zonder gemeenten te consulteren, terwijl gemeenten daar een hele grote rol in spelen. De VNG heeft deze woonagenda dan ook niet ondertekend. Nu onderzoeken we hoe we tóch als overheden de dialoog over deze opgave verder kunnen brengen.'

IBP

Gelijkwaardig samenwerken als één overheid

tien opgaven gedefinieerd. Goede voorbeelden die al in 2018 zijn opgestart en deels gerealiseerd, zijn: **Vitaal platteland** en **Problematische schulden** (zie thema Inclusieve Samenleving). Het werken als één overheid om het voor burgers en bedrijven beter te doen, is ook een van de pijlers van de Omgevingswet. •

De 10 opgaven in het IBP

Fysiek

1. Samen aan de slag voor het klimaat
2. Toekomstbestendig wonen
3. Regionale economie als versneller
4. Naar een vitaal platteland

Sociaal

5. Merkbaar beter in het sociaal domein
6. Nederland en migrant goed voorbereid
7. Problematische schulden voorkomen en oplossen

Overkoepelend

8. Goed openbaar bestuur in een veranderende samenleving
9. Passende financiële verhoudingen
10. Overkoepelende thema's

Herziening Code Interbestuurlijke Verhoudingen

Met het Rijk en andere overheden werken we aan een herziening van de Code Interbestuurlijke Verhoudingen. In de Code Interbestuurlijke verhoudingen staan de afspraken tussen bestuurslagen voor het proces rondom nieuwe wet- en regelgeving vanuit het Rijk: hoe worden nieuwe wetten getoetst en welke stappen moeten daarvoor worden doorlopen. Het IBP werkt precies andersom: eerst kijken wat nodig is, wat de opgave is, en pas daarna de vraag hoe we dat gaan doen. De VNG bekijkt hoe de werkwijze volgens het IBP verwerkt kan worden in de herziene code.

Vitaal platteland

Het platteland is een voorbeeld van hoe het IBP een thema kan verbreden. Tot nu toe was platteland vooral een landbouw- en natuurdossier van het Ministerie van LNV waar gemeenten nauwelijks bij betrokken waren. In 2018 hebben het Ministerie van LNV, IPO, VNG en Unie van Waterschappen een samenwerkingsovereenkomst getekend met als doel om gezamenlijk breder naar het platteland te kijken. Bijvoorbeeld: wat betekent krimp voor de economische mogelijkheden van een gebied, wat zijn de sociale gevolgen? Er wordt veel meer naar het totaalplaatje gekeken.

*

'We gaan nu veel meer kijken naar het totaalplaatje. Bijvoorbeeld: wat betekent bevolkingsdaling voor de economische mogelijkheden van een gebied, wat zijn de sociale gevolgen, wat betekent het voor een gebied als er landbouwgrond wordt opgekocht om zonneparken aan te leggen? Om dat goed te kunnen doen, hebben we een uitvoeringsstructuur nodig. Het opzetten daarvan wordt in 2019 verder uitgewerkt.'

Patricia Hoytink-Roubos, wethouder in Berkelland. Zij heeft als portefeuillehouder Landelijk Gebied van de VNG de samenwerkingsafspraken ondertekend.

Het is elke vier jaar een complexe puzzel. De selectie van de kandidaten voor het VNG-bestuur en de **VNG-commissies** en -colleges. De **adviescommissie** onder leiding van Paul Depla maakte een voordracht op basis van de statutaire regels en de adviezen van de netwerken in het land. De buitengewone ALV nam de lijst op 30 november 2018 over. »

Indeling commissies

Op grond van het advies van de commissie-Deetman uit 2017 is de indeling van de VNG-commissies gewijzigd. De voormalige drie commissies in het sociaal domein zijn vervangen door twee nieuwe commissies: de commissie Zorg, Jeugd & Onderwijs (ZJO), en de commissie Participatie, Schuldhulpverlening & Integratie (PSI). In het ruimtelijk domein zijn de thema's anders geclusterd. Met de nieuwe indeling sluiten de commissies beter aan op de organisatie van de departementen. In verband met de nieuwe statutaire pijler Gemeenschappelijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) is het College van Dienstverlening ingesteld. En na een succesvolle pilot in de vorige periode is nu ook definitief de commissie Raadsleden & Griffiers ingesteld. Deze commissie ziet erop toe dat de gemeenteraden goed in positie zijn om hun rollen te vervullen; de commissie bemoeit zich daarom met het werk van alle andere commissies.

Vrouwen

Een aandachtspunt van de adviescommissie was de vertegenwoordiging van vrouwen. Het aandeel van vrouwen in bestuur en commissies is in deze vacatureronde vergroot van 20% naar 30%. Dit terwijl het aantal vrouwelijke kandidaten circa 25% bedroeg, maar er voor enkele commissies nauwelijks vrouwelijke kandidaten waren.

GOVERNANCE

De terugkerende puzzel van de adviescommissie

Ongeveer 650 mensen solliciteerden, **215 kregen een plek**. 'Helaas hebben we veel geschikte kandidaten moeten teleurstellen. Dat is pijnlijk maar inherent aan het beperkte aantal plekken', zegt voorzitter Jan van Zanen. Een deel van de vacatures (23) is opengehouden in verband met de herindelingen in onder meer Groningen. Deze plekken zijn ingevuld in 2019. •

VNG Denktank

Hoe ga je succesvol vraagstukken te lijf die de gemeentegrenzen overstijgen? Wat zijn succesfactoren en faalrisico's bij regionaal samenwerken? De vierde VNG Denktank, voorgezeten door burgemeester Milo Schoenmaker van Gouda, onderzocht wat nodig is voor werkende samenwerking. Het onderzoek ging specifiek over economische regionale samenwerking. De Denktank trok daaruit lessen voor grensoverschrijdende samenwerking in het algemeen. Dit leverde een handreiking op en een routekaart met tien 'wegwijzers'. Een handelingsperspectief voor raadsleden en bestuurders. Een belangrijke les is dat er een attractieve agenda moet zijn waarin alle partijen een deel van hun eigen agenda herkennen. Daarnaast is het essentieel dat er een gedeelde manier van denken en doen is binnen de samenwerking. De handreiking Werkende Samenwerking en de tien wegwijzers staan op de website van de VNG.

* **'Het gaat binnen de samenwerking om individuen, om structuur én om een bepaald weefsel'**

Martijn van der Steen,
bestuurskundige

Lokale partijen

Naast het aantal vrouwen was de vertegenwoordiging van lokale partijen het tweede aandachtspunt bij de invulling van bestuur en commissies. Na een verdubbeling van 10% naar 20% in 2014 is het aantal bestuurs- en commissieleden vanuit lokale partijen in 2018 verder gestegen naar 25%. De vertegenwoordiging van lokale partijen komt daarmee dicht in de buurt van de uitslag van de raadsverkiezingen waarin lokale partijen 28,65% van de stemmen kregen. Ook deze ronde was de scoutingcommissie onder leiding van Marco Pastors actief om mensen uit lokale partijen te werven.

Frans van de Waart, sr. beleidsmedewerker Bestuurszaken **De ondankbare puzzel: 'Wie van de drie?'**

Het in goede banen leiden van de werving van ruim 200 nieuwe bestuurs- en commissieleden is een vierjaarlijkse krachttoer voor het VNG-bureau, in het bijzonder voor Frans van de Waart. Hij is degene die de contacten onderhoudt met alle gremia die adviseren over de te benoemen kandidaten en hij ondersteunt de adviescommissie bij het selecteren van kandidaten.

Zo'n gevoelige klus, hoe doet de commissie dat op een eerlijke manier?

Omdat het zowel een vertrouwelijke als zichtbare klus is, maakt de adviescommissie van tevoren gedetailleerde afspraken over de uitgangspunten. Daarnaast vragen wij de provinciale afdelingen en andere netwerken om aanbevelingen te doen voor de kandidaten uit hun achterban. Het betreft enerzijds gemeentelijke netwerken G4, G40, Platform Middelgrote Gemeenten en P10. Anderzijds doen ook de beroepsverenigingen van raadsleden, burgemeesters, wethouders, gemeentesecretarissen, en griffiers aanbevelingen. Vanaf 2014 adviseert ook het VNG-bureau op basis van de ervaring met zittende bestuurs- en commissieleden.

Hoe weegt de adviescommissie al die adviezen?

Naast enkele statutaire verplichtingen, over bijvoorbeeld de vertegenwoordiging van raadsleden, griffiers en andere doelgroepen in het bestuur, is er nog een aantal uitgangspunten. Bijvoorbeeld dat elke provincie in elke commissie vertegenwoordigd moet zijn en dat in elke commissie twee bestuurders zitten die zijn aanbevolen door de G4. Ook zit in elke commissie minimaal een gemeentesecretaris voor de band met de gemeentelijke organisatie en de uitvoering. Een uitgangspunt is ook dat bestuur en commissies herkenbaar moeten zijn. Dat hoeft niet exact

representatief te zijn, maar je wilt niet dat bijvoorbeeld de grotere politieke partijen, de G4, de G40, kleinere gemeenten ontbreken.

Hoe loopt het gesprek daarover in de adviescommissie?

Van de gemiddeld twintig zetels in een commissie zijn de eerste tien tot vijftien zetels meestal een logisch gevolg van de aanbevelingen en uitgangspunten. Het gesprek ontstaat over een beperkt aantal posities. Allerlei argumenten kunnen een rol spelen: dat er opeens acht mensen uit Zuid-Holland in zitten, of geen enkele vrouw, of maar één lid van een grote politieke partij. Dat is geen wiskunde; in het gesprek moet de adviescommissie verschillende belangen tegen elkaar afwegen. Het is de adviescommissie ook deze keer gelukt om er in goed overleg uit te komen in een vergadering van een middag. Dat was nodig om het nieuwe bestuur en de nieuwe commissies in september te laten beginnen. Het is wel zo dat aan de keuze van de commissievoorzitters iets meer vooroverleg vooraf is gegaan. Dat zijn de bestuurlijke kanonnen van de VNG die in bestuurlijke overleggen met ministers en staatssecretarissen de belangen van alle gemeenten moeten kunnen behartigen.

Wat heb je nodig om in jouw baan het verschil te maken?

Strikte vertrouwelijkheid en grote zorgvuldigheid zijn van belang, daarnaast is het de kunst om binnen de begrenzungen zo open en transparant mogelijk te communiceren.

Chemie

De nieuwe commissie-indeling is bedoeld om een betere uitgangssituatie te scheppen voor het overleg met de departementen. Het is nog te vroeg om te stellen dat dit er in de praktijk uitkomt, maar er is goede chemie; mogelijk door de optelsom van de nieuwe commissies en het elan van een nieuwe enthousiaste ploeg bestuurders. Dit leidde tot onder meer goede afspraken over het BUIG-budget (bijstandsuitkeringen) en het onderzoek naar de kosten van de Jeugdhulp.

Gezamenlijk werken aan uitvoeringskracht is voor gemeenten van groot belang. Door samen te werken vergroten we onze uitvoeringskracht en maken we risico's kleiner. Het samen vormgeven van niet onderscheidende onderdelen van de gemeentelijke organisatie, schept ruimte voor lokaal maatwerk en lokale autonomie. De **grotere samenwerking** leidde tot een »

Daarom Samen organiseren

- Samen optrekken op generieke functies en standaardisatie schept ruimte voor maatwerk en autonomie binnen gemeenten.
- Bundelen schaarse expertise en kennis.
- Optreden als één sector maakt ons sterk en we creëren samenhangende dienstverlening.
- Het is efficiënt om samen in te kopen, ontwikkelen en beheren.

In de loop van de tijd zijn gemeenten steeds meer samen gaan doen in de uitvoering. Het begon tien jaar geleden met het gezamenlijk ontwikkelen van model-architectuur voor informatie en processen, gegevensmodellen en ICT-standaarden. Daarna volgden onder meer de Informatiebeveiligingsdienst, het Gemeentelijk Gegevens Knooppunt Sociaal Domein en het Kenniscentrum Dienstverlening. Dit heeft geleid tot meer kwaliteit, betere dienstverlening en kostenbesparingen.

Een gevolg is ook dat VNG-onderdelen steeds beter en vaker multidisciplinair samenwerken. Beleid en uitvoering gaan hand in hand.

EEN DERDE STATUTAIRE PIJLER

Samenwerken aan uitvoeringskracht

derde statutaire functie van de VNG: het ondersteunen van de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering. In 2017 hebben gemeenten onder de noemer Samen organiseren een beweging vormgegeven op het gebied van dienstverlening, werkprocessen en ICT, met als motto: éénmaal ontwikkelen, in alle gemeenten toepassen. Een mijlpaal om trots op te zijn. •

Structuur derde statutaire pijler

Het College van Dienstverleningszaken

Voor de derde statutaire peiler, gezamenlijk werken aan uitvoeringskracht, is het College van Dienstverleningszaken (CvD) ingesteld. Burgemeester Henri Lenferink van Leiden is voorzitter van het CvD en lid van het VNG-bestuur.

Het College adviseert het bestuur over standaarden in de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering, bijvoorbeeld ICT-oplossingen, werkprocessen, architectuur etc. Het College adviseert ook over de besteding van de middelen uit het Fonds GGU.

Commissie Informatiesamenleving

De Commissie Informatiesamenleving (voorheen de Commissie Dienstverlening en Informatiebeleid) werkt nauw samen met het College van Dienstverleningszaken. In de commissie gaat het over de informatiesamenleving in brede zin. De commissie adviseert ook over de verbinding tussen informatievraagstukken en de infrastructuur en standaarden die binnen de GGU worden ontwikkeld.

Taskforce Samen organiseren

Het College van Dienstverleningszaken wordt geadviseerd door de Taskforce Samen organiseren. Deze ambtelijke taskforce bestaat uit gemeentesecretarissen, en vertegenwoordigers van de brancheverenigingen voor informatiemangers, managers dienstverlening (VDP) en een vertegenwoordiger vanuit de ketenpartners (Manifestgroep, te weten SVB). De Taskforce neemt initiatieven, monitort en voert initiatieven uit die bijdragen aan de doelen van Samen organiseren. In het bijzonder is de Taskforce gericht op het versnellen en opschalen van genomen initiatieven. De Taskforce heeft een belangrijke rol in het leggen van de verbinding tussen de gezamenlijke activiteiten en de gemeenten, de koepel- en brancheverenigingen en de ketenpartners. De Taskforce heeft een aanjagende rol, geen formele plaats in de governance van de VNG.

GGU *

Het Fonds GGU is in de Algemene Ledenvergadering (ALV) van juni 2017 ingesteld, en is sinds 1 januari 2018 in werking. De hoogte van het Fonds GGU is over 2018 € 52,3 miljoen, net als in 2019. Gemeenten dragen circa € 3 per inwoner bij. De VNG is fondsbeheerder. Ruim de helft van het budget van het fonds wordt besteed aan meerjarige activiteiten waarover eerder in verschillende ALV's is besloten. Concreet gaat het in 2018 en verder om € 28,6 miljoen. Het Fonds GGU is niet de enige bron van financiering voor de gemeenschappelijke uitvoering. Medewerkers van gemeenten leveren veel inzet: in werkgroepen, als projectleider van een pilot of als deelnemer aan een praktijkproef of fieldlab.

* Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering

Projectenportefeuille

Meer over de projectenportefeuille van de GGU staat in dit bestuurlijk jaarverslag onder het thema Gemeenschappelijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU). Voorbeelden van GGU-projecten staan ook onder de beleidsthema's waar deze projecten inhoudelijk bij horen.

Zie voor de volledige verantwoording Gemeenschappelijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) het GGU-verslag 2018 op vng.nl

Peter Teesink
Gemeentesecretaris van Amsterdam
en lid College van Dienstverlening

'De basistechniek voor ICT-infrastructuur kan overal hetzelfde zijn, dat kun je dus ook samen doen. Het wenkend perspectief is: niet onnodig veel tijd besteden aan administratieve processen. Zo speel je tijd en capaciteit vrij voor de dingen waar het echt om gaat. Maatwerk en individueel contact met inwoners.'

AMSTERDAM

'De ICT-wereld kijkt sceptisch naar de beweging van Samen organiseren. Zo van: het is gemeenten nog nooit gelukt om het echt samen te gaan doen. Maar de tijd is er rijp voor. We hebben nu een VNG-poot voor uitvoeringsondersteuning, er is een College van Dienstverleningszaken en er is geld. Alle randvoorwaarden voor samenwerken in de uitvoering zijn nu geregeld.'

'Ik weet dat Common Ground voor veel mensen erg abstract is. Maar er is niemand die het besturingssysteem van Apple ter discussie stelt. Iedereen vindt het fijn dat al z'n appjes erop werken. Waarom zouden wij als gemeenten dan allemaal ons eigen besturingssysteem moeten hebben?'

Werken vanuit de opgave over de grenzen van overheden, en over de grenzen van beleidsthema's. In de leefomgeving liggen de grote opgaven die vragen om een integrale blik. Gemeenten staan aan de lat om de CO₂-ambitie (49% minder uitstoot in 2030) waar te maken, samen met medeoverheden, maatschappelijke partners en het »

Klimaat en energie Gemeenten en de klimaattafels

Via de VNG hebben gemeenten bestuurlijk aan tafel gezeten aan alle klimaattafels. In 2018 maakten we als overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) in het Interbestuurlijk Programma IBP de afspraak om samen te werken aan een Klimaatakkoord. Ook met het brede maatschappelijke veld van burgers, marktpartijen, netbeheerders, en maatschappelijke organisaties.

De opgave is om de CO₂-uitstoot met 49% terug te dringen in 2030 (t.o.v. 1990). Het gesprek met alle overheden en het maatschappelijk veld vond plaats aan vijf klimaattafels: gebouwde omgeving, landbouw/landgebruik, industrie, elektriciteit en mobiliteit. De VNG organiseerde dat gemeenten zowel ambtelijk als bestuurlijk aan tafel zaten. Wat de inbreng van gemeenten moest zijn, hebben we breed uitgevraagd op verschillende bijeenkomsten en op een grote werkconferentie. 'Het is uiteindelijk goed gelukt om met een gedegen inbreng te komen,' zegt Paul Picauly, programmasecretaris Energie bij de VNG. 'Voor gemeenten ligt de nadruk logischerwijs op de gebouwde omgeving, het inpassen van de duurzame elektriciteitsopgave en bij mobiliteit.'

LEEFOMGEVING

Over grenzen

bedrijfsleven. In vrijwel alle collegeprogramma's van 2018 staan de **klimaatadaptatie en de energietransitie** bovenaan het prioriteitenlijstje. De energietransitie is definitief op de agenda gekomen, nu breekt de tijd aan om systematisch aan de slag te gaan. Woningen moeten van het gas af, er moeten warmtenetten worden aangelegd en er moet »

Drie essentiële randvoorwaarden voor de gemeenten zijn:

- De energietransitie moet haalbaar en betaalbaar zijn voor gemeenten en hun inwoners (woonlastenneutraal).
- Gemeenten moeten de nodige bevoegdheden hebben (bijvoorbeeld wijken kunnen aanwijzen die van het aardgas worden afgekoppeld).
- Het speelveld moet goed zijn (voldoende opgeleide technici en installateurs, mogelijkheden om investeringen in woningen te financieren etc).

De resultaten van de klimaattafels, inclusief de inbreng van gemeenten, zijn op 21 december 2018 door de voorzitter van het Klimaatberaad Ed Nijpels aangeboden aan minister Wiebes van Economische Zaken en Klimaat. Het Nationaal Klimaatakkoord wordt in 2019 voor instemming voorgelegd aan de leden van de VNG.

'De formele bevoegdheid om bestaande wijken van het gas af te kunnen sluiten is geregeld. Dat is belangrijk om te kunnen experimenteren'

Lian Merckx,
manager team Energie

*

Succesvolle lobby

De klimaatopgave brengt nieuwe taken en extra werk voor gemeenten. Wat betekent dit financieel? Met het Rijk hebben we afgesproken dat dit wordt onderzocht volgens artikel 2 van de Financiële verhoudingswet.

Door een gezamenlijke inspanning van de VNG-teams Energie en Omgevingswet heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen die gemeenten nu al op basis van de Crisis- en Herstelwet de bevoegdheid geeft om wijken aan te wijzen die van het gas worden afgesloten.

duurzame energie worden opgewekt. Maar met een eenzijdige focus op energie ontstaat er geen draagvlak. Om bij inwoners binnen te komen, is meer nodig: maatregelen voor een betere wijk als geheel, ook in sociaal opzicht en het haalbaar en betaalbaar houden van ieders bijdrage. In 2018 hebben we lijnen uitgezet voor de **Regionale Energie** »

Regionale Energie Strategie (RES)

Het nationaal programma Regionale Energie Strategie is in 2018 gestart. In Nederland zijn 30 regio's gevormd waar overheden en het brede maatschappelijke veld samen gaan werken aan een energiestrategie. De som van alle RES'en moet 35 terawatt aan duurzaam opgewekte energie zijn. Na ondertekening van het Nationaal Klimaatakkoord hebben de 30 regio's een jaar de tijd om een RES te maken. De regio's zijn al gevormd, een aantal is al actief bezig om plannen te maken. Het nationaal programma RES gaat de regio's ondersteunen met kennis, instrumenten en praktijkvoorbeelden. Dit programma zit niet bij de VNG. We zijn mede-opdrachtgever samen met de ministeries van BZK, EZK, het IPO en de Unie van Waterschappen. 'Het is belangrijk dat je regionaal aan de slag gaat, dat de energietransitie wordt gezien als een opgave die van onderaf vorm moet krijgen,' zegt manager Wim Fred Dil van het VNG-team Energie. 'Het ruimtelijk inpassen van de energietransitie is lokaal maatwerk, al zijn er landelijke kaders, zoals beschermde natuurgebieden of Defensieterreinen.' De RES'en worden doorgerekend door het Planbureau voor de Leefomgeving.

Strategieën. De eerste plannen voor **aardgasvrije wijken** zijn gemaakt in 27 gemeenten. Vanuit die projecten heeft de VNG een kennis- en leerprogramma opgezet. De energietransitie is een historische uitdaging die vraagt om een nieuwe manier van samenwerken tussen overheden, netbeheerders, maatschappelijke organisaties en burgers. »

Kennis- en leerprogramma (KLP)

Samen met de ministeries van BZK en EZK, het IPO en de Unie van Waterschappen voeren we het interbestuurlijk programma Aardgasvrije wijken uit. De VNG is daarbinnen verantwoordelijk voor het Kennis- en Leerprogramma. Eind 2018 is dit programma begonnen. Het is gericht op alle gemeenten. Het programma heeft een drieledig doel:

- Ondersteunen van gemeenten met expertise en het uitwisselen van kennis tussen gemeenten onderling.
- Realiseren van meer bewustwording van gemeenten gericht op hun nieuwe rol om te komen tot aardgasvrije wijken en het maken van een Transitievisie Warmte uiterlijk in 2021.
- Het agenderen van knelpunten waar gemeenten in de praktijk tegenaan lopen.

In de Transitievisie Warmte moet een planning staan wanneer welke wijk van het aardgas wordt afgekoppeld. Voor de wijken die voor 2030 aan de beurt zijn moeten gemeenten inzichtelijk maken wat de mogelijke alternatieve warmtebronnen zijn. Vanzelfsprekend zijn stakeholders hierbij betrokken, zoals de netbeheerders, de woningcorporaties en eventuele vertegenwoordigers van bewoners en marktpartijen.

Het Kennis- en Leerprogramma maakt bij het ondersteunen van gemeenten gebruik van de ervaringen van de 27 proeftuinwijken. Dit programmaonderdeel wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van BZK. In 2019 komt het Kennis- en Leerprogramma op stoom. Gemeenten die willen meedoen met kennisuitwisseling en expertise-opbouw of op de hoogte gehouden willen worden van het Kennis- en leerprogramma kunnen zich aanmelden via klp@vng.nl

Bij de **Omgevingswet** is dezelfde beweging van nieuwe interbestuurlijke samenwerkingsvormen aan de gang. De wet biedt meer ruimte voor integrale, lokale afwegingen. Dat betekent dat mensen uit verschillende werelden (veiligheid, milieu, ruimtelijke ordening, juristen, beleid) samenwerken. Ze moeten elkaars taal verstaan en elkaars »

LEEFOMGEVING / OMGEVINGSWET

Een jaar van doen en ervaren

Leren. Ervaren. Oefenen. Gemeenten zijn in 2018 in de 'doe-stand' gekomen. Steeds meer mensen raken betrokken bij de invoering van de Omgevingswet. Professionals uit alle hoeken komen elkaar tegen in het domein van de Omgevingswet. Van directeurs van stedelijke ontwikkeling en dienstverlening, informatiemanagers tot beleidsmedewerkers, juristen en de mensen uit de hoek van de fysieke leefomgeving. Dat is nodig, want er moet veel gebeuren: nieuwe wettelijke instrumenten, digitaliseren en anders werken. Dit is een breed gedeelde notie: de Omgevingswet wordt genoemd in driekwart van de coalitieakkoorden die in gemeenten zijn gesloten na de raadsverkiezingen van 2018.

Veel gemeenten zijn bezig: het opstellen van bestuurlijke ambitie, financiering en plan van aanpak gaat over in het maken van de omgevingsvisie, het ontwerpen van nieuwe dienstverleningsconcepten om straks binnen acht weken een vergunning te kunnen verlenen. In 2018 zijn we, gevoed vanuit gemeenten, intensief betrokken geweest bij het nog lopende wetstraject. Gemeenten zijn, kortom, volop aan de slag, een groot deel van de wetgeving is afgerond.

Cijfers

- 40 pilots en praktijkproeven DSO-Collectief Gemeenten
- 1 e-learning module voor raadsleden
- 83 gemeenteraden bezocht en geïnformeerd
- 6 ateliersessies rond het DSO
- 3 instrumenten voor gemeenten gemaakt: de roadmap, het Omgevingswet Kompas en het lagenmodel
- 2 goed bezochte Wetgevingsupdates voor juristen en beleidmakers georganiseerd
- 1 Omgevingswandeling bij VNG Jaarcongres gemaakt met 60 bestuurders
- 4 staalkaarten voor het omgevingsplan

'De klimaatopgave en het omgevingsrecht keken elkaar in 2018 voor het eerst diep in de ogen. Dat gaf een vonk en de behoefte elkaar beter te leren kennen'

Maarten Engelberts,
jurist VNG-team Omgevingswet

'De Omgevingswet en de energietransitie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Die verbinding, het gezamenlijk doen met elkaar, leidt tot synergie binnen deze twee domeinen waar een grote maatschappelijke opgave ligt.'

Regina Koning,
jurist VNG-team Energietransitie

beroepsblik begrijpen. Dat gaat niet vanzelf. Vanuit het programma Invoering Omgevingswet ondersteunen we gemeenten: bij het werken met de nieuwe juridische instrumenten, bij anders werken en bij het aansluiten »

Omgevingswet en klimaatopgave komen samen

De klimaatopgave en de Omgevingswet kwamen in 2018 bij elkaar. Dat gebeurde in interbestuurlijk verband, met de departementen en in huis bij de VNG: Daar hebben de teams Energie en Omgevingswet hun samenwerking versterkt. Meer samenwerking tussen de klimaatopgave en de Omgevingswet is nodig en leidt tot resultaat in de lobby:

- Een stevige bijdrage aan het ontwerp-klimaatpakket (via de klimaattafel gebouwde omgeving).
- Een succesvolle lobby op de Transitiewet omgevingsrecht.
- Een wijzigingspauze energie in de Omgevingswet om de energietransitie gemakkelijker ruimtelijk te kunnen inpassen

Netwerk Managers Omgevingswet

Via diverse netwerken vindt kennisuitwisseling plaats met gemeenten. In 2018 is een netwerk ontstaan op directieureniveau van gemeenten, de ambtelijke opdrachtgevers in eigen huis. Voorheen waren er voornamelijk contacten op het bestuurlijk of tactisch/operationeel niveau. Nu zijn de eindverantwoordelijken in de ambtelijke organisaties betrokken. Drie maal per jaar komen ze bijeen (Netwerk Managers Omgevingswet). Ze worden geïnformeerd over de laatste ontwikkelingen en wisselen kennis en ervaring uit.

Kristel Lammers, programmamanager Omgevingswet VNG 'De deuren staan voor elkaar open'

'Het interbestuurlijk samenwerken krijgt vaste vorm. In 2018 hebben we een beheerovereenkomst gesloten voor het beheer van het DSO-LV. Namens het Rijk, de gemeenten, de provincies en de waterschappen gaat het Kadaster het tactisch beheer doen. Het gaat onder meer over hoe we de doorontwikkeling, exploitatie en gebruik van DSO-LV regelen, de gebruikersbetrokkenheid borgen en over hoe de middelen op tafel moeten komen. Dit is een mijlpaal omdat er nu zekerheid is waardoor we nu vooruitlopend op de wet in 2020 kunnen oefenen met een werkende versie van het DSO-LV. De beheerorganisatie gaat gemeenten en leveranciers ondersteunen bij de aansluiting met bijvoorbeeld handreikingen en een helpdesk. De beheerovereenkomst tekent het vertrouwen tussen overheden; je weet dat er af en toe uitdagende vragen zullen zijn en toch zetten we samen deze stap. Illustratief voor het vertrouwen is ook de hechte verbinding die is ontstaan tussen de wetgeving en de uitvoeringspraktijk. Gemeenten krijgen van het Rijk een bruidsschat mee voor het beleid dat wordt gedecentraliseerd: voorlopige regels om te voorkomen dat er gaten vallen. We weten nog niet hoe dit in de praktijk uitpakt. Onze zorgen en ideeën hebben we gedeeld met de directie Eenvoudig Beter van het Ministerie van BZK. Via een praktijkproef gaan we er samen naar kijken. Zo leidt het oefenen in de praktijk tot betere wetgeving, nog voordat die is vastgesteld. Je ziet dat overheden elkaar vasthouden, de deuren staan voor elkaar open en er is vertrouwen. Dat werkt heel erg fijn.'

op het landelijk **Digitaal Stelsel Omgevingswet** (DSO). Interbestuurlijk werken we samen in het programma Aan de slag met de Omgevingswet. Overal zijn praktijkproeven aan de gang om te oefenen met standaarden, dienstverleningsconcepten, toepasbare regels etc. •

GGU *

Informatieopgave en inhoud gaan samen

De Omgevingswet brengt een flinke informatiekundige uitdaging met zich. Het programma Omgevingswet van de VNG ondersteunt gemeenten bij het werken met, en het aansluiten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet.

Dat gebeurt integraal in multidisciplinaire teams waarbij ICT'ers samen optrekken met juristen en professionals uit de hoek van ruimtelijke ordening en milieu. In 2018 is nadrukkelijk verbinding gezocht en gevonden met gemeenten en andere belanghebbenden, zoals Omgevingsdiensten en leveranciers.

In 2018 zijn door het programma onder meer nieuwe versies van de checklist en handreiking nulmeting en de bedrijfs- en informatiearchitectuur opgeleverd. Daarmee kunnen gemeenten hun eigen plan maken om de informatievoorziening op orde te brengen voor de Omgevingswet. In de checklist wordt verwezen naar diverse andere bronnen van informatie en instrumenten die door het programma Omgevingswet zijn ontwikkeld.

* Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering

006

ateliersessies DSO
Collectief Gemeenten

021

praktijkproeven en
19 pilots

060

aan de Omgevingswet
gerelateerde pilots op
www.depilotstarter.nl

Gemeenten maken deel uit van een veranderende samenleving, waarin de digitalisering van de informatievoorziening één van de belangrijkste ontwikkelingen is. Samen met gemeenten werkt **VNG Realisatie** aan oplossingen om de gemeentelijke uitvoering te verbeteren. Zodat gemeenten optimaal aan de slag kunnen met maatschappelijke opgaven. •

Gezamenlijke oplossingen voor de gemeentelijke uitvoering

VNG Realisatie bedenkt en ontwikkelt oplossingen voor de gemeentelijke uitvoering. We voeren samen met gemeenten projecten en programma's uit op het terrein van informatievoorziening, dienstverlening, gezamenlijke inkoop, bedrijfsvoering en medebewindstaken. Daarnaast beheert VNG Realisatie voorzieningen, standaarden en ICT-infrastructuur.

De afgelopen jaren zijn op dit gebied al flinke stappen gezet. Denk aan de ontwikkeling van een gezamenlijke model-architectuur voor informatie en processen, gegevensmodellen en ICT-standaarden. Het aantal terreinen waarop gemeenten kiezen voor een gemeenschappelijke aanpak groeit, net als de manieren waarop die samenwerking wordt ingevuld. In werkgroepen, pilots en hackathons werken gemeenten samen aan het ontwikkelen van nieuwe oplossingen. Dit leidt tot betere dienstverlening voor inwoners en ondernemers, en tot efficiënte inzet van middelen. Daarvoor is veel coördinatievermogen, organisatie- en uitvoeringskracht, kennis en expertise nodig. VNG Realisatie helpt gemeenten bij het bundelen van hun kennis en krachten om zo gezamenlijk de gemeentelijke uitvoering te verbeteren.

KING wordt VNG Realisatie

Vanaf 1 januari 2018 ging het voormalige KING verder als VNG Realisatie. De naamsverandering markeert dat het bedrijf steeds meer een onderdeel is geworden van de VNG. Uitvoering en ICT-vraagstukken hangen met elkaar samen. Dat vereist integraal werken in multidisciplinaire teams.

Regionale bijeenkomsten

In juni organiseerde VNG Realisatie vijf regionale bijeenkomsten: de VNG Realisatiedagen. Gemeenten organiseerden inhoudelijke workshops en leerden er van elkaar.

In cijfers: 51 workshops, totaal 204 deelnemers, 110 unieke gemeenten/samenwerkingsverbanden, beoordeeld met een 7,8.

VNG REALISATIE

Oplossingen voor realisatie

'Niet het uitvoeren van de Jeugdwet, maar de rechten van kinderen en jongeren moet voorop staan. Dat leidt in Tilburg tot een ander soort programma. Daarbij is de belangrijkste notie: wonen doe je thuis. Dat betekent gezinsopvang in plaats van maatschappelijke opvang, en ondersteuning zo organiseren dat kinderen in principe thuis kunnen blijven wonen. Daar investeren we in.'

'Denken in algemeenheden is een valkuil. Je moet je afvragen: wat betekent dit beleid in de praktijk voor een kind? Het koersplan jeugdbeleid van onze regio Hart van Brabant is daarom geschreven door jongeren. We zijn van 140 geschreven pagina's naar acht praatplaten gegaan.'

Marcelle Hendrickx
Wethouder Jeugd in Tilburg

‘De transformatie in het sociaal domein lukt als je eigen kracht echt respecteert. Projecten steunt die door jongeren of professionals zelf bedacht zijn. Wij hebben bijvoorbeeld via ons Innovatienetwerk Jeugd geïnvesteerd in een app waarmee jongeren hun eigen hulpverlener kiezen. Dat maakt jeugdhulp minder institutioneel en meer gericht op het individu.’

TILBURG

Niet genezen, maar voorkomen. Dat is de omslag die we nastreven in het sociaal domein. In 2018 is het gelukt om de **problematiek van problematische schulden** samen met het Rijk* op te pakken. Dat is ongelooflijk belangrijk; aan veel problemen liggen schulden ten grondslag. Samenwerken met het Rijk is cruciaal, door regelingen »

* met 7 departementen en 6 grote uitvoerders zoals CJIB en Belastingdienst

Aanpak problematische schulden

Problematische schulden aanpakken, dat kunnen gemeenten niet alleen. In 2018 hebben we daarom met het Rijk, maatschappelijke organisaties, wetenschap en de grote uitvoerders de handen ineengeslagen. Begin 2018 presenteerde de VNG in een rondetafelbijeenkomst in de Tweede Kamer een positionpaper. Hier staan we als gemeenten voor:

- Beter gegevens uitwisselen om eerder zicht te krijgen op betalingsproblemen
- Financiële educatie op school
- Snellere schuldhulpverlening
- Een eenvoudiger stelsel van toeslagen en inkomensregelingen
- Sociale incasso

*
‘De Rijksoverheid is een van de grootste schuldeisers, dat brengt verantwoordelijkheid met zich mee. Wanneer zet je dwangmiddelen in, wanneer kun je beter een lijntje leggen naar de gemeentelijke schuldhulpverlening?’

Jeannette de Ridder,
VNG-beleidsmedewerker en trekker
aanpak problematische schulden

INCLUSIEVE SAMENLEVING

Problematische schulden aanpakken

van het Rijk ontstaan schulden of ze staan een snel herstel van schulden in de weg. Het stelsel van wetten en regels rond schuldhulpverlening werkt ook niet mee. In het **kader van het IBP** gaan we in een groot aantal **pilots** op zoek naar betere oplossingen. De opvang van personen zonder recht op verblijf of rijksopvang, beter bekend »

IBP – een gezamenlijke aanpak

In 2018 is het (Interbestuurlijke Programma) IBP ondertekend. De overheden hebben afgesproken om gezamenlijk met drie thema's aan de slag te gaan.

- Sociale incasso
- Preventie & vroegsignalering en het voorkomen van problematische schulden
- Effectieve en integrale schuldhulpverlening en beschermingsbewind

In de praktijk krijgt dit vorm in een actieagenda voor de korte en lange termijn. In verschillende gemeenten worden pilots uitgevoerd die worden opgeschaald als het een succes blijkt.

Voorbeeld van een pilot

Gezamenlijke dienstverlening op locatie van de gemeente

In 5 gemeenten (Amsterdam, Leeuwarden, Enschede, Breda en Maastricht) zitten de gemeente en de grote uitvoerders DUO, CAK, SVB en het Juridisch Loket één dag in de week bij elkaar in het gemeentehuis. Ook zijn er directe lijnen met UWV en de Belastingdienst. Inwoners die liever persoonlijk worden geholpen, digitaal niet vaardig zijn, schulden hebben of complexe problemen, kunnen aan deze balies terecht. Zo maken we dienstverlening passend: persoonlijk, in de buurt en op één plek. De gezamenlijke dienstverlening blijkt in de praktijk goed te werken. Problemen worden opgelost en inwoners zijn tevreden.

Zo werkt dat in de praktijk

In Maastricht komt een inwoner aan het loket die pensioengerechtigd is, daardoor vervalt zijn bijstandsuitkering. Zijn jongere partner heeft recht op een aanvulling vanuit de bijstand. Maar het formulier daarvoor is zoek geraakt tussen Sociale Zaken en de SVB. Het gevolg: veel minder inkomen. De medewerker van Sociale Zaken klopt aan bij z'n collega van de SVB. Binnen drie dagen is het allemaal geregeld. Ook speelt er een onterechte juridische vordering, die kan worden opgelost door het Juridisch Loket. Het CAK inde bij dit stel bestuursrechtelijk de zorgpremie omdat er sprake was van een betalingsachterstand bij de zorgverzekeraar. Het Juridisch Loket maakt de bestuursrechtelijke boete ongedaan. Zo kan voor dit stel een reeks van problemen snel worden opgelost.

Kloosterhoeveberaad

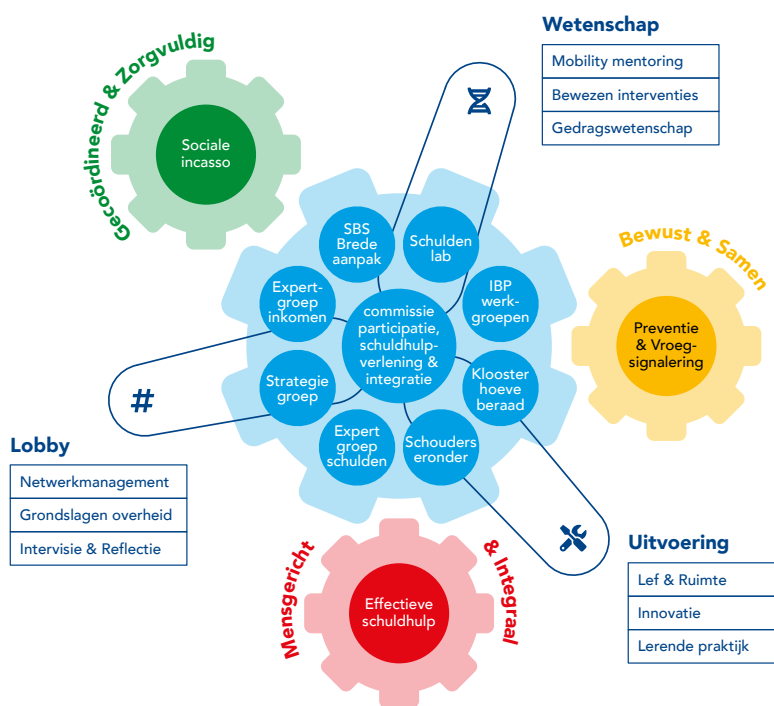
Bovenstaande pilot is voortgekomen uit het Kloosterhoeveberaad, waarin gemeenten en grote uitvoeringsorganisaties samenwerken om de dienstverlening van de overheid te verbeteren.

als **'bed-bad-brood'**, was jaren een heet hangijzer tussen Rijk en gemeenten. In 2015 en 2016 hebben gemeenten en Rijk onderhandeld over de opvang van deze doelgroep, maar zijn ze niet tot een akkoord gekomen. In 2018 is er een samenwerkingsafspraken tussen Rijk en VNG getekend. In 2018 was er veel te doen rond de tekorten op »

Eerste stappen op weg naar de LVV

Een belangrijke succesfactor was het open gesprek dat zowel ambtelijk als bestuurlijk is gevoerd met respect voor elkaars positie. 'En dat heeft resultaat gehad,' aldus Josephine Maasland van VNG-team Migratie en Integratie. 'Op 29 november 2018 hebben VNG en Rijk samenwerkingsafspraken getekend. Daarin is afgesproken om in vijf gemeenten, Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Groningen en Eindhoven, in pilots aan de slag te gaan met de ontwikkeling van Landelijke Vreemdelingenvoorzieningen (LVV). Via deze pilots ontwikkelen gemeenten in de praktijk stap voor stap voorzieningen en kunnen ze oefenen met een werkwijze rondom de doelgroep. Belangrijk onderdeel hiervan is de samenwerking tussen lokale partijen, NGO's, de dienst Terugkeer en Vertrek en de IND. Doel is om gezamenlijk tot een bestendige oplossing te komen. Dit kan zijn terugkeer naar land van herkomst, legalisering van verblijf of mogelijk iets anders.

Het is de bedoeling om de LVV's op termijn uit te breiden tot een landelijk dekkend netwerk. De pilot wordt gefinancierd door Rijk en gemeenten samen.

Bij de aanpak van problematische schulden grijpt alles in elkaar. De inzet op betere wet- en regelgeving, het meer gebruikmaken van wetenschappelijke inzichten in de hulpverlening, en betere uitvoering. Coördinatie, mensgericht werken en samenwerken over de grenzen van domeinen zijn daarbij sleutelwoorden.

het sociaal domein. Er is een **Fonds tekortgemeenten** ingesteld waarin € 200 miljoen, beschikbaar was; gemeenten hebben daarvan € 100 miljoen zelf bijgedragen. Uiteindelijk kwamen 77 gemeenten in aanmerking voor middelen uit het fonds. Vernieuwing en verbetering van de jeugdzorg komt nog onvoldoende op gang. »

'Het Fonds tekortgemeenten was een staaltje solidariteit tussen de leden. Alle gemeenten hebben eenmalig meebetaald aan de gemeenten die het diepst in het rood stonden. Het was een spannend traject.'

Geert Schipaanboord,
projectleider Jeugdhulp VNG

Fonds tekortgemeenten

Tijdens de ALV in juni 2018 hebben gemeenten besloten om een Fonds tekortgemeenten op te richten. Het fonds is bedoeld om gemeenten met grote tekorten op het sociaal domein te compenseren (Jeugd, Wmo en de Integratie Uitkering Sociaal Domein). Gemeenten en Rijk hebben elk een bedrag van € 100 miljoen beschikbaar gesteld voor het Fonds tekortgemeenten. Een onafhankelijke commissie beoordeelde de aanvragen bij het fonds. Binnen zes weken na de sluitingsdatum was al duidelijk dat 77 gemeenten geld uit het fonds kregen. Het gaat om een eenmalige actie om de grootste problemen in de tekortgemeenten op te lossen.

verschilmaker

Joke van der Meulen, lid van het Schakelteam en moeder 'Je wordt gestraft voor een terugval'

Joke van der Meulen is moeder van een zoon met verslavingsproblematiek. Het gaat vaak tijden goed met hem, maar soms valt hij terug. Als hij niet de juiste zorg krijgt, kan hij verward raken. Van der Meulen was lid van het Schakelteam Personen met Verward Gedrag. Het team heeft verschil gemaakt, vindt ze. Al is het nog niet klaar.

Wat vindt u de belangrijkste opbrengst van het Schakelteam?

De opbrengst is dat er in het hele land beweging is gekomen. Partijen zijn aan tafel gekomen, er zijn schotten doorbroken. In het begin werd verward gedrag vooral gezien als een veiligheidsprobleem. De insteek was: wat hebben we hier als maatschappij toch veel overlast van. Dit is omgedraaid, de perceptie is nu meer dat er een probleem is met een groep mensen die schreeuwt om zorg, en dat het moeilijk is die zorg te organiseren.

Wie zijn de betrokken partijen die bij elkaar zijn gaan zitten?

De gemeenten, zij hebben hier de regierol, de politie en de zorgaanbieders. Ook zitten gelukkig inmiddels vrijwel overal ook de mensen om wie het gaat en hun naasten aan tafel.

Hoe hebt u zelf het verschil kunnen maken in het Schakelteam?

Bij veel partijen leeft het gevoel dat je als je wilt, de zorg kunt krijgen die je nodig hebt. Dit is maar ten dele waar. In de praktijk is het organiseren daarvan behoorlijk complex. Dat heb ik in het schakelteam goed onder de aandacht kunnen brengen. Bovendien zal de groep die het betreft, nooit zo goed geformuleerd hulp vragen. Het beeld is dat bemoeizorg nodig is voor de groep kwetsbare zwervers, en dat alle anderen zelf hulp vragen. Mijn ervaring is dat een grote groep

ertussenin zit. Vaak mensen waarbij verslavings- en/of gedragsproblematiek een rol speelt. Het is voor hen moeilijk om zorg te krijgen en te houden.

Waar gaat het dan mis?

Iemand met verslavingsproblemen wordt bijvoorbeeld gestraft voor een terugval. Je zit in beschermd wonen, het ging goed, maar bij een herhaalde terugval zegt de instelling: dit accepteren we niet, we beëindigen het zorgcontract. Instanties en hulpverleners laten een cliënt te snel los. Dit vraagt om een vangnet, iemand die op zo'n moment de regie over de zorg wil en kan voeren. Ik weet hoe hard er gewerkt wordt door bijvoorbeeld de GGD in mijn regio, maar de werkelijkheid is nog steeds heel weerbarstig.

Is daar iets mee gebeurd in het Schakelteam?

Ja, er was zeker wel aandacht voor, maar we hadden niet genoeg tijd om dit proces af te maken. Hier sluit de aanpak nog niet. Signalen komen niet vanzelf op de goede plek. Beschermd wonen heeft bijvoorbeeld niet de verplichting om een vangnet in te schakelen voordat ze het zorgcontract beëindigen. Het kan ook gebeuren dat iemand naar een andere regio gaat en daar verward gedrag gaat vertonen. Het is dus niet klaar, maar ik vind wel dat er veel is verbeterd dankzij de inzet van het Schakelteam.

Kwetsbare kinderen moeten beter in beeld komen. Voor de ondersteuning van kinderen met complexe problematiek »

Landelijke inkoop Jeugd en Wmo

Weinig voorkomende specialistische jeugdzorg en Wmo zintuigelijk gehandicapten koopt de VNG landelijk in. Met verschillende partijen zijn daarvoor raamovereenkomsten gesloten. Gemeenten willen meer grip krijgen op de uitgaven; de zorg wordt ingezet door huisartsen en medisch specialisten en niet door gemeenten zelf. Om dit beter in de greep te krijgen is in 2018 een administratieprotocol opgesteld. Iedereen gebruikt nu het berichtenverkeer op dezelfde manier en aanbieders moeten binnen een maand factureren. Daarnaast is afgesproken dat aanbieders twee maal per jaar financiële en beleidsinformatie leveren aan de hand van een CBS-uitvraag. Het gaat over aantallen cliënten, in- en uitstroom, en behandelingsduur. Deze informatie wordt per jeugdregio verspreid zodat gemeenten inzicht hebben in deze gegevens.

worden regionale expertteams opgezet. De 42 jeugdregio's hebben in 2018 plannen ingediend om de **organisatie van de jeugdzorg te verbeteren**. Verder zijn we vorig jaar in het kader van het IBP begonnen met het beter verbinden van de domeinen zorg en veiligheid. Die domeinen komen onder meer samen in de problematiek van »

Zorg voor de Jeugd

Uit de eerste evaluatie van de Jeugdwet (januari 2018) bleek dat de doelen van de wet nog niet genoeg in zicht waren. Na drie jaar Jeugdwet zijn in 2018 daarom flinke stappen gezet om de transformatie echt op gang te krijgen.

Om de vernieuwing van het jeugdhulpstelsel een impuls te geven, stelden de VNG en het Rijk een Transformatiefonds in. Van 2018 tot 2020 is via het Transformatiefonds jaarlijks € 36 miljoen beschikbaar; in totaal € 108 miljoen, waarvan de helft beschikbaar is gesteld door de gemeenten. Het Transformatiefonds is onderdeel van het programma Zorglandschap Jeugd (vanaf 2019 Actieprogramma Zorg voor Jeugd). Gemeenten kunnen via een van de 42 jeugdzorgregio's een aanvraag indienen.

In alle 42 jeugdzorgregio's zijn Regionaal Expertteams gevormd. De gemeente heeft daarin een rol op de achtergrond, in de teams zitten cliëntenorganisaties, professionals en vertegenwoordigers van zorgaanbieders. De expertteams zetten zich in voor:

- Maatwerkoplossingen in complexe casussen waar de reguliere hulpverlening niet uitkomt.
- Beter opdrachtgeverschap en opdrachtnemerschap en betere samenwerking tussen jeugdzorgregio's en zorgaanbieders.
- Een lerende omgeving waarin jeugdzorgregio's en (specialistische) zorgaanbieders (van elkaar) leren, zich ontwikkelen en meer gebruikmaken van bestaande wetenschappelijke kennis.

In 2018 is besloten dat vanaf 2019 een Ondersteuningsteam vanuit de VNG het programma faciliteert. Dit team heeft een belangrijke rol in het verbinden van regio's die met dezelfde dingen bezig zijn. Stel dat een jeugdzorgregio wil investeren in kleinschalige gezinsgerichte voorzieningen, dan kan het team deze regio in contact brengen met regio's die daar al ervaring mee hebben opgedaan. Het Ondersteuningsteam kan ook het overleg tussen regio's rond specialistische bovenregionale instellingen faciliteren.

mensen met verward gedrag. Het Schakelteam **Personen met Verward Gedrag** is in 2018 gestopt. Hiervoor in de plaats komt een team van de VNG dat gemeenten gaat ondersteunen op het terrein van verward gedrag, de Wet verplichte ggz, en de transitie van beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Na jaren lobbyen ging een belangrijke »

Personen met verward gedrag Snel de juiste zorg, minder bureaucratie

Als je je zorgen maakt over iemand met verward gedrag, moet je snel de juiste instantie kunnen inschakelen. Die meldingen horen niet thuis bij 112, maar bij een regionaal meldpunt.

Verscheidene regio's hebben zo'n meldpunt opgezet. Staatssecretaris Blokhuis van Volksgezondheid werkt aan het opzetten van een landelijk publieksnummer, gekoppeld aan die meldpunten. Dit is mede het resultaat van het Schakelteam Personen met Verward Gedrag dat z'n werkzaamheden in 2018 afrondde. De VNG was samen met de ministeries van V&J, BZK en VWS opdrachtgever. Het team, geleid door Onno Hoes, fungeerde twee jaar als aanjager voor betere zorg voor mensen met verward gedrag. Tweederde van de gemeenten heeft nu een aanpak gemaakt en er wordt beter samengewerkt tussen zorgorganisaties en hulpdiensten. In alle regio's zijn speciale beoordelingslocaties en steeds vaker wordt passend vervoer ingezet in plaats van een politieauto.

GGU *

Optimalisatie berichtenverkeer Sociaal Domein

Via het Gemeentelijk Gegevens Knooppunt Sociaal Domein zijn in 2018 meer dan 10 miljoen berichten – zorgopdrachten en facturen – uitgewisseld tussen gemeenten en zorgaanbieders. De iWmo-standaard en de iJw-standaard voor het aanbieden van zorg en het factureren zijn geoptimaliseerd. Vanuit de Gemeentelijke Gemeenschappelijke Uitvoering hebben we gemeenten ondersteund bij het eenduidig gebruiken van de standaarden, bijvoorbeeld de productcodes. Dit is essentieel om de administratieve lasten voor zorgaanbieders te verminderen, wat veel onnodige kosten bespaart.

* Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering

wens in 2018 in vervulling: gemeenten krijgen de **regie op de inburgering van nieuwkomers**.

Regie op inburgering

Op het gebied van inburgering heeft de VNG in 2018 resultaten geboekt. In juni 2018 heeft de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in zijn contourenbrief aan de Tweede Kamer meegedeeld dat inburgering teruggaat naar gemeenten. Gemeenten hebben de afgelopen jaren flink gelobbyd voor terugkeer van hun regierol op inburgering. Op deze manier kunnen gemeenten de verbinding leggen met andere beleidsterreinen, ze kunnen bijvoorbeeld werk en geïntegreerde trajecten op maat aanbieden.

Michiel Geuzinge, team Veiligheid van de VNG **'Inhoudelijk werken aan opgaven, samen met partners'**

Michiel Geuzinge van het VNG-team Veiligheid nam in 2018 het initiatief voor structurele samenwerking tussen het sociaal domein en veiligheid. Zo maakte hij de verbinding tussen zorg en veiligheid.

Waarom moesten zorg en veiligheid bij elkaar gebracht worden?

'Het is al langer duidelijk dat veel veiligheidsvraagstukken een relatie hebben met zorg. Denk aan personen met verward gedrag. Bovendien kunnen gemeenten nu makkelijker verbindingen leggen dankzij de taken die ze er in het sociaal domein bij hebben gekregen. Je gaat als VNG'er dan thema's en vraagstukken bij elkaar brengen en kijken hoe je gemeenten daarin kunt helpen. Maar ook de VNG zelf moet op zoek naar een nieuwe vorm van werken.'

Hoe heb je dat aangepakt?

'Als kwartiermaker van de samenwerking tussen zorg en veiligheid heb ik een intern netwerk opgezet van VNG-medewerkers zorg en veiligheid. Deze medewerkers zoeken elkaar maandelijks op. Ze delen de belangrijkste ontwikkelingen met elkaar, organiseren de belangenbehartiging en beleidsvoorbereiding en zorgen dat deze ontwikkelingen op een gestructureerde manier aan de orde komen in de directie en de VNG-commissies.

Op landelijk niveau heb ik de VNG met een aantal partners bij elkaar gebracht in de Landelijke Stuurgroep Zorg en Veiligheid. In deze stuurgroep onder voorzitterschap van Jantine Kriens, wordt op bestuurlijk niveau nagedacht over het verbeteren en versterken van de inhoudelijke samenwerking tussen zorg, welzijn en veiligheid.'

Zie je al resultaten?

'In veel bestuursoverleggen bestond de neiging te denken vanuit belangen en posities. Dat kan niet meer, we werken nu in een tijd waarin je samen met partners vanuit de inhoud opgaven aanpakt. Dat is het mooie van die landelijke stuurgroep zorg en veiligheid. We spreken er op een ontspannen manier over de inhoud en kijken hoe we daar richting aan kunnen geven. Verder zie ik dat de verbinding tussen zorg en veiligheid breed erkenning krijgt. Gemeenten benaderen de VNG vaker voor ondersteuning en steeds meer landelijke partijen willen zich aansluiten bij de stuurgroep.

Een belangrijk resultaat in 2018 is ook het voorstel van staatssecretaris Blokhuis van VWS voor een landelijke ondersteuningsstructuur zorg en veiligheid waarin verschillende landelijke deelprogramma's op het gebied van zorg en veiligheid worden samengebracht. Bijvoorbeeld de stuurgroepen verwarde personen en Wet verplichte ggz. Wij hebben daar als VNG hard voor gelobbyd.'

Voor toezicht en handhaving is bestuurlijk gezien vaak weinig belangstelling. Totdat er iets fout gaat, totdat bijvoorbeeld een groep kwetsbare burgers slachtoffer wordt van malafide ondernemers die fraude plegen met geld dat voor de zorg bedoeld is. VNG KCHN adviseert en ondersteunt gemeenten op het terrein van toezicht, »

VNG KCHN in 2018 in cijfers

- 379 gemeenten hebben gebruikgemaakt van de ondersteuning van VNG KCHN
- 137 gemeenten hebben meer dan 10 keer gebruikgemaakt van ondersteuning door VNG KCHN
- 52 gemeenten maken al gebruik van extra dienstverlening via het abonnement dat in 2018 is geïntroduceerd
- 62 mensen werken voor het kenniscentrum: 42 mensen in dienstverband met daaromheen een schil van zo'n 20 mensen die onder meer zijn gedetacheerd vanuit ketenpartners en bedrijven waarmee we samenwerken; met daaromheen nog een schil met zzp'ers
- 4 regionale teams werken in het noorden, oosten, zuiden en westen van het land
- 9 regionale platforms waarin gemeenten kennis delen. De platforms bestaan uit wethouders, leidinggevenden in gemeenten en regionale leidinggevenden van politie, UWV, SVB, Belastingdienst etc.
- 1 landelijke Stuurgroep Interventieteams waar alle kennis uit de platforms bij elkaar komt.'

379

gemeenten hebben gebruikgemaakt van ondersteuning

137

gemeenten hebben meer dan 10 keer gebruikgemaakt van ondersteuning

052

gemeenten maken al gebruik van extra dienstverlening

VNG KENNISCENTRUM HANDHAVING EN NALEVING (KCHN)

Toe- zicht en hand- having: vangrail van de samenleving

handhaving en naleving ter versterking van de uitvoeringskracht van gemeenten. Begin 2018 is VNG KCHN gestart met een onderzoek naar wat er moet veranderen binnen gemeenten om regelovertreding en fraude vaker te voorkomen. Dat heeft geleid tot het **'Whitepaper toezicht en handhaving: vangrail van de samenleving!'**

Whitepaper

Toezicht en handhaving: vangrail van de samenleving

VNG KCHN gaat gemeenten ondersteunen bij het maken van een omslag van handhaving (repressie) naar toezien (preventie). Ad van Mierlo, directeur VNG KCHN: 'We zitten nu nog te veel aan de achterkant. We repareren, waardoor handhaving vrijwel altijd repressief is. Het is belangrijk om te voorkomen dat mensen de fout ingaan. Het komt veel voor dat mensen onbedoeld regels overtreden. Mensen die een stuurfout maken, moeten we op de weg houden; kwetsbare mensen beschermen. Tegelijkertijd moet je de echte fraudeurs en kwaadwillenden aanpakken.'

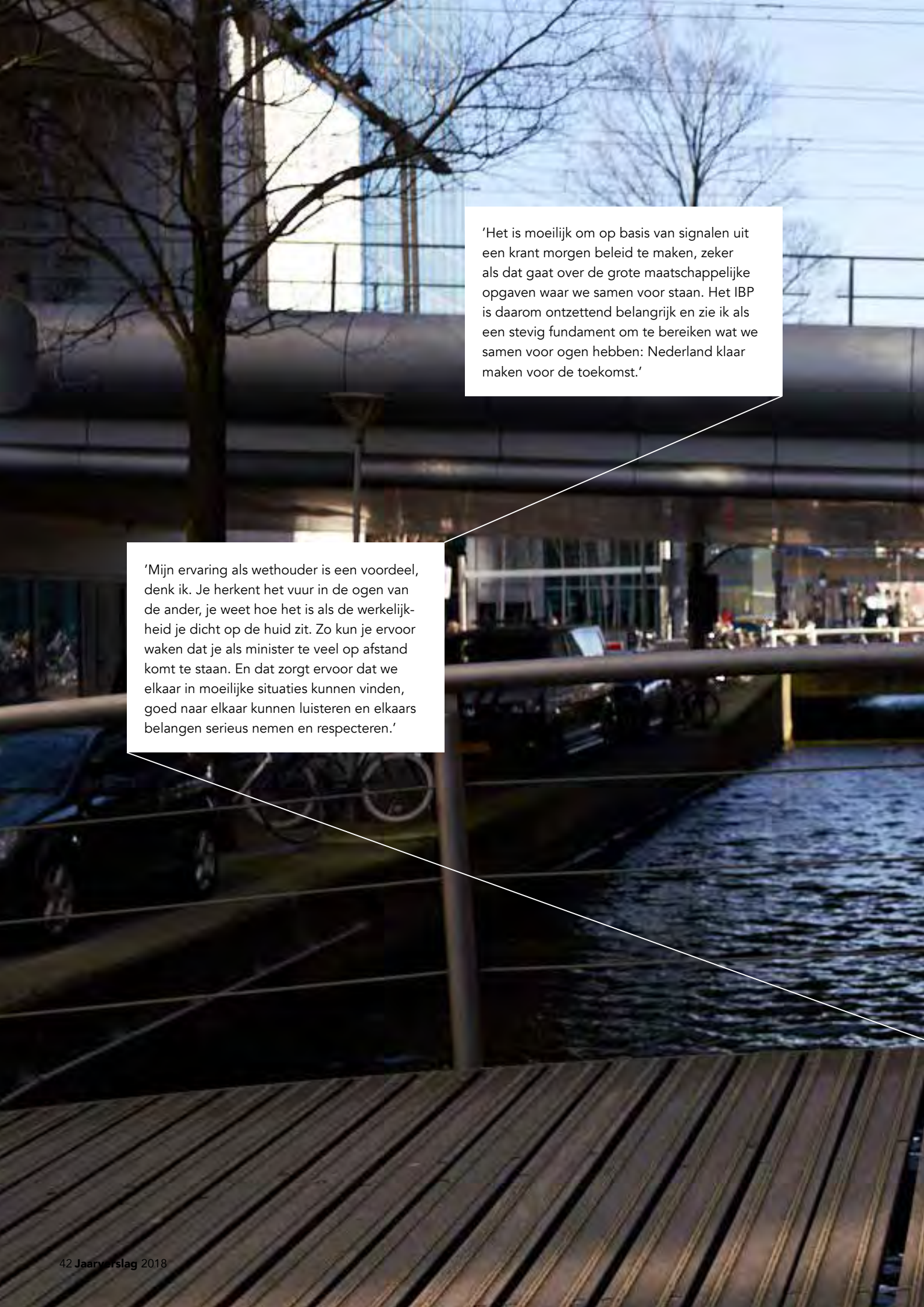
Belangrijk in de aanpak van VNG KCHN is de verbinding van toezicht en handhaving tussen het sociaal domein, het fysieke domein en het openbare-ordedomein. Ad van Mierlo: 'Als je een scheiding houdt waarbij openbare orde rechts in het stadhuis zit, het sociaal domein, de Participatiewet en toekenningen links, en handhaving er een beetje tussenin, dan blijf je achter de feiten aan lopen. Breng het bij elkaar en je ziet sneller wat er fout gaat, dan kun je problemen voorkomen.'

Een voorbeeld. Als een kind vanwege problemen thuis op straat gaat zwerven en daardoor in het criminele circuit belandt, kom je daar nu vaak pas achter als er al volop problemen zijn en het kind bijvoorbeeld wordt aangemeld bij Bureau Halt. Verbind je echter het sociaal domein met het openbare-orde- en veiligheidsdomein via een buurtregisseur of een wijkagent dan zie je de problemen veel sneller en kun je ingrijpen voordat het kind de fout in gaat.'

Ad van Mierlo: 'In ons whitepaper hebben wij de lijn neergezet die we de komende jaren met gemeenten willen doorzetten. Namelijk:

- het sociaal domein sluitend maken (P-wet, Jeugdwet en Wmo),
- een verbinding maken tussen het sociaal domein, het fysieke domein, het openbare-ordedomein en de rol die toezicht en handhaving daarbinnen heeft,
- zodat je steeds verder aan de voorkant komt,
- zodat handhaving steeds minder nodig zal zijn,
- zodat handhaving steeds meer toezicht gaat worden,
- zodat toezicht toezien wordt,
- zodat je uiteindelijk een balans krijgt tussen repressie en preventie.'

VNG KCHN heeft een model ontwikkeld om gemeenten hierbij te ondersteunen. Ad van Mierlo: 'Een belangrijk onderdeel in dit model is het bij elkaar brengen van versnipperde kennis. De ene gemeente is heel goed in Wmo, de andere in P-wet of openbare orde. Dat brengen wij bij elkaar. Je zet de kennis van een ander in en komt daardoor snel op vlieghoogte. Andersom kan de andere gemeente de kennis gebruiken van de onderwerpen waar jij goed in bent. Zo koppelen we kennis en kunnen gemeenten elkaar versterken. Een werkwijze die past in de kanteling die de VNG maakt met Samen organiseren. In 2018 hebben we onze plannen ontwikkeld en vastgelegd; 2019 wordt het pilotjaar voor de uitvoering.'

'Het is moeilijk om op basis van signalen uit een krant morgen beleid te maken, zeker als dat gaat over de grote maatschappelijke opgaven waar we samen voor staan. Het IBP is daarom ontzettend belangrijk en zie ik als een stevig fundament om te bereiken wat we samen voor ogen hebben: Nederland klaar maken voor de toekomst.'

'Mijn ervaring als wethouder is een voordeel, denk ik. Je herkent het vuur in de ogen van de ander, je weet hoe het is als de werkelijkheid je dicht op de huid zit. Zo kun je ervoor waken dat je als minister te veel op afstand komt te staan. En dat zorgt ervoor dat we elkaar in moeilijke situaties kunnen vinden, goed naar elkaar kunnen luisteren en elkaars belangen serieus nemen en respecteren.'

Hugo de Jonge
Minister van Volksgezondheid, Welzijn
en Sport, viceminister-president

'Ik denk niet dat er veel is veranderd. In beide gevallen stuur je een grote tent met ambtenaren aan en heb je te verantwoorden tegenover de volksvertegenwoordiging. Natuurlijk zit ik nu met een andere verantwoordelijkheid en onder een groter vergrootglas aan de andere kant van de tafel. Maar gelukkig blijft het dezelfde vertrouwde tafel waaraan ik graag samenwerk om dat ene doel te bereiken: het verschil maken in het leven van mensen.'

DEN HAAG

De digitalisering heeft een ongekeerde technologische revolutie veroorzaakt. Ontwikkelingen gaan razendsnel in de informatiesamenleving. Dit leidt tot tal van nieuwe mogelijkheden voor betere dienstverlening, **informatie-uitwisseling** en slimme toepassingen in de publieke ruimte. In de digitale parallel van de stad kun je bijvoorbeeld over een paar jaar digitaal een »

Wet open overheid (Woo)

Transparantie versus uitvoerbaarheid

Maximale transparantie is cruciaal, maar het moet uitvoerbaar blijven. Dat is het dilemma van het Wetsvoorstel open overheid (Woo). Voor een goed democratisch proces is het essentieel dat overheden transparant werken en open zijn. Alle informatie over het bestuur moet toegankelijk zijn voor inwoners. Iedereen is het eens over het belang daarvan. Maar zorgen zijn er ook: over de uitvoerbaarheid en de kosten.

De huidige Wet openbaarheid bestuur (WOB) regelt al dat overheidsinformatie grotendeels openbaar is. De Woo gaat een stap verder met de verplichting voor overheden om informatie actief openbaar te maken.

Bij het actief openbaar maken hoorde in het oorspronkelijke wetsvoorstel een registerplicht (zie follow-up). Het idee was dat er een uniform online register moest komen waarin alle ingekomen en uitgaande stukken (ook e-mails) toegankelijk waren. Maar de kosten daarvan zijn gigantisch. Een impactanalyse uitgevoerd door ABD Topconsult op verzoek van de minister van BZK en op aandringen van de VNG (2016) bevestigt dit. De eenmalige aanloopkosten bedragen alleen voor de gemeenten en provincies al € 1 miljard, de structurele kosten lopen in de honderden miljoenen tot zelfs meerdere miljarden euro's.

De Eerste Kamer heeft in 2018 de behandeling van het wetsvoorstel opgeschort om ruimte te geven voor nader overleg tussen de betrokken partijen om de Woo beter uitvoerbaar en minder kostbaar te maken. De VNG heeft aan dit overleg deelgenomen.

INFORMATIESAMENLEVING

Een ongekeerde technologische revolutie

modelgebouw plaatsen in de bestaande gebouwde omgeving. In een oogopslag scan je de kaart-lagen. Wat past (niet) in de omgeving? Of je betreft de omwonenden op de platform-functie bij het initiatief. Gemeenten experimen- »

‘Na zeven jaar van discussie en debat ligt er nu mede dankzij de VNG een uitvoerbaar Wetsvoorstel open overheid.’

**Christiaan de Vlieger,
teamleider Gemeenterecht
bij de VNG**

*

Follow-up

De indieners van het Wetsvoorstel open overheid hebben begin 2019 een wijzigingswet ingediend bij de Tweede Kamer. Daarin is rekening gehouden met de kritiekpunten van gemeenten over de uitvoerbaarheid. Belangrijke verbeteringen zijn het vervallen van de verplichting om een online informatieregister in te richten (de registerplicht).

In plaats daarvan is nu een overheidsbreed meerjarenplan opgenomen, gericht op een verbeterde informatiehuishouding en informatievoorziening door overheden en een fasegewijze invoering van de verplichte actie openbaarmaking van documenten. Uit de Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) blijkt dat de kosten in vergelijking met het oorspronkelijke wetsvoorstel sterk zijn gereduceerd.

In het nieuwe wetsvoorstel is bovendien de vertrouwelijkheid van het overleg, de zogenoemde beleidsintimiteit, in het democratisch proces geborgd met een bepaling die vergelijkbaar is met eenzelfde bepaling in de huidige Wob.

Ank Jongman, senior beleidsmedewerker Informatiesamenleving **Reisdocumentincident: Geen paniek dankzij gesmeerd samenwerken**

Het is potentieel scenario voor gedoe, stress en veel extra werk. Vlak voor de zomervakantie – op 29 juni 2018 – komt een technisch probleem aan het licht bij de productie van vijfduizend reisdocumenten. Het kan zijn dat daardoor een van de echtheidskenmerken niet werkt.

‘Het was meteen groot alarm,’ vertelt Ank Jongman, senior beleidsmedewerker Informatiesamenleving. ‘We wilden voorkomen dat mensen problemen zouden krijgen aan de grens van niet-Schengenlanden. Het was ook belangrijk om paniek te voorkomen en toestanden bij de gemeenteloketten.’

De Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG), de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB) en de VNG zetten onmiddellijk een hotline op, de samenwerking liep als een lier. ‘Ieder bracht de kennis van de eigen praktijk in; zo hebben we de oplossingen uitgewerkt. Stap één was de Koninklijke Marechaussee en alle grensbewakingsautoriteiten informeren dat er een probleem kon ontstaan. Vervolgens zijn de betrokken reisdocumenthouders geïnformeerd, evenals de burgemeesters, gouverneurs en ketenpartners. De RvIG ontwikkelde razendsnel een app waarmee mensen zelf konden (laten) controleren of ze een reisdocument met een fout hadden. Mensen konden waar nodig kosteloos een nieuw reisdocument aanvragen en de kosten voor het maken van pasfoto’s werden vergoed. Gemeenten werden met een handreiking van NVVB en VNG geholpen bij de aanpak aan de balie. In november hebben we het incident geëvalueerd. Conclusie: dankzij de perfecte en zeer plezierige samenwerking is alles goed verlopen, is het incident onder controle gebleven en is de overlast voor burgers en gemeentemedewerkers minimaal gebleven.

teren er al volop mee. De mogelijkheden van digitalisering zijn ongekend, maar niet onbegrensd. Het zou ideaal zijn om alle informatie met elkaar te kunnen verknopen voor een effectieve terrorismebestrijding, of het aanpakken van georganiseerde criminaliteit. Maar privacy is een groot goed. Hoe weeg je deze belangen? Wie heeft er grip op beslissingen als »

Smart Society

Hoe kunnen gemeenten goed omgaan met digitalisering in de publieke ruimte? Het lokaal bestuur heeft de verantwoordelijkheid de snelle ontwikkeling van technologie en datagebruik in de slimme stad in goede banen te leiden. Wat gebeurt er bijvoorbeeld met de data die 'slimme lantaarnpalen' genereren? Wie is de eigenaar van die gegevens, hoe borg je de privacy? Digitalisering brengt complexe technische, sociale, juridische en ethische vraagstukken met zich mee. Gemeenten bepalen mee hoe de lokale informatiesamenleving eruit komt te zien. De gemeenten Amsterdam en Eindhoven stelden vanuit hun ervaringen principes op voor de digitale stad. De VNG ondersteunt het verder ontwikkelen van deze principes tot een set die door alle gemeenten kan worden onderschreven. Met het kabinet wordt verkend of de set ook overheidsbreed zou kunnen gelden. De VNG en staatssecretaris Knops (BZK) maakten afspraken om samen te werken aan het versnellen van innovatie, het ontwikkelen van standaarden en aan opschaling. De G5 en de G40 dragen daarvoor icoonprojecten aan.

Het Kennisnetwerk Smart Society (VNG) ondersteunt gemeenten in kennisdeling en -ontwikkeling op tal van vragen die opkomen bij het inzetten van data en technologie. Zo is samen met BZK en landsadvocaat PelsRijcken onderzocht hoe het juridisch kader voor sensoren in de publieke ruimte in elkaar steekt. De VNG werkt dit voor haar leden uit in een modelverordening. Deze manier van werken zorgt voor een gestructureerde en gefocuste inzet van technologie en data in onze gemeenten.

die door algoritmen tot stand zijn gekomen? **Politieke vragen waar ook gemeenten mee te maken hebben**. Hoe gaan we om met Airbnb en Uber? Kunnen we met datagedreven werken mensen en middelen effectiever inzetten? De VNG is partner in de samen met het kabinet geformuleerde **strategie Nederland Digitaal** en in Agenda Digitale Overheid. »

Strategie Nederland Digitaal

De informatiesamenleving in goede banen leiden, vraagt goed samenspel tussen overheden. De ministeries van EZK, JenV en BZK presenteerden in juni 2018 de strategie Nederland Digitaal. De VNG-inbreng in de agenda is gericht op het vraagstuk van technologische mogelijkheden versus de publieke waarden. Daarnaast is het van belang samen op te trekken op het terrein van verbindingen. Zo is de ontwikkeling van 5G een voorwaarde om ontwikkelingen zoals autonoom rijden mogelijk te maken. Het derde belangrijke punt is de verbinding tussen maatschappelijke opgaven en de informatiesamenleving. Voorbeelden zijn: de economische agenda, de inclusieve samenleving en cybersecurity. In gemeenten en regio's zijn veel netwerken en proeftuinen rond deze vraagstukken ontstaan.

Innovatie

De Nederlandse digitaliseringsstrategie is uitgewerkt in NL DIGIbeter – de Agenda Digitale Overheid. Werken vanuit de maatschappelijke opgave en innovatie zijn de sleutelwoorden. Digitalisering moet vorm krijgen vanuit de behoeften van burgers en uitmonden in persoonlijke dienstverlening en toegankelijke overheidsinformatie. Dat gebeurt in samenwerking tussen overheden, het bedrijfsleven en de wetenschap. De VNG is trekker van 22 van de 76 actiepunten van Agenda Digitale Overheid. Een voorbeeld is de uitwerking van het nieuwe Basis Register Personen (BRP). Moeten we daarbij voortborduren op de bestaande werkwijze of juist naar een hele andere manier van denken? Waar liggen de nieuwe kansen van de informatiesamenleving? Informatietechnologie inzetten voor betere oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken, daar gaat het om in de Agenda Digitale Overheid. Vanuit de gemeentelijke praktijk kan de VNG onderwerpen en knelpunten interbestuurlijk agenderen aan de zogenaamde oplooptafel met alle publieke en private partners.

In onze inbreng ligt de focus op de relatie tussen de informatiesamenleving en publieke waarden. Samen met andere overheden en ketenpartners willen we bouwen aan een welvarende, veilige en inclusieve **informatiesamenleving**.

ICT en beleidsdossiers gaan hand in hand

In elk beleidsdossier is digitalisering essentieel om in de gemeente het verschil te kunnen maken. Of het nu gaat om de Wmo en de Jeugdwet, het stemproces of de Omgevingswet. Nico Romijn ondersteunt de beleidsdirecties van de VNG bij de informatiekundige opgaven. Dat houdt in dat hij waar wet- en regelgeving wijzigt, zo vroeg mogelijk met de informatiekundige opgave aan de slag gaat. Welke ICT is nodig, hoe richt je het project in? Wat is er al aan basisinfrastructuur? Welke standaarden moet je hanteren? Digitalisering is overal: het gaat over de Omgevingswet, autonoom autorijden, slimme lantaarnpalen en 5G, en ook over de tablets van wijkteamleden. Het jaar 2018 stond voor Romijn in het teken van het kwartiermaken, het 'neerzetten van de rol van Chief Information Officer-functie.' De meerwaarde daarvan bleek bijvoorbeeld in het gevoelige dossier van de ICT voor de uitvoering van het pgb. De zorgsector ontwikkelde het pgb 2.0-systeem. De CIO-functie van de VNG stuurde erop aan – in een complexe interbestuurlijke omgeving – dat dit systeem past in de gemeentelijke uitvoeringspraktijk. Naast het verbinden van beleid en ICT zit Romijn in verscheidene besturen van organisaties die voor gemeenten ICT-taken uitvoeren. Of hij adviseert de gemeentelijke bestuurders die in deze besturen zitten. Het Inlichtingenbureau, het gemeentelijk knooppunt voor de Suwiketen, is een voorbeeld van zo'n bestuur. Net als Logius, de organisatie achter DigiD.

*

'Het is relatief nieuw om de informatiekundige vraag in een vroeg stadium mee te nemen. Het is noodzakelijk want ICT is alomtegenwoordig in de gemeentelijke uitvoering'

**Nico Romijn,
kwartiermaker CIO-functie**

Met gemeenten samenwerken aan flexibele, toekomstbestendige dienstverlening en een optimale bedrijfsvoering, dat is GGU. Beleidsarme taken en diensten samen ontwikkelen, schept ruimte om waar nodig lokaal maatwerk te kunnen bieden. De Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering wordt gefinancierd uit het Fonds GGU, waaraan alle gemeenten naar rato »

De 4 GGU winstpakkers

1. Ruimte creëren voor lokaal maatwerk en autonomie waar dat gewenst is
2. Bundelen van schaarse expertise en kennis
3. Samen sterk staan in overleg met Rijk, ketenpartners en marktpartijen
4. Aanzienlijke efficiencyvoordelen realiseren

De 9 prioriteiten van GGU

1. Gemeenten als één: gezamenlijke basisprocessen en dienstverlening
2. Inzet op digitale identiteit
3. Gezamenlijke basis in informatievoorziening
4. Datagedreven samenleving en sturing
5. Informatieveiligheid en privacy
6. Realisatie en beheer
7. Gezamenlijke inkoop
8. Fysiek Domein: Omgevingswet
9. Doorontwikkeling sociaal domein

In het eerste jaar (2018) is gewerkt langs de lijnen van een negental thema's, die vanaf 2019 zijn vertaald in bovenstaande prioriteiten. Een volledig overzicht van de in 2018 per prioriteit behaalde resultaten vindt u in het digitale GGU-jaarverslag 2018 op vng.nl. In dit bestuurlijk jaarverslag vindt u verspreid door het jaarverslag enkele voorbeelden.

Uniforme inkoopvoorwaarden

Met GIBIT hanteren gemeenten dezelfde inkoopvoorwaarden voor hun ICT. Zo weten ze zeker dat de geleverde producten en diensten aan hun kwaliteitseisen voldoen en werken ze met heldere afspraken.

De GIBIT in cijfers:

- Eind 2018 gebruikte 86% van de gemeenten deze inkoopvoorwaarden.
- Met de online 'GIBIT generator' kunnen gemeenten en samenwerkingsverbanden heel eenvoudig een modelovereenkomst op maat maken. De website met deze en andere informatie over de GIBIT telde in 2018 11.122 bezoekers. Gemiddeld 925 unieke bezoekers per maand.

'Alle gemeenten lijken in hun bedrijfsvoering op elkaar, dus hier kunnen we echt veel meer samenwerken. Ik ben blij dat we als gemeenten binnen de VNG het initiatief voor Samen organiseren hebben genomen. We zullen daar allemaal aan moeten bijdragen, het samen vormgeven. Dan is de slagingskans het grootst.'

Rob Welten,
burgemeester van Haaksbergen

'Het is efficiënt om zoveel mogelijk collectief te doen waar het gaat om dingen die we allemaal gebruiken. Zoals datacommunicatie en voorwaarden voor de inkoop van ICT. Zo houden we tijd en energie over voor zaken die lokaal echt belangrijk zijn.'

Miranda de Vries,
burgemeester van Etten-Leur

bijdragen (ongeveer € 3 per inwoner). Het jaarprogramma GGU wordt voorbereid door het College van Dienstverleningszaken. De Taskforce Samen organiseren, die grotendeels bestaat uit gemeentesecretarissen en directeuren van gemeenten, adviseert het college vanuit de dagelijkse lokale praktijk. Een belangrijk onderdeel van GGU is Common Ground. »

GGI-Veilig is een unieke kans om samen op te trekken in het realiseren van onze belangrijkste doelstelling: het bieden van veilige dienstverlening.'

Raymond van Kooten,
CISO van het ICT-samenwerkingsverband van fusiegemeente Hoeksche Waard (ISHW).

Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur

Gemeenten willen een veilige, eigentijdse en samenhangende digitale infrastructuur: de Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur (GGI). Dit is een technische basis die onder meer bestaat uit een GGI-Netwerk en GGI-Veilig.

Met een GGI-Netwerk beschikken gemeenten over snelle, betrouwbare en veilige verbindingen met landelijke registraties, andere overheden en ICT-leveranciers. In 2018 is de basis gerealiseerd, in 2019 wordt het door veel gemeenten in gebruik genomen. GGI-Veilig bestaat uit een reeks producten en diensten om de digitale weerbaarheid op een hoger plan te krijgen. Technische producten en expertise van ICT-beveiligingsexperts worden in een collectieve aanbesteding gecontracteerd. Een groep specialisten van gemeentelijke organisaties – de GGI Veilig Expertgroep – heeft namens de gemeenten de eisen en wensen bepaald. Met GGI-Veilig kunnen gemeenten zich beter beschermen tegen cyberaanvallen. Aan de aanbesteding van GGI-Veilig doen ruim 350 gemeentelijke organisaties mee.

Zo'n grote aanbesteding brengt risico's met zich mee. Na een extra analyse bleek dat de normering in juridische zin niet waterdicht was. De VNG stelde de aanbesteding daarom uit. Dit gebeurde laat in het proces, maar gemeenten en marktpartijen reageerden redelijk positief op het besluit. De aanbesteding is nu verplaatst naar het eerste kwartaal van 2019.

Digitale identiteit

Een goed werkende digitale identiteit is een randvoorwaarde voor veilige dienstverlening. In 2018 is samen met het Ministerie van Binnenlandse Zaken het digitale identiteitslab opgezet met lokale experimenten. In drie sprints hebben groepen gemeenten geëxperimenteerd met vernieuwende vormen van digitale identiteit. Zo kunnen gemeenten nu veel scherper aangeven aan welke eisen een digitale identiteit voor gemeenten moet voldoen op techniek, organisatie en privacy.

Privacy

Bij de omgang met persoonsgegevens hebben gemeenten een grote verantwoordelijkheid. De VNG heeft gemeenten ondersteund bij het in lijn brengen van hun gegevensbescherming met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) die op 25 mei 2018 van kracht is geworden.

Common Ground is een nieuwe, toekomstbestendige ICT-infrastructuur voor het uitwisselen van gegevens binnen en tussen gemeenten en met hun partners. Common Ground wordt ontwikkeld door gemeenten, VNG en andere overheden. De eerste contouren werden in 2018 zichtbaar en in een aantal **fieldlabs** succesvol beproefd in de gemeentelijke praktijk. •

Podia en platforms voor en door gemeenten in cijfers

- 2000 bezoekers per maand op De Pilotstarter
- 520.248 bezoekers op Waarstaatjegemeente in 2018
- 101.991 bezoekers op Gemma Online in 2018 (referentie-architectuur voor ICT en processen)
- 56.813 bezoekers op de Softwarecatalogus
- 6.000 tests door ruim 100 leveranciers op het StUF-testplatform

Meer dan

400

mensen van 170 organisaties werkten in de verschillende fieldlabs samen aan verschillende toepassingen.

Fieldlabs

Samen in een paar dagen een probleem oplossen

In twee fieldlabs van een week werden in 2018 prototypes en werkende oplossingen gebouwd die de digitale dienstverlening echt verbeteren. Het bleek een zeer inspirerende en energieke manier van samenwerken, waarin teams met verschillende expertises en achtergronden samen de uitdaging aangingen. Dit versnelde niet alleen de ontwikkeling van Common Ground, het zorgde ook dat er in 2018 een groeiende community rondom Samen organiseren en Common Ground is ontstaan.

IT- en domeinhoudelijk specialisten van gemeenten, het Ministerie van Binnenlandse Zaken, het Kadaster, samenwerkingsverbanden, leveranciers, ICT'ers en informatie-architecten werkten in de fieldlabs samen aan het oplossen van uitvoeringsvraagstukken.

Tijdens het field lab in Eindhoven werd gewerkt aan de basis: het operationeel maken van de principes van Common Ground. Dit is een opzet van de informatievoorziening in lagen, die de gegevens loskoppelt van de processen. Zodat gegevens bij de bron (zoals de basisregistraties) worden ontsloten voor gebruik. Bij die bron wordt ook de privacy gewaarborgd, want daar kun je vastleggen wie welke gegevens mag raadplegen. 'In Eindhoven hebben we bewezen dat het model van Common Ground werkt,' zegt Theo Peters, VNG Realisatie, programmasturing Common Ground.

Welke dienstverlening is mogelijk via Common Ground? Dat was het thema van het fieldlab in Zwolle. Teams presenterden na een paar dagen hard werken nieuwe dienstverleningsconcepten, bijvoorbeeld een werkende toepassing om bij de slijterij met een groen vinkje te bewijzen dat je boven de 18 bent (in plaats van met je ID-kaart).

Frank Tierolff
Lid Raad van Bestuur van het Kadaster

'Overheden werken steeds meer als één organisatie samen bij het onderling uitwisselen van data en informatie. Zo treden we meer eenduidig naar buiten. Met de VNG werken we nauw en goed samen. We hebben gedeelde uitgangspunten, bijvoorbeeld in Common Ground: data ophalen bij de bron, transparant zijn voor burgers en bedrijven, en regie houden op gegevens.'

KADASTER

'Haal Centraal is ook een voorbeeld van de samenwerking. Met 5 grote gemeenten, de Kamer van Koophandel en de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens werken we eraan om data van de basisregistraties bij de bron op te halen. Als iedereen op hetzelfde moment kan beschikken over dezelfde informatie voorkom je het onnodig heen en weer sturen van data, en data zijn actueler.'

'Data op orde is cruciaal voor goede beleidsbeslissingen. Burgers en bedrijven moeten daarbij een gelijkwaardige informatiepositie hebben. Het Kadaster gaat de rol van tactisch beheerder van de Landelijke Voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet (LV) vervullen. Samen met onze partners gaan we ervoor zorgen dat dit als geheel goed functioneert. Gemeenten zijn daarbij essentieel. We hebben er veel vertrouwen in dat het ons samen gaat lukken.'

Georganiseerde criminaliteit ondermijnt de rechtsstaat: bestuurders worden bedreigd, agrariërs worden de drugswereld in gelokt en er ontstaan parallelle samenlevingen. Het is dan ook essentieel om normalisering van criminele activiteiten te voorkomen en de **verwevenheid van boven- en onderwereld** aan te pakken. De VNG-commissie Bestuur en Veiligheid »

*
'Het stoplichtmodel is stopgezet omdat het omdat het juridisch niet steekhoudend zou zijn. Maar er is geen alternatief voor in de plaats gekomen, terwijl de urgentie om de verwevenheid van boven- en onderwereld aan te pakken groot is.'

Anton Ederveen,
burgemeester van Valkenswaard
en lid van de VNG-commissie
Bestuur en Veiligheid

Snel een alternatief voor het stoplichtmodel

Een weerbare samenleving is heel belangrijk bij het tegengaan van verwevenheid tussen boven- en onderwereld. Gemeenten, politie en justitie moeten de samenleving daarbij helpen. Iris Koopmans, VNG-team Veiligheid: 'Daarom is het zo jammer dat de minister van Veiligheid en Justitie het 'stoplichtmodel' heeft stopgezet. Wat je namelijk veel ziet is dat criminelen hun geld gebruiken om dure auto's of panden te huren die ze cash betalen. Daar kwam het stoplichtmodel te pas. Verhuurders die er geen goed gevoel bij hadden konden in zo'n situatie contact opnemen met de politie. Bij een rood sein was er iets aan de hand, bij groen kon de ondernemer met een gerust hart met de betreffende klant zaken doen. Een heel praktisch middel dus om het businessmodel van criminelen te frustreren en te doorbreken. Criminelen hebben namelijk niets aan geld als ze er niet ook iets mee kunnen.'

VEILIGHEID

Veiligheid raakt aan alles

heeft in 2017 een visiedocument geschreven over ondermijning. De VNG is ermee aan de slag gegaan en daarmee is het thema in 2018 definitief op de agenda gekomen. Onder andere met het opzetten van het **Netwerk Weerbaar Bestuur**. We zijn blij met de aandacht die het kabinet nu heeft voor het tegengaan van ondermijning en de tijdelijke »

Veilig en zonder angst besturen

De VNG heeft in 2018 samen met een groot aantal partners (ministeries, raadsledenvereniging, wethoudersvereniging, politieke partijen, waterschappen etc.) het Netwerk Weerbaar Bestuur opgezet. Daarin spreken partners uit dat ze zich ten volle willen inspannen voor een weerbaar bestuur, voor politieke ambtsdragers die open in de samenleving kunnen staan, die veilig, vrij en zonder angst hun werk kunnen uitoefenen, ondersteund door een weerbaar en integer ambtelijk apparaat. Met de voortgaande digitalisering is er steeds meer informatie beschikbaar en worden ook ambtenaren kwetsbaarder. Denk aan vergunningverleners, analisten, hoofden veiligheid, mensen die in gemeenten op een informatiepositie zitten.

Het Netwerk Weerbaar Bestuur richt zich in eerste instantie op bestuurders, politieke ambtsdragers en raadsleden. Zij kunnen als ze te maken hebben met bedreigingen, intimidatie of een probleem van integriteit, hulp vragen via het netwerk: acuut en preventief; en ze kunnen er terecht voor nazorg. Daarnaast moet het netwerk uitgroeien tot een platform met een verzameling handreikingen, instrumenten, protocollen en best practices.

‘Het is onaanvaardbaar dat een burgemeester als Jos Wienen niet veilig over straat kan gaan, dat hij maandenlang in een safe house moet wonen en 24 uur per dag beveiligd moet worden.’

**Theo Weterings,
burgemeester van Tilburg
en voorzitter van de VNG-commissie
Bestuur en Veiligheid**

impuls van € 100 miljoen. Het geld wordt vooral ingezet in de regio's: gemeenten en kabinet zijn het erover eens dat de aanpak van ondermijning vraagt om regionaal maatwerk en een **stevige juridische basis**. De VNG blijft zich inzetten voor structurele financiering voor de aanpak van ondermijning. Ook het **wietexperiment** waarbij een keten wordt »

Geef burgemeesters ruimte in wietexperiment

De verkoop van wiet in coffeeshops is geregeld via een gedoogconstructie. De inkoop, de 'achterdeur', is niet geregeld; coffeeshophouders kopen hun wiet in via het illegale circuit. Met als gevolg gezondheidsissues voor gebruikers, drugscriminaliteit en illegale kwekerijen. Lokale bestuurders maken zich daar al jaren zorgen over. In 2017 heeft het Rijk besloten om een wietexperiment op te zetten om de toevoer van softdrugs naar coffeeshops te reguleren en daar een keten met legale wiettelers voor in te richten.

Burgemeesters willen graag een experiment maar dan wel onder de juiste voorwaarden. De voorwaarden voor het wietexperiment zoals ze er nu uitzien stemmen tot zorg. De minister van Justitie en Veiligheid legt deelname van alle coffeeshops als verplichting op. Ook op het gebied van controle op het ingezetenen criterium lijkt er weinig lokale ruimte.

*

'Ik vind het goed dat de minister een instrument aanbiedt om de in- en verkoop van coffeeshops te reguleren, maar ik zou pleiten voor meer mogelijkheden voor burgemeesters om met lokale omstandigheden rekening te kunnen houden.'

Theo Weterings,
burgemeester van Tilburg
en voorzitter van de VNG-commissie
Bestuur en Veiligheid

Naar een stevige juridische basis voor het delen van informatie

Om de georganiseerde criminaliteit te kunnen terugdringen, moeten gemeenten alle informatie die ze in huis hebben, naast elkaar kunnen leggen, met elkaar delen en verwerken om zo tot casussen te komen. Iris Koopmans van VNG-team Veiligheid: 'Het is belangrijk dat de linkerhand in de gemeente weet en mag weten wat de rechterhand doet. Wij willen een stevige juridische basis voor het delen van informatie binnen gemeenten en tussen gemeenten. We hebben daar hard voor gelobbyd en gezorgd dat het onderwerp nu hoog op de agenda van de Tweede Kamer en de Raad van State staat. De voorzitter van de VNG-commissie Bestuur en Veiligheid en burgemeester van Tilburg, Theo Weterings, is hier nauw bij betrokken. Daarnaast zijn er binnen de commissie een aantal portefeuillehouders ondermijning onder leiding van Anton Ederveen die zich sterk maken voor een stevige aanpak.'

opgezet om coffeeshops te voorzien van legale wiet is een goede stap in de aanpak van ondermijning. Veiligheid gaat ook om de directe leefomgeving: om foutparkeren, om zwerfvuil, om de openbare orde in wijken en buurten. Met een grotere inzet van buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's) kunnen hier goede resultaten behaald worden. •

Gemeenten hebben BOA's nodig

Iedereen is het erover eens dat er een tekort is bij handhaving en toezicht in de openbare ruimte. Buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's) zijn hard nodig om dit tekort op te vullen. In 2018 is er een kleine uitbreiding gerealiseerd van BOA-bevoegdheden.

Martine Meijers, team Veiligheid bij de VNG: 'In 2018 hebben gemeenten opnieuw gepleit voor uitbreiding van de bevoegdheden en taken van BOA's, bijvoorbeeld bij het handhaven van lichte verkeersovertredingen, de controle op taxiboordcomputers en vaartoezicht. Belangrijk is wel dat we daarbij goed kijken naar opleiding en inzet van de BOA, dat we goede afspraken maken op lokaal niveau met de politie. Bijvoorbeeld in de vorm van een lokaal handhavingsarrangement.'

GGU *

IBD ondersteunt bij digitale weerbaarheid

Informatie van gemeenten moet beschikbaar, actueel en betrouwbaar zijn. Maar dat niet alleen, de informatie moet ook goed beveiligd zijn en alleen toegankelijk voor wie daartoe bevoegd is. De Informatiebeveiligingsdienst (IBD), een initiatief van alle gemeenten, helpt gemeenten bij hun informatiebeveiliging. Dat gebeurt door kennisdeling, voorlichting, ondersteuning bij calamiteiten en samenwerking met bijvoorbeeld het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC).

Een paar cijfers over digitale dreigingen in 2018 bij gemeenten:

- 1373 vragen binnengekomen bij de IBD, waaronder 179 incidentmeldingen
- 2049 kwetsbaarheidswaarschuwingen door de IBD aan gemeenten verstuurd, waarvan 18 geclassificeerd als ernstig
- 35 valide responsible disclosure-meldingen (zwakke plek in het gemeentelijk systeem) heeft de IBD ontvangen van ethische hackers of computeronderzoekers

* Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering

De verhouding tussen burgers en overheden is veranderd. In de moderne netwerksamenleving is horizontaal samenwerken de norm. Ook de decentralisaties in het sociaal domein en de Omgevingswet komen uit dit nieuwe denken voort. Besluitvorming ligt nu dichterbij de inwoners. Dit vereist een krachtige lokale democratie, een nieuw democratisch »

GGU *

Open Raadsinformatie

Het project Open Raadsinformatie is opgezet om documenten van de gemeenteraad (besluiten, agenda's, moties, amendementen en beleidsstukken) eenvoudig en collectief toegankelijk te maken. Meer dan honderd gemeenten doen inmiddels mee.

Raadsinformatie was altijd al openbaar, maar niet makkelijk toegankelijk en uitsluitend per gemeente beschikbaar. Met Open Raadsinformatie wordt het voor iedereen mogelijk om landelijk, regionaal, per gemeente of zelfs per wijk op te zoeken wat er speelt op een bepaald thema. Alle documenten zijn beschikbaar als open data, gestandaardiseerd en herbruikbaar. Daarmee kunnen appbouwers, websitebeheerders en media de informatie eenvoudig gebruiken en publiceren. De eerste apps zijn al ontwikkeld. Bijvoorbeeld WaarOverheid, een app die op basis van algoritmen raadsinformatie op een kaart weergeeft.

* Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering

GGU *

Waar is mijn stemlokaal

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 konden kiezers heel eenvoudig de locaties van alle stemlokalen in alle 380 Nederlandse gemeenten vinden. Op de site 'waar is mijn stemlokaal' konden zij zoeken op een landkaart of open databestanden downloaden.

Voorheen waren de locatiegegevens van de stembureaus verdeeld over 380 gemeentelijke websites en in 380 verschillende vormen beschikbaar. VNG Realisatie stelde specificaties op voor het aanleveren van de gegevens van stembureaus. Daardoor konden alle gemeenten op een uniforme wijze hun lijst met stembureaus aanleveren aan de Open State Foundation. Die stelde de onderliggende datasets gestandaardiseerd beschikbaar. Het platform 'Waar is mijn stemlokaal' maakte deze data vervolgens inzichtelijk op een website. De site werd door circa 100.000 mensen bezocht.

LOKALE DEMOCRATIE

Naar een nieuw democratisch samenspel

samenspel. Hoe betrek je inwoners en relevante spelers bij alle ontwikkelingen? Met het Ministerie van BZK werken we samen in het **programma Democratie in Actie**. Hiermee willen we de gemeenteraad versterken, politieke ambtsdragers goed toerusten en inwoners meer betrekken bij ontwikkelingen. Met als uiteindelijk doel een vitale democratische »

*
'Waar ik trots op ben is het programma dat wij hebben ontwikkeld om de lokale driehoeken van burgemeesters, griffiers en gemeentesecretarissen te versterken. In die driehoek zit zowel de gemeenteraad, alsook het ambtelijk apparaat en de bewoners.'

Frank Speel,
Programmamanager Lokale Democratie

Programma Democratie in Actie: Meervoudige democratie

Het programma Democratie in Actie is van start gegaan op 16 november 2018 tijdens de Dag van de Lokale Democratie. Het is een nieuw samenwerkingsprogramma van de VNG met de beroeps- en belangenverenigingen van burgemeesters, wethouders, raadsleden en griffiers. Dit programma is de opvolger van twee programma's die in 2018 zijn afgerond: Lokale Democratie in Beweging en Democratic Challenge.

Frank Speel van het VNG-team Lokale Democratie: 'Deze twee programma's hebben mooie resultaten opgeleverd. Op 16 november 2018 tijdens de Dag van de Lokale Democratie hebben we bijvoorbeeld een instrumentenkist gepresenteerd van goede voorbeelden uit het land die we hebben ontdekt, uitgewerkt en vertaald in concrete producten. Daarin zit bijvoorbeeld een handreiking burgerbegroting, een handreiking voor gemeenten met veel kernen (hoe kunnen zij die kernen betrekken bij de democratie) en een handreiking loting. In de handreiking loting gaat het over het betrekken van bewoners. Stel, je bent bezig met de herontwikkeling van een wijk en je wil bewoners laten meedoen. Dan kun je bewoners via een loting vragen of verleiden om mee te denken over het hele traject. Deze bewoners worden dan in feite toegevoegd aan de gemeenteraad die gekozen is en dan ontstaat er een soort meervoudige democratie, een maatschappelijke democratie.

Waar ik ook trots op ben is het programma dat wij hebben ontwikkeld om de lokale driehoeken van burgemeesters, griffiers en gemeentesecretarissen te versterken. In die driehoek zit zowel de gemeenteraad, alsook het ambtelijk apparaat en de bewoners. We hebben voor deze driehoek een training ontwikkeld en een handreiking met onder andere een vragenlijst. Uit de antwoorden op die vragenlijst blijkt dat burgemeesters, griffiers en gemeentesecretarissen elk voor zich druk bezig zijn met het voorbereiden van de raadsvergaderingen, terwijl ze ook een rol hebben in de breedte van de lokale democratie. Met dit programma zetten we die driehoek in positie om hun rol in de breedte te kunnen vervullen.'

gemeenschap. Belangrijk voor het versterken van de democratie is de verhoging van de raadsledenvergoeding in kleine gemeenten (minder dan 24.000 inwoners). Ruim 2400 raadsleden in 147 gemeenten krijgen er geld bij. Deze ruimere vergoeding geeft hen ruimte om meer tijd vrij te maken voor het raadswerk. »

Raadsledenvergoeding in kleinere gemeenten omhoog

In 2018 is het eindelijk gelukt om de raadsledenvergoeding voor raadsleden in kleinere gemeenten te verhogen. Het was een landurig traject, maar in 2018 heeft de minister van BZK het rechtspositiebesluit gewijzigd.

Frank Speel van VNG-team Lokale Democratie: 'Over de hele linie is de zwaarte van het raadslidmaatschap met de jaren steeds groter geworden en daarin is het verschil tussen grote en kleine gemeenten niet aan de orde. Een raadslid in een kleinere gemeente moet over dezelfde dossiers praten als een raadslid in een grotere gemeente. Uit onderzoeken is ook gebleken dat de vergoeding voor raadsleden in kleinere gemeenten onevenredig laag is in vergelijking tot de werkdruk. Met de hogere vergoeding kunnen raadsleden in hun agenda thuis of op het werk ruimte maken en hun werkdruk verlagen.'

'De VNG zet zich samen met de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden al jaren in voor een beloning van raadsleden die past bij de zwaarte en verantwoordelijkheden van het raadswerk. Ik ben dan ook blij dat de raadsledenvergoeding voor kleine gemeenten nu verhoogd is.'

Robbert Lievense,
raadslid in Schouwen-Duiveland
en voorzitter van de VNG-commissie
Raadsleden en Griffiers

Met de dualisering in 2002 is de rol van raadsleden in het lokaal bestuur versterkt. De rol van raadsleden is daarmee belangrijker geworden. Dat is nu ook in het bestuur van de VNG verankerd door de Commissie Raadsleden en Griffiers een vaste plek te geven in de bestuurlijke governance. ●

'Van alle sectoren waar * genormaliseerd wordt, zijn wij de eerste waar een cao klaar ligt. Daar zijn wij trots op. Gemeenten zaten daar ook om te springen. Gemeenten kunnen nu met deze forse klus aan de slag en ervoor zorgen dat straks op de jaarwisseling 2019/2020 alle 160.000 gemeenteambtenaren geruisloos de overstap kunnen maken naar het Burgerlijk Wetboek.'

Roel Cazemier,
burgemeester van Krimpenerwaard
en voorzitter van het College voor
Arbeidszaken

Normalisering rechtspositie ambtenaren De grote verhuizing van ambtenarenrecht naar Burgerlijk Wetboek

De Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) die 1 januari 2020 in werking treedt, regelt dat ambtenaren zoveel mogelijk dezelfde rechten en plichten krijgen als werknemers in het bedrijfsleven. Dat betekent een verhuizing van het ambtenarenrecht naar het Burgerlijk Wetboek voor alles wat te maken heeft met arbeidsvoorwaarden, rechtspositie en personeelsbeleid van ambtenaren.

Michiel Drucker, adjunct-secretaris van het College voor Arbeidszaken: 'Voornaamste uitdaging voor de VNG in 2017 en 2018 was: zorgen dat de hele rechtspositie (CAR-UWO) werd omgezet naar een cao. Een behoorlijk arbeidsintensieve klus: 200 pagina's gedetailleerde bepalingen moesten door werkgevers en vakbonden samen één voor één worden omgezet in een nieuwe tekst. Alles is gewogen en opnieuw geschreven. Er ligt nu een mooie cao, die qua omvang nog maar ongeveer eenvijfde is van de CAR-UWO. Modern geschreven, toegankelijk, overzichtelijk, en keurig op tijd. Voor werkgevers is het heel belangrijk dat de cao een jaar voor invoering van de Wnra klaar is. Voor hen is de cao namelijk het startpunt voor eigen regelingen die moeten worden omgezet.'

Eind 2018 heeft de VNG een ledenraadpleging gehouden over de nieuwe cao-tekst. De uitkomsten daarvan zijn februari 2019 bekendgemaakt.

De VNG werkt aan een sterke positie van Nederlandse **gemeenten en regio's** in Europa. Ze doet dat via belangenbehartiging, het bieden van een platform en het informeren van de achterban. De VNG begeleidt onder meer delegaties van bestuurders naar Europese organen, met name het Comité van de Regio's en het Congres van lokale en regionale »

Erkenning als medeoverheid

Frans Timmermans, eerste vicevoorzitter van de Europese Commissie, heeft in 2018 een taskforce Subsidiariteit en Proportionaliteit ingesteld. VNG en IPO hebben bij de taskforce via een position paper onder de aandacht gebracht hoe belangrijk het is om gemeenten en regio's als medeoverheden bij het Europese besluitvormingsproces te betrekken. Het advies van de taskforce aan Timmermans heeft geresulteerd in een rapport van de Europese Commissie waarin ze concludeert dat lokale overheden eerder en beter bij beleidsprocessen in Brussel betrokken moeten worden. Dat is dus feitelijk een erkenning van de rol van gemeenten en regio's als medeoverheden.

* **'Onze Unie kan niet worden opgebouwd zonder de actieve en gelijkwaardige participatie van lokale autoriteiten, EU-instellingen en elk bestuursniveau ertussenin. Ik hoop dat de leiders van de andere instellingen en de nationale autoriteiten deze overweging net als ik centraal stellen bij de toekomstige werkzaamheden van onze Unie.'**

Jean-Claude Juncker,
voorzitter van de Europese Commissie

EUROPA

Gemeenten in Europa

overheden van de Raad van Europa. VNG en IPO werken hierin nauw samen. Beide organen werken met vakcommissies waar adviezen worden opgesteld. Een voorbeeld is ons advies over het **Europees semester- en cohesiebeleid**. Deze rapporten gaan naar plenaire vergaderingen waar ze formeel worden vastgesteld. »

Beleidsruimte regionale fondsen ingeperkt?

In 2018 hebben we onze leden begeleid op vijf adviezen van het Comité van de Regio's. Een daarvan gaat over het Europees semester- en cohesiebeleid: het beleidskader voor lidstaten met landenspecifieke aanbevelingen. Bas van den Barg, medewerker Europa: 'De landenspecifieke aanbevelingen zijn heel breed: dan moet je denken aan aanbevelingen over ons pensioenstelsel of de hypotheekrenteaftrek. De Europese Commissie wil nu naast landenspecifieke aanbevelingen ook aanbevelingen opnemen over de regionale fondsen. Hiermee hoopt de Commissie de meerwaarde van het beleid te vergroten, want daar is in sommige lidstaten veel kritiek op. Ook in Nederland. Via die nieuwe aanbevelingen wil de Commissie meer invloed krijgen op de programma's van de regionale fondsen. Dat raakt aan het beleid van gemeenten en regio's. Dan komen ze dus in ons vaarwater terecht. Op lokaal en regionaal niveau wordt nu gevreesd dat Europa dat dwingend gaat inzetten en dat daardoor de beleidsruimte voor gemeenten bij de Europese programma's wordt ingeperkt. Dat raakt aan de subsidiariteit en proportionaliteit: gaat dit niet te ver, mag Europa dit wel doen?'

*
'In de voorbereiding van mijn advies voor het Comité bleek dat gemeenten en regio's in veel lidstaten nauwelijks betrokken worden door hun nationale overheid bij de landenspecifieke aanbevelingen. Het Comité is een goed platform om dit probleem in Brussel aan de kaak te stellen en biedt daarmee ook de Nederlandse gemeenten een plaats in het Europese debat.'

Rob Jonkman,
wethouder in Opsterland, auteur van
het advies en lid van de VNG-commissie
Europa en Internationaal

Bas van den Barg, medewerker Europa: 'Wij bereiden voor onze leden die vergaderingen voor en geven advies mee; als er een Nederlandse rapporteur is en het om een onderwerp gaat dat valt binnen de prioriteiten van de VNG, dan schrijven wij het advies. Grote onderwerpen in 2018 waren het **partnerschapsbeginsel**, de beleidsruimte voor »

Strijd om het partnerschapsbeginsel

Op dit moment wordt er in Europa onderhandeld over investeringen in regio's en steden. De Europese Commissie stelt voor dat het partnerschapsbeginsel zoals vastgelegd in een wettekst, gehandhaafd wordt. Dat betekent dat nationale overheden verplicht zijn om lokale en regionale overheden als partners te betrekken bij het opstellen en uitvoeren van regionale programma's. Nationale overheden echter, willen dit beginsel juist beperken.

Caspar Sluiter, medewerker Europa: 'De lobby van het Comité van de Regio's en van onze Europese koepel CEMR richting het Europees Parlement is gericht op handhaving van de huidige wettekst. Daarin staat heel specifiek dat lokale en regionale overheden directe partners zijn en meer zijn dan stakeholders. Wij zijn medeoverheid. Wij dragen financiële verantwoordelijkheid voor die programma's. Daarin verschillen wij van bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties; die voeren alleen maar projecten uit. Wij zijn verantwoordelijk voor een heel programma. Het Europees Sociaal Fonds bijvoorbeeld wordt in Nederland geïnvesteerd via de arbeidsmarktregio's. Daar wordt een financiële en politieke verantwoordelijkheid aan gekoppeld.'

De Brexit

De VNG werkt op het Brexit-dossier nauw samen met Kenniscentrum Europa decentraal. Europa decentraal heeft een Brexit-loket ontwikkeld waar gemeenten terecht kunnen met hun vragen over de Brexit. Daarnaast heeft Europa decentraal een Brexit-scan voor decentrale overheden ontwikkeld. Met die scan kunnen gemeenten zien wat voor hen de mogelijke gevolgen zijn van een harde of zachte Brexit. Soms met verrassende uitkomsten. Zo bleek bij een aantal gemeenten dat hun documenten in de cloud op servers staan die zich op Brits grondgebied bevinden. Nu vallen deze servers nog onder Europese regels, maar wat als daar straks nationale Britse wetgeving op van toepassing is?

Jody van Diemen, medewerker Europa: 'Verder staan wij in nauw contact met de ministeries van Binnenlandse en van Buitenlandse Zaken om onze achterban continu op de hoogte te houden van de laatste ontwikkelingen en geven wij signalen door als dat nodig is.'

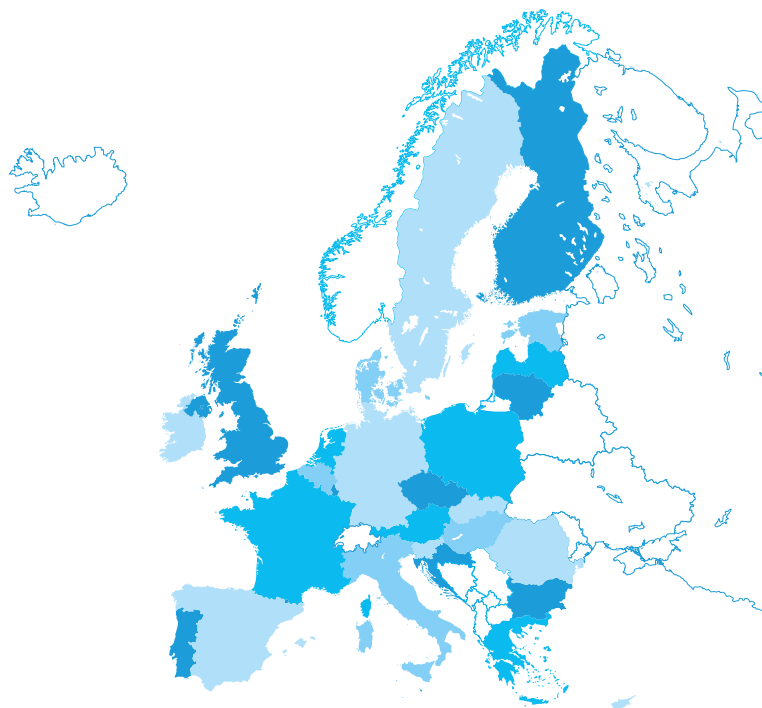
regionale fondsen en subsidiariteit en proportionaliteit, energie, circulaire economie en onze dienstverlening rondom de **Brexit**. Daarnaast hebben we tijdens het VNG Jaarcongres een bijeenkomst georganiseerd om **grensoverschrijdende samenwerking** onder de aandacht te brengen bij de verschillende overheidslagen.' •

Grensoverschrijdende samenwerking op de kaart gezet

Tijdens het VNG Jaarcongres in Maastricht verzorgde het VNG-team Europa, samen met de gemeente Maastricht en de provincie Limburg een genodigdenprogramma over grensoverschrijdende samenwerking. Staatssecretaris Knops, verantwoordelijk voor grensoverschrijdende samenwerking was hierbij aanwezig. 'Daarmee is het gelukt om zowel de nationale als de provinciale en de gemeentelijke overheden bij elkaar te krijgen om te spreken over het verbeteren van grensoverschrijdende samenwerking,' zegt Jody van Diemen, medewerker Europa.

Voor de grensregio's is die grensoverschrijdende samenwerking heel belangrijk. Tegelijk is het ingewikkeld: je hebt te maken met een nationaal dossier waar het gaat over afspraken die we als land maken met onze burens België en Duitsland. Daar komt bij dat België en Duitsland federale staten zijn en je dus ook te maken hebt met deelstaten. Dan is er nog een Europees dossier: veel geld voor investeringen komt uit Europa en er is Europese wet- en regelgeving van toepassing, bijvoorbeeld een voorstel voor een Europees grensmechanisme. Hiermee worden grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten makkelijker: grensregio's kunnen ervoor kiezen om de wet van één van beide landen te laten gelden voor een concreet project. Dat maakt het makkelijker als buurlanden in de grensregio een spoorlijn willen aanleggen, een ziekenhuis bouwen of bijvoorbeeld de brandweer aan beide kanten van de grens willen inzetten.

Jody van Diemen: 'De aanwezigheid van staatssecretaris Knops, maar ook een vertegenwoordiging van de Europese Commissie en de Commissaris van de Koning van Limburg maakte duidelijk dat er echt momentum is voor grensoverschrijdend samenwerken: er zijn nu belangrijke bouwstenen voor betere en slimmere samenwerking.'

VNG International **werkt wereldwijd in gemeenten** aan de versterking van het lokaal bestuur. Op eigen initiatief met financiering van een donor, of in opdracht van bijvoorbeeld de Wereldbank. De **Global Goals**, 17 ambitieuze doelen voor duurzame ontwikkeling, komen terug in alle grote gemeentelijke opgaven: verminderen van ongelijkheid, »

Voorbeelden van projecten in verschillende landen wereldwijd

Ghana

Veel steden halen minder belasting op dan potentieel mogelijk is. Ze hebben een zogenoemde tax gap. Zonder belastingen geen gemeentelijke dienstverlening. In Ghana hebben we gemeenten geholpen bij het opzetten van een samenhangende aanpak en een gedegen administratie voor het innen van belastingen.

West Beqaa

In West Beqaa hebben we met de gemeenten Almere en Den Haag expertise ingezet om de situatie rondom vuilstortplaatsen te verbeteren en de hoeveelheid afval te beperken. Daarmee verbetert de leefkwaliteit en gezondheid van de lokale bevolking én van de vluchtelingen die in de omgeving van de stortplaatsen wonen. Het mes snijdt dus aan twee kanten.

Colombia en de Filipijnen

In Colombia en op de Filipijnen hebben we met onze 'City Deals-benadering' gemeenten geholpen om hun organisatie zo in te richten dat de samenwerking met burgers en maatschappelijke organisaties concreet gestalte krijgt. Daarnaast hebben we ervoor gezorgd dat verantwoordelijkheden duidelijk belegd zijn en een issue niet van het ene naar het andere bureau wordt doorgeschoven.

Rheden: Meest inspirerende Global Goals Gemeente 2018

De jaarlijkse prijs voor de gemeente die zich in 2018 op de meest inspirerende wijze heeft ingezet voor de Global Goals, is gewonnen door de gemeente Rheden

Dorus Klomberg, wethouder gemeente Rheden: 'De inzet van gemeenten is onmisbaar om veel van de Global Goals lokaal waar te maken. Denk aan het terugdringen van ongelijkheid, maatschappelijke integratie, en een leefbare en veilige leefomgeving.'

Rheden heeft in 2018 de gemeentelijke organisatie volledig gebaseerd op 5 clusters waarin de Global Goals een plek hebben gekregen. De nieuwe indeling van de organisatie geeft de gemeente een kapstok om de Global Goals te vertalen naar local goals. Een prijsvraag onder scholieren en studenten leverde een 18e Global Goal op: deel en geef door (share and pass on). Dit doel is nu ook opgenomen in het gemeentelijk beleid in Rheden.

VNG INTERNATIONAL

Wereldwijd lokaal bestuur versterken

integratie, duurzame productie en consumptie, leefbaarheid en participatie. VNG International ondersteunt en stimuleert gemeenten om te werken vanuit de Global Goals. VNG International heeft in 2018 **Sint Maarten** ondersteund bij de wederopbouw. •

Sint Maarten orkaanbestendig wederopbouwen

In 2017 raasde een orkaan over Sint Maarten. VNG International was vanaf het begin betrokken bij de hulp, samen met het Rode Kruis. Een aantal gemeenten doneerde geld voor noodhulp en wederopbouwprojecten. Na het inventariseren van de behoeften koos VNG International voor twee hoofdthema's: orkaanbestendige wederopbouw en crisisbeheersing voor de toekomst. De uitvoering begon in 2018 onder projectmanagement van VNG International.

VNG-voorzitter Jan van Zanen en plaatsvervangend algemeen directeur Pieter Jeroense hebben in oktober de zes Caribische eilanden bezocht.

* **'Bij een ramp van dergelijke omvang is het logisch dat je de kennis en expertise die je in huis hebt, inzet om hulp te bieden. Dat doen we samen met meerdere gemeenten.'**

Renske Steenbergen,
tijdelijk projectleider wederopbouw
Sint Maarten

'Het is essentieel dat we onderdeel zijn van de VNG. Wij zijn geworteld in het lokaal bestuur in Nederland, dat geeft enorme meerwaarde. Voor Nederlandse ambtenaren is het ook een verrijking hun kennis in te zetten in een andere context.'

Peter Knip,
directeur VNG International

VNG International in cijfers

- In 30 landen over de hele wereld werkzaam aan projecten ter versterking van het lokaal bestuur
- € 26 miljoen omzet in 2018
- 307 experts ingezet
- 10.000 expertdagen georganiseerd, deels met inzet van 50 Nederlandse gemeenten
- 61 Global Goals Gemeenten

'Gelukkig snapt het kabinet heel goed dat we het samen moeten doen, dat we elkaar nodig hebben om op een goede manier de bijstand, de jeugdhulp en de Wmo te kunnen uitvoeren. Ik merk dat het kabinet dat inziet en accepteert dat gemeenten financiële tekorten hebben. Ik heb er vertrouwen in dat we eruit gaan komen.'

'De uitgaven voor ziekenhuiszorg en langdurige zorg zijn vele malen hoger dan die voor bijvoorbeeld het Nationaal Preventieakkoord en het Nationaal Sportakkoord. Voor een effectief preventief volksgezondheidsbeleid moeten we daarom toe naar een bekostiging die preventie belooft in plaats van afremt.'

A man in a dark blue suit, white shirt, and blue patterned tie stands in front of a classical building with large stone columns and red brickwork. He is looking slightly to the left of the camera.

Sven de Langen
Wethouder in Rotterdam (zorg, volksgezondheid, ouderen en sport)

‘De decentralisatie van de zorg is de beste verandering in decennia. Nu kunnen we de zorg écht dicht bij de mensen organiseren. Sommige randvoorwaarden hadden beter gemoeten, zoals de financiële. Toch ben ik blij dat we doorgezet hebben; we hebben zorg kunnen geven aan de mensen die het nodig hadden.’

ROTTERDAM

Maatschappelijke opgaven, kennis, trends en netwerken van bestuurders en ambtenaren. Het komt allemaal samen in het Congres- en Studiecentrum VNG (CS-VNG). CS VNG heeft drie businessunits: **VNG Congressen**, de VNG Academie en VNG Trainees. CS-VNG werkte in 2018 aan een nieuwe **toekomstvisie** in samenspraak met gemeenten, de VNG en »

**'Met en voor gemeenten *
de lokale overheid
verder ontwikkelen
en toekomstbestendig
maken door het verbind-
den en bundelen van
expertise en kennis;
dat is de opgave waar
CS VNG de komende
jaren voor staat.'**

Wendelien Tönjann,
directeur CS VNG

De grootste congressen (aantal deelnemers)

Op jaarbasis organiseren we samen met de VNG Academie meer dan 500 evenementen, met als hoogtepunt het VNG Jaarcongres. In 2018 in Maastricht, getiteld 'Over Grenzen'. Voor de selectie van de gastgemeente van het jaarcongres hebben we in 2018 met een tender gewerkt. In een bidbook staan de randvoorwaarden voor het aanbod en de wijze van scores. Dit is transparanter dan de oude werkwijze. Voor het Jaarcongres 2019 is Barneveld als gastgemeente uit de bus gekomen. Andere grote en succesvolle evenementen waren de Voor de Jeugd Dag, de Dag van de Stad en de Sociale Top.

Top 5 grootste congressen in cijfers

MAART VNG Realisatiedag 1500	JUNI VNG Jaarcongres 3200	OKTOBER Dag van de Stad 1700
NOVEMBER Voor de Jeugd Dag 1500	NOVEMBER Privacy Festival 900	

CONGRES- EN STUDIECENTRUM VNG

Van en voor onze leden

kennispartners. Het aanbod van evenementen en trainingen volgt de veranderende rol van ambtenaren en draagt bij aan een optimale bestuurlijk-ambtelijke samenwerking. •

VNG Trainees

Hoe kunnen we het VNG-traineeprogramma nog beter maken? Die vraag leidde tot nieuwe ontwikkelingen in 2018. De trainees krijgen voortaan een contract voor twee jaar (in plaats van drie contracten). Dit geeft arbeidsvoorwaardelijk rust. Daarnaast is het opleidingsprogramma kritisch tegen het licht gehouden en zijn we in gesprek gegaan met opdrachtgevers. Dit leidt ertoe dat we in het programma meer aandacht gaan besteden aan persoonlijke ontwikkeling. In 2018 waren er gemiddeld 40 VNG-trainees aan de slag bij opdrachtgevers.

De VNG Academie

In verband met de raadsverkiezingen ontwikkelden we een e-learning voor (nieuwe) gemeenteraadsleden. Een innovatief product, zo succesvol dat we het ook ontwikkelen voor Statenleden en de algemeen bestuurders van de waterschappen. De VNG Academie verzorgt trainingen en een opleidingsaanbod voor ambtenaren.

Cijfers VNG Academie

- 238 opleidingsdagen
- 123 open aanbod trainingen
- 64 incompany trainingen
- 18.000 unieke paginabezoeken op het Leerplatform raadsleden
- 390 inschrijvingen op e-learning Suwinet
- 2789 inschrijvingen op e-learning i-Bewustzijn Overheid

Luuk de Vries, businessmanager
VNG Congressen

'Net die ene baanbrekende denker binnenhalen'

Meer dan twee decennia is Luuk de Vries spin in het web bij de congressen van de VNG. Altijd met één been op het bureau in Den Haag en het andere ergens op locatie in het land. Nog steeds voelt hij zich every inch thuis in z'n baan. 'Want', zegt hij, 'het gaat goed met de VNG.'

Je zag het op de kerstborrel met z'n ongelooflijk positieve sfeer. Het tekent de energie en de drive die er is in de organisatie. Ook doordat er zoveel gebeurt in het lokaal bestuur. Vroeger kon je een vijfjarenplan maken, nu kun je nog geen jaar vooruit kijken.' Het Jaarcongres 2018, Over grenzen, was zeer geslaagd. Het aantal deelnemers (3200) was het grootst sinds 2009. 'Het jaarcongres is altijd het leukst en het spannendst: het vlaggenschip en het visitekaartje van de VNG. De locatie was misschien wel de mooiste ooit. We hadden heel goede sprekers, burgemeester Annemarie Penn-te Strake maakte indruk met haar verhaal, en we hebben nog nooit zoveel publiciteit gehad dankzij die ene boude opmerking van die beroemde Nederlandse schrijver.' Het congres is met z'n vijftig middagsessies ook een treffen van VNG-medewerkers. 'Dat vraagt bedrijfsbreed samenwerken. We zijn in 2018 begonnen met een nieuwe projecten programmastructuur. Niet meer de mix van werksessies en excursies, nu slaat elke middagsessie een brug tussen de lokale praktijk en de theoretische aspecten: beleid en wetenschap. Iedereen loopt op z'n tenen die dag, maar het is heerlijk.'

De Vries houdt van de reuring in z'n werk en van de maatschappelijke context. 'Met grote congressen kun je misschien een haartje verschil maken in de opgave van gemeenten. We zijn met alle facetten bezig om kennis bij elkaar te brengen en net die ene baanbrekende denker binnen te halen.' Het allermooist is het ontwikkelen van nieuwe evenementen. De Dag voor de Jeugd is De Vries persoonlijke favoriet omdat het zo'n gevarieerde festivalopzet heeft. 'Je ziet er de verbinding tussen gemeenten, de jeugdzorg en de jeugdbescherming, en ook de jeugdigen zelf. Zij krijgen steeds meer een stem in de zorg die voor hen is bedoeld. Zo moet het ook. In de festival-opzet experimenteren we met speelse vormen, juist om de inhoud zo goed mogelijk te laten beklijven. Het is prachtig werk.'

Op 1 mei 2018 is VNG Verzekeringen overgegaan in VNG Risicobeheer. VNG Verzekeringen is ooit opgezet om verzekeringen af te sluiten voor alle gemeentelijke werknemers. De bekendste is de ziektekostenverzekering. •

Bredere portefeuille

Bij VNG Risicobeheer is de portefeuille verbreed. Het afsluiten van verzekeringen is slechts een van de instrumenten om risico's te beheren. VNG Risicobeheer kijkt breder: waar kun je tegenaan lopen als gemeente, hoe kun je risico's bij grote projecten beheren, hoe kun je de veiligheid borgen, wat kun je vooraf doen om risico's te beperken?

Als eerste is VNG Risicobeheer begonnen met het bij elkaar brengen van de grote groep gemeenteambtenaren die actief betrokken is bij risico's. Denk aan concerncontrollers, of risk officers die werken op grote buitenterreinen waar je met veel risico's te maken kunt hebben.

* 'Het vroegere VNG Verzekeringen is een van de oudste producten die de VNG levert. De overgang naar VNG Risicobeheer past naadloos in de beweging van Samen organiseren: samen collectieve producten ontwikkelen voor alle gemeenten zonder daarbij regionale verschillen uit het oog te verliezen. Voor een deel hebben gemeenten allemaal met dezelfde problemen te maken; VNG Risicobeheer wil het platform worden voor gezamenlijke oplossingen op het gebied van risicobeheer en de plek waar je terecht kunt voor individueel advies, voor maatwerk.'

Chris Ravensbergen,
adviseur VNG Risicobeheer

VNG RISICOBEBEER

De natuurlijke opvolger van VNG Verzekeringen

Financiële kerncijfers van de VNG

(bedragen x € 1.000)

Geconsolideerde balans van de VNG per ultimo	2018	2017
Vaste activa	69.933	71.308
Vlottende activa	70.917	70.596
Groepsvermogen	(61.975)	(65.530)
Voorzieningen	(2.068)	(1.189)
Kortlopende schulden	(76.807)	(75.185)
	0	0

Geconsolideerde staat van baten en lasten van de VNG	2018	2017
Contributie	21.921	20.890
Baten	132.575	157.002
Lasten	134.284	158.457
Bedrijfsresultaat	(1.710)	(1.455)
Financiële baten en lasten	1.262	2.225
Vennootschapsbelasting	(431)	(562)
Resultaat boekjaar	(879)	209

Het aandeel in het resultaat van de VNG-bedrijven in het resultaat van de Vereniging is als volgt opgebouwd	2018	2017
Congres- en Studiecentrum VNG B.V.	179	740
VNG Risicobeheer B.V.	580	626
VNG International B.V.	144	282
VNG Realisatie B.V.	25	21
VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving Advies B.V.	454	155
VNG Diensten B.V.*	(50)	(97)
	1.332	1.727

*VNG Diensten B.V. fungeert als houdstermaatschappij van de VNG-bedrijven

Zie voor de volledige financiële verantwoording over 2018 het Financiële Jaarverslag 2018 op vng.nl

VERREBEELDEN

VERBINDEN

VERSCILMAKEN

GGU BIJLAGE

JAARV ERSLAG

2018

Gemeenten willen in de informatiesamenleving flexibele, mensgerichte en toekomstbestendige dienstverlening en bedrijfsvoering realiseren. Daarom werken zij samen in de uitvoering. Dat betekent meer gezamenlijk doen en collectief ontwikkelde diensten en infrastructuur gebruiken. Op die manier houden gemeenten geld en tijd over voor datgene wat er lokaal ècht toe doet.

In 2017 gaf de algemene ledenvergadering (ALV) van de VNG groen licht voor samen organiseren. Er kwam een College van Dienstverleningszaken, een Taskforce Samen Organiseren en er werd ingestemd met de inrichting van het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU). Dit was een grote stap vooruit in de bundeling van de gemeentelijke kracht op de terreinen van ICT, dienstverlening en werkprocessen.

De financiering van de gezamenlijke gemeentelijke activiteiten, zoals de Informatiebeveiligingsdienst en het Kenniscentrum Dienstverlening, verliep altijd via het Gemeentefonds, na instemming van de ALV. Met ingang van 2018 is de financiering van deze activiteiten overgenomen door het Fonds GGU, waaraan alle gemeenten naar rato bijdragen. De omvang van het Fonds GGU is in 2018 met 43,2 miljoen euro (52,3 inclusief BTW) ongeveer gelijk aan de uitnamen uit het Gemeentefonds in 2017. In 2019 zal het budget voor het Fonds GGU gelijkblijven en daarmee ook de gemeentelijke bijdrage van circa 3 euro per inwoner.

'Alle gemeenten lijken in hun bedrijfsvoering op elkaar, dus hier kunnen we echt veel meer samenwerken. Ik ben blij dat we als gemeenten binnen de VNG het initiatief voor samen organiseren hebben genomen. We zullen daar allemaal aan moeten bijdragen, het samen vormgeven. Dan is de slagingskans het grootst.'

Rob Welten,
burgemeester van Haaksbergen

Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering

Het jaarprogramma GGU wordt voorbereid door het College van Dienstverleningszaken. De Taskforce Samen Organiseren, die grotendeels bestaat uit gemeentesecretarissen en directeuren van gemeenten, adviseert het college vanuit de dagelijkse lokale praktijk. In het eerste jaar (2018) is gewerkt langs de lijnen van een negental thema's, die voor de komende jaren zijn vertaald in een negental prioriteiten waar gemeenten in samenwerking in de uitvoering op inzetten:

1. Gemeenten als één: gezamenlijke basisprocessen en dienstverlening
2. Inzet op digitale identiteit
3. Gezamenlijke basis in informatievoorziening
4. Datagedreven samenleving en sturing
5. Informatieveiligheid en privacy
6. Realisatie en beheer
7. Gezamenlijke inkoop
8. Fysiek Domein: Omgevingswet
9. Doorontwikkeling sociaal domein

In dit GGU Jaarverslag 2018 vindt u per prioriteit een aantal in het oog springende resultaten. Ook vermelden we wat niet is gerealiseerd in 2018 en waarom. In de separate jaarrekening vindt u een uitsplitsing per project van de uitgaven vanuit het fonds GGU.

“Het is efficiënt om zoveel mogelijk collectief te doen waar het gaat om dingen die we toch allemaal gebruiken. Zoals datacommunicatie en voorwaarden voor de inkoop van ICT. Als we dat slim samen organiseren, dan houden we tijd en energie over voor zaken die lokaal echt belangrijk zijn.”

**Miranda de Vries,
burgemeester van Etten-Leur**

9 Prioriteiten

Gemeenten werken samen aan een gemeenschappelijke aanpak en werkwijze ten aanzien van dienstverlening en basisprocessen. Bijvoorbeeld basisprocessen voor de domeinen werk, inkomen, belastingen en Omgevingswet en een gemeenschappelijke aanpak voor de ontwikkeling van klantreizen. Hiermee realiseren gemeenten maatschappelijke doelen zoals meer uitstroom naar werk, vermindering van schulden, lagere administratieve lasten en efficiencyvoordelen door gezamenlijke ontwikkeling van voorzieningen.

Leermodules online dienstverlening

In 2018 hebben in totaal 89 unieke gemeenten deelgenomen aan de leermodules online dienstverlening. Ze hebben hiermee hun websites verbeterd en vaardigheden opgedaan om dit in de toekomst duurzaam te kunnen doen. De leermodule meten en verbeteren wordt door deelnemers, veelal webprofessionals van gemeenten, gewaardeerd met een 8+. Maar nog belangrijker: de ondersteuning levert aantoonbaar verbeterde websites van gemeenten op.

Dienstverlening aan laaggeletterden

Met de gemeente Asten en Amersfoort is een pilot uitgevoerd samen met Stichting Lezen en Schrijven, op het gebied van dienstverlening aan laaggeletterden. Daarnaast is gewerkt aan een publicatie over dienstverlening aan minderdigivaardigen, die voortkomt uit een van de pilots van het Kloosterhoeveberaad.

Klantreizen

Samen met ketenpartners en mede-overheden zoals UWV, SVB en GGD hebben gemeenten met ondersteuning van het Kenniscentrum Dienstverlening een aantal overheidsbrede klantreizen in kaart gebracht, om te werken aan dienstverlening als één overheid. Zo is onder meer met een aantal gemeenten de klantreis van de Eritreëse statushouder in kaart gebracht. Hierover is een filmpje gemaakt. De inzichten die het project opleverde zijn gebundeld in 'Kijken als een Klant #2'. In deze publicatie vertellen gemeenten over hoe zij werken aan klantgedreven dienstverlening.

In totaal

205

deelnemers uit 108 unieke gemeenten hebben in 2018 deelgenomen aan de leermodule Klantreizen. Hiermee bereikten we in 1,5 jaar de mijlpaal van meer dan 200 unieke gemeenten die meedoen aan de leermodule.

In 2018 hebben

039

gemeenten deelgenomen aan het programma Vensters voor Dienstverlening. Met deze 'benchlearning methodiek' krijgen gemeenten inzicht in de organisatiebrede aanpak van dienstverlening.

PRIORITEIT 1

Gemeenten als één

Een goed werkende digitale identiteit is randvoorwaardelijk voor toekomstbestendige, veilige en moderne digitale dienstverlening. Gemeenten zetten daarom sterk in op de ontwikkeling van een digitale identiteit. De eindverantwoordelijkheid hiervoor ligt primair bij de rijksoverheid, gemeenten willen hier invloed op nemen en aan bijdragen.

'Met één digitale identiteit heb je één toegangscode die je gebruikt in contacten met overheden, bedrijven en inwoners. Eigenlijk net zoals we ook één en hetzelfde paspoort gebruiken voor alle situaties waarbij het nodig is om aan te tonen wie je bent.'

Wilma Atsma,
gemeentesecretaris van Bloemendaal

Digitale identiteitslab

Een goed werkende digitale identiteit is randvoorwaardelijk voor toekomstbestendige, veilige en moderne digitale dienstverlening. Gemeenten zetten daarom sterk in op de ontwikkeling van een digitale identiteit. De eindverantwoordelijkheid hiervoor ligt primair bij de rijksoverheid, gemeenten willen hier invloed op nemen en aan bijdragen.

In 2018 is samen met het ministerie van Binnenlandse Zaken het project Digitale Identiteitslab vormgegeven. Via experimenten in de lokale praktijk is gezocht naar de wensen en mogelijkheden van vernieuwende vormen van digitale identiteit.

Van augustus tot en met december zijn drie sprints georganiseerd waarin steeds een groep van gemeenten geëxperimenteerd heeft met vernieuwende vormen van digitale identiteit. De drie groepen bestonden uit de gemeenten:

- Groningen, Almelo en Emmen;
- Haarlem, Leiden en Almere;
- Utrecht en Eindhoven.

Omdat de gemeenten meerdere voorzieningen voor digitale identiteit hebben getest (IRMA, Forus en Itsme), zijn de voor- en nadelen van deze voorzieningen inzichtelijk geworden en kunnen gemeenten nu veel scherper aangeven aan welke eisen een digitale identiteit voor gemeenten moet voldoen. Zowel qua techniek als privacy en wat ervoor nodig is in de eigen organisatie.

PRIORITEIT 2

Inzet op digitale identiteit

Als gemeenten willen we een nieuwe gezamenlijke informatievoorziening realiseren, die flexibel en leveranciersafhankelijk is, gebruikmaakt van nieuwe technische mogelijkheden, waarmee we de veiligheid van informatie beter kunnen regelen en waarmee we de privacy van onze inwoners optimaal kunnen beschermen. Hiervoor realiseren we stapsgewijs een nieuwe gezamenlijke basis in informatievoorziening onder de naam Common Ground, realiseren we een Gemeenschappelijke Gemeentelijke Infrastructuur (GGI), werken we verder aan standaarden en architectuur en investeren in een volwassen samenwerkingsrelatie met de markt.

GGI-netwerk

De eerste 2 gemeentelijke samenwerkingsverbanden (Equalit en DOWR, die werken voor in totaal 14 gemeenten) zijn aangesloten op GGI-netwerk, een netwerk voor de uitwisseling van data.

Ruim

058

gemeenten zijn gestart met de voorbereiding op het realiseren van een aansluiting op GGI-Netwerk in 2019.

GIBIT

Met GIBIT hanteren gemeenten dezelfde inkoopvoorwaarden voor hun ICT. Zo weten ze zeker dat de geleverde producten en diensten aan hun kwaliteitseisen voldoen en werken ze met heldere afspraken. Eind 2018 gebruikte 86% van de gemeenten deze inkoopvoorwaarden.

NLX

In 2018 is veel draagvlak onder gemeenten, ketenpartners en marktpartijen verworven voor realisatie van de informatiekundige visie Common Ground. Kern van deze visie is een beter gebruik van gegevens, door ze los te koppelen van de processystemen waarin ze zijn opgesloten. In 2018 is tijdens een eerste fieldlab een proof of concept van de beoogde werkwijze ontwikkeld: NLX. Dit is een integratiemechanisme (software) waarmee gemeenten eenvoudig en veilig gegevens kunnen uitwisselen. Dit kan op termijn overheidsbreed gaan werken.

Vertraagd

De GIBIT zou in 2018 worden geëvalueerd. Dit is uitgesteld tot 2019, omdat dan meer duidelijkheid is over de keuzes die worden gemaakt voor Common Ground. Het is belangrijk dat de GIBIT aansluit bij die keuzes.

PRIORITEIT 3

Gezamenlijke basis informatievoorziening

Door slimme inzet van data werken gemeenten aan verbetering van bestuur, uitvoering en samenwerking en realiseren ze maatschappelijke meerwaarde. VNG Realisatie helpt gemeenten om te beschikken over een passend palet aan stuurinformatie en zorgt dat ze deze informatie kunnen gebruiken bij het beantwoorden van maatschappelijke vraagstukken. »

Dashboard Dienstverlening

In januari 2018 is het nieuwe Dashboard Dienstverlening en Digitalisering in productie gegaan, met 20 indicatoren waarmee een gemeente kan bepalen waar het staat in digitale dienstverlening. Het dashboard biedt de mogelijkheid aan gemeenten om te benchmarken en van elkaar te leren, gemeenten kunnen elkaars scores zien. Van steeds meer indicatoren wordt aangegeven of deze worden gebruikt:

- Digimelding (meldt de gemeente terug naar de basisregistratie?)
- MijnOverheid Berichtenbox (aantal berichten naar burger en aantal type berichten)
- DigiD (aantal transacties per gemeente)
- 14+ (aantal telefoontjes per gemeente)
- BGT (wijzigingen die de gemeente doorgeeft)

Datatraject Coalitieakkoorden

Samen met verschillende gemeenten, het team van Waarstaatjegemeente en betrokken beleidsdirecties vanuit VNG zijn alle gemeentelijke coalitieakkoorden doorzoekbaar gemaakt en geanalyseerd.

VIK

Het Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) draait als proof of concept in Breda. Het laat zien dat je met deze aanpak de informatiepositie van gemeenten versterkt voor de bestrijding van ondermijning. Veel gemeenten hebben interesse in deze aanpak. Een kennissessie over VIK, georganiseerd door VNG Realisatie, werd door 70 deelnemers vanuit gemeenten bezocht.

PRIORITEIT 4

Datagedreven samenleving en sturing

Ook stimuleert en ondersteunt VNG Realisatie gemeenten om meer te doen met data, bijvoorbeeld door samen experimenten te doen met data science.

Leren over data

In 2018 zijn veel gemeenten samengebracht om te leren over de mogelijkheden van data. Zo organiseerde VNG Realisatie 8 data science-trajecten, waaronder twee rondom het thema positieve gezondheid, waar in totaal 20 gemeenten, GGD's en verschillende zorgketenpartners aan deelnamen. De Data Awareness Dag werd bij 25 gemeenten gehouden. In het kader van het Kennisnetwerk Data en Smart Society zijn 15 bijeenkomsten georganiseerd over thema's als open data en mobiliteit.

Ruim

500

deelnemers uit gemeenten hebben geparticipeerd in de 15 themabijeenkomsten

Alle gemeenten hebben in 2018 via de systematiek van ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) verantwoording afgelegd over informatieveiligheid. VNG Realisatie ondersteunt gemeenten bij de invoering van ENSIA.

In 2018:

- Leverde 99 procent van de gemeenten de ENSIA-zelfevaluatie vragenlijsten en de verantwoordingsdocumentatie op tijd in.
- Vond het congres 'Slim Verantwoorden' plaats, waar ruim 100 ENSIA-coördinatoren, toezichthouders, auditors, betrokkenen vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken, BKWI en het projectteam van VNG Realisatie bij elkaar kwamen.
- Namen 227 ENSIA-coördinatoren deel aan kennissessies over ENSIA.

Vertraagd

Project Open Verantwoording: de doelstelling om een publieke applicatie te maken waarop iedereen kan zien welke onderwerpen in welke gemeenteraad worden besproken, is nog niet gerealiseerd. De lancering staat nu gepland voor Q1 2019.

Project Veiligheidsinformatieknoopunt (VIK) is nog niet opgeschaald naar meer gemeenten, terwijl dat wel de ambitie was. Voor het succesvol realiseren van een VIK blijkt een bredere ontwikkeling van een gemeente nodig naar integraal datagedreven werken. Dat vraagt om een grote commitment van bestuur en organisatie.

Op alle beleidsterreinen wisselen gemeenten informatie uit. Binnen de eigen organisatie, maar ook daarbuiten. De beveiliging hiervan moet adequaat georganiseerd zijn: informatie moet beschikbaar, actueel, volledig en betrouwbaar zijn en mag alleen door bevoegden zijn in te zien.

Informatieveiligheid

De Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten (IBD) is een initiatief van alle Nederlandse gemeenten en actief sinds 1 januari 2013. De IBD helpt gemeenten op het gebied van informatiebeveiliging. Door kennisdeling, (implementatie-) advies, ondersteuning bij calamiteiten en als schakel met landelijke partijen en ketenpartners, zoals het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC).

Resultaten 2018

Op 10 december publiceerde de IBD het Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten 2019/2020. Dit dreigingsbeeld heeft als doel gemeenten weerbaarder te maken op het gebied van informatiebeveiliging, door inzicht te geven in de belangrijkste risico's voor de eigen organisatie.

Gemeenten hebben in 2018 gebruikgemaakt van de dienstverlening van de IBD-CERT, hierbij enkele cijfers: De IBD beantwoordde 1373 vragen (waaronder 179 incidentmeldingen), verstuurde 2049 kwetsbaarheidswaarschuwingen aan gemeenten (waarvan er 18 geclassificeerd waren als ernstig) en ontving 35 valide responsible disclosure-meldingen. Dit betekent dat een hacker of onderzoeker de IBD meldde dat hij of zij een zwakke plek ontdekte in een gemeentelijk systeem, met als doel dat de gemeente dit kon repareren.

Privacy

VNG heeft gemeenten de afgelopen anderhalf jaar ondersteund om hun gegevensbescherming in lijn te brengen met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Het bevorderen en borgen van privacybewustzijn is een continu proces binnen elke organisatie, want privacy is nooit af. VNG Realisatie blijft gemeenten dus ondersteunen om de AVG te borgen in hun organisatie. Vanaf 1 januari 2019 is dit ondergebracht bij de IBD.

Resultaten 2018

Er zijn diverse activiteiten georganiseerd en producten ontwikkeld om gemeenten te ondersteunen bij het voldoen aan de AVG. Zoals handreikingen, het uitvoeren van Privacy Impact Assessments en diverse bijeenkomsten. Een resultaat hiervan is dat alle gemeenten in 2018 een Functionaris Gegevensbescherming hebben aangesteld. En dat gemeenten een groter bewustzijn over privacy hebben gekregen.

Gemeenten, leveranciers en VNG Realisatie hebben gezamenlijk een standaard verwerkersovereenkomst gemaakt. Deze overeenkomst regelt op uniforme wijze de afspraken rondom de verwerking van persoonsgegevens, conform de wettelijke eisen uit de AVG.

PRIORITEIT 5

Informatieveiligheid en privacy

Onder regie van, of door, VNG en VNG Realisatie wordt een aantal voorzieningen beheerd die door alle gemeenten in hun dagelijkse processen direct of indirect worden gebruikt. Hiermee garanderen we de continuïteit van deze voorzieningen. Het gaat onder meer om het beheer van concrete voorzieningen, zowel generiek als domeinspecifiek (zoals het Gemeentelijk Gegevensknooppunt Sociaal Domein en het waarderingmodel WOZ), het beheer van architectuur en standaarden en het bieden van continuïteit van de ondersteuning van ketensamenwerking in het sociaal domein.

Samen beheren

Doordat we steeds meer samen ontwikkelen en realiseren, gaan we ook steeds meer samen beheren. Het groeiende takenpakket van gemeenten en de toenemende complexiteit van technologische innovaties zal steeds meer vragen om het delen van kennis en het gezamenlijk realiseren van voorzieningen.

Resultaten 2018

- Gemeenten kregen (zoals elk jaar) geactualiseerde taxatiewijzers voor de waardering van agrarische en incurante objecten, in het kader van de WOZ.
- Het Servicecentrum Gemeenten is gestart. Deze beheerorganisatie, een activiteit van VNG Realisatie, doet het contractbeheer en het leveranciersmanagement van alle collectieve ICT-producten en diensten die vanuit VNG Realisatie aan gemeenten worden geleverd.
- Het Gemeentelijk Gegevensknooppunt Sociaal Domein wordt volop gebruikt: in 2018 meer dan 10 miljoen berichten.

PRIORITEIT 6

Realisatie en beheer

Gemeenten kunnen voor een aantal collectieve diensten terecht bij VNG Realisatie en VNG. Zij worden daarmee ontzorgd op het vlak van inkoop en contractbeheer, waardoor gemeenten bij de aanbesteding meer eisen kunnen stellen en geld kunnen besparen. Meer dan 90% van gemeenten doet mee aan deze gezamenlijke inkoop van diverse voorzieningen, zoals simkaarten, dataverbindingen en licenties.

Resultaten 2018

- Voor 334 gemeenten doet VNG Realisatie het contractbeheer voor mobiele telefooncommunicatie (GT Mobiele Communicatie 1 en 2) en vaste communicatie (netwerk en vaste telefonie). Inmiddels is de 140.000ste simkaart onder GT Mobiele Communicatie uitgegeven.
- De collectieve aanbesteding voor de verwerving van een communicatieplatform voor gemeenten (GT Connect) is in 2018 op de markt gezet. De geplande datum voor de overeenkomst met de toekomstige leverancier is april 2019.
- In 2018 zijn de onderhandelingen met Microsoft gestart. Hierbij zijn in 2018 het Security Framework en de Best Practices voor het gebruik van de Microsoft Cloud opgeleverd en beschikbaar voor alle gemeenten.

Collectieve inkoop levert gemeenten besparingen op, maar het is niet mogelijk om een totaaloverzicht van alle besparingen te geven. Dit kan namelijk per gemeente en ook per ingekochte dienst of product verschillen. Globale uitspraken over besparingen per aanbesteding zijn wel mogelijk.

Met de collectieve inkoop van simkaarten (GT Mobiele Communicatie) besparen gemeenten

€10/15,-
per simkaart per maand

Vertraagd of gestopt

Doelstelling was om de leverancier voor GT Connect in 2018 bekend te hebben. Er is echter besloten om deelnemers aan deze aanbesteding meer tijd te gunnen om input te leveren en vragen te stellen. De leverancier is nu naar verwachting in april 2019 bekend.

PRIORITEIT 7

Gezamenlijke inkoop

Ervoor zorgen dat de Omgevingswet zo uitvoerbaar mogelijk is voor gemeenten: dat is de insteek van alle activiteiten die vallen onder deze prioriteit. Het doel is dat op 1 januari 2021, als de wet in werking treedt, gemeenten hun dienstverlening aan burgers en ondernemers kunnen continueren omdat iedereen dan is aangesloten »

Digitaliseringsvraagstuk

Gemeenten krijgen met de Omgevingswet niet alleen te maken met nieuwe juridische instrumenten, zoals het omgevingsplan, maar ook met een digitaliseringsvraagstuk en een veranderkundige opgave. De informatiekundige uitdaging is fors. Het programma Omgevingswet van VNG ondersteunt gemeenten daarom ook op het vlak van informatievoorziening en anders werken. Het programma werkt integraal, met multidisciplinaire teams waarin naast informatievoorziening ook anders werken en beleids- en juridische invalshoeken zijn opgenomen. Er is in 2018 nadrukkelijk verbinding gezocht en gevonden met gemeenten en andere belanghebbenden, zoals Omgevingsdiensten en leveranciers. En met de ontwikkeling op het gebied van Common Ground.

Dit leidde in 2018 tot onder meer de volgende concrete resultaten:

- Checklist voor gemeenten, waarmee zij hun eigen plan kunnen maken om de informatievoorziening op orde te brengen voor de Omgevingswet;
- Realiseren van een roadmap;
- Specificaties voor VTH systemen t.b.v. komende aanbestedingen;
- Verkenning van de migratie van de landelijke applicaties OLO, AIM en RP;
- Verdere uitwerking van informatie-architectuur;
- Uitwerking van bedrijfsprocessen;
- Opstarten van projecten t.b.v. harmoniseren van begrippen en toepasbare regels;
- Notities over de kerninstrumenten omgevingsplan, omgevingsvisie en programma.

PRIORITEIT 8

Fysiek domein: Omgevingswet

op een werkend Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Dat leveranciers hun software hierop hebben aangepast en dat gemeenten hun zaken intern op orde hebben, zoals verordeningen en omgevingsplan. En dat alle spelers opereren volgens de nieuwe werkwijze onder de Omgevingswet: interbestuurlijke samenwerking in de regio.

Vijftig gemeenten als koplopers in innovatieve dienstverlening

In 2018 is gestart met het opzetten van het Innovatieteam Snelserviceformule, met 20 gemeenten en een Omgevingsdienst. In het team worden innovaties in dienstverlening ontwikkeld, gedeeld, gevalideerd en vastgelegd. Ook is een derde reeks masterclasses over dit thema gestart. Zo is er een groep van 50 gemeenten opgeleid en beschikbaar als koplopers om de dienstverlening onder de Omgevingswet te innoveren.

Enkele cijfers:

Er hebben zes ateliersessies plaatsgevonden, er zijn 21 praktijkproeven gestart en daarnaast 19 andere initiatieven (pilots en best practices) in het omgevingsdomein. Er staan circa 60 aan de Omgevingswet gerelateerde pilots en praktijkproeven op de Pilotstarter, wat erop wijst dat gemeenten en hun partners hier volop mee bezig zijn en ervaringen delen.

Circa

060

aan de Omgevingswet
gerelateerde pilots
staan op de Pilotstarter

Na de decentralisaties ontstaan er voor gemeenten kansen om in het sociaal domein meer integraal te werken. We willen deze kansen voor gezamenlijke gemeentelijke uitvoering verkennen en ontwikkelen. Zodat gemeenten hun inwoners – waar nodig – één arrangement kunnen bieden op het gebied van zorg en veiligheid, werk en inkomen, schuldhulpverlening, Wmo en jeugdhulp.

Ketenbureau i-Sociaal Domein

In 2018 is het Ketenbureau i-Sociaal Domein opgericht. Het is een samenwerking tussen VNG, het ministerie van VWS en de brancheorganisaties in de zorg. Het Ketenbureau heeft de kwaliteit en capaciteit van zowel het voormalige programma i-Sociaal Domein als ISD Regie verenigd, met als doelstelling om samen met gemeenten en zorgaanbieders de administratieve lasten in het sociaal domein structureel terug te dringen. Een van de activiteiten van het Ketenbureau is het onderhoud en de doorontwikkeling Gemeentelijk Gegevensknooppunt Sociaal Domein. Dit knooppunt wordt gebruikt door alle gemeenten en zorgleveranciers, voor de uitwisseling van berichten. In 2018 ging het om 10 miljoen berichten.

Landelijke inkoop Jeugd en Wmo-zg

De VNG koopt weinig voorkomende specialistische jeugdzorg en Wmo zintuigelijk gehandicapten (Wmo-zg) in. Met diverse landelijke partijen heeft de VNG een raamovereenkomst. In 2017 is een Europese aanbesteding uitgeschreven voor deze dienstverlening, omdat de huidige raamovereenkomsten tot 2019 lopen. De aanbesteding is inmiddels afgerond en per 1 januari 2019 zijn 35 jeugdzorgaanbieders en 7 Wmo-zg aanbieders gecontracteerd.

PRIORITEIT 9

Doorontwikkeling sociaal domein

Ondersteuning in de keten Werk en Inkomen

In 2018 heeft de VNG een Vernieuwingsprogramma Werk en Inkomen opgezet. Dit richt zich op vier kernpunten: de trajecten schuldenproblematiek synchroniseren, het werkdomein digitaliseren, het inkomensdomein (Suwinet) moderniseren en de bestaande digitale Suwi-uitvoering stroomlijnen. Vanuit het adagium 'De inwoner, van toneelknecht naar regisseur', zijn vier projecten gestart die tot doel hebben om de inwoner meer regie te geven in het domein van werk en inkomen. Hiertoe worden door het programma de gemeentelijke belangen bij de (wettelijke) digitaliseringstrajecten vanuit SZW vertegenwoordigd en stimuleert het programma de digitalisering van de gemeentelijke uitvoering. In 2018 zijn daar de volgende resultaten bereikt:

Uitvoeringspraktijk en landelijk beleid samenbrengen

De vorming van de expertgroep Inkomen, de expertgroep WERK en de expertgroep Schulden. Hierin worden landelijke plannen (van VNG en SZW) en uitvoeringspraktijk bij elkaar gebracht.

Toekomst Gegevensuitwisseling W&I

In Toekomst Gegevensuitwisseling W&I wordt in ketenverband gewerkt aan de vernieuwing van Suwinet, onder leiding van het ministerie van SZW. Vanuit een 'denkspoor' wordt gewerkt aan de nieuwe ketenarchitectuur, met vernieuwde ketenafspraken en een versterking van de regisseursrol van inwoners. In een 'doespoor' worden diverse pilots gerealiseerd waarin inwoners inzage krijgen in hun gegevens. Het eerste resultaat is een 2018 gerealiseerd proof of concept, in de pilot 'Bijstand en verlagen drempels aanvaarden werk'. Deze wordt uitgevoerd door de gemeente Enschede, in nauwe samenwerking met het programma Toekomst Werk en Inkomen van het ministerie van SZW, de VNG en met de gemeenten Zwolle, Groningen en Deventer in het samenwerkingsverband i4Sociaal.

Doorontwikkeling, optimalisering en stroomlijning W&I

Het project 'Doorontwikkeling, Optimalisering en Stroomlijning W&I' heeft met het Inlichtingenbureau en BKWI de voorbereidingen getroffen om het Suwi-berichtenverkeer te actualiseren naar een veiligere berichtenstandaard. In 2019 kunnen gemeenten hierdoor via het veilige Diginetwerk communiceren met het Inlichtingenbureau en Suwinet.

Matchen op Werk

Het werkdomein bij gemeenten en partners is in kaart gebracht, van informatievoorziening tot gegevensuitwisseling. Ook is gestart met het inventariseren van relevante gegevenssets van onder meer UWV. Nu zijn veel gegevens nog gebonden aan applicaties, waardoor een goed overzicht ontbreekt. De ambitie is om de gegevens los te maken van de applicaties, conform de gedachte van Common Ground. Zodat nieuwe en meer op de inwoner gerichte dienstverlening mogelijk wordt en de inwoner sneller passend werk vindt.

Verbinden trajecten schuldenproblematiek

Veel gemeenten zijn bezig met de aanpak van schuldenproblematiek. Dit project heeft in 2018 een eerste overzicht gemaakt waarmee dit domein in 2019 verder in kaart wordt gebracht. Zodat gemeenten kunnen leren van elkaar en waar mogelijk samen kunnen optrekken. Ook onderhoudt het project contact met het ministerie van SZW, opdat de uitvoeringspraktijk wordt meegewogen in wettelijke trajecten.

VERBEELDEN

VERBINDEN

VERSCHEILMAKEN

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
8 mei 2019
Ons kenmerk
FC/U201900283
Lbr. 19/025
Telefoon
0703738393
Bijlage(n)
-

Onderwerp
Contributievoorstel 2020

Samenvatting

Tijdens de ALV 2018 stemden de leden in met de uitgangspunten voor de meerjarige ontwikkeling van de contributie. Deze randvoorwaarden houden in dat de contributie stijgt op basis van twee componenten:

- Compensatie voor de loon- en prijsontwikkeling op basis van CPB-indexcijfers.
- 1,0% voor de groei naar volledige dekking van de kosten van de kernorganisatie vanuit de contributie.

Voorstel 2020

De compensatie voor de loon- en prijsontwikkeling gebaseerd op CBS- indexcijfers is 2,2% voor 2020. Daarom stelt het VNG-bestuur de leden voor om de contributie over 2020 met 3,2% te verhogen.

Aan de leden**Datum**

8 mei 2019

Ons kenmerk

FC/U201900283

Lbr. 19/025

Telefoon

0703738393

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Contributievoorstel 2020

Geacht college en gemeenteraad,

Tijdens de ALV 2018 stemden de leden in met de uitgangspunten voor de meerjarige ontwikkeling van de contributie. Deze randvoorwaarden houden in dat de contributie stijgt op basis van twee componenten:

- Compensatie voor de loon- en prijsontwikkeling op basis van CPB-indexcijfers.
- 1,0% voor de groei naar volledige dekking van de kosten van de kernorganisatie vanuit de contributie.

Voorstel 2020

De compensatie voor de loon- en prijsontwikkeling gebaseerd op CBS- indexcijfers is 2,2% voor 2020. Daarom stelt het VNG-bestuur de leden voor om de contributie over 2020 met 3,2% te verhogen.

Weerstandvermogen

Tijdens de ALV 2017 is de motie van de gemeente Heerhugowaard aangenomen. Naar aanleiding van deze motie heeft PWC een onderzoek gedaan naar het weerstandvermogen van de VNG. Het bestuur heeft de aanbevelingen van dit onderzoek overgenomen.

Een van de aanbevelingen is het instellen van een vervolgonderzoek naar het vermogen van de VNG-bedrijven. Hiertoe is de VNG momenteel bezig een methodiek te ontwikkelen die er enerzijds voor zorgt dat de vermogens van de individuele VNG-bedrijven relatief beperkt in omvang blijven. Anderzijds moet de methodiek garanderen dat de omvang van het vermogen van de individuele VNG-bedrijven voldoende is om blijvend te kunnen investeren in nieuwe diensten en producten,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag

070 - 373 83 93 | info@vng.nl

waarbij tevens de continuïteit van de VNG-bedrijven is gewaarborgd. We streven ernaar dit traject uiterlijk in oktober 2019 af te ronden.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J.H.C. van Zanen', with a large, stylized flourish at the end.

mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
8 mei 2019

Ons kenmerk
COS/U201900264
Lbr. 19/030

Telefoon
070 373 8393

Bijlage(n)
1

Onderwerp
Gemeenten 2024

Samenvatting

In de ALV van juni 2018 is het traject rond Gemeenten 2024 gestart. Na twaalf provinciale bijeenkomsten en gesprekken met de netwerken presenteren wij u hierbij 'Gemeenten 2024'. Met dit stuk willen we agenderen, prioriteren en richting geven aan hoe de vereniging werkt. Wij vragen de ALV instemming op een aantal koersbepalende thema's.

Gevraagde besluiten

1. 'Gemeenten 2024' vast te stellen als verenigingsstrategie, met daarin als uitwerking:
 - a. We werken aan versterking en doorontwikkeling van de representatieve én de participatieve democratie en ontwikkelen scenario's voor de toekomst van het lokaal bestuur;
 - b. We geven een nadere invulling aan het begrip solidariteit binnen de vereniging door een pro-actievere rol te pakken bij verdelingsvraagstukken en regio-specifieke aangelegenheden;
 - c. We gaan -op basis van wederkerigheid- de condities aanscherpen waaronder we met het Rijk en andere overheden samenwerkingsprogramma's uitvoeren, in lijn met de aanbevelingen van de Raad van State. Uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied is daarbij een belangrijke voorwaarde;
 - d. We verkennen de wenselijkheid van uitbreiding van onze gezamenlijke uitvoeringsactiviteiten binnen de GGU. Deze verkenning zal op de BALV 2019 geagendeerd worden;
 - e. We beschouwen het stuk tevens als de VNG-Kadernota 2020.

Aan de leden

Datum

8 mei 2019

Ons kenmerk

COS/U201900264

Lbr. 19/030

Telefoon

070 373 8393

Bijlage(n)

1

Onderwerp

Gemeenten 2024

Geacht college en gemeenteraad,

Aanleiding

De grote verantwoordelijkheden die het lokaal bestuur zijn toebedeeld, vragen om een sterk lokaal verhaal. De politiek raakt, zowel landelijk als lokaal, steeds verder gefragmenteerd. De overheersende politieke stromingen zijn op hun retour, via de sociale media eisen nieuwe spelers hun gelijk en beïnvloeden ze de meningsvorming.

Binnen de vereniging van gemeenten komen alle stromingen samen. Daar kan en moet de verbinding gezocht worden en tegenstellingen worden overbrugd. De vereniging is het platform waarmee het lokaal bestuur zich verder versterkt. We zien dat verschillen tussen regio's en gemeenten onderling duidelijker zichtbaar worden en zich luider manifesteren. Er is daarom een richting en een gedeelde opvatting nodig over grote maatschappelijke gezamenlijke opgaven zoals klimaat en energie, duurzaamheid (Global Goals), bouwen en wonen, maatschappelijke tweedeling, digitalisering en een inclusieve samenleving.

Ook deze opgaven moeten binnen en buiten de vereniging geagendeerd worden. Als wij het niet doen, zal uiteindelijk door anderen over ons besloten worden. Gemeenten 2024 benoemt de thema's, richtingen voor de oplossing en verbindt ons.

Inhoud Gemeenten 2024

Rode draden

Na een terugblik op de afgelopen periode beschrijven we de rode draden die we hebben kunnen destilleren uit alle provinciale bijeenkomsten. De eerste rode draad is regionale verscheidenheid.

Zowel tussen als binnen regio's verschillen opgaven, aanpakken en omstandigheden. Regio's vragen ruimte voor differentiatie en eigen keuzevrijheid.

Tegelijkertijd stippen bestuurders uit het hele land ook veel gelijksoortige opgaven aan. Overal zijn ze bezorgd over de maatschappelijke verschillen die ze in hun gemeente waarnemen. De zorgen gaan er vooral over dat scheidslijnen tot onoverbrugbare tegenstellingen en een tweedeling in de gemeente leiden. Een andere opgave die gemeenten door het hele land delen is hoe om te gaan met systeemfalen en financiële tekorten. Tot slot is een grote gemeene deler dat er geen gemeente in Nederland in zijn eentje alle taken kan uitvoeren. Regionale samenwerking is altijd nodig, ongeacht de gemeentegrootte.

Rode draden vonden we ook in de wijze waarop gemeenten maatschappelijke vraagstukken aanpakken. Werken vanuit de maatschappelijke opgave in plaats van sectoraal is zo'n rode draad. Door het vraagstuk centraal te laten staan creëren gemeenten verbinding. Tussen gemeente en inwoners, tussen gemeenten onderling, tussen gemeenten en medeoverheden en tussen de verschillende beleidsterreinen.

De laatste rode draad is dat er een grote behoefte is aan uitwisseling en samenwerking. Op de bijeenkomsten werd een duidelijke oproep gedaan om Samen Organiseren met kracht voort te zetten. Ook buiten dienstverlening vinden gemeenten elkaar steeds beter. Ze zoeken verbinding en voeren de dialoog om samen tot betere oplossingen te komen. Doorontwikkeling van de kennisfunctie en het bieden van een platform voor kennisdeling worden gezien als belangrijke taken van de VNG.

De opgaven

De opgaven voor gemeenten zijn groot en talrijk. Zonder de illusie te hebben dat we compleet zijn schetsen we in Gemeenten 2024 op vijf thema's wat er op gemeenten afkomt. Het gaat om opgaven binnen de informatiesamenleving, gemeentelijke uitvoering, het fysieke domein, de inclusieve samenleving en rond democratisch besturen. Het zijn niet persé *nieuwe* opgaven, maar in onze ogen wel de opgaven die in de komende jaren de meeste aandacht van gemeenten gaan vragen. De VNG kan gemeenten ondersteunen op deze opgaven.

Informatiesamenleving

Met de inzet van datagedreven sturing is de aanpak van maatschappelijk opgaven en de gemeentelijke dienstverlening sterk te verbeteren. Dit vanuit de gedachte dat de overheid mensen met een hulpvraag beter van dienst kan zijn naarmate meer relevante kennis beschikbaar is over hun achtergrond, woonsituatie, wensen, beperkingen en hun financiële situatie. Sociale diensten kunnen door het koppelen van data bijstandsfraude voorkomen en bestrijden maar ook voorspellen waar en bij wie armoede ontstaat en daarop actie ondernemen.

Deze nieuwe mogelijkheden roepen ook een aantal dilemma's op. We willen ellende voorkomen én efficiënt omgaan met publieke middelen. Maar tot hoever kunnen en willen we daarmee gaan? Welke normen en waarden hanteren we? Voor bewerking en inzet van onze databestanden zijn de kaders nog onvoldoende vastgelegd, in de meeste gemeenten is daarover zelfs geen publiek debat gevoerd. Sommige beslissingen die op grond van deze technieken worden genomen, kunnen diep ingrijpen in het leven van onze inwoners. Er moeten daarom spelregels komen hoe gemeenten met hun data omgaan en hoe anderen daarmee omgaan. Gemeenten moeten samen met de andere overheden hiervoor de lijnen uitzetten.

Uitvoering

Gemeenten streven naar passende dienstverlening die mensgericht, regelarm, duidelijk, snel en zeker is. Hierbij gaat het dus zowel over wat ze leveren, hoe ze het leveren en hoe ze

communiceren. Sommige vraagstukken zijn eenvoudigweg te complex om lokaal goed te kunnen oplossen; op andere vraagstukken is voordeel te behalen door het samen te organiseren. De laatste jaren hebben gemeenten een aantal grote stappen gezet op dit gebied, via Samen Organiseren en het maken van afspraken over standaardisatie (via het College van Dienstverleningszaken). Alle gemeenten dragen bij aan het fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) waaruit de gezamenlijke uitvoeringsactiviteiten worden bekostigd. Door meer te standaardiseren wordt maatwerk beter mogelijk. De winst in tijd, geld en menskracht die geboekt wordt door het gebruiken van standaardproducten en -diensten op beleidsneutrale gebieden kunnen gemeenten inzetten voor vraagstukken die een eigen, lokale, aanpak nodig hebben.

Om te waarborgen dat gemeenten hun autonomie en *couleur locale* behouden, moeten zij in de uitvoering en dienstverlening eigen keuzes kunnen maken. Zij moeten zorgvuldig afwegen of ze een taak gezamenlijk oppakken met andere gemeenten of dat lokaal maatwerk beter is. Kosten en efficiency kunnen en mogen niet de enige criteria zijn; publieke waarden staan voorop. Uitbreiding en verbreding van de activiteiten binnen GGU zullen we in het licht van dit type afwegingen moeten beoordelen.

Fysieke opgaven

In het fysieke domein richten gemeenten zich op een veilige en gezonde leefomgeving voor hun inwoners. Er speelt een groot aantal opgaven voor gemeenten. Omdat alle opgaven samenkomen op het grondgebied van gemeenten is een samenhangende aanpak logisch en noodzakelijk.

Ruimtelijke en sociale vraagstukken zijn hierbij niet los van elkaar te zien.

Een opgave die zeer veel kansen biedt voor verbinding met andere opgaven is de energietransitie. Van belang is wel om de energietransitie uit de (exclusief) technische sfeer te halen. Door van een sectorale opgave (woningen van het gas af) een bredere opgave te maken is grote maatschappelijke winst te halen. Dan is er wel ruimte nodig voor experimenten. Experimenten met verschillende bronnen van warmte, maar ook met het koppelen van de energietransitie aan andere opgaven op wijkniveau.

Verbinding is er niet alleen *binnen* gemeenten, maar ook *tussen* gemeenten. Door Nederland als één netwerk te zien waarbij de verschillende gemeenten ieder hun eigen rol hebben wordt Nederland sterker. Niet alleen economie is belangrijk, juist het zoeken naar de balans tussen economie, leefomgeving en mens en samenleving zorgt ervoor dat gebruik wordt gemaakt van de kwaliteiten vanuit héél Nederland. Het gaat om de vitaliteit en kracht van regio's en van Nederland als geheel. Elke regio levert binnen het netwerk haar bijdrage aan Nederland.

De inclusieve samenleving

Voor de oplossing van problemen in het sociaal domein, zoals het toenemende beroep op individuele ondersteuning, schuldhulpverlening en jeugdzorg, is de inzet van veel partijen nodig. Maar de gemeente heeft te weinig grip op deze ontwikkelingen en wordt meer en meer in de rol van zorgverstrekker gedwongen in plaats van in de rol van verbinder en facilitator. Om het tij te kunnen keren en de transformatie een gezicht te geven, zullen gemeenten meer regie moeten (kunnen) voeren op het totale proces van zorg en ondersteuning.

Dat begint bij een adequate financiering van het sociaal domein over de volledige breedte. Conform de afspraken die gelden voor taken die in medebewind worden uitgevoerd, zal het Rijk de tekorten moeten aanzuiveren. Vervolgens moet de rol en verantwoordelijkheid van alle partijen opnieuw worden vastgelegd. De oplossing ligt niet primair in nieuwe regelgeving, maar in de samenwerking tussen alle partijen in de keten: onderwijs, huisartsen, zorgverzekeraars, zorgaanbieders en werkgevers. Uiteindelijk moeten er 'horizontaal' en regionaal afspraken worden gemaakt die een

nieuwe basis leggen voor een beter zorgsysteem. In dat systeem krijgen onze inwoners de ondersteuning die ze nodig hebben, is er aandacht voor preventie en vroege signalering en zijn de financiën beter beheersbaar. Omdat de zorg voor inwoners alle gemeenten aangaat, zal de VNG hiertoe in eerste instantie het initiatief nemen.

Democratisch besturen

Meer dan ooit zien bestuurders in dat beleid vaak beter wordt als inwoners bij de voorbereiding daarvan daadwerkelijk worden betrokken en dat draagvlak van inwoners voor beslissingen de legitimiteit en acceptatie ervan vergroot. Zeker nu is dat belangrijk: in de komende periode zullen op lokaal niveau besluiten genomen moeten worden over ingewikkelde vraagstukken zoals de energietransitie en verduurzaming van de gebouwde omgeving. De steun van inwoners daarbij is onmisbaar.

De aandacht voor de participatieve democratie is essentieel maar kan en mag de rol van de raad niet uithollen. De representatieve en de participatieve democratie vullen elkaar wederzijds aan, hun samenspel is van wezenlijk belang. Daarom moet er ook aandacht zijn voor versterking van de rol van de raad.

Wat gaan we als vereniging doen?

De maatschappelijke opgaven waar gemeenten mee te maken hebben en krijgen, hebben ook gevolgen voor de vereniging van gemeenten. Dat gebeurt in een tijd waarin ook de traditionele VNG-pijlers in beweging zijn. Heel kort gesteld vindt belangenbehartiging steeds vaker plaats binnen een gelijkwaardig partnerschap met het Rijk, krijgt de platformfunctie steeds vaker vorm in netwerksamenwerking en dienstverlening binnen Samen Organiseren.

De opgaven van gemeenten zijn groot en talrijk. Alle inzet moet er op gericht zijn dat gemeenten de mogelijkheden krijgen die opgaven goed aan te pakken. Voldoende geld is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. Omdat de gemeentelijke middelen inmiddels voor ongeveer 60% van het Rijk afkomstig zijn, gaat het bij onze belangenbehartiging meestal over geld. Die financiële afhankelijkheid van het Rijk compliceert de samenwerking tussen overheden die nodig is om de maatschappelijke opgaven succesvol uit te voeren. We willen daarom verkennen hoe die financiële afhankelijkheid kleiner kan worden. Door samen met het Rijk uitwerking te geven aan een groter gemeentelijk belastinggebied kan daarin verschuiving worden aangebracht.

Als vereniging zullen we moeten gaan nadenken over hoe we het bestuurlijk bouwwerk toekomstbestendig kunnen maken. Hoe houden we nabijheid als eerste overheid in een steeds complexere bestuurlijke omgeving? Denken hierover moeten we niet overlaten aan het Rijk, maar als gemeenten samen vormgeven.

Binnen onze vereniging is solidariteit het uitgangspunt bij het bepleiten van onze wensen richting het Rijk. Hoe het zit met de financiële solidariteit binnen de vereniging weten we minder goed: met onderling geven en nemen hebben we eenmalig ervaring opgedaan met het Fonds Tekortgemeenten. Geven en nemen laten we in het algemeen over aan de 'verdelende rechtvaardigheid' van het Rijk. We spreken er wel over maar laten de fondsbeheerders beslissen. We moeten daarom onderling meer de dialoog aangaan over verdelingsvraagstukken en goede verbindingen zoeken waar scheidslijnen gaan ontstaan. Waar mogelijk zoeken we zelf oplossingen in plaats van de moeilijke kwesties uit handen te geven.

Nu de uitvoering van steeds meer taken aan gemeenten is overgedragen komt vaker de vraag op wat de rollen van de verschillende overheidslagen zouden moeten zijn en hoe de overheden zich tot elkaar moeten verhouden. Om bij onszelf te beginnen: binnen de vereniging moeten we het gesprek aangaan over de vraag hoe wij er als collectief voor gaan zorgen dat de afgesproken taken binnen de gestelde kaders worden uitgevoerd.

Om meer gelijkwaardigheid met het Rijk te bereiken zijn meer instrumenten nodig. De Raad van State noemde in dat verband al de versterking van de rol van de minister van BZK, de instelling van een commissie voor de beslechting van bestuurlijke geschillen, een integrale wetgevingsaanpak, betere financiële randvoorwaarden, een stevige rol van alle overheden bij kabinetsformaties en een integrale wetgevingsaanpak. 'Wederkerigheid' is hierbij een kernbegrip.

Als vereniging gaan we de condities aanscherpen waaronder we samenwerkingsprogramma's met de mede-overheden aangaan.

Om de uitvoering efficiënter en beter te maken, hebben we als vereniging gekozen voor meer gezamenlijkheid in de uitvoering. Naarmate de successen van gezamenlijke ontwikkeling toenemen, groeit ook de noodzaak om dat succes blijvend beschikbaar te houden voor de uitvoering van gemeenten.

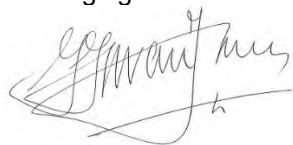
Zonder goede regie op de samenhang zal het efficiencyvoordeel snel verdampen en zonder een goede beheerfunctie zullen nieuwe collectieve diensten maar beperkt door gemeenten kunnen worden gebruikt. Over de structurele invulling, organisatie en bekostiging van het beheer moeten we als vereniging snel afspraken maken.

Gevraagde besluiten

1. 'Gemeenten 2024' vast te stellen als verenigingsstrategie, met daarin als uitwerking:
 - a. We werken aan versterking en doorontwikkeling van de representatieve én de participatieve democratie en ontwikkelen scenario's voor de toekomst van het lokaal bestuur;
 - b. We geven een nadere invulling aan het begrip solidariteit binnen de vereniging door een pro-actievere rol te pakken bij verdelingsvraagstukken en regio-specifieke aangelegenheden;
 - c. We gaan -op basis van wederkerigheid- de condities aanscherpen waaronder we met het Rijk en andere overheden samenwerkingsprogramma's uitvoeren, in lijn met de aanbevelingen van de Raad van State. Uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied is daarbij een belangrijke voorwaarde;
 - d. We verkennen de wenselijkheid van uitbreiding van onze gezamenlijke uitvoeringsactiviteiten binnen de GGU. Deze verkenning zal op de BALV 2019 geagendeerd worden;
 - e. We beschouwen het stuk tevens als de VNG-Kadernota 2020.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter

Gemeenten 2024

Ontwikkelingen en opgaven
2020-2024

CONCEPT

Algemene
Ledenvergadering
VNG

5 juni 2019

Gemeenten 2024

Inhoud

Voorwoord	3
1. Inleiding	4
2. Terugblik 2015-2019	6
3. Rode draden	9
4. De opgaven	13
5. Wat gaan we als vereniging doen?	21
<i>Bijlage: aangehaalde rapporten en adviezen</i>	27

Voorwoord

De 355 Nederlandse gemeenten maken samen de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Samen werken we aan een krachtige lokale overheid. Samen vormen de gemeenten een sterk netwerk voor kennisontwikkeling en onderlinge kennisdeling, waarin met elkaar én met andere partijen wordt samengewerkt aan verbetering van de gemeentelijke uitvoering en dienstverlening en de grote maatschappelijke en bestuurlijke opgaven die op ons afkomen.

Vier jaar geleden stelden we een verenigingsagenda op – De Gemeente 2020 –, gebaseerd op gesprekken en discussies met burgemeesters, wethouders, griffiers, raadsleden en secretarissen. Op basis van de opgaven uit De Gemeente 2020 hebben we jaarlijks een nieuwe uitvoeringsagenda opgesteld en uitgevoerd.

Ook in deze nieuwe bestuursperiode gingen we op zoek naar samenbindende thema's en opgaven binnen de vereniging. Opnieuw organiseerden we in samenwerking met de provinciale afdelingen bijeenkomsten in het hele land waaraan burgemeesters, wethouders, raadsleden, gemeentesecretarissen en griffiers deelnamen. De provinciale afdelingen droegen zelf de onderwerpen aan. Stuk voor stuk waren het boeiende bijeenkomsten die richting geven aan de koers die we de komende jaren moeten volgen. Ondanks de regionale verschillen bleek er grote overeenstemming over de belangrijkste opgaven waar gemeenten en de vereniging van gemeenten voor staan.

In 'Gemeenten 2024' geven we die ontwikkelingen en opgaven een plaats. Voor de uitwerking van de opgaven stellen we jaarlijks een uitvoeringsagenda samen. Daarbij houden we vast aan de methode die we bij het opstellen van Gemeenten 2024 volgden: op basis van dialoog met de leden. Samen vormen we immers de vereniging en staan we voor een krachtige lokale overheid.

Namens het VNG-bestuur,
Jan van Zanen

1. Inleiding

Het gaat goed met Nederland. De economie bloeit en de meeste Nederlanders zijn gelukkig. De levensverwachting blijft stijgen en 80 procent van de mensen voelt zich gezond. Als sterke punten van ons land noemen Nederlanders de democratische rechtsstaat, de florerende economie en de goede kwaliteit van het onderwijs. De onderzoeken van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) laten keer op keer die mooie kanten van ons land zien. Maar ze tonen ook een keerzijde: een grote en groeiende groep inwoners voelt zich onzeker over de toekomst en heeft er weinig vertrouwen in dat het ook voor hen beter zal worden. Deze maatschappelijke tegenstellingen vormen een groot vraagstuk.

SCP-directeur Kim Putters onderscheidt in zijn recente boek *Veenbrand* vier 'smeulende kwesties' die een rol spelen bij die tegenstellingen: de focus op economische groei in plaats van brede welvaart, de afnemende inclusiviteit van onze diverse samenleving, de afnemende mate waarin burgers zich thuis voelen en de beperkte zeggenschap die ze ervaren in de politiek. De politiek heeft bijgedragen aan het ontstaan van die tegenstellingen, aan de sterke behoefte die mensen hebben aan houvast voor de toekomst en aan zekerheid en veiligheid. Het is nu noodzakelijk dat de politiek een samenhangend antwoord weet te formuleren op weg naar een nieuwe samenleving.

De tegenstellingen komen vooral op lokaal niveau aan het licht, in de dagelijkse praktijk van bestuurders en ambtenaren. Binnen de lokale gemeenschappen ligt ook de sleutel voor de oplossing. Het lokaal bestuur kan op dit moment slechts de randen van de maatschappelijke tweedeling enigszins verzachten, omdat het gebonden is aan wet- en regelgeving. Het is nodig dat op rijksniveau wordt ingezien dat een inclusieve samenleving alleen kan bestaan bij de gratie van solidariteit en het overbruggen en verkleinen van verschillen. En, zoals Herman Tjeenk Willink het formuleerde: kabinet en parlement moeten ook bereidheid tonen om te leren van de uitvoeringspraktijk, bereid zijn om beleid dat verkeerd uitpakt te herzien. Slechts onder die condities kunnen gemeenten de grote opgaven waarvoor ze staan tot een goed einde brengen.

Grote opgaven voor de komende periode vinden hun oorsprong vaak in wereldomvattende ontwikkelingen, zoals de klimaatopgaven en de omgang met informatietechnologie. Sommige opgaven volgen uit besluitvorming op Europese schaal, zoals de CO₂-reductie en privacy-wetgeving. Weer andere opgaven vloeien voort uit landelijke besluitvorming, zoals het aardgasvrij maken van woningen, de invoering van de Omgevingswet en tal van andere grotere en kleinere onderwerpen

die allemaal uitwerking en inpassing vragen door gemeenten, de eerste overheid.

Naast de vele onderwerpen die 'van bovenaf' op het bord van het lokaal bestuur belanden, wordt er ook vanuit de inwoners een beroep gedaan op de inventiviteit, besluitvaardigheid en uitvoeringskracht van het gemeentebestuur. Een breed scala aan maatschappelijke onderwerpen vraagt dagelijks om aandacht. Burgerinitiatieven, ondermijning, tweedeling, schuldenproblematiek of een nieuw zwembad, allemaal strijden ze om voorrang.

De grote verantwoordelijkheden die het lokaal bestuur zijn toebedeeld, vragen om een sterk lokaal verhaal. De politiek raakt, zowel landelijk als lokaal, steeds verder gefragmenteerd. De overheersende politieke stromingen zijn op hun retour, nieuwe spelers eisen via de sociale media hun gelijk en beïnvloeden de meningsvorming.

Binnen de vereniging van gemeenten komen alle lijnen samen. Daar moet de verbinding gezocht worden en moeten tegenstellingen worden overbrugd. De vereniging is ook het platform waarmee het lokaal bestuur zich verder kan versterken. We zien dat verschillen tussen regio's en gemeenten onderling duidelijker zichtbaar worden en zich luider manifesteren. Dat vraagt om een richting en om een gedeelde opvatting over grote gezamenlijke maatschappelijke opgaven, zoals klimaat en energie, duurzaamheid, bouwen en wonen, de maatschappelijke tweedeling, digitalisering en de inclusieve samenleving.

Deze opgaven moeten we binnen en buiten de vereniging agenderen. Als wij het niet doen, zullen anderen uiteindelijk voor ons besluiten.

Gemeenten 2024 benoemt de thema's en richtingen voor de oplossingen en verbindt ons.

2. Terugblik 2015-2019

Ontwikkelingen in het kort

De decentralisaties in het sociaal domein waren voor veel gemeenten de grootste opgave van de afgelopen jaren. Nadat in 2015 gemeenten verantwoordelijk werden voor de nieuwe taken is een beweging ingezet naar een integrale benadering en aanpak. Deze transformatie is bemoeilijkt door de tekorten waarmee de gemeenten al snel te maken kregen en die met de jaren niet verminderden.

In 2015 kwam een grote stroom vluchtelingen uit oorlogsgebieden op gang waarvoor gemeenten de noodopvang en huisvesting moesten verzorgen. Tegelijkertijd moesten gemeenten ook hard aan het werk om hiervoor draagvlak bij hun inwoners te vinden.

Intussen speelde – iets meer op de achtergrond – de voorbereiding van de implementatie van de Omgevingswet. De veranderingen die de wet met zich meebrengt vragen een grondige voorbereiding, zowel inhoudelijk als procesmatig. De nieuwe Woningwet en de toenemende druk op de woningmarkt maken het woonbeleid opnieuw een groot thema. Naast de dringende behoefte aan nieuwbouw, ligt er ook veel werk in de transformatie van bestaande bouw. Niet alleen op het gebied van verduurzaming, maar ook in het vinden van specifieke oplossingen voor de woonbehoefte van ouderen en kwetsbare groepen. In krimpgebieden komt daar nog een saneringsopgave voor leegstaand vastgoed bij. Van recentere datum is de grote aandacht voor klimaat en energie. Een flink aantal gemeenten heeft al een ambitieuze agenda opgesteld en investeert in energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie.

Veel gemeenten spannen zich in voor het versterken en vitaliseren van de lokale democratie, daarbij ondersteund door de programma's *Democratic Challenge* en *Democratie in Actie!*. Het versterken van de betrokkenheid van inwoners staat in deze programma's voorop. Tegelijkertijd zien we ook een minder gewenste vorm van betrokkenheid bij het lokaal bestuur ontstaan: bedreigingen en agressie jegens bestuurders en ondermijning van de democratische orde.

De samenwerking tussen gemeenten op het gebied van uitvoering en dienstverlening is sterk gegroeid, vooral daar waar digitale processen het werk ondersteunen. Sommige vraagstukken zijn te complex om lokaal goed te kunnen oplossen; op andere vraagstukken is voordeel te behalen door het met elkaar te organiseren. Deels gebeurt die samenwerking op regionale schaal, maar steeds vaker wordt ook gekozen voor collectieve uitvoering. Voorbeelden zijn de *Digitale agenda 2020*, de *Smart City-strategie* en de bundeling van activiteiten in *Samen Organiseren*.

Samenvatting De Gemeente 2020

Versterking en vitalisering van de lokale democratie vormden de kern van De Gemeente 2020, de leidraad voor de VNG-agenda in de vorige bestuursperiode. Het overbruggen van de **kloof tussen inwoners en bestuur** was het belangrijkste doel. Inwonersparticipatie en aansluiten bij bewonersinitiatieven zijn instrumenten om een meer horizontale relatie tussen bestuur en inwoners te bereiken. De 'informatiesamenleving' vraagt om een andere, meer gelijkwaardige rol van de overheid. De overheid staat ten dienste van de inwoners en dient zich daarom aan te passen aan de samenleving, niet andersom. Veel aandacht ging ook uit naar **meerschelijkheid**. Op verschillende terreinen moeten gemeenten gezamenlijk optreden. Voorbeelden daarvan zijn visievorming en innovatie, gemeenschappelijke infrastructuur en collectieve inkoop. Van verdergaande samenwerking op diverse schalen tot het onderling differentiëren van taken. Een grote opgave was ook het werken aan een **excellente uitvoering van de dienstverlening**. De hedendaagse samenleving stelt zodanige eisen aan de uitvoering door gemeenten dat standaardisering en een uniforme digitale infrastructuur noodzakelijk zijn.

Relevante rapporten en adviezen

Gemeenten zijn de eerste overheid, de overheid waartoe inwoners zich als eerste wenden. De toename van het aantal gemeentelijke taken heeft daar sterk aan bijgedragen. Tegelijkertijd kunnen gemeenten het steeds minder goed alleen af. Veel opgaven moeten zij regionaal of samen met andere overheden oppakken. Maar het bestuurlijk bouwwerk van Nederland is nog ingericht op de situatie van een eeuw geleden, een situatie waarin de overheid een andere rol en positie had dan nu en waarin de verantwoordelijkheden van de verschillende overheidslagen anders waren gedefinieerd. Die veranderingen in het bestuurlijke landschap, aangevuld met maatschappelijke ontwikkelingen zoals hierboven beschreven, vragen om nieuwe oplossingen. In de afgelopen periode zijn over deze vraagstukken verschillende rapporten verschenen. Hieronder beschrijven we in het kort een aantal centrale thema's uit die rapporten.

» Gelijkwaardigheid

In alle onderzoeken naar de veranderende rol van het openbaar bestuur is gelijkwaardigheid een kernbegrip. Dit heeft een aantal redenen. Allereerst is door de decentralisaties de wederzijdse afhankelijkheid van overheden groter geworden. Omdat maatschappelijke ontwikkelingen in toenemende mate onvoorspelbaar zijn, moet het openbaar bestuur een groot adaptief vermogen ontwikkelen. De meeste grote maatschappelijke opgaven kunnen niet door één overheidslaag worden opgevangen. Een 'multilevel-' of netwerksamenwerking is veel productiever dan een hiërarchische verhouding.

Horizontalisering van de verhoudingen betekent dat cultuur en processen inmiddels minstens zo belangrijk zijn als structuren. Als medeoverheden over handelingsruimte beschikken en verschillende arrangementen kunnen uitproberen, ontstaan verschillende oplossingen voor gelijksoortige vraagstukken. In hun rapporten stellen Wim Deetman en de Raad van State dat de rol van andere overheden bij kabinetsformaties moet worden versterkt, zodanig dat er sprake is van gezamenlijke probleemanalyses, mogelijke oplossingen en de verantwoordelijkheden die de partners daarbij willen en kunnen dragen. Een regeerakkoord moet vervolgens voldoende ruimte bieden voor nader overleg met de medeoverheden, vergelijkbaar met de wijze waarop het overleg met de sociale partners plaatsvindt.

De Raad van State vindt versterking van de rol van de minister van BZK noodzakelijk, pleit voor instelling van een commissie voor beslechting van bestuurlijke geschillen, een integrale wetgevingsaanpak, betere financiële randvoorwaarden voor gemeenten en herijking van het toezicht. Een deel van deze adviezen over gelijkwaardigheid is meegenomen in de totstandkoming van het Interbestuurlijk Programma.

» Differentiatie en maatwerk

Een belangrijk argument voor decentralisatie van taken is dat gemeenten beleid kunnen voeren dat is afgestemd op de wensen van inwoners. Niet alleen kan dit leiden tot een grotere betrokkenheid van inwoners bij het bestuur, maar ook tot meer innovatie. Immers, als gemeenten verschillende oplossingen uitproberen voor maatschappelijke problemen, wordt duidelijk wat wel en wat niet werkt. Op nationale schaal is dit

Interbestuurlijk Programma

Gemeenten kunnen de maatschappelijke opgaven niet alleen het hoofd bieden. Voor veel opgaven is samenwerking nodig tussen overheden. In februari 2018 ondertekenden gemeenten, Rijk, provincies en waterschappen daarom het Interbestuurlijk Programma (IBP): de agenda met de uitgangspunten voor onderlinge samenwerking tussen de overheden op tien maatschappelijke opgaven. Ook maakten zij afspraken over het meegroeien van het gemeentefonds met de brede rijksuitgaven. Het IBP is een middel om als overheden tot betere resultaten te komen op basis van gezamenlijkheid, gelijkwaardigheid en wederkerigheid.

Werkgeversrol gemeenten

Een belangrijke rol voor gemeenten is die van werkgever. Vanuit deze rol kregen gemeenten in toenemende mate last van de gespannen arbeidsmarkt, een vergrijzend ambtenarenbestand en het veranderen, verschijnen en verdwijnen van functies, bijvoorbeeld door digitalisering. Inmiddels is sprake van een uniform en meer bij de tijd passende rechtspositie voor alle politieke ambtsdragers bij decentrale overheden. De afgelopen beleidsperiode stond ook in het teken van versterking van het aanzien van het ambt, de arbeidsmarktpositie van politieke ambtsdragers en de verhoging van de raadsledenvergoeding in kleine gemeenten.

soort experimenten vaak te riskant. Essentieel voor het slagen van decentralisaties is dat er ruimte is voor maatwerk. De uitdaging is om dit niet ten koste te laten gaan van kernwaarden als rechtszekerheid en rechtsgelijkheid.

De taken die aan gemeenten zijn toebedeeld, zijn niet altijd op gemeentelijke schaal op te pakken. Als het bijvoorbeeld om gespecialiseerde taken gaat of om taken die alleen in grote steden voorkomen, krijg je in plaats van nabijheid juist schaalvergroting als gevolg, vaak in de vorm van regionale samenwerking. Een mogelijkheid om hier structureel iets aan te doen is taakdifferentiatie, dat in verschillende onderzoeken overigens verschillend gewaardeerd wordt. De kern van differentiatie, zoals bijvoorbeeld bepleit door de Commissie Toekomstgericht Lokaal Bestuur en Van den Berg, is dat er onderscheid wordt gemaakt in bevoegdheden van gemeenten. Een centrumgemeente kan in dit model taken uitvoeren voor de regiogemeenten en legt hierover verantwoording af in de eigen gemeenteraad. Bij een dergelijke overdracht zou het bij voorkeur moeten gaan over beleidsarme of hooggespecialiseerde taken.

» Meerschalligheid, variaties in samenwerking

Zoals we al in *De Gemeente 2020* constateerden moet het openbaar bestuur zich in vormgeving aanpassen aan maatschappelijke ontwikkelingen en opgaven in de samenleving. Meerschalligheid is een maatschappelijke en bestuurlijke realiteit. Voor gemeenten betekent dit niet alleen samenwerken in de verschillende functionele bestuurlijke regio's, maar ook met verder weg gelegen gemeenten met gelijksoortige opgaven of met medeoverheden in Nederland of daarbuiten. Ook heeft de lokale overheid een rol in de tussenruimte tussen rijksoverheid, maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners.

De Raad van State roept in dit verband op tot een nadere bezinning op de positie van regio's. De derde VNG-Denktank pleit ervoor na te denken over bovengemeentelijke vormen van middenbestuur, vooral op sociaal-economisch gebied.

Ook de vierde VNG-Denktank, over regionale samenwerking, constateert dat opgaven moeten worden opgepakt in netwerken. De Denktank roept hierbij op om vooraf goed stil te staan bij de definitie van de opgave, het netwerk waarin de opgave speelt en het sturingsprincipe dat hierbij hoort. Het is nodig om te investeren in gedeeld denken en ervoor te zorgen dat zaken worden geborgd en verbonden.

» Meervoudige democratie

Democratie is veel breder dan politiek. Gemeenten experimenteren volop met nieuwe vormen van democratie door inwoners actief bij beleidsontwikkeling en besluitvorming te betrekken. Behoud van de positie van de gemeenteraad is daarbij een aandachtspunt. De gemeentelijke democratie moet meer 'inclusief' worden.

In recente publicaties wordt nader ingegaan op het belang van 'maatschappelijke of participatieve democratie'. De overheid moet volgens 'de menselijke maat' en vanuit een duidelijk toekomstbeeld handelen.

Gemeenten en de Europese Unie

Steeds meer gemeenten vinden de weg naar Brussel. In resoluties en rapporten erkennen Commissie en Parlement de rol van gemeenten in het Europese beleidsproces. In de komende Europese mandaatperiode (2019-2024) moet dit ook daadwerkelijk tot een grotere betrokkenheid van gemeenten leiden, zodat interbestuurlijke samenwerking op EU-niveau echt van de grond komt. Hierbij is van belang dat EU-regelgeving uitvoerbaar is, met voldoende ruimte voor lokaal maatwerk, en dat de kansen die de EU en grensoverschrijdende samenwerking bieden ook optimaal worden benut.

3. Rode draden

In de twaalf provinciale bijeenkomsten over Gemeenten 2024, aangevuld met bijeenkomsten met de gemeentelijke netwerken, passeerden veel onderwerpen de revue. Uit de inhoudelijke discussies destilleerden we een aantal rode draden: de verschillen, overeenkomsten en oplossingen die van belang zijn voor het functioneren van gemeenten en de rol die samenwerking hierin kan spelen. De inhoudelijke onderwerpen volgen in hoofdstuk 4.

Regionale verscheidenheid

Iedere regio is uniek, maar ook binnen regio's is grote verscheidenheid. De opgaven, wijze van aanpak en ook de specifieke omstandigheden verschillen. Tegelijkertijd zien we overeenkomsten, zowel in inhoudelijke als randvoorwaardelijke opgaven.

Gemeentebestuurders benadrukken in de bijeenkomsten de eigenheid van hun gemeenten en regio's, hun specifieke situatie. Blauwdrukken passen niet bij die eigenheid en verscheidenheid. De bestuurders roepen het Rijk én de VNG op die verschillende kleuren te respecteren en bij beleidsvorming daarvan uit te gaan.

Zij signaleren ook grote verschillen tussen en binnen regio's. De opgaven in stedelijke agglomeraties verschillen sterk van die in de plattelandsgebieden. Die verschillen zie je ook tussen grote en kleine gemeenten en tussen krimp- en groeigebieden.

Daarnaast wijzen zij op de tegenstelling die gevoeld wordt tussen (aandacht voor) de Randstad en de rest van Nederland. Gevoelens van achterstelling bij de verdeling van middelen en aandacht van het Rijk ten opzichte van 'het Westen' zijn in een aantal provincies duidelijk uitgesproken. Er is een duidelijke spanning voelbaar rond de opwekking van hernieuwbare energie. Omdat verstedelijkte gebieden meer energie gebruiken dan ze zelf kunnen opwekken, vrezen bestuurders en inwoners van het platteland dat zij 'de problemen van de stad' moeten oplossen ten koste van ruimte voor landbouw en met aantasting van landschappelijke waarden.

De regio's willen dat hun verschillende karakteristieken worden gezien en gerespecteerd. Ze vragen ruimte voor regionale differentiatie en stellen voor om gemeenten meer zelf te laten kiezen met wie ze samenwerken. Vaste, van bovenaf bepaalde regionale samenwerkingsverbanden zijn soms contraproductief. Per opgave kan een ander samenwerkingsverband effectief zijn. Dan kan het effectiever zijn om in een netwerk samen te werken met gelijksoortige gemeenten die verder weg liggen dan met buurgemeenten met andere kenmerken en opgaven. Gemeenten willen ruimte om daarover zelf te kunnen beslissen.

Friesland

'Laat elke regio zijn eigen energie opwekken. Als we op alle flatgebouwen wat windmolens plaatsen, kunnen steden hun eigen energie opwekken. Dus laten we de lasten delen, ieder zijn eigen deel.'

Zeeland

'We zien Zeeland als een *living lab* waar we op energie en duurzaamheid veel kunnen doen en bereiken, en een voorbeeld kunnen zijn voor Nederland.'

Groningen

'Het zou fijn zijn als de VNG ons ondersteunt richting het Rijk. Ga achter Groningen staan, we zitten diep in de problemen.'

Gedeelde opgaven

Tegelijkertijd stippen bestuurders uit het hele land ook veel gelijksoortige opgaven aan. Overal zijn ze bezorgd over de maatschappelijke verschillen die ze in hun gemeente waarnemen. Verschillen in opleiding, verschillen tussen inwoners die ondersteuning nodig hebben en zij die dat niet hebben. En verschillen tussen mensen die zich actief inzetten voor hun buurt en de lokale politiek en inwoners die niet stemmen en zich niet vertegenwoordigd voelen in de gemeenteraad. Tevens is er aandacht nodig voor laaggeletterdheid en vergrijzing. De zorgen gaan er vooral over dat scheidslijnen tot onoverbrugbare tegenstellingen en tweedeling binnen de gemeenschap leiden.

Tegenstellingen kunnen echter ook positief uitwerken. Zo wijst het College van Rijksadviseurs er in *Panorama Nederland* bijvoorbeeld op dat concentratie van verstedelijking ervoor zorgt dat we onze waardevolle landschappen zo veel mogelijk openhouden. Zo behouden landelijke gebieden de ruimte om de ingrijpende transitie naar een duurzame kringlooplandbouw te maken, waarvoor alle bestaande landbouwgrond hard nodig is.

Een andere opgave die gemeenten door het hele land delen is hoe om te gaan met systeemfalen en financiële tekorten. Dat laatste speelt vooral rond de jeugdzorg, die voor vrijwel alle gemeenten een probleem is, maar gaat ook een rol spelen in de opgaven rond de energietransitie. Systeemfalen zien we bijvoorbeeld tussen de Wmo en de Participatiewet, als voorbeelden van wetten die van verschillende en elkaar tegenwerkende principes uitgaan. Ook schuldhelpverlening wordt als voorbeeld genoemd: gemeenten constateren dat het Rijk als voornaamste schuldeiser optreedt en verschillende ministeries tegengesteld beleid voeren. Ook bij bestuurlijke ondermijning kunnen we spreken van systeemfalen. Bezuinigingen in de strafrechtketen zorgen er mede voor dat bestuurders het bestuursrecht moeten inzetten waar dat niet het meest effectief is. Dit alles leidt ertoe dat gemeenten geconfronteerd worden met opgaven waarvoor ze geen instrumenten in handen hebben.

Tot slot is een grote gemene deler dat geen enkele gemeente in Nederland in zijn eentje alle taken kan uitvoeren. Regionale samenwerking is altijd nodig, ongeacht de gemeentegrootte.

Werken vanuit maatschappelijke opgaven

Rode draden zien we ook in de wijze waarop gemeenten maatschappelijke vraagstukken aanpakken. Werken vanuit de maatschappelijke opgave in plaats van sectoraal is zo'n rode draad. Door het vraagstuk centraal te stellen, creëren gemeenten verbinding: tussen gemeente en inwoners, tussen gemeenten onderling, tussen gemeenten en medeoverheden en tussen de verschillende beleidsterreinen. Veel gemeenten gebruiken de *Global Goals* van de Verenigde Naties om maatschappelijke opgaven (en hun ambtelijke organisatie) te structureren, anderen nemen bijvoorbeeld het Interbestuurlijk Programma als uitgangspunt. Verbindingen tussen de opgaven worden zo eerder zichtbaar dan wanneer gemeenten een

P10

De P10 stelt in de notitie *Leefbaarheidsinitiatieven op het platteland: We kunnen helpen bij de grote opgaven waar we als land voor staan. Sterker nog, op basis van onderzoek durven wij wel te stellen: zonder platteland geen leefbaarheid. De opgave is om met elkaar en andere belanghebbenden in gesprek te gaan en te blijven om bevredigende oplossingen te vinden.*

Gelderland

'Het kan toch niet de bedoeling zijn dat de burgemeester een sheriff wordt? Onze opdracht aan de VNG luidt: maak duidelijk hoe de verhouding tussen bestuurs- en strafrecht ligt.'

Drenthe

'Luister naar de behoefte van de wijk of het dorp en activeer mensen om zelf iets te ondernemen. En betrek de jeugd. Dat is je continuïteit, je toekomst!'

sectorale aanpak zouden volgen. Door de energietransitie te verbinden aan onderwijs en arbeidsmarkt of aan het werk van wijkteams, wonen aan zorg en veiligheid, wordt op al die terreinen duidelijke winst geboekt voor inwoners. Zij worden immers ook met al deze opgaven tegelijk geconfronteerd.

Om tweedeling tegen te gaan, investeren alle gemeenten in het vergroten van betrokkenheid van inwoners. Bij de voorbereiding op de Omgevingswet betrekken ze inwoners zoveel mogelijk bij beleidsvorming en uitvoering, juist ook de moeilijk bereikbare groepen. Nieuwe technologische mogelijkheden, zoals buurt-apps, zetten zij hierbij vaak in.

Samenwerking

Samen Organiseren is een goed middel om vraagstukken gezamenlijk aan te pakken en oplossingen te vinden voor maatschappelijke opgaven. Vernieuwende concepten, met name rond digitale dienstverlening, worden één keer ontwikkeld om uiteindelijk bij zoveel mogelijk gemeenten in praktijk te brengen. De kwaliteit en toegankelijkheid van de dienstverlening verbetert daardoor sterk, het zorgt voor kostenbesparingen en voorkomt dat 355 gemeenten steeds opnieuw het wiel moeten uitvinden. Op de bijeenkomsten deden bestuurders een duidelijke oproep om deze werkwijze met kracht voort te zetten.

Ook op andere terreinen vinden gemeenten elkaar steeds beter. Ze zoeken verbinding en voeren de dialoog om samen tot betere oplossingen te komen. Doorontwikkeling van de kennisfunctie en het bieden van een platform voor kennisdeling worden gezien als belangrijke taken van de vereniging.

Global Goals

Veel maatschappelijke opgaven manifesteren zich wereldwijd. Ook op mondiaal niveau wordt daarom gezocht naar een richting en een gedeelde opvatting over die opgaven. In 2015 namen regeringsleiders van alle landen in VN-verband de Duurzame Ontwikkelingsagenda aan, met zeventien wereldwijde doelen, de zogeheten 'Global Goals'. De Global Goals brengen de economische, sociale en de ecologische aspecten van duurzaamheid bij elkaar in één samenhangende agenda. De specifieke inzet van gemeenten voor de Global Goals is onmisbaar, omdat veel van de doelen raakvlakken hebben met opgaven van lokale overheden. Denk aan het terugdringen van ongelijkheid, maatschappelijke integratie, een leefbare en veilige leefomgeving, duurzame productie en consumptie, en kwalitatief en participatief bestuur.

Zuid-Holland

'Over een aantal jaren doet de helft van de mensen niet meer het werk dat ze nu doet. Laten we investeren in onderwijs zodat mensen geschikt blijven voor de arbeidsmarkt. Levenslang leren is belangrijk.'

Bijeenkomsten Gemeenten 2024

In deze bestuursperiode is de VNG weer op zoek gegaan naar samenbindende thema's en opgaven. In elke provincie vond een bijeenkomst plaats waar burgemeesters, wethouders, raadsleden, gemeentesecretarissen en griffiers aan deelnamen. Stuk voor stuk boeiende sessies, die richting geven aan de koers voor de komende jaren. Een overzicht.

→ Noord-Holland

'Personaliseren biedt kansen'

Datum: 10 december
Onderwerpen: Informatiesamenleving, regionale samenwerking, de wijk als samenleving, energietransitie

→ Flevoland

'Je moet geen last hebben van grenzen'

Datum: 31 januari
Onderwerpen: Grensoverschrijdende samenwerking, taakdifferentiatie

→ Utrecht

'Juist gemeenten zien wat de effecten zijn van de informatiesamenleving'

Datum: 13 februari
Onderwerpen: Klimaat en energie, woningbouwopgaven, informatiesamenleving

Kijk voor uitgebreide verslagen op www.vng.nl/meerjarenvisie

→ lees meer over de bijeenkomsten in de provincie

→ Zuid-Holland

'Laat onderwijs, ondernemers en overheid samenwerken'

Datum: 21 februari
Onderwerpen: Informatiesamenleving, energietransitie, inclusieve samenleving, regionale samenwerking en arbeidsmarkt

→ Zeeland

'Aandacht voor specifieke Zeeuwse situatie is nodig'

Datum: 14 november
Onderwerpen: Energie en klimaat, inclusieve samenleving, informatiesamenleving

→ Friesland

'We kunnen meer de lead pakken'

Datum: 13 november
Onderwerpen: Leefbaarheid, bestuur en democratie, inclusieve samenleving, informatiesamenleving, energie en klimaat

→ Groningen

'De kracht van Groningen en van de Groningers'

Datum: 28 februari
Onderwerpen: Transitiepaden, natuur en landschap, gebiedscoöperaties

→ Drenthe

'Geef ons ruimte, dan zetten we ferme stappen'

Datum: 22 januari
Onderwerpen: Goede en bereikbare zorg, inclusieve samenleving, bestuurlijke ondermijning, klimaat

→ Overijssel

'Geef gemeenten de mogelijkheid om passende oplossingen te zoeken'

Datum: 16 januari
Onderwerpen: Sociaal domein, ruimtelijke opgaven, financiën, collectivisering, bestuurscultuur

→ Gelderland

'Bekijk diverse opgaven in samenhang'

Datum: 20 november
Onderwerpen: Bestuurlijke ondermijning, datasturing en ethiek, ruimtelijke opgaven

→ Limburg

'Denk ook aan arbeidsmigratie en krimp'

Datum: 6 februari
Onderwerpen: Energietransitie, informatiesamenleving

4. De opgaven

De opgaven voor gemeenten zijn groot en talrijk. Zonder de illusie te hebben dat we compleet zijn, schetsen we hieronder in vijf thema's wat er op gemeenten afkomt. Het gaat om opgaven binnen de informatie-samenleving, gemeentelijke uitvoering, het fysieke domein, de inclusieve samenleving en rond democratisch besturen. Het zijn niet per se *nieuwe* opgaven, maar in onze ogen wel de opgaven die de komende jaren de meeste aandacht van gemeenten zullen vragen.

Informatiesamenleving

De introductie van digitale technologie heeft de maatschappij in een kwart eeuw tijd ingrijpend veranderd. We kunnen ons nauwelijks meer de tijd herinneren waarin we niet altijd telefonisch bereikbaar waren, er geen Facebook, Twitter en Instagram was en we nog met een stemcomputer moesten stemmen. Er was nog geen big data en blockchain, de privacy werd gewaarborgd door het brief- en telefoongeheim.

Informatietechnologie is een zegen. Die nieuwe technologie zorgt er bijvoorbeeld voor dat kennis en informatie voor miljarden mensen bereikbaar is in plaats van voor een selecte groep en dat we door bundeling en analyse van gegevens beter beleid kunnen maken. Er zijn nog veel meer dingen die we danken aan de razendsnelle ontwikkeling van ICT. Ons leven en de samenleving als geheel zijn er grondig door veranderd en in veel opzichten aangenamer en gemakkelijker geworden.

Informatietechnologie heeft ook een keerzijde. Hoe beschermen we onze privacy? Wat doet *fake news* met de meningsvorming? Hoe gaan we om met artificiële intelligentie, de ontwrichtende effecten van cybercriminaliteit en de vervuiling van data? Wat er met onze data gebeurt en welke consequenties dat heeft, is zo complex en ondoorzichtig dat het voor bijna niemand meer te controleren is. De nieuwe economie drijft op data en op de handel in data, maar wat betekent dat voor de privacy en de grondrechten van het individu? De ontwikkelingen zijn moeilijk bij te benen en nog moeilijker af te remmen of tegen te houden. Dat alles heeft te maken met de mondiale schaal waarop deze transformatie zich voltrekt.

De gevolgen voor de samenleving maar ook voor de democratische rechtsorde zijn groot. Veel ontwikkelingen en toepassingen – ook in het publieke domein – kwamen tot stand zonder publiek debat en democratische besluitvorming. Veel mensen maken zich zorgen dat gemeenten door alle processen te digitaliseren, steeds verder afraken van het pad dat moet leiden naar een inclusieve, sociale en zorgzame samenleving.

Want als digitale processen intermenselijk contact en het gesprek geheel vervangen, zal de afstand tussen inwoners en bestuur groter worden en zal een substantieel deel van de bevolking de aansluiting verliezen, met name de 'digitaal laaggeletterden'.

De uitgebreide mogelijkheden van het koppelen van data zijn allang geen zaak meer van IT-bedrijven alleen, het spreekt ook veel lokale bestuurders tot de verbeelding. Dit vanuit de gedachte dat de overheid mensen met een hulpvraag beter van dienst kan zijn naarmate meer relevante kennis beschikbaar is over hun achtergrond, woonsituatie, wensen, beperkingen en hun financiële situatie. Sociale diensten kunnen door het koppelen van data bijstandsfraude voorkomen en bestrijden, maar ook voorspellen waar en bij wie armoede ontstaat en daarop actie ondernemen. Met de inzet van data-gedreven sturing kunnen gemeenten de aanpak van maatschappelijke opgaven en de gemeentelijke dienstverlening sterk verbeteren.

Besturen blijft mensenwerk, autonome computers mogen dat niet overnemen. Een overheidsbesluit moet voldoen aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur en de Algemene wet bestuursrecht. Ook digitale beslisregels moeten voldoen aan ethische normen van transparantie, herleidbaarheid, navolgbaarheid en uitlegbaarheid. Als een algoritme bepaalt dat je niet wordt toegelaten tot een opleiding omdat mensen in jouw omgeving hun opleiding niet afmaakten, zijn we op de verkeerde weg. Als een computer iets besluit, moet dat het gevolg zijn van een door mensen vastgesteld besluitprotocol. En het is nog steeds een besluit dat voor rekening en verantwoordelijkheid komt van mensen: politici en bestuurders.

De nieuwe mogelijkheden roepen dus ook dilemma's op. We willen ellende voorkomen én efficiënt omgaan met publieke middelen. Maar tot hoever kunnen en willen we daarmee gaan? Welke normen en waarden hanteren we? Voor bewerking en inzet van onze databestanden zijn de kaders nog onvoldoende vastgelegd. In de meeste gemeenten is daarover zelfs geen publiek debat gevoerd. Sommige beslissingen die op grond van deze technieken worden genomen, kunnen diep ingrijpen in het leven van onze inwoners.

Bestuurders kunnen niet blind vertrouwen op het beoordelingsvermogen van leveranciers en verwerkers van data. Toch is dat nu wel de gangbare praktijk. Zonder inkadering zal alles wat technisch mogelijk is, ook gaan gebeuren. Zo zijn de eerste gevolgen zichtbaar van het ontbreken van overheidstoezicht op de 'nieuwe economie', zoals de Uber-taxi, airbnb en grootscheepse handel in persoonlijke data.

Dit vraagt om spelregels voor gemeenten hoe zij en anderen met hun data moeten omgaan. Op Europees en landelijk niveau komt regelgeving om burgers te beschermen tegen ongewenste praktijken. Ook gemeenten moeten regels verbinden aan gebruik van data die marktpartijen in de openbare ruimte verzamelen, zoals wifi-tracking in winkelcentra, bewakingscamera's, sensoren in lichtmasten en dergelijke.

Ondermijning tegengaan met behulp van data

In Breda kan de gemeente met één druk op de knop zien hoe personen en objecten zijn gelieerd aan andere mensen. De gemeente gebruikt gegevens zoals de basisregistraties personen, adressen en gebouwen, de waarde van onroerende zaken en het Kadaster en de KvK. Een speciale visualisatietool maakt het mogelijk om de verbanden tussen de diverse data goed in beeld te krijgen. Bij een mogelijk drugspand wordt eenvoudig zichtbaar wie de eigenaar van een pand is, wie de eventuele huurder, welke bv's er op het adres zitten en wie de zakenpartners zijn. Als dit alles wordt vergeleken met gegevens over andere drugspanden waar dezelfde mensen aan gelieerd zijn, blijkt al gauw of vervolgonderzoek nodig is. Zo kan ondermijnende criminaliteit effectiever worden bestreden.

Noord-Holland

'Hoe houd je als gemeente de regie over al die gegevens? Wie is eigenaar van welke data? De gemeenten hebben behoefte aan een richtlijn 'data en ethiek', zodat niet elke gemeente daar zelf beleid op hoeft te maken.'

En goed nadenken over wat er kan gebeuren als eenmaal ontsloten data openbaar worden. Bescherming van grondrechten van burgers is een van de eerste taken en verantwoordelijkheden van de overheid. Gemeenten moeten samen met de andere overheden hiervoor de lijnen uitzetten.

Informatietechnologie is de grote *game changer* van onze samenleving. Een leven zonder is nauwelijks meer voor te stellen. En juist omdat die technologie zo belangrijk is voor de economie én voor de samenleving, is een actieve regulerende rol van de overheid nodig om uitwassen te voorkomen.

Uitvoering

De uitvoerings- en dienstverleningstaken van gemeenten zijn divers en veelomvattend. Bij het verstrekken van paspoorten en rijbewijzen, omgevingsvergunningen en uitkeringen maken gemeenten steeds vaker gebruik van ondersteunende digitale processen. Maar ook andere uitvoeringstaken worden steeds afhankelijker van digitale infrastructuur en digitale toepassingen, of het nu gaat om riolering, wegonderhoud, het ophalen van huisvuil of het berichtenverkeer in het sociaal domein. Hoe die taken worden uitgevoerd en hoe de lokale autonomie zich verhoudt tot gezamenlijke uitvoering en efficiency vraagt telkens weer om een gedegen afweging.

Gemeenten streven naar passende dienstverlening die mensgericht, regelarm, duidelijk, snel en zeker is. Hierbij gaat het dus zowel over wat ze leveren, hoe ze het leveren, als hoe ze communiceren. Nog nadrukkelijker dan nu is de opgave voor gemeenten om te opereren als verbindende schakel en als eerste overheid tussen (netwerken van) inwoners en ondernemers en nationale en Europese overheden op het gebied van overheidsdienstverlening.

Sommige vraagstukken zijn eenvoudigweg te complex om lokaal goed te kunnen oplossen; op andere vraagstukken is voordeel te behalen door het samen te organiseren. De laatste jaren hebben gemeenten een aantal grote stappen gezet op dit gebied, via *Samen Organiseren* en het maken van afspraken over standaardisatie. Alle gemeenten dragen bij aan het fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) waaruit de gezamenlijke uitvoeringsactiviteiten worden bekostigd.

Het voordeel van samen bouwen aan voorzieningen en afspraken maken over standaarden zit in verbetering van de kwaliteit en toegankelijkheid van de dienstverlening aan inwoners en ondernemers. De samenwerking in en regie op uitvoeringsketens door gemeenten wordt ermee verbeterd. Gemeenten worden minder afhankelijk van marktpartijen, kunnen schaarse kennis en expertise bundelen, daarmee veel kosten besparen en zijn betrouwbaar en duidelijk in het gesprek met andere overheidspartijen.

Naast de grote behoefte bij gemeenten om beleidsarme taken te uniformeren, verwachten inwoners en bedrijven meer maatwerk, zoals ze dat ook ervaren in de dagelijkse, zakelijke dienstverlening. Dit speelt op alle domeinen (sociaal, fysiek, veiligheid en bestuur). Door meer te

standaardiseren wordt maatwerk beter mogelijk. De winst in tijd, geld en menskracht die gemeenten boeken door op beleidsneutrale gebieden gebruik te maken van standaardproducten en -diensten, kunnen zij inzetten voor vraagstukken die een eigen, meer lokale aanpak vragen.

Om te waarborgen dat gemeenten hun autonomie en couleur locale behouden, moeten zij in de uitvoering en dienstverlening eigen keuzes kunnen maken. Zij moeten zorgvuldig afwegen of ze een taak gezamenlijk oppakken met andere gemeenten of dat lokaal maatwerk beter is. Kosten en efficiency kunnen en mogen niet de enige criteria zijn: publieke waarden staan voorop. Uitbreiding en verbreding van de activiteiten binnen GGU zullen we in het licht van dit type afwegingen moeten beoordelen.

Fysieke opgaven

In het fysieke domein richten gemeenten zich op een veilige en gezonde leefomgeving voor hun inwoners. Er spelen grote opgaven voor gemeenten. Denk bijvoorbeeld aan de energietransitie, bodemdaling, de woningbouwopgave, klimaatadaptatie, gevolgen van bevolkingskrimp of -stagnatie, innovaties in vervoerssystemen, bereikbaarheid, landbouwvraagstukken en het realiseren van een concurrerende en circulaire economie. Deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor de leefbaarheid, waarbij het zaak blijft om te letten op een evenwichtige verdeling van de lasten. De Omgevingswet vraagt van gemeenten om een samenhangende aanpak te ontwikkelen om hiermee aan de slag te gaan. Waarbij ook verbinding gelegd moet worden met opgaven in het sociaal domein.

Omdat alle opgaven samenkomen op het grondgebied van gemeenten is een samenhangende aanpak logisch en noodzakelijk. Ruimtelijke en sociale vraagstukken zijn hierbij niet los van elkaar te zien. Zo is de toenemende tweedeling in de maatschappij van betekenis voor de woningbouwopgave en de ontwikkeling van de regionale energie-strategieën (RES).

Voor de woningbouwopgaven vragen lokale problemen om passende oplossingen: het is goed voor de leefbaarheid om enige ruimte te geven aan bouwen aan de rand van kleine kernen, terwijl in steden binnenstedelijke herstructurering beter past. Door de woningbouwopgave vooral binnenstedelijk te realiseren bij OV-knooppunten, worden niet alleen groen, natuur en open ruimte behouden. Dit draagt ook bij aan economische groei, minder bereikbaarheidsproblemen, een eenvoudiger te realiseren duurzaamheidstransitie en de mogelijkheden om gemengde wijken te ontwikkelen, dat weer helpt om tweedeling in gemeenten tegen te gaan. Andersom geldt overigens hetzelfde verband: doordat mensen langer thuis wonen en door toenemende extramuralisering van de zorg, neemt de behoefte aan woon-zorgcombinaties sterk toe.

De energietransitie is op zichzelf al een zeer complexe opgave: hoe geven we samen de ruimtelijke inpassing vorm? En hoe zorgen we ervoor dat inwoners die de lasten moeten dragen van de transitie ook de

Utrecht

'Bouwen kun je niet los zien van mobiliteit. Investeer in goed openbaar vervoer, zodat het voor mensen makkelijker wordt om buiten de regio te wonen, ook als ze daar niet werken. Tot slot: houd bij het bouwen rekening met de vitaliteit van de omgeving. De kwaliteit van de woonomgeving is van groot belang.'

(financiële) lusten ervaren? Daarnaast is het een opgave die veel kansen biedt voor verbinding met andere opgaven. De eerste belangrijke stap hierin is het opstellen van de regionale energiestrategieën en parallel daaraan de Transitievisies Warmte. Door daarin oog te hebben voor de samenhang tussen de maatschappelijke opgaven kan synergie worden verkregen om te komen tot snellere verduurzaming per wijk. Van belang is om de energietransitie uit de (exclusief) technische sfeer te halen. Door van een sectorale opgave (woningen van het gas af) een bredere opgave te maken, is grote maatschappelijke winst te behalen. Dat vraagt wel om ruimte voor experimenten. Experimenten met verschillende bronnen van warmte, maar ook met het koppelen van de energietransitie aan andere opgaven op wijkniveau.

Kansen voor koppeling van energietransitie aan andere opgaven zijn legio. Naast koppeling aan 'logische' opgaven als klimaatadaptatie en kwaliteit van de openbare ruimte, is er ook een koppeling te maken met het sociaal domein. Kansen liggen hier vooral in de afstemming met wijkteams: iedere afzonderlijke woning moet immers van het gas af; gemeenten komen bijna letterlijk 'achter de voordeur'. Daarnaast is er een verbinding te leggen met onderwijs en arbeidsmarkt (er zijn veel mensen nodig om het werk te doen) en de vergroting van de betrokkenheid van wijkbewoners (door participatieprocessen en de oprichting van energiecollectieven). In de woningbouwopgave is grote energiewinst te boeken. Een nauwe afstemming tussen Europees, nationaal, regionaal en lokaal beleid en de werkzaamheden van woningbouwcorporaties is hiervoor essentieel.

Verbinding is er niet alleen binnen gemeenten maar ook tussen gemeenten. Door Nederland als één netwerk te zien waarin de verschillende gemeenten ieder hun eigen rol hebben, wordt Nederland sterker. De kwaliteiten van regio's verschillen. In sommige gebieden is de economische groei groot, terwijl andere regio's worden gekenmerkt door ruimte en natuur van grote kwaliteit, niet te onderschatten in een dichtbevolkt land. Vanuit dat perspectief gaat het niet over gebieden met over- en onderdruk, maar om de vitaliteit en kracht van regio's en van Nederland als geheel. Elke stad, elke regio levert haar bijdrage aan Nederland als netwerk.

We zien dat het Rijk weinig rekening houdt met de werking van dit netwerk en niet in alle gebieden evenveel investeert, zodat een tweedeling ontstaat in het denken over de inrichting van Nederland. Een tweedeling die geen recht doet aan de complementariteit van stad en ommeland. Dit vraagt van gemeentebestuurders om niet stil te staan bij scheidslijnen, maar in te zetten op dialoog en verbinding tussen regio's. Verstedelijking is geen opgave van alleen de steden; het plaatsen van windturbines is geen opgave voor alleen het platteland. Dit is van essentieel belang om bij inwoners draagvlak en eigenaarschap te krijgen voor noodzakelijke ingrepen in hun leefomgeving.

Om als gemeenten en regio's goed aanspreekbaar te zijn op het behalen van resultaten op gebieden als energietransitie en woningbouw, is het noodzakelijk dat nationale en Europese randvoorwaarden op orde zijn en

Limburg

'Verdienmodellen rekenen altijd met groei en in de Randstad gaat het inderdaad om bouwen, bouwen, bouwen. Kies voor een bouwtax: belasting op het bouwen van nieuwe woningen in het westen, waarmee we de krimp-problematiek kunnen oplossen. Wees solidair met de krimpgebieden.'

dat gemeenten de juiste instrumenten in handen hebben. Instrumenten om goed te kunnen samenwerken met externe partijen, zoals corporaties, energieleveranciers, netbeheerders en uitvoerders. En instrumenten om die maatregelen te kunnen nemen die lokaal of regionaal het meest logisch zijn. Gemeenten vragen ruimte voor regionale differentiatie en maatwerk, zoals bij het bepalen van de sociale-huurgrens of het beleid rond huisvesting van (tijdelijke) arbeidsmigranten.

De relatie met het Rijk moet een gelijkwaardige zijn, ook richting de Europese Unie. Medeoverheden zijn afhankelijk van elkaar en alleen een gezamenlijke inzet van expertises en verantwoordelijkheden leidt tot het beste resultaat voor inwoners.

De inclusieve samenleving

In veel raads- en coalitieakkoorden is een paragraaf gewijd aan de zorg voor een inclusieve samenleving. Het welbevinden van de Nederlander mag dan weer terug zijn op het niveau van vóór de laatste economische crisis, er is ook een grote en groeiende groep inwoners die zich onzeker voelt over de toekomst. Zij hebben er weinig vertrouwen in dat het ook voor hen beter zal worden. Dit is een groot maatschappelijk vraagstuk. Alle maatschappelijke partijen moeten, samen met de overheid, het als hun taak en verantwoordelijkheid zien om verdere tweedeling en groei van de ongelijkheid een halt toe te roepen.

Gemeenten dragen sinds de invoering van de decentralisaties in 2015 een nog grotere verantwoordelijkheid voor de ondersteuning van inwoners die het (tijdelijk of voor langere tijd) niet meer alleen af kunnen. Ondanks de grote bezuinigingen die gemeenten vanaf 2015 zijn opgelegd, waren zij in staat de nieuwe taken adequaat uit te voeren en boekten ze op tal van onderdelen successen, zoals bij de regionale samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars en bij de samenwerking met huisartsen. De *transitie*, ofwel de overgang van de taken naar gemeenten is afgerond, de *transformatie* (de verbetering) vraagt nog veel aandacht.

Belangrijke argumenten om gemeenten verantwoordelijk te maken voor de nieuwe taken in het sociaal domein waren de mogelijkheid tot leveren van maatwerk, de nabijheid van de zorg en een gezinsgerichte aanpak. Tevens was de gedachte dat inwoners in de participatiemaatschappij meer gebruik zouden maken van ondersteuning uit het eigen netwerk. De gemeenten zorgen, als er toch professionele hulp nodig is, voor onderlinge afstemming tussen de professionele zorgverleners, zodat de kosten lager en de effectiviteit van de ondersteuning groter worden.

Al snel na de invoering in 2015 wordt duidelijk dat de gemeentelijke budgetten niet voldoende zijn. Tekorten ontstaan vooral bij de zorg voor jeugd, maar ook voor de BUIG, het budget voor bijstanduitkeringen, hebben gemeenten te weinig middelen. De moeizame discussie over de aanzuivering van die tekorten had een verlamdend effect op de transformatie die gemeenten voor ogen stond. Maar er is meer aan de hand: het gaat óók over verdelingsvraagstukken en óók over eigen keuzes die

Overijssel

'Voor ons zijn belangrijke inhoudelijke opgaven: de betaalbaarheid van de zorg, de verdeelsystematiek en de bestaansonzekerheid die veel mensen ervaren, zie ook de "gele hesjes". Hoe kan het lokaal bestuur een rol spelen bij het beter verbinden van de samenleving?'

gemeenten inhoudelijk en organisatorisch bij de inrichting van het sociaal domein maakten.

Anders dan verwacht doen steeds meer jongeren een beroep op (professionele) jeugdzorg. De vrijheid van gemeenten om eigen beleid te voeren, staat niet alleen voortdurend ter discussie, maar is ook ingeperkt door gerechtelijke uitspraken en nieuwe regelgeving. Het recht van huisartsen om jongeren rechtstreeks door te verwijzen naar een hulpverleningstraject, drijft de kosten verder op. Regelmatig wordt dan ook de vraag gesteld of de aannames bij de voorbereiding op de decentralisaties, juist waren.

Het beroep op individuele ondersteuning neemt toe. Steeds meer gezinnen doen een beroep op schuldhulpverlening door de overheid, meer kinderen groeien in armoede op. Ouderen blijven langer thuis wonen en doen daardoor een groter beroep op voorzieningen. Ten slotte zal de invoering van het abonnementstarief naar verwachting leiden tot een nog grotere ondersteuningsvraag.

Voor de oplossing van deze problemen is de inzet van veel partijen nodig. Een individuele gemeente heeft te weinig grip op deze ontwikkelingen en wordt meer en meer in de rol van zorgverstrekker gedwongen in plaats van in de rol van verbinder en facilitator. Om het tij te kunnen keren en de transformatie een gezicht te geven, zullen gemeenten meer regie moeten (kunnen) voeren op het totale proces van zorg en ondersteuning.

Dat begint uiteraard bij een adequate financiering van het sociaal domein over de volledige breedte. Conform de afspraken die gelden voor taken die in medebewind worden uitgevoerd, zal het Rijk de tekorten moeten aanzuiveren. Vervolgens zullen we de rol en verantwoordelijkheid van alle partijen opnieuw moeten vastleggen. De oplossing ligt niet primair in nieuwe regelgeving, maar in de samenwerking tussen alle partijen in de keten: onderwijs, huisartsen, zorgverzekeraars, zorgaanbieders en werkgevers. Uiteindelijk moeten we 'horizontaal' en regionaal afspraken maken die de nieuwe basis leggen voor een beter stelsel. In dat stelsel krijgen onze inwoners de ondersteuning die ze nodig hebben, is veel aandacht voor preventie en vroege signalering en zijn de financiën beter beheersbaar. Omdat de zorg voor inwoners alle gemeenten aangaat, neemt de VNG hiertoe in eerste instantie het initiatief.

Democratisch besturen

Besturen is mensenwerk, democratie is mensenwerk. De raads- en collegeakkoorden die in 2018 zijn gesloten, laten zien dat alle gemeenten werk maken van de versterking van de lokale democratie. Veel aandacht gaat uit naar het vroegtijdig en daadwerkelijk betrekken van inwoners en andere partijen bij beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering. Dat betekent in veel gevallen dat bestuurders tijdig met inwoners in gesprek gaan over grote maatschappelijke vraagstukken, ze betrekken bij de visievorming, beleid én uitvoering. 'Samen met inwoners' is een vaak gebruikte term in coalitieakkoorden. Allerlei 'nieuwe' instrumenten worden daarbij gebruikt zoals gebiedscommissies, kernendemocratie, burgerbegrotingen, *right to challenge* en *right to bid*.

Collectieve voorzieningen

Een van de aannames was dat in de participatiemaatschappij minder een beroep zou worden gedaan op zorg en ondersteuning door de overheid. Zorgbehoevenden schakelen vaker hun eigen netwerk in voor huishoudelijke hulp en nemen meer eigen verantwoordelijkheid. 'Eigen krachtconferenties' dragen bij aan vermindering van de vraag naar professionele jeugdzorg, wijkteams signaleren eventuele problemen eerder en vinden adequate oplossingen. Collectieve voorzieningen komen in de plaats van individuele voorzieningen. De zorg voor jeugd en jongeren wordt minder 'medisch'. De lokale overheid speelt vooral een verbindende rol en bevordert preventie en vroege signalering.

Eenzijds gaat het om meer betrekken van inwoners bij gemeentelijke beleidsbeslissingen, anderzijds geven veel gemeenten ook werk uit handen door ruim baan te geven aan bewoners- en buurtinitiatieven en wijk- en kernbudgetten beschikbaar te stellen. Het betrekken van jongeren bij de democratie komt terug in verschillende projecten zoals een jongerenparlement of jeugdplatform, een kinderraad en zelfs een kinderburgemeester.

Faciliteren van deze participatieve of maatschappelijke democratie is belangrijk. Veel inwoners zetten zich graag in voor het verbeteren van de eigen buurt, anderen richten zich op thema's als eenzaamheid, klimaat, wonen en duurzaamheid. Meer dan ooit zien bestuurders in dat beleid vaak beter wordt als inwoners daadwerkelijk worden betrokken bij de voorbereiding daarvan en dat draagvlak onder inwoners de legitimiteit en acceptatie van beslissingen vergroot. Zeker nu is dat belangrijk: in de komende periode moeten op lokaal niveau besluiten worden genomen over ingewikkelde vraagstukken als de energietransitie en verduurzaming van de gebouwde omgeving. De steun van inwoners daarbij is onmisbaar.

De aandacht voor de participatieve democratie is essentieel, maar kan en mag de rol van de raad niet uithollen. De representatieve en de participatieve democratie vullen elkaar wederzijds aan, het samenspel is van wezenlijk belang. Daarom moet er ook aandacht zijn voor versterking van de rol van de raad.

Het werk van de raad is moeilijker geworden door de uitbreiding van de intergemeentelijke samenwerking. Door de complexiteit en omvang van de opgaven waarmee gemeenten te maken hebben, groeit het aantal samenwerkingsverbanden sterk en gaat een steeds groter deel van het gemeentelijk budget naar gemeenschappelijke regelingen. Dat 'verlengd lokaal bestuur' wordt met name door raadsleden vaak ervaren als 'van het lokaal bestuur losgezongen bestuur'. Veel raadsleden achten zich onvoldoende in staat hun taak als democratisch controleur op de juiste wijze te vervullen. Vanuit het perspectief van efficiency en kostenbesparing is de WGR zonder twijfel een nuttig instrument, vanuit democratisch oogpunt is er veel kritiek op de inrichting en werkwijze van de samenwerkingsverbanden.

Taakverzwaring, schaalvergroting en intergemeentelijke samenwerking – in verschillende, opgabegegerichte verbanden – verhouden zich steeds moeizamer met de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad. Een belangrijke opgave voor raden is om goed te bedenken bij welke samenwerkingsverbanden de maatschappelijke belangen het grootst zijn. Met de andere deelnemende raden kan de aandacht verdeeld worden, waarbij door middel van bijvoorbeeld rapporteurs iedereen optimaal geïnformeerd beslissingen kan nemen. Zo zijn raden, zoals de Raad voor het Openbaar Bestuur (in de VNG-uitgave 'Om over na te denken') het formuleert, optimaal toegerust om in het 'linkerrijtje van het openbaar bestuur' te spelen. In hoofdstuk vijf gaan we nader op dit thema in.

Noord-Brabant

'Laten we zuinig zijn op de representatieve democratie. Gooi oude schoenen niet weg voordat je nieuwe hebt.'

Flevoland

'We hebben hele goede samenwerkingsverbanden met gemeenten binnen en buiten onze provincie. Dat is logisch. Flevoland is een bijzondere provincie. Als jonge gemeenten zoeken we graag samenwerking met meer ervaren gemeenten. Het is belangrijk dat je als gemeente wendbaar blijft.'

5. Wat gaan we als vereniging doen?

In de voorgaande hoofdstukken beschreven we de majeure opgaven voor gemeenten. Veel van die opgaven kunnen gemeenten individueel of in regionaal verband oppakken, waarbij het VNG-bureau ondersteuning kan bieden. Voor een deel van de opgaven geldt dat we ze gezamenlijk als vereniging moeten aanpakken. In dit hoofdstuk beschrijven we deze verenigingstaken.

De drie pijlers van de VNG zijn volop in beweging. Belangenbehartiging vindt steeds meer plaats in een constellatie waarbij we als gelijkwaardige partner aan tafel zitten met het Rijk. Dit is op zich een gewenste situatie: zo kunnen de vertegenwoordigers van gemeenten snel belangrijke punten agenderen en oppakken. Het vraagt van ons als vereniging continue alertheid om binnen de interbestuurlijke samenwerking de belangen van gemeenten goed te dienen en te schakelen tussen meebouwen aan beleid en lobby. In deze afweging is vanzelfsprekend een grote rol weggelegd voor de 228 gemeentebestuurders in de *governance* van de vereniging.

De opgaven van gemeenten zijn groot en talrijk. Alle inzet moet erop gericht zijn dat gemeenten de mogelijkheden krijgen die opgaven goed aan te pakken. Voldoende geld is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. Omdat de gemeentelijke middelen inmiddels voor ongeveer 60 procent van het Rijk afkomstig zijn, gaat het bij onze belangenbehartiging meestal over geld. Die financiële afhankelijkheid van het Rijk compliceert de samenwerking tussen overheden die nodig is om de maatschappelijke opgaven succesvol uit te voeren. We willen daarom verkennen hoe die financiële afhankelijkheid kleiner kan worden. Door samen met het Rijk uitwerking te geven aan een groter gemeentelijk belastinggebied kan daarin verschuiving worden aangebracht.

De doorontwikkeling van de VNG als netwerkorganisatie, om onze platformfunctie vorm te geven, is van belang om ondersteunend en verbindend te blijven op de opgaven van gemeenten. De vereniging op zich is een netwerkorganisatie en participeert zowel in interne netwerken van gemeenten als in externe netwerken namens gemeenten. Zoals Wim Deetman het omschreef is de VNG 'een netwerkverband van netwerkverbanden'. Door hier bewust mee om te gaan, kunnen zowel de leden – bijvoorbeeld in netwerken als P10, M50, G40, G4 en de provinciale afdelingen – als het VNG-bureau effectiever opereren. Naar aanleiding van het rapport van Deetman is het programma 'VNG als netwerkorganisatie' gestart om hieraan vorm te geven.

Kennisinfrastructuur

Het versterken van de gemeentelijke data- en kennisinfrastructuur is voor alle opgaven cruciaal. Naast de inspanningen van gemeenten zelf om die te versterken, is toegang tot data, informatie en kennis die elders beschikbaar is, cruciaal. Nationale kennisinstellingen zoals het PBL, RIVM, SCP en CBS hebben data en beleidskennis die niet alleen voor ministeries maar ook voor gemeenten relevant zijn. Tegelijkertijd beschikken gemeenten ook over data en inzichten die kunnen bijdragen aan de producten van nationale kennisinstellingen. Provinciale en regionale kennisplatforms dragen bij aan de verbetering van de bruikbaarheid van kennis op nationaal, regionaal en lokaal niveau. Ook universiteiten en hogescholen produceren steeds meer 'lokale kennis'. De VNG zet zich in voor een kanteling van het kennislandschap, waardoor de maatschappelijke opgaven van gemeenten en regio's meer centraal komen te staan in de productie en distributie van beleidskennis.

De pijler dienstverlening, tot slot, krijgt steeds meer vorm in *Samen Organiseren*. Om de beoogde omslag mogelijk te maken kreeg de VNG in 2017 een derde statutaire functie, namelijk 'gezamenlijke gemeentelijke uitvoering'. Daarmee deden ook het Fonds GGU en het College van Dienstverleningszaken hun intrede. Gemeenten en VNG geven samen invulling aan deze functie. Gezamenlijk uitvoeren is voor gemeenten en onze vereniging de nieuwe werkelijkheid. Een werkelijkheid die alleen maar aan belang wint, gezien de verwachtingen van onze samenleving.

Gelet op deze bewegingen en de zaken die we in de vorige hoofdstukken beschreven, staat ons als vereniging de komende jaren op een aantal terreinen het nodige te doen. Het gaat dan om vraagstukken rond democratie, solidariteit, interbestuurlijke verhoudingen en gezamenlijke uitvoering en dienstverlening.

De bestuurlijke opgave

Het hoofddoel van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten is het in gezamenlijkheid werken aan een krachtige lokale overheid. Stevige democratische inbedding van dat bestuur blijft noodzakelijk.

De doorontwikkeling van de participatieve of maatschappelijke democratie is een zaak van gemeenten én de vereniging. Als vereniging blijven we onze bestuurders en inwoners ondersteunen met het beschikbaar stellen en delen van praktijkvoorbeelden en het uitvoeren van de ontwikkelagenda Lokale Democratie.

In hoofdstuk vier beschreven we de consequenties van de toename van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, met name waar het gaat om de rol van de raad. Ook schaalvergroting door herindeling vraagt nu de aandacht. In de afgelopen jaren vonden veel herindelingen plaats. Waren er in 1950 nog ruim 1000 gemeenten, de stand is nu 355. En het einde van dat proces lijkt nog niet in zicht.

Veel herindelingen kwamen uit vrije wil tot stand en bleken succesvol, zowel waar het gaat om bestuurskracht als om contact met inwoners. Maar er is ook een andere kant. Als gemeenten moeten fuseren omdat ze zich niet meer in staat achten hun taken naar behoren uit te voeren of als ze door een andere partij tot herindeling worden gedwongen, zitten we op een verkeerd spoor. Herindeling mag op papier de enige oplossing lijken, maar kan ongewenste effecten hebben voor de 'nabijheid van het bestuur' en op de mogelijkheid om maatwerk te leveren. Beide waren belangrijke aanleidingen voor de recente decentralisaties in het sociaal domein. Hoe verder de uitvoering van de inwoners komt te staan, hoe minder invloed ze daarop kunnen uitoefenen, met alle gevolgen voor hun betrokkenheid.

Taak en schaal staan elkaar in bestuurlijke en democratische zin soms in de weg. Schaalvergroting en regionale samenwerking pakken soms negatief uit voor de nabijheid van het bestuur, de mogelijkheden voor lokaal maatwerk en de betrokkenheid van inwoners. Dat zijn de dragende

pijlers onder het lokaal bestuur. We moeten die uitgangspunten en kwaliteiten koesteren. En dus moeten we nadenken over de vraag hoe we het bestuurlijk bouwwerk toekomstbestendig kunnen maken. Alternatieven voor herindeling zoals taakdifferentiatie of meer democratisch regionaal bestuur, moeten nader worden verkend en mogelijk gemaakt. Ze mogen echter geen excuus zijn om een fundamentele discussie over de bestuurlijke inrichting van ons land uit de weg te gaan. Samenwerken aan een krachtige lokale overheid vraagt van ons dat we, in verenigingsverband, nadenken over de vraag hoe we de unieke kwaliteit van dat bestuur kunnen behouden. Daarbij kunnen we niet wachten op het Rijk. Als sterk collectief van gemeenten moeten we de hoofdlijnen zelf uitzetten.

De opgave is om als vereniging verder te werken aan gelijktijdige versterking van de representatieve én de participatieve democratie en het ontwikkelen van scenario's voor de toekomstige inrichting van het lokaal bestuur.

Solidariteit in de vereniging

Onderlinge solidariteit heeft altijd aan de basis van goed functionerende gemeenschappen gestaan. Begrippen als *noaberschap* en de participatiesamenleving, ons zorgstelsel en de voedselbanken gaan uit van dit principe. Maar door toenemende individualisering en groeiende tegenstellingen tussen arm en rijk staat het solidariteitsprincipe onder druk. Als de aandacht meer uitgaat naar verschillen dan naar overeenkomsten, delft solidariteit het onderspit.

Binnen onze vereniging is solidariteit het uitgangspunt bij het bepleiten van onze wensen richting het Rijk. Hoe het zit met de financiële solidariteit binnen de vereniging weten we minder goed: met onderling geven en nemen deden we eenmalig ervaring op met het Fonds Tekortgemeenten. Geven en nemen laten we in het algemeen over aan de 'verdelende rechtvaardigheid' van het Rijk. We spreken er wel over, maar laten de fondsbeheerders beslissen. Die handelswijze is goed te verdedigen als je lastige discussies binnen de vereniging wilt voorkomen. De keerzijde van de medaille is dat we ons als vereniging hiermee volledig afhankelijk maken van het Rijk, het schuurt met onze uitgangspunten van een krachtige vereniging en een krachtig lokaal bestuur.

Naast de bekende financiële verdeelvraagstukken zien we een vraagstuk ontstaan rond de opwekking van hernieuwbare energie: hoe moeten nieuwe windmolens en zonneparken over het land worden verdeeld? Bestuurders en inwoners in de minder verstedelijkte gebieden vrezen dat zij straks in de energiebehoefte van 'het Westen' moeten voorzien. De pijn zit niet alleen in de manier waarop de plaatsing van windmolens in de afgelopen jaren zijn beslag kreeg, maar ook in de constatering dat bij de verdeling van geld voor mobiliteit en infrastructuur het Rijk overwegend investeert in economisch interessante gebieden. Krimpregio's hebben daardoor te weinig mogelijkheden om noodzakelijke aanpassingen en ingrepen te doen in woningvoorraad, infrastructuur, leefbaarheid en mobiliteit.

Solidariteit is niet houdbaar als er alleen maar genomen wordt, op langere termijn moeten lusten en lasten zich in zekere mate tot elkaar verhouden. De spanning tussen regio's kan een negatief effect hebben op de eensgezindheid en slagkracht van de vereniging. Dat willen en moeten we koste wat kost zien te voorkomen.

We dragen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor het behouden en vergroten van de kracht van de vereniging. Het klimaat- en energiebeleid van het Rijk mag geen bedreiging worden voor onze saamhorigheid en effectiviteit. En dat geldt ook voor andere verdeelvraagstukken. We moeten daarom onderling meer de dialoog aangaan over verdelingsvraagstukken en goede verbindingen zoeken waar scheidslijnen gaan ontstaan. Waar mogelijk zoeken we zelf oplossingen in plaats van de moeilijke kwesties uit handen te geven.

In die nieuwe benadering past ook een actievere, ondersteunende en belangenbehartigende rol van de VNG bij regiospecifieke vraagstukken zoals de aardbevingsproblematiek in Groningen en grensoverschrijdende samenwerking.

Door een proactieve rol te pakken bij verdelingsvraagstukken en regiospecifieke aangelegenheden geven we een nadere invulling aan de solidariteit binnen de vereniging.

Interbestuurlijke vraagstukken en verhoudingen

Samenwerking tussen overheidslagen is van alle tijden maar niet vanzelfsprekend. De samenwerking vraagt daarnaast veel onderhoud. Nu de uitvoering van steeds meer taken is overgedragen aan gemeenten, komt vaker de vraag op wat de rollen van de verschillende overheidslagen zouden moeten zijn en hoe de overheden zich tot elkaar moeten verhouden. De Raad van State constateerde in 2016 dat klassieke hiërarchische verhoudingen niet passen bij een situatie waarin alle overheden medeverantwoordelijkheid dragen voor het stelsel. Het functioneren van het stelsel staat of valt met onderling vertrouwen in elkaars rolvastheid en in het vermogen de gemaakte afspraken tijdig en in onderling overleg na te komen.

Om tot een vertrouwensevenwicht te komen, moeten de partijen ook werkelijk over de instrumenten beschikken om aan de afspraken te voldoen. De Raad van State voegt daaraan toe dat vanwege die gezamenlijk gedragen verantwoordelijkheid het Rijk zeer terughoudend moet zijn met het opleggen van nieuwe, eenzijdig afgekondigde regelgeving. Daaraan moet de noodzaak tot transparantie van Rijkszijde, die bijvoorbeeld bij de totstandkoming van de Regiodeals door veel gemeenten node is gemist, nog worden toegevoegd. Anders gezegd: om gedeelde verantwoordelijkheid te kunnen dragen, is een gelijk speelveld nodig.

Met het Interbestuurlijk Programma (IBP) is een eerste aanzet gedaan om die gezamenlijke verantwoordelijkheid in praktijk te kunnen brengen. Uitgangspunten van het IBP zijn gelijkwaardigheid en wederkerigheid. In het eerste jaar IBP is op een flink aantal opgaven voortgang geboekt. Tegelijkertijd constateren we dat er nog geen sprake is van een gelijk

speelveld. Deels komt dat omdat het voor beide partijen flink wennen is, jarenlang ingesleten omgangsvormen verander je niet van de ene op de andere dag. Het speelveld vertoont ook kuilen door de te lang voortslepende discussie over de tekorten in het sociaal domein en het door het Rijk eenzijdig ingevoerde abonnementstarief. Deze geschillen hebben het vertrouwen in echte samenwerking niet bevorderd. Maar ook als we dit als eenmalige incidenten beschouwen, is er meer nodig om op basis van gelijkwaardigheid en wederkerigheid tot echte samenwerking te komen.

Om bij onszelf te beginnen: binnen de vereniging moeten we het gesprek aangaan over de vraag hoe wij er als collectief voor gaan zorgen dat de afgesproken taken binnen de gestelde kaders worden uitgevoerd. Als wij als een betrouwbare partij willen worden behandeld, moeten we laten zien dat we dat zijn, ook als dat misschien schuurt met principes van autonomie. Van onze rijkspartners kunnen we dan vragen zich ook te houden aan de afgesproken uitgangspunten.

Om meer gelijkwaardigheid te bereiken, zijn meer instrumenten nodig. De Raad van State noemde in dat verband al de versterking van de rol van de minister van BZK, de instelling van een commissie voor de beslechting van bestuurlijke geschillen, een integrale wetgevingsaanpak, betere financiële randvoorwaarden, een stevige rol van alle overheden bij kabinetsformaties en een integrale wetgevingsaanpak.

Als vereniging onderschrijven we de opgaven die in het IBP zijn geagendeerd, het zijn thema's die maatschappelijk op dit moment zeer relevant zijn, dringend om oplossingen vragen en alleen in samenwerking kunnen worden aangepakt. We willen niet dat de impuls die het IBP beoogt te geven aan de aanpak van grote maatschappelijke thema's, aan kracht verliest.

Effectieve samenwerking met het Rijk en andere overheden kan alleen tot stand komen op basis van wederkerigheid. De condities waaronder dat gebeurt, moeten worden aangescherpt in lijn van het advies van de Raad van State.

Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering

Om de uitvoering efficiënter en beter te maken, kozen we als vereniging voor meer gezamenlijkheid in de uitvoering. Door onderling afspraken te maken over standaarden, krijgen gemeenten meer ruimte om aandacht te besteden aan beleidsrijke onderdelen van het takenpakket, worden schaarse expertise en kennis gebundeld en staan we sterker in het gesprek met andere partijen. En het scheelt ook veel publiek geld. Alle gemeenten dragen bij aan het fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) waaruit de gezamenlijke uitvoeringsactiviteiten grotendeels worden bekostigd (*Samen Organiseren*). Door initiatieven als *Common Ground* ontstaat een nieuwe digitale infrastructuur voor de uitwisseling van gegevens binnen en tussen gemeenten, met de Informatiebeveiligingsdienst (IBD) bundelen we schaarse kennis voor gemeenten, met Gemeentelijke Telefonie zijn grote kostenbesparingen gerealiseerd.

“Common Ground”- principes als leidraad voor een nieuwe digitale infrastructuur

De komende jaren werken wij als gemeenten samen met het Rijk, ketenpartners én de markt aan de realisatie van één nieuwe digitale infrastructuur die flexibel, beschikbaar, toegankelijk en veilig is: de Common Ground. Dit vraagt om een transitie die we stap voor stap samen maken, waarbij continuïteit van de bestaande dienstverlening een belangrijke randvoorwaarde is. De basisgedachte achter Common Ground is dat we de gegevens loskoppelen van de toepassingen (applicaties en processen) en dat we die gegevens op gestandaardiseerde wijze ontsluiten en uitwisselen. De gedeelde uitgangspunten van Common Ground geven gemeenten en andere partners houvast en richting bij het aanpakken van deze opgave.

Naarmate de successen van gezamenlijke ontwikkeling toenemen, groeit ook de noodzaak om dat succes blijvend beschikbaar te houden voor de uitvoering van gemeenten. De VNG beheert een aantal voorzieningen die door alle gemeenten in hun dagelijkse processen direct of indirect worden gebruikt. Hiermee garanderen we de continuïteit van deze voorzieningen. Het gaat onder meer om het beheer van concrete voorzieningen zoals het Gemeentelijk Gegevensknooppunt Sociaal Domein en het 14+ netnummer, de Informatie Beveiligingsdienst, het waarderingsmodel voor de WOZ en het beheer van architectuur en standaarden.

Onderlinge samenhang en de zorg voor de continuïteit van alle (nieuwe) voorzieningen vragen ook in de komende bestuursperiode aandacht. Goede regie op de samenhang is nodig om efficiencyvoordelen te behalen, met een goede beheerfunctie borgen we de gebruikszekerheid van nieuwe collectieve diensten door gemeenten. Over de structurele invulling, organisatie en bekostiging van het beheer moeten we als vereniging nog afspraken maken.

Gemeenten blijven binnen de verenigingsdemocratie zelf beslissen of zij nieuwe onderwerpen via de GGU gezamenlijk willen organiseren. Lokaal wat lokaal kan en collectief wat moet, blijft ook de komende bestuursperiode ons uitgangspunt. De ALV kan standaarden verbindend verklaren voor alle gemeenten. Voor de overige gezamenlijke activiteiten binnen de GGU geldt dat individuele gemeenten ervoor kunnen kiezen of en hoe zij hieraan deelnemen.

Naast aandacht voor de continuïteit van voorzieningen, is een gezamenlijke visie op de doorontwikkeling van de GGU noodzakelijk. Zijn er nog andere onderwerpen waarvan de gezamenlijke aanpak kan leiden tot meer maatschappelijk voordeel en meer zekerheid in de uitvoering? Uitvoering door gemeenten is immers meer dan alleen bedrijfsvoering, informatievoorziening en generieke dienstverlening. Gezamenlijke uitvoering levert de gemeenten aantoonbaar veel op, maar vergt door groeiende beheerskosten en een mogelijk grotere reikwijdte aan activiteiten en initiatieven ook grotere gezamenlijke investeringen van gemeenten.

Wij zullen in de komende periode daarom een brede verkenning uitvoeren naar de bijdrage die de GGU in de toekomst kan leveren aan de aanpak van gemeentelijke uitvoeringsvraagstukken. In aanvulling op de voorstellen in het Meerjarenprogramma GGU, dat voorligt in de ALV van 5 juni 2019, zullen we verkennen of er binnen de vereniging behoefte en draagvlak is voor verbreding van de activiteiten binnen de 'derde statutaire functie'. In die verkenning zullen tevens het belang van een gezamenlijke kennisinfrastructuur, adequate meerjarige financiering en het vinden van een oplossing voor het beheervraagstuk worden meegenomen.

Op basis van deze brede verkenning zullen wij u in de Buitengewone ALV van 29 november 2019 concrete voorstellen voorleggen.

Aangehaalde rapporten en adviezen

Allers, M.A. (2019). Leg de taak waar die hoort. Over de gebrekkige samenhang tussen taak en schaal in het openbaar bestuur. Den Haag, VNG.

Berg, J.Th.J, van den (2019). Taakdifferentiatie, een alternatief voor herindeling en gemeenschappelijke regeling. Den Haag, VNG.

College van Rijksadviseurs (2018). Panorama Nederland. Rijker, hechter, schoner. CRA, Den Haag.

Commissie Toekomstgericht Lokaal Bestuur (2016). Op weg naar meervoudige democratie. Den Haag, VNG.

Deetman, W.J. (2017). De vierde dimensie - Kennis vergaren, kennis delen, agenderend zijn. Eindrapportage Evaluatie VNG Governance. Den Haag/Amersfoort.

Derde VNG Denktank (2016). Maatwerk-democratie: naar een krachtiger trefzekere gemeenteraad 2020 als kruispunt in de lokale democratie. Den Haag, VNG.

During, R. (redactie) (2018). Leefbaarheidsinitiatieven op het platteland. Analyse van eigenheid en eigenaarschap. Wageningen, Wageningen University and Research/ P10-netwerk.

't Hart, P., S. Douglas & L. van der Torre (2018). Werken aan publieke waarde. Leren van en voor gemeenten. Den Haag, VNG.

Janssens, R. (2019). Samenwerken op de meent. Over autonomie van gemeenten, hun onderlinge solidariteit en de rol van het Rijk. Den Haag, VNG.

Janssens, R. (2019). Tijdig en doordacht. Over preventie bij maatschappelijke opgaven en de rol van gemeenten. Den Haag, VNG.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2019). Staat van het bestuur 2018. Den Haag, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Putters, K. (2019). Veenbrand. Smeulende kwesties in de welvarende samenleving. Amsterdam, Prometheus.

Raad van State (2016). Vierde periodieke beschouwing op de interbestuurlijke verhoudingen. Den Haag, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Raad voor het Openbaar Bestuur (2017). Democratie is méér dan politiek alleen. Burgers aan het roer in hun leefwereld. Den Haag, ROB.

Raad voor het Openbaar Bestuur (2019). Beleidsvrijheid geduid. Den Haag, ROB.

Staatscommissie Parlementair Stelsel (2018). Lage drempels, hoge dijken. Den Haag.

Studiegroep Openbaar Bestuur (2016). Maak verschil - Krachtig inspelen op regionaal-economische opgaven. Den Haag, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Tjeenk Willink, H. (2017). Eindverslag informateur Tjeenk Willink. Den Haag, Rijksoverheid

Tjeenk Willink, H. (2018). Groter denken, kleiner doen. Een oproep. Amsterdam, Prometheus.

Vierde VNG Denktank (2018). Werkende samenwerking. Handelingsopties van gemeenten voor het versterken van regionale economie en arbeidsmarkt. Den Haag, VNG.

VNG (2018). Om over na te denken. Bijdragen van Planbureaus en Adviesraden aan de discussie over de Meerjarenvisie. Den Haag, VNG.

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
8 mei 2019

Ons kenmerk
VNGR/U201900376
Lbr. 19/034

Telefoon
070 373 8008

Bijlage(n)
-

Onderwerp
ALV voorstel Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering 2020 - 2024

Samenvatting

Gezamenlijk werken aan uitvoeringskracht is voor gemeenten belangrijk om tegemoet te kunnen komen aan de verwachtingen van inwoners, bedrijven en bestuurders. Door de beleidsarme onderdelen in de gemeentelijke organisatie meer gezamenlijk vorm te geven, ontstaat er ruimte om lokaal maatwerk te bieden op de gemeente-specifieke uitdagingen. In 2017 voegde de ALV daarom een derde functie aan de vereniging toe: Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU).

GGU is uitgegroeid tot een volwaardig onderdeel van onze Vereniging en is onderdeel van de VNG Meerjarenstrategie 2020-2024. In lijn met de VNG Meerjarenstrategie, is het meerjarenprogramma GGU 2020-2024 opgesteld. Dit meerjarenprogramma is een kadernota en biedt duidelijkheid over wat gemeenten de komende jaren kunnen verwachten aan gezamenlijke gemeentelijke uitvoering: samen inspelen op nieuwe wetgeving, nieuwe technologie en ontwikkelingen die alle gemeenten raken.

Het bestuur benadrukt het belang van de uitvoering. Zonder effectieve uitvoering verliezen gemeenten aan kracht. Gezamenlijk werken aan uitvoeringskracht is voor gemeenten noodzakelijk om tegemoet te kunnen komen aan de verwachtingen van inwoners, bedrijven, gemeentelijke organisaties en bestuurders.

Het Bestuur legt de volgende voorstellen (bedragen inclusief btw) aan u voor:

1. A. Meerjarige voortzetting van de structurele activiteiten, waarmee de ALV eerder heeft ingestemd. De begrote kosten hiervoor bedragen €28,7 mln in 2020. Dit betreft o.a.:
 - Gemeenten ondersteunen bij digitale veiligheid;
 - Gemeenten ondersteunen bij het voldoen aan nieuwe wetgeving door middel van uitvoeringstoetsen, impactanalyses en implementatieondersteuning;
 - Beheer van voorzieningen die beschikbaar zijn voor alle gemeenten, zoals het 14+ netnummer, de taxatiewijzer WOZ, het gemeentelijk gegevensknooppunt in het sociaal domein, de raamcontracten in het sociaal domein en standaarden zoals de Gemeentelijke ICT Inkoopvoorwaarden (GIBIT);
 - Gezamenlijk leveranciersmanagement.

 - B. De opzet en uitvoering van een meerjarig programma voor de vernieuwing van de informatievoorziening van gemeenten (Common ground). Dit is nodig is voor betere dienstverlening, versterking van de samenwerking in de ketens van werk en inkomen en de omgevingswet en het voorkomen van onnodige dataduplicatie. De kosten hiervoor zijn voor 2020 begroot op €18,9 mln.

 - C. Een beperkt aantal korte projectmatige activiteiten uit te voeren, zoals de ontwikkeling van praktische instrumenten om ondermijning tegen te gaan of het creëren van meer financieel inzicht in de zorgkosten zodat gemeenten hier beter op kunnen sturen. Hiervoor is in 2020 €4,7mln begroot.
2. Gemeenten in 2020 voor de eerste jaarschijf van het meerjarenprogramma een bedrag van €52,3 miljoen beschikbaar te laten stellen via het Fonds GGU. Deze bijdrage is gelijk aan de gemeentelijke bijdrage voor 2019. Aanvullend is voor 2020 nog een bedrag van €12,7 miljoen beschikbaar (onderhanden werk van de afgelopen jaren plus aanvullende subsidies).

Indien de ALV instemt met deze voorstellen zal het VNG Bestuur deze uitwerken in een jaarplan 2020 samen met een meerjarenbegroting tijdens de Buitengewone ALV ter informatie aan leden zal worden voorgelegd.

Aan de leden

Datum

8 mei 2019

Ons kenmerk

VNGR/U201900376

Lbr. 19/034

Telefoon

070 373 8008

Bijlage(n)

-

Onderwerp

ALV voorstel Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering 2020 - 2024

Geacht college en gemeenteraad,

Gezamenlijk werken aan uitvoeringskracht is voor gemeenten belangrijk om tegemoet te kunnen komen aan de verwachtingen van inwoners, bedrijven en bestuurders. Door de beleidsarme onderdelen van de gemeentelijke organisatie meer gezamenlijk vorm te geven, ontstaat er ruimte om lokaal maatwerk te bieden op de gemeente-specifieke uitdagingen. Daarom is tijdens de ALV in 2017 besloten om de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering (GGU) te verankeren in een derde statutaire functie van de VNG. Samen Organiseren, met als motto “éénmaal ontwikkelen, 355 keer toepassen”, is hiervoor een belangrijke aanjager.

De Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering draagt bij aan:

- Ruimte creëren voor lokaal maatwerk en autonomie waar dat gewenst is.
- Bundelen van schaarse expertise en kennis.
- Samen sterk staan in overleg met Rijk, ketenpartners en marktpartijen.
- Aanzienlijke efficiencyvoordelen realiseren.

GGU is in twee jaar tijd uitgegroeid tot een structureel onderdeel van onze vereniging en is onderdeel van de VNG Meerjarenstrategie 2020-2024. In lijn met de VNG Meerjarenstrategie, is het meerjarenprogramma GGU 2020-2024 opgesteld. Dit meerjarenprogramma is een kadernota en biedt duidelijkheid over wat gemeenten de komende jaren kunnen verwachten aan gezamenlijke gemeentelijke uitvoering. Door de basis financieel meerjarig te borgen kunnen we samen inspelen op nieuwe wetgeving, nieuwe technologie en ontwikkelingen die alle gemeenten raken.

Als de ALV instemt met de kaders in dit meerjarenprogramma, worden deze door het VNG Bestuur uitgewerkt in een jaarplan 2020 met een meerjarenbegroting dat tijdens de BALV ter informatie aan

leden zal worden voorgelegd. Daarbij is een belangrijke rol weggelegd voor het College van Dienstverleningszaken (CvD). Zij adviseert het bestuur over het vaststellen van standaarden en geeft bestuurlijke richting aan de uitvoering van de gezamenlijke activiteiten. Het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (Fonds GGU) is ingericht om de gezamenlijke activiteiten te financieren. De Taskforce Samen Organiseren gaat verder met het aanjagen van de beweging Samen Organiseren.

Voortbouwen op de fundamenten

Het bestuur benadrukt het belang van de uitvoering; zonder effectieve uitvoering verliezen gemeenten aan kracht. Gezamenlijk werken aan uitvoeringskracht is voor gemeenten noodzakelijk om tegemoet te kunnen komen aan de verwachtingen van inwoners, bedrijven, gemeentelijke organisaties en bestuurders.

In de afgelopen jaren is er een structurele gezamenlijke uitvoeringsportefeuille opgebouwd. Daarnaast doen zich nieuwe, meerjarige prioriteiten voor. Hieronder zijn de meest in het oog springende nader geduid.

De toegevoegde waarde van structurele gezamenlijke uitvoering

De volgende voorbeelden (niet limitatief) uit bijgevoegd meerjarenprogramma van structurele activiteiten, zijn illustratief voor waar GGU zich bewijst:

- Beschermen privacygevoelige informatie. De gemeenschappelijke Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten (IBD) ondersteunt gemeenten 24/7 bij de preventie, detectie en incidentenafhandeling van cyberproblemen en doet dat sinds 2013. Gemeenten zijn kwetsbaar op het gebied van informatieveiligheid doordat ze allemaal gebruik maken van digitale klantportalen, platforms en apps om uw klantprocessen te versnellen en participatie te vergroten. De veiligheid van gegevens van inwoners en ondernemers moet gegarandeerd zijn, de infrastructuur moet veilig zijn en de continuïteit van de dienstverlening aan inwoners en ondernemers moet geborgd worden. Is dat niet het geval dan komt de betrouwbaarheid van de lokale overheid in het geding.
- Geld besparen door samen inkopen. Met de gezamenlijke aanbestedingen voor mobiele en vaste telefonie hebben gemeenten de afgelopen jaren in totaal al tientallen miljoenen euro's bespaard. Samen inkopen is slim, efficiënt en goedkoper dan als individuele gemeente, met name bij producten of diensten die voor alle gemeenten in beginsel hetzelfde zijn (zoals telefonie, hardware en software).
- Terugdringen administratieve lasten. Het Ketenregiebureau Sociaal Domein is opdrachtgever voor een keten waar binnen meer dan 2.500 zorgaanbieders en 355 gemeenten elkaar in 2018 circa 10 miljoen berichten stuurden. Individuele gemeenten doen de toewijzing, zorgaanbieders leveren de dienst en sturen een declaratie via het Gemeentelijk Gegevens Knooppunt. Door dit samen te organiseren bevorderen we de snelheid, helpen we fouten te voorkomen en besparen we uitvoeringskosten. Daardoor blijft er meer geld over voor zorg aan kwetsbare inwoners die ondersteuning, hulp en zorg nodig hebben.
- Zicht op zorgkosten op basis van data-analyse en benchmark. Om de discussie over de stijgende uitgaven in het sociaal domein goed te kunnen voeren, hebben we inzicht nodig in het daadwerkelijke gebruik van voorzieningen op gemeenteniveau. De hoge kosten worden voor een belangrijk deel veroorzaakt door de zogenoemde 'multiproblematiek': huishoudens die een beroep doen op meerdere gemeentelijke voorzieningen; ook wel 'stapelings' genoemd. Daarom heeft 'stapelings' ook een belangrijke plek in de rapportages van de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein op Waarstaatjegemeente.nl.

Meerjarige prioriteiten 2020 - 2024

In de bijlage bij deze brief zijn voorbeelden opgenomen van de GGU-prioriteiten en beoogde resultaten voor de periode 2020 – 2024. In het overzicht zijn achttien resultaten genoemd, verdeeld over vier prioriteitsgebieden, zoals:

- De Common Ground. De komende jaren werken gemeenten met het Rijk, ketenpartners én de markt samen om een digitale infrastructuur te realiseren waarbij informatie altijd veilig beschikbaar en goed toegankelijk is en (dezelfde) data niet onnodig in meerdere applicaties wordt opgeslagen: de Common Ground. Informatie die we bijvoorbeeld nodig hebben bij het bestrijden van ondermijning is zo versnipperd in allerlei bestanden, dat er veel handmatige handelingen nodig zijn om enigszins een beeld te krijgen. En op het moment dat we een beeld hebben, is dat alweer verouderd. Onze gemeentelijke tekortschietende technologie begint in toenemende mate een belemmerende factor te worden. Met de Common Ground wordt het mogelijk om data over en voor inwoners op een veilige wijze te ontsluiten.
- Slim gebruik van data. Via diverse projecten en experimenten worden nieuwe toepassingen onderzocht om met data maatschappelijke opgaven beter te adresseren. Beleid kan dan worden onderbouwd met data. Data is niet alleen bij gemeenten te vinden, maar ook bij andere overheden en buiten de overheid. Door bijvoorbeeld overlastmeldingen vanuit verschillende kanalen op een kaart en in de tijd te plotten, kan een buitengewoon opsporingsambtenaar met gerichte informatie op pad.
- Invoering Omgevingswet. In het programma ‘Aan de slag met de Omgevingswet’ werken gemeenten met mede-overheden samen om voldoende voorbereid te zijn op de nieuwe wet, onder andere door het inrichten van een Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Dit omvat een digitaal loket, informatieregisters en de infrastructuur die nodig is om de informatie tussen het loket en de registers uit te wisselen. Door dit gezamenlijk uit te voeren maken we invoering gemakkelijker en voorkomen we dat iedere gemeente zelf zijn eigen weg moet vinden in de complexe wereld van nieuwe wetgeving, cultuur- en organisatieverandering, andere ICT-infrastructuur en nieuwe processen.
- Modernisering dienstverlening. Online zakendoen met de gemeente moet net zo makkelijk worden als webwinkelen. Door de gestandaardiseerde aanpak met klantreizen, voorbeeldteksten, het gebruiken van data en de experimenten met chatbots zorgen we ervoor dat alle gemeenten op dezelfde manier, efficiënt vanuit het perspectief inwoners en ondernemers hun online dienstverlening kunnen moderniseren.
- Borgen van continuïteit. De toename van gezamenlijke activiteiten en diensten leidt tot een toename van gezamenlijke voorzieningen die beheerd worden. Denk aan collectieve standaarden (Gibit), contracten (telefonie) en services (IBD-helpdesk). Het streven is dat we het beheer van collectieve voorzieningen zodanig organiseren dat kwaliteit gegarandeerd is, onderhoud verzekerd is, en dat het (intellectuele) eigendom van software en data maximaal bij gemeenten en/of de VNG blijft liggen.

Het belang van een meerjarenprogramma

We geven samen invulling aan de derde functie van de vereniging. Gezamenlijke gemeentelijke uitvoering betekent steeds vaker in meerjarige programma's ontwikkelen en realiseren. Voor de bestuurbaarheid maken we ten behoeve van sturing op de activiteiten in het meerjarenprogramma onderscheid tussen structurele, meerjarige en kortcyclische activiteiten.

Structureel

De structurele activiteiten leveren bewezen en geaccepteerde meerwaarde voor alle gemeenten (denk bijvoorbeeld aan de informatiebeveiligingsdienst en het ketenregiebureau). Doelstelling is om deze activiteiten zo efficiënt en effectief mogelijk te laten plaatsvinden, waarbij (specialistisch) werk voor gemeenten structureel (horizon ten minste 5 jaar) uit handen genomen wordt.

Meerjarig

Meerjarige activiteiten zijn programma's waar gedurende meerdere jaren (gemiddeld 4 jaar) inzet op nodig is. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het invoeren van nieuwe wetgeving als de Omgevingswet, het samen vormgeven van uitvoering in het sociaal domein of de nieuwe informatiekundige visie voor gemeenten. Deze programma's verbeteren de bestuurlijke besluitvorming door betere benutting van data, ondersteunen het primaire proces en dragen daarmee bij aan passende dienstverlening aan inwoners en ondernemers.

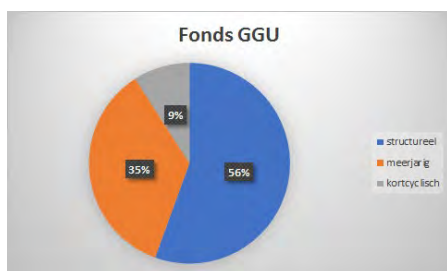
Kortcyclisch

Gezamenlijke gemeentelijke uitvoering kan ook plaatsvinden in pilots, praktijkproeven of tijdelijke projecten. Samen Organiseren dus. Soms ter ondersteuning van meerjarige of structurele programma's, soms voordat projecten of activiteiten een meer structurele aard krijgen. Doel van deze activiteiten is zo snel mogelijk resultaat creëren, zodat besloten kan worden wat de bijdrage is aan gezamenlijke gemeentelijke uitvoering en welke vorm hier bij past.

Ambities in relatie tot de omvang van het Fonds

Alle gemeenten dragen naar rato van het aantal inwoners bij aan het Fonds GGU, circa 3 euro (incl. BTW) per inwoner (€ 52,3 mln).

Bijna 60% van het GGU-Fonds is gereserveerd voor structurele activiteiten. De omvang van meerjarige programma's is nu geraamd op 35% van het fonds; het overige deel is voor kortcyclische activiteiten.

Ook in 2020 tellen de ambities zoals opgenomen in het Jaarprogramma op tot een bedrag dat de omvang van het Fonds overstijgt. Deze opwaartse druk in de uitgaven ten behoeve van de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering, vangen we in 2020 op met derde geldstromen. De verwachting is dat de druk op het beschikbare budget de komende jaren verder toeneemt als gevolg van:

- Hogere beheerlasten (samen ontwikkelen leidt ook tot samen beheren);
- Gemeenten zien meer en meer mogelijkheden voor gezamenlijke uitvoering. Dit is mede het gevolg van nieuwe verantwoordelijkheden voor gemeenten en noodzakelijke samenwerking in complexe ketens (denk aan Sociaal Domein en omgevingswet) die vragen om vernieuwing van het informatievoorziening landschap en daarmee gepaard gaande kosten (denk aan de ontwikkeling van Common Ground)¹;
- Stijgende kosten als gevolg van inflatie en BTW-verhoging leidt tot netto minder besteedbare middelen omdat er geen prijscompensatie-mechanisme voor het Fonds GGU is.

¹ Zie ook bijgevoegde tabel waarin bij de belangrijkste activiteiten een indicatie is gegeven of de kosten naar verwachting stijgen, dalen of gelijk blijven (naast prijsindexatie etc.)

Verkenning naar de toekomst van het Fonds

Om de komende jaren minder afhankelijk te worden van derde geldstromen, om de hierboven beschreven druk op te vangen én om sturingsmogelijkheden te houden op de kortcyclische projecten voeren we op verzoek van het Bestuur een verkenning uit over hoe hier mee om te gaan. Wij brengen de resultaten van de verkenning in de BALV 2019 in. Daarnaast is onderdeel van de Meerjarenstrategie van de VNG een verkenning naar de scope van de activiteiten die in aanmerking komen van Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering. Hierover is een apart beslispunt opgenomen bij de VNG Meerjarenstrategie 2020-2024.

Voorstellen aan de ALV

Zoals is vastgelegd in de statuten van de VNG, worden de activiteiten in het kader van GGU jaarlijks ter vaststelling voorgelegd aan de ALV.

Het Bestuur legt de volgende voorstellen (bedragen inclusief btw) aan u voor:

1. A. Meerjarige voortzetting van de structurele activiteiten, waarmee de ALV eerder heeft ingestemd. De begrote kosten hiervoor bedragen €28,7 mln in 2020. Dit betreft o.a.:
 - Gemeenten ondersteunen bij digitale veiligheid;
 - Gemeenten ondersteunen bij het voldoen aan nieuwe wetgeving door middel van uitvoeringstoetsen, impactanalyses en implementatieondersteuning;
 - Beheer van voorzieningen die beschikbaar zijn voor alle gemeenten, zoals het 14+ netnummer, de taxatiewijzer WOZ, het gemeentelijk gegevensknooppunt in het sociaal domein, de raamcontracten in het sociaal domein en standaarden zoals de Gemeentelijke ICT Inkoopvoorwaarden (GIBIT);
 - Gezamenlijk leveranciersmanagement.
 - B. De opzet en uitvoering van een meerjarig programma voor de vernieuwing van de informatievoorziening van gemeenten (Common Ground). Dit is nodig is voor betere dienstverlening, versterking van de samenwerking in de ketens van werk en inkomen en de omgevingswet en het voorkomen van onnodige dataduplicatie. De kosten hiervoor zijn voor 2020 begroot op €18,9 mln.
 - C. Een beperkt aantal korte projectmatige activiteiten uit te voeren, zoals de ontwikkeling van praktische instrumenten om ondermijning tegen te gaan of het creëren van meer financieel inzicht in de zorgkosten zodat gemeenten hier beter op kunnen sturen. Hiervoor is in 2020 €4,7mln begroot.
2. Gemeenten in 2020 voor de eerste jaarschijf van het meerjarenprogramma een bedrag van €52,3 miljoen beschikbaar te laten stellen via het Fonds GGU. Deze bijdrage is gelijk aan de gemeentelijke bijdrage voor 2019. Aanvullend is voor 2020 nog een bedrag van €12,7 miljoen beschikbaar (onderhanden werk van de afgelopen jaren plus aanvullende subsidies).

Indien de ALV instemt met deze voorstellen zal het VNG Bestuur deze uitwerken in een jaarplan 2020 samen met een meerjarenbegroting tijdens de Buitengewone ALV ter informatie aan leden zal worden voorgelegd.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J.H.C. van Zanen', with a stylized flourish at the end.

mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter

Prioriteit	Voorbeelden GGU	Duur
Gezamenlijke basis voor de toekomst		
Gemeenschappelijke basis informatievoorziening en dienstverlening (Totaal € 11 mln)	Inwoners die hulp nodig hebben bij het oplossen van problematische schulden moeten al hun gegevens die al ergens in onze systemen opgeslagen zijn, zelf bij elkaar verzamelen omdat wij er niet bij kunnen. Of informatie die we nodig hebben bij het bestrijden van ondermijning is zo versnipperd in allerlei bestanden, dat er veel handmatige handelingen nodig zijn om enigszins een beeld te krijgen. De komende jaren werken gemeenten daarom met het Rijk, ketenpartners én de markt samen om een digitale infrastructuur te realiseren waarbij informatie altijd veilig beschikbaar en goed toegankelijk is: de Common Ground. Zodat inwoners niet steeds opnieuw hun gegevens hoeven door te geven als iemand zich meldt voor bijvoorbeeld een parkeervergunning. Of dat we mensen die vanuit een bijstandsuitkering aan het werk willen zelf inzicht kunnen geven in passende vacatures.	Meerjarig
	Een goed werkende digitale identiteit is onmisbaar voor toekomstbestendige, veilige en voor inwoners herkenbare digitale dienstverlening. Gemeenten voeren daarom gezamenlijk enkele praktijkproeven uit voor het werken met veilige digitale identiteit en toegang.	Kortcyclisch
	Online zakendoen met de gemeente moet net zo makkelijk worden als webwinkelen. Door de gestandaardiseerde aanpak met klantreizen, voorbeeldteksten, het gebruiken van data en de experimenten met chatbots zorgen we ervoor dat alle gemeenten op dezelfde manier, efficiënt vanuit het perspectief inwoners en ondernemers hun online dienstverlening kunnen moderniseren.	Kortcyclisch
Datagedreven samenleving en sturingsinformatie (Totaal € 4,5 mln)	Gemeenten willen snel en duidelijk kunnen zien op welke terreinen zij kunnen verbeteren en van welke gemeenten zij kunnen leren. Daarom wordt de website Waarstaatjegemeente.nl ontwikkeld tot smart dataplatform. De data is opgebouwd uit gezamenlijk ontwikkelde instrumenten en gezamenlijk ingekochte data.	Structureel
	Slim gebruik van data is de komende jaren een randvoorwaarde voor het realiseren van de transformaties in het sociaal domein, leefomgeving en het veiligheidsdomein. Deze data is niet alleen bij gemeenten te vinden, maar ook bij andere overheden en buiten de overheid. Via diverse projecten en experimenten worden nieuwe toepassingen onderzocht om met data maatschappelijke opgaven beter te adresseren.	Kortcyclisch
Continuïteit en betrouwbaarheid		
Informatieveiligheid en gegevensbescherming (Totaal € 3,5 mln)	Gemeenten zijn kwetsbaar waar het de veiligheid van informatie betreft, bijvoorbeeld door dreigingen van ransomwareaanvallen en hackers. Hierdoor zijn de continuïteit van dienstverlening, bescherming van persoonsgegevens en het imago van gemeenten in het geding. De Informatiebeveiligingsdienst ondersteunt gemeenten bij de preventie, detectie en incidentenafhandeling 24/7.	Structureel

Prioriteit	Voorbeelden GGU	Duur
	Met de komst van de AVG zijn gemeenten verplicht een verwerkersovereenkomst te hebben. Gemeenten hebben samen met VNG en softwareleveranciers een standaard ontwikkeld die door alle gemeenten wordt gebruikt. De Informatiebeveiligingsdienst ondersteunt gemeenten bij het gebruik van deze standaard.	Meerjarig
	Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de inrichting en het beheer van hun digitale infrastructuur, netwerkverbindingen, informatie- en ICT-voorzieningen. Elke gemeente heeft zo'n 50 tot 100 verbindingen met alleen al landelijke externe systemen. De Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur (GGI) zorgt voor veilige dataconnecties met andere overheden waardoor samenwerken tussen gemeenten en andere overheden beter, veiliger en gemakkelijker wordt. Het realiseren van een GGI schept de voorwaarden om op een goede, veilige en flexibele wijze de overstap te maken naar de cloud.	Meerjarig
Realisatie en beheer (Totaal € 15 mln)	Met het Rijk worden afspraken gemaakt over de overheidsbrede digitale infrastructuur. VNG ondersteunt gemeenten bij in gebruik nemen van wijzigingen en vernieuwingen.	Meerjarig
	Op dit moment worden verschillende voorzieningen gezamenlijk beheerd. Voorbeelden zijn het 14+netnummer, contracten van gezamenlijke inkooptrajecten op gebied van telecommunicatie, WOZ Datacenter en het contractbeheer specialistische jeugdzorg. Hierdoor besparen gemeenten kosten van taken die voor hen allemaal hetzelfde zijn. De verwachting is dat beheer van gezamenlijke voorzieningen zal toenemen.	Kortcyclisch (1 jaar)
Gezamenlijke inkoop (Via andere financiering)	Samen inkopen is slim, efficiënt en goedkoper. Met name bij producten of diensten die voor alle gemeenten in beginsel hetzelfde zijn is grote winst te behalen (bv. telefonie, hardware, software). Samen inkopen van niet-onderscheidende producten heeft de afgelopen jaren gemeenten veel geld en tijd bespaard, hier gaan we daarom de komende jaren mee door.	Structureel
Transformatie in domeinen		
Sociaal domein (Totaal € 3,5 mln)	Gemeenten, jeugdhulpaanbieders en het Rijk bundelen de krachten om een grote maatschappelijke opgave te realiseren: de jeugdhulp dichterbij de leefwereld van het kind en het gezin brengen. In het kader van gezamenlijke uitvoering, vormen 10 ondersteuners een netwerk van gemeenten die hun regio helpen de doelstellingen van gemeenten te bereiken.	Meerjarig
	Het stelsel dat inwoners in staat stelt eenmalig gegevens te verstrekken (Wet Eenmalige Uitvraag) is toe aan vernieuwing. Vernieuwing levert meer flexibiliteit zodat intensieve samenwerkingsvormen ondersteund kunnen worden en inwoners profiteren van één overheid die samenwerkt om hen te helpen. Hierbij wordt rekening gehouden met nieuwe technologie zoals wordt ontwikkeld binnen Common Ground.	Meerjarig
	Gemeenten hebben te weinig zicht op zorgkosten en zorggebruik om goed te kunnen sturen. Daarom werken we gezamenlijk aan verbeterde dataontsluiting om zo financieel inzicht in de zorg te versterken. Ook zetten we gezamenlijk in op het ontwikkelen van bedrijfsmodellen voor inkoop zorg samen met zorgverzekeraars.	Kortcyclisch

Prioriteit	Voorbeelden GGU	Duur
Fysiek domein (Totaal € 5,7 mln)	Gemeenten werken samen om voldoende voorbereid te zijn op werken met Digitaal Stelsel Omgevingswet. Dit betekent dat alle benodigde standaarden zijn vastgesteld en bekend zijn bij gemeenten, dat ondersteuningsmiddelen tijdig beschikbaar zijn om organisatie en ketenprocessen in te richten en de benodigde informatievoorziening te organiseren.	Meerjarig
	Gemeenten werken samen bij de invoering van de omgevingswet aan het maken van een lijst met standaardbegrippen die gemeenten gebruiken in hun dienstverlening en in hun planprocessen en een bibliotheek met Standaard Vragenbomen voor de top tien standaarddienstverleningsproducten die gemeenten kunnen gebruiken.	Kortcyclisch
Lokaal Bestuur, Democratie, Veiligheid en Asiel (Totaal € 0,5 mln)	Ondermijning is een thema dat in alle gemeenten speelt. Door het bundelen van krachten werken gemeenten aan een praktisch instrumentarium om ondermijning tegen te gaan, weerbaar bestuur te ondersteunen of het bestuur weerbaarder te maken. Ook ontwikkelen gemeenten gezamenlijk ondersteuningsinstrumentarium voor elektronisch handhaven.	Kortcyclisch
Ondersteunende activiteiten t.b.v. alle prioriteiten		
(Totaal € 10 mln)	Om met elkaar stappen te kunnen zetten om de ambities te halen, moeten we collectief anders gaan werken. VNG-Realisatie ondersteunt gemeenten hierbij; bijvoorbeeld met implementatie-ondersteuning. Praktische hulpmiddelen om aan de slag te gaan met de resultaten, producten, diensten en standaarden GGU zoals handreikingen, checklists, maar ook interactieve leeromgevingen, games en standaardcontracten. Daarnaast worden er activiteiten georganiseerd zoals congressen en fieldlabs. Samen Organiseren is ook samen communiceren. Ook dit wordt vanuit VNG-Realisatie ondersteund. Met uitvoeringstoetsen wordt de uitvoerbaarheid van nieuw beleid en wet- en regelgeving getoetst en worden consequenties voor gemeenten inzichtelijk gemaakt. Dit geeft een basis voor gezamenlijke oplossingen.	Structureel

Meerjarenprogramma Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering 2020-2024

Hoofdlijnen jaarprogramma Gezamenlijke
Gemeentelijke Uitvoering 2020

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag

[april 2019]

Inhoud

Bestuurlijke Samenvatting	4
1. Inleiding	9
2. Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering	11
Het belang van een meerjarenprogramma	11
Inhoudelijke basis	12
Samen Organiseren: van initiatie tot opschaling	12
Resultaten 2018	13
3. Meerjarenprogramma 2020-2024 en concrete resultaten in 2020	15
A. Gemeenschappelijke basis voor de toekomst	15
B. Continuïteit en betrouwbaarheid	21
C. Transformatie in domeinen	25
D. Generieke diensten ten behoeve van alle prioriteiten	28
4. Financiën	30
Financiële basis: een stabiel Fonds GGU	30
Verdeling begroting 2020 over prioriteiten en thema's	30
Hoofdlijnenbegroting 2020	34
Bijlage: Bronnen en afstemming	36

Bestuurlijke Samenvatting

Het is voor de geloofwaardigheid van overheid en publieke dienstverlening dringend nodig dat volksvertegenwoordiging en kabinet niet alleen incidenteel maar stelselmatig letten op de uitvoeringsaspecten van het beleid, de eigen beleidssector ook stelselmatig vanuit de ogen van de burgers bezien en er voor zorgen dat obstakels die burgers in hun contacten met overheid en semipublieke diensten ondervinden ook daadwerkelijk worden weggenomen.

Mr. H.D. Tjeenk Willink Den Haag, 27 juni 2017

Dit citaat van de heer Tjeenk Willink, afkomstig uit zijn eindverslag¹ als informateur van het kabinet Rutte III, geeft nog eens indringend aan waarom oog voor de uitvoering en uitvoerbaarheid van beleid cruciaal is. Gezamenlijk werken aan uitvoeringskracht is voor gemeenten belangrijk om tegemoet te kunnen komen aan de verwachtingen van inwoners, bedrijven en bestuurders. Door de beleidsarme onderdelen van de gemeentelijke organisatie meer gezamenlijk vorm te geven, ontstaat er ruimte om lokaal maatwerk te bieden op de gemeente-specifieke uitdagingen. Daarom is tijdens de ALV in 2017 besloten om de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering (GGU) te verankeren in een derde statutaire functie van de VNG. Samen Organiseren, met als motto “éénmaal ontwikkelen, 355 keer toepassen”, is hiervoor een belangrijke aanjager.

De Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering draagt bij aan:

Ruimte creëren voor lokaal maatwerk en autonomie	<ul style="list-style-type: none">• Het Ketenregiebureau Sociaal Domein is opdrachtgever voor een keten waar binnen meer dan 2.500 zorgaanbieders en 355 gemeenten elkaar in 2018 circa 10 miljoen berichten stuurden. Individuele gemeenten doen de toewijzing, zorgaanbieders leveren de dienst en sturen een declaratie via het Gemeentelijk Gegevens Knooppunt. Door dit samen te organiseren bevorderen we de snelheid, helpen we fouten te voorkomen en besparen we uitvoeringskosten. Daardoor blijft er meer geld over voor zorg aan kwetsbare inwoners die ondersteuning, hulp en zorg nodig hebben.• De komende jaren werken gemeenten met het Rijk, ketenpartners én de markt samen om een digitale infrastructuur te realiseren waarbij informatie altijd veilig beschikbaar en goed toegankelijk is en (dezelfde) data niet onnodig in meerdere applicaties wordt opgeslagen: de Common Ground. Informatie die we bijvoorbeeld nodig hebben bij het bestrijden van ondermijning is zo versnipperd in allerlei bestanden, dat er veel handmatige handelingen nodig zijn om enigszins een beeld te krijgen. En op het moment dat we een beeld hebben, is dat alweer verouderd. Onze gemeentelijke tekortschietende technologie begint in toenemende mate een belemmerende factor te worden. Met de Common Ground wordt het mogelijk om data over en voor inwoners op een veilige wijze te ontsluiten.
---	---

¹ <https://www.kabinetsformatie2017.nl/documenten/publicaties/2017/06/27/bijlage-bij-eindverslag-informateur-tjeenk-willink---over-de-uitvoerbaarheid-en-uitvoering-van-nieuw-beleid-regeerakkoord>

<p>Bundelen van schaarse kennis en expertise</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeenschappelijke Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten (IBD) ondersteunt gemeenten 24/7 bij de preventie, detectie en incidentenafhandeling van cyberproblemen en doet dat sinds 2013. Gemeenten zijn kwetsbaar op het gebied van informatieveiligheid doordat ze allemaal gebruik maken van digitale klantportalen, platforms en apps om uw klantprocessen te versnellen en participatie te vergroten. De veiligheid van gegevens van inwoners en ondernemers moet gegarandeerd zijn, de infrastructuur moet veilig zijn en de continuïteit van de dienstverlening aan inwoners en ondernemers moet geborgd worden. Is dat niet het geval dan komt de betrouwbaarheid van de lokale overheid in het geding. • Online zakendoen met de gemeente moet net zo makkelijk worden als webwinkelen. Door de gestandaardiseerde aanpak met klantreizen, voorbeeldteksten, het gebruiken van data en de experimenten met chatbots zorgen we ervoor dat alle gemeenten op dezelfde manier, efficiënt vanuit het perspectief inwoners en ondernemers hun online dienstverlening kunnen moderniseren
<p>Samen sterk in gesprek met Rijk, ketenpartners en markt</p>	<ul style="list-style-type: none"> • In het programma 'Aan de slag met de Omgevingswet' werken gemeenten met mede-overheden samen om voldoende voorbereid te zijn op de nieuwe wet, onder andere door het inrichten van een Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Dit omvat een digitaal loket, informatieregisters en de infrastructuur die nodig is om de informatie tussen het loket en de registers uit te wisselen. Door dit gezamenlijk uit te voeren maken we invoering gemakkelijker en voorkomen we dat iedere gemeente zelf zijn eigen weg moet vinden in de complexe wereld van nieuwe wetgeving, cultuur- en organisatieverandering, andere ICT-infrastructuur en nieuwe processen. . • Om de discussie over de stijgende uitgaven in het sociaal domein goed te kunnen voeren, hebben we inzicht nodig in het daadwerkelijke gebruik van voorzieningen op gemeenteniveau. De hoge kosten worden voor een belangrijk deel veroorzaakt door de zogenoemde 'multiproblematiek': huishoudens die een beroep doen op meerdere gemeentelijke voorzieningen; ook wel 'stapeling' genoemd. Daarom heeft 'stapeling' ook een belangrijke plek in de rapportages van de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein op Waarstaatjegemeente.nl.
<p>Realiseren van efficiencyvoordelen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Met de gezamenlijke aanbestedingen voor mobiele en vaste telefonie hebben gemeenten de afgelopen jaren in totaal al tientallen miljoenen euro's bespaard. Samen inkopen is slim, efficiënt en goedkoper dan als individuele gemeente, met name bij producten of diensten die voor alle gemeenten in beginsel hetzelfde zijn (zoals telefonie, hardware en software). • De toename van gezamenlijke activiteiten en diensten leidt tot een toename van gezamenlijke voorzieningen die beheerd worden. Denk aan collectieve standaarden (Gibit), contracten (telefonie) en services (IBD-helppdesk). Het streven is dat we het beheer van collectieve voorzieningen zodanig organiseren dat kwaliteit gegarandeerd is, onderhoud verzekerd is, en dat het (intellectuele) eigendom van software en data maximaal bij gemeenten en/of de VNG blijft liggen.

GGU is in twee jaar tijd uitgegroeid tot een structureel onderdeel van de vereniging en is onderdeel van de VNG Meerjarenstrategie 2020-2024. In lijn met de VNG Meerjarenstrategie, is het meerjarenprogramma GGU 2020-2024 opgesteld. Dit meerjarenprogramma is een kadernota en biedt duidelijkheid over wat gemeenten de komende jaren kunnen verwachten aan gezamenlijke gemeentelijke uitvoering. Door de basis financieel meerjarig te borgen kunnen we samen inspelen op nieuwe wetgeving, nieuwe technologie en ontwikkelingen die alle gemeenten raken.

Het belang van een meerjarenprogramma

We geven samen invulling aan de derde functie van de vereniging. Gezamenlijke gemeentelijke uitvoering betekent steeds vaker in meerjarige programma's ontwikkelen en realiseren. Voor de bestuurbaarheid maken we in het meerjarenprogramma onderscheid tussen structurele, meerjarige en kortcyclische activiteiten.

Structureel

De structurele activiteiten leveren bewezen en geaccepteerde meerwaarde voor alle gemeenten (denk bijvoorbeeld aan de informatiebeveiligingsdienst en het ketenregiebureau). Doelstelling is om deze activiteiten zo efficiënt en effectief mogelijk te laten plaatsvinden, waarbij (specialistisch) werk voor gemeenten structureel (horizon ten minste 5 jaar) uit handen genomen wordt.

Meerjarig

Meerjarige activiteiten zijn programma's waar gedurende meerdere jaren (gemiddeld 4 jaar) inzet op nodig is. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het invoeren van nieuwe wetgeving als de Omgevingswet, het samen vormgeven van uitvoering in het sociaal domein of de nieuwe informatiekundige visie voor gemeenten. Deze programma's verbeteren de bestuurlijke besluitvorming door betere benutting van data, ondersteunen het primaire proces en dragen daarmee bij aan passende dienstverlening aan inwoners en ondernemers.

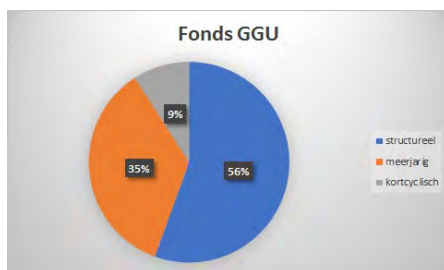
Kortcyclisch

Gezamenlijke gemeentelijke uitvoering kan ook plaatsvinden in pilots, praktijkproeven of tijdelijke projecten. Samen Organiseren dus. Soms ter ondersteuning van meerjarige of structurele programma's, soms voordat projecten of activiteiten een meer structurele aard krijgen. Doel van deze activiteiten is zo snel mogelijk resultaat creëren, zodat besloten kan worden wat de bijdrage is aan gezamenlijke gemeentelijke uitvoering en welke vorm hier bij past.

Ambities in relatie tot de omvang van het Fonds

Alle gemeenten dragen naar rato van het aantal inwoners bij aan het Fonds GGU, circa 3 euro (incl BTW) per inwoner (€ 52,3 Mln).

Bijna 60% van het GGU-Fonds is gereserveerd voor structurele activiteiten. De omvang van meerjarige programma's is nu geraamd op 35% van het fonds; het overige deel is voor kortcyclische activiteiten.

Ook in 2020 tellen de ambities zoals opgenomen in het Jaarprogramma op tot een bedrag dat de omvang van het Fonds overstijgt. Deze opwaartse druk in de uitgaven ten behoeve van de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering, vangen we in 2020 op met derde geldstromen.

De verwachting is dat de druk op het beschikbare budget de komende jaren verder toeneemt als gevolg van:

- Hogere beheerlasten (samen ontwikkelen leidt ook tot samen beheren);
- Gemeenten zien meer en meer mogelijkheden voor gezamenlijke uitvoering. Dit is mede het gevolg van nieuwe verantwoordelijkheden voor gemeenten en noodzakelijke samenwerking in complexe ketens (denk aan Sociaal Domein en omgevingswet) die vragen om vernieuwing van het

informatievoorziening landschap en daarmee gepaard gaande kosten (denk aan de ontwikkeling van Common Ground)²;

- Stijgende kosten als gevolg van inflatie en BTW-verhoging leidt tot netto minder besteedbare middelen omdat er geen prijscompensatie-mechanisme voor het Fonds GGU is.

Verkenning naar de toekomst van het Fonds

Om de komende jaren minder afhankelijk te worden van derde geldstromen, om de hierboven beschreven druk op te vangen én om sturingsmogelijkheden te houden op de kortcyclische projecten voeren we op verzoek van het Bestuur een verkenning uit over hoe hier mee om te gaan. Wij brengen de resultaten van de verkenning in de BALV 2019 in. Daarnaast is onderdeel van de meerjarenstrategie van de VNG een verkenning naar de scope van de activiteiten die in aanmerking komen van Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering. Hierover is een apart beslispunt opgenomen bij de VNG Meerjarenstrategie 2020-2024.

Resultaten in 2020

De uitvoering van deze meerjarenstrategie borduurt inhoudelijk voort op wat in 2018 en 2019 is neergezet. De vervolgstappen en concrete beoogde resultaten worden geschetst in het hoofdlijnenprogramma 2020 in dit document onder vier hoofdprioriteiten, die elk weer een aantal sub-prioriteiten kennen:

Prio	Onderwerp	Belangrijkste concrete resultaten in 2020
A. Gezamenlijke basis voor de Toekomst		
A1	Gemeenschappelijke basis informatievoorziening en dienstverlening	<ul style="list-style-type: none"> • Eind 2020 is de visie Common Ground bij 50 gemeenten op deel van de uitvoering in productie. Dit betekent dat voor tenminste één deel van een proces de werkwijze en voorzieningen worden gebruikt die nu gezamenlijk (met gemeenten en ketenpartners) worden ontwikkeld; • Mede doordat we gezamenlijk invloed uitoefenen en intensief samenwerken met het Rijk, zijn we als gemeenten een belangrijke partij bij de realisatie van een digitale identiteit (het digitale paspoort); • Werkend digitaal infrastructureel netwerk (GGI-Netwerk) bij ruim 200 gemeenten, waarmee we samenwerking makkelijker maken, informatieveiligheid vergroten en kosten verminderen.
A2	Datagedreven samenleving en sturingsinformatie	<ul style="list-style-type: none"> • Waarstaatjegemeente.nl wordt stapsgewijs een "smart" dataplatform t.b.v. analyse, toepassingen en hergebruik, zodat individuele gemeenten met gezamenlijk ontwikkelde instrumenten en gezamenlijk ingekochte data lokaal maatwerk kunnen realiseren ten behoeve van bestuur, beleid en samenleving; • Gemeenten kunnen voldoen aan de Wet Open Overheid en de Wet Hergebruik Overheidsinformatie door landelijke ondersteuning; • Beschikbaar maken en delen van toepassingen en kennis in kader van nationale Smart Society agenda, waardoor schaarse expertise breder inzetbaar wordt.
B. Continuïteit en betrouwbaarheid		
B1	Informatieveiligheid en gegevensbescherming	<ul style="list-style-type: none"> • Standaard verwerkersovereenkomst wordt door alle gemeenten gebruikt, zodat gemeenten dit zelf niet hoeven te ontwikkelen en we gezamenlijk een betrouwbare partner voor andere partijen zijn. De Informatiebeveiligingsdienst ondersteunt gemeenten hierbij. • 24/7 beschikbare ondersteuning door Informatiebeveiligingsdienst. Gemeenten zijn kwetsbaar waar het de veiligheid van informatie betreft. Er zijn bijvoorbeeld dreigingen zoals ransomware-aanvallen, hackers, etc. Daarmee zijn de continuïteit van dienstverlening, bescherming van (persoonsgegevens van) burgers

² Zie ook bijgevoegde tabel waarin bij de belangrijkste activiteiten een indicatie is gegeven of de kosten naar verwachting stijgen, dalen of gelijk blijven (naast prijsindexatie etc.)

		<p>en het imago van gemeenten in het geding. De IBD ondersteunt bij de preventie, detectie en incidentenafhandeling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaststellen en start uitvoering gezamenlijke cyberagenda met Rijk en ketenpartners, omdat informatieveiligheid samenhangt met de organisatie van sterke ketens.
B2	Realisatie en beheer	<ul style="list-style-type: none"> • Beschikbaar en bruikbaar houden en verder ontwikkelen van gezamenlijke voorzieningen, en ondersteuning gemeenten bij gebruik van voorzieningen. Denk onder meer aan gezamenlijke inkoopcontracten, NLX, Gegevensknooppunt Sociaal Domein. • Gemeenten worden ondersteund bij in gebruik nemen van wijzigingen en vernieuwingen van de overheidsbrede digitale infrastructuur
B3	Gezamenlijke inkoop	<ul style="list-style-type: none"> • Gezamenlijke inkoop van ICT-producten, na uitvoeren verkenning en besluitvorming. Dit gaat bijvoorbeeld over software of hardware. Definitieve besluitvorming volgt later. Met deze inkoop besparen gemeenten gezamenlijk tientallen miljoenen euro's op jaarbasis.
C. Transformatie in domeinen		
C1	Fysiek Domein	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeenten zijn voldoen de voorbereid op werken met Digitaal Stelsel Omgevingswet. Dit betekent dat alle benodigde standaarden zijn vastgesteld en bekend zijn bij gemeenten, dat ondersteuningsinstrumentarium tijdig beschikbaar is voor gemeenten om hun organisatie en ketenprocessen in te richten en de benodigde informatievoorziening te organiseren. • Ontsluiten data t.b.v. klimaat, energie en wonen.
C2	Sociaal Domein	<ul style="list-style-type: none"> • Geactualiseerde Suwi-keten, inclusief bijstelling ketenarchitectuur en verdere standaardisatie gegevens zodat de keten gebruik kan maken van nieuwe technologie, met meer flexibiliteit intensieve samenwerkingsvormen gaat ondersteunen, en inwoners profiteren van een sluitende keten.
C3	Lokaal Bestuur, Democratie, Veiligheid en Asiel	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek en mogelijk plan t.b.v. elektronisch stemmen • Plan van aanpak elektronisch handhaven
D. Generieke activiteiten t.b.v. alle prioriteiten		
D1	Uitvoeringstoetsen, innovatie en implementatie-ondersteuning	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeringstoetsen op nieuwe beleidsvoornemens die relevant zijn voor gemeenten, zodat inzichtelijk wordt wat consequenties zijn in termen van organisatie, processen, informatie en financiën en daarop vanuit gezamenlijkheid maatregelen kunnen worden getroffen. • Samenhangende meerjarige roadmap voor het geheel en delen van de gezamenlijke uitvoering, waardoor gemeenten eigen aansluitende planning kunnen maken.

1. Inleiding

Tijdens de ALV van 15 juni 2017 besloten de gezamenlijke Nederlandse gemeenten nagenoeg unaniem dat de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering (GGU) een prioriteit voor alle gemeenten was, en dus een belangrijke prioriteit en taak voor de VNG. Een citaat uit de ALV-stukken van 2017³:

Gemeenten kunnen hun effectiviteit vergroten en risico's reduceren door samen te werken aan het vernieuwen en versterken van uitvoeringskracht. Sommige vraagstukken zijn eenvoudigweg te complex om lokaal goed te kunnen oplossen; op andere vraagstukken is voordeel te behalen door het met elkaar te organiseren. Voordeel in termen van verbetering van de kwaliteit en toegankelijkheid van de dienstverlening aan bewoners en ondernemers, versterking van de samenwerking in uitvoeringsketens, minder afhankelijkheid van de leveranciersmarkt, kunnen voldoen aan technologische vernieuwing en kostenbesparingen. Het samen werken aan uitvoeringskracht is van groot belang om tegemoet te kunnen komen aan de verwachtingen van de samenleving.

Ondertussen zijn we twee jaar verder en is er heel veel gebeurd. Mede op basis van de opgedane ervaringen in de afgelopen twee jaar, is door het (in de ALV van 2017 ingestelde) College van Dienstverleningszaken, in samenwerking met zeer veel gemeenten en ketenpartners, een meerjarenprogramma GGU opgesteld, waarvan de eerste tranche is uitgewerkt in een hoofdlijnenprogramma voor 2020. Het meerjarenprogramma GGU sluit nauw aan bij de Meerjarenvisie die eveneens in de ALV van 2019 wordt geagendeerd.

³ https://vng.nl/files/vng/brieven/2017/06_20170517_ledenbrief_gezamenlijke-gemeentelijke-uitvoering.pdf

De opbouw van het meerjarenprogramma en jaarprogramma is als volgt:'

Eerst wordt toegelicht waarom nu een meerjarenprogramma wordt voorgelegd en wat in algemene zin de strategische lijnen zijn waar het gaat om scope en sturing.

Daarna wordt (in hoofdstuk 3) het inhoudelijke meerjarenprogramma toegelicht, waarbij steeds de volgende trits wordt uitgewerkt:

1. Wat is de context, wat komt er op gemeenten af? Het "waarom" dus van een bepaalde prioriteit;
2. De beschrijving op hoofdlijnen voor de richting die we meerjarig kiezen voor de gezamenlijke uitvoering;
3. Wat betekent dat voor de resultaten die we gezamenlijk willen boeken in 2020? En welke kosten zijn hiermee gemoeid?

In het hoofdstuk rond de financiën wordt ingegaan op meerjarige financiële trend van het Fonds GGU.

Aan dit meerjarenplan werkten vele gemeenten mee. Bijvoorbeeld door actief onderdelen uit te werken of uit te voeren, waar het gaat om beproevingen of projecten. Vaak ook door actief mee te denken over specifieke prioriteiten of programma's in denktanks, stuurgroepen, adviesgroepen etc. Op bestuurlijk niveau in Commissies en College en op hoog-ambtelijk en expertniveau in stuurgroepen, adviesgroepen en projectgroepen. Kortom: een meerjarenprogramma van, door en voor gemeenten zelf, daarbij ondersteund door de VNG.

Vaststelling van het meerjarenprogramma en de hoofdlijnen van het jaarprogramma 2020 is nog maar het begin van een proces. Door en met gemeenten zal de komende tijd operationeel vorm worden gegeven aan realisatie van de plannen. Dit document beschrijft het "waarom", het "wat" en het "hoe" op hoofdlijnen. De komende maanden zullen deze hoofdlijnen worden uitgewerkt in een meer operationeel jaarplan 2020 met daaronder liggen programma- en projectplannen. Tijdens de BALV zal deze uitwerking aan alle leden van de VNG worden aangeboden.

2. Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering

Gezamenlijk werken aan uitvoeringskracht is voor gemeenten van groot belang om tegemoet te kunnen komen aan de verwachtingen van de samenleving. Dit is bevestigd in de meerjarenvisie van de VNG. Deze meerjarenvisie geeft bovendien richting aan de prioriteiten voor de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering. Hiermee wordt voortgebouwd op de het besluit van de ALV in 2017 om de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering te verankeren als statutaire functie van de VNG. Met als motto: éénmaal ontwikkelen, 355 keer toepassen.

Er zijn verschillende redenen waarom gemeenten ervoor hebben gekozen om meer gezamenlijk op te trekken bij uitvoeringsvraagstukken:

- Ruimte creëren voor lokaal maatwerk en autonomie waar dat gewenst is;
- Bundelen van schaarse expertise en kennis;
- Samen sterk staan in overleg met Rijk, ketenpartners en marktpartijen;
- Aanzienlijke efficiencyvoordelen realiseren.

Door samen te werken kunnen gemeenten hun uitvoeringskracht vergroten en risico's reduceren. Door de niet onderscheidende onderdelen van de gemeentelijke taken meer gezamenlijk vorm te geven, ontstaat er ruimte om lokaal maatwerk te bieden op de gemeente-specifieke uitdagingen. Sommige vraagstukken zijn eenvoudigweg te complex om lokaal goed te kunnen oplossen (denk bijvoorbeeld aan het tegengaan van cyberdreigingen). Op andere vraagstukken is voordeel te behalen op gebied van de verbetering van de dienstverlening aan inwoners en ondernemers, de versterking van de samenwerking in uitvoeringsketens en het behalen van kostenbesparingen. Tot slot willen we als één overheid werken met ketenpartners, Rijk en marktpartijen; door samenwerking en standaardisatie spreken we als gemeenten met één mond en wordt overheidsbrede samenwerking makkelijker, zonder te tornen aan de lokale autonomie.

De komende jaren wordt doorgebouwd aan de beweging die is ingezet. Het streven is om als gemeenten in de informatiesamenleving een flexibele, mensgerichte dienstverlening en toekomstbestendige bedrijfsvoering te realiseren. Daarvoor wordt gewerkt aan een nieuwe, stabiele, gemeenschappelijke basis informatievoorziening. Tegelijkertijd geven gemeenten vorm aan transformatie van de uitvoering en nieuwe standaarden in het sociaal domein, fysiek domein en in domein overstijgende vraagstukken.

Het belang van een meerjarenprogramma

De GGU-taakgebieden en het Fonds GGU kregen in 2017 vorm en inhoud. Er is gestart met een ontwikkelgerichte aanpak, afgestemd op de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering op jaarbasis. Gemeenten willen inzicht in wat gezamenlijke uitvoering de komende jaren gaat opleveren. Op basis daarvan kunnen keuzes gemaakt en uitgangspunten gekozen worden voor de eigen, lokale of regionale uitvoering. Het meerjarenprogramma biedt stabiliteit en betere garanties onder meerjarige programma's. Ook doet het recht aan structurele onderdelen van de dienstverlening die wordt gefinancierd uit het Fonds GGU. Het meerjarenprogramma zorgt voor duidelijkheid, met een basis die langere tijd vastligt. Het biedt bestuurders inzicht in de ontzorging in de komende jaren en geeft gemeentelijke organisaties richting. Door de basis vast te leggen, ontstaat er ruimte voor dynamisch sturen: gezamenlijk inspelen op nieuwe wetgeving, nieuwe technologie en andere ontwikkelingen. Die ruimte is er ook voor het toevoegen van activiteiten gericht op actualiteit. Kortom: het

meerjarenprogramma is een volgende stap in de ontwikkeling van de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering, die zorgt voor stabiliteit, voorspelbaarheid en wendbaarheid.

Bij de totstandkoming van het Fonds GGU is vastgesteld dat er tijdens de ALV en de BALV wordt gerapporteerd en besloten over het activiteitenpakket en het budget dat de leden ter beschikking stellen. Dit blijft het geval. Vanuit het meerjarenprogramma zal hiernaast ook nadrukkelijker op niveau van effecten worden beschreven wat wordt beoogd. De planvorming, sturing, realisatie en verantwoording van het GGU-meerjarenplan zijn hierdoor meer in lijn met de besluitvormings- en verantwoordingssystematiek van gemeenten.

Inhoudelijke basis

Het meerjarenplan bouwt voort op het fundament dat in de afgelopen jaren op het vlak van gezamenlijke dienstverlening en de daarbij horende informatievoorziening is gelegd. De reeds uitgezette lijnen (zoals position papers op het terrein van dienstverlening, identiteit, informatieveiligheid en data, of de Common Ground-principes) fungeren als inhoudelijk kader. Ook bestuurlijke samenwerkingsafspraken met Rijk en ketenpartners, maatschappelijke en technologische ontwikkelingen en nieuwe wet- en regelgeving zijn van belang voor de meerjarige uitvoering. De bestaande focus op prioriteiten helpt gemeenten en VNG om samen tot goede resultaten te komen, met meerwaarde voor inwoners en ondernemers. Voor het Meerjarenprogramma 2020-2024 ligt de focus op dezelfde prioriteiten, maar dan aangevuld met een verkenning naar een verbreding van de scope van de gezamenlijke uitvoering naar nieuwe inhoudelijke prioriteiten (zoals de energietransitie). Deze prioriteiten beslaan de brede reikwijdte van de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering. Ze bieden per jaar ruimte om in te spelen op de actualiteit.

Samen Organiseren: van initiatie tot opschaling

De manier waarop we werken noemen we Samen Organiseren. De kern hiervan is één keer bedenken en ontwikkelen, 355 keer toepassen. Gemeenten, koepelorganisaties en de VNG komen via vernieuwende samenwerkingsvormen tot inhoudelijke verbetering van de dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen én tot schaal- en efficiencyvoordelen voor gemeenten en hun ketenpartners.

Gemeenten zijn in de lead en kiezen welke uitvoeringsvraagstukken gezamenlijk opgepakt worden, beredeneerd vanuit maatschappelijke opgaven. De VNG faciliteert deze beweging door inbreng van expertise, het organiseren van netwerken, kennisdeling en opschalingscapaciteit. Daarnaast trekken VNG en gemeenten samen op bij het maken van afspraken met ketenpartners en leveranciers, het ontwikkelen van standaarden, gezamenlijke inkoop en het organiseren van beheer van gezamenlijke voorzieningen. Op deze manier werken gemeenten en de VNG om dienstverlening en uitvoeringsprocessen te verbeteren, kosten te besparen en de informatievoorziening te vernieuwen.

Er zijn ook externe invloeden die effect hebben op hoe gemeenten hun taken uitvoeren, zoals wetgeving en nieuwe technologieën. Daarom doen we uitvoeringstoetsen en impactanalyses, zodat de consequenties van nieuwe wet- en regelgeving voor de uitvoeringspraktijk inzichtelijk worden en kafkaëske situaties kunnen worden voorkomen. Ook houden we technologische trends in de gaten om inzicht te geven in de praktische gevolgen van nieuwe technologieën zoals bijvoorbeeld 5G of Artificiële Intelligentie.

Resultaten 2018

In het VNG jaarverslag, dat aan de ALV is aangeboden, zijn een aantal resultaten van de gezamenlijke uitvoering beschreven. Recentelijk is ook het jaarverslag over de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering in 2018 gepubliceerd in digitale vorm. Daarin worden de resultaten die vorig jaar zijn behaald beschreven. Een aantal voorbeelden van deze resultaten:

GIBIT

Met GIBIT hanteren gemeenten dezelfde inkoopvoorwaarden voor hun ICT. Zo weten ze zeker dat de geleverde producten en diensten aan hun kwaliteitseisen voldoen en werken ze met heldere afspraken. Eind 2018 gebruikte 86% van de gemeenten deze inkoopvoorwaarden.

Datatraject Coalitieakkoorden

Samen met verschillende gemeenten, het team van Waarstaatjegemeente en betrokken beleidsdirecties vanuit VNG zijn alle gemeentelijke coalitieakkoorden doorzoekbaar gemaakt en geanalyseerd.

VIK

Het Veiligheidsinformatieknoopunt (VIK) draait als proof of concept in Breda. Het laat zien dat je met deze aanpak de informatiepositie van gemeenten versterkt voor de bestrijding van ondermijning. Veel gemeenten hebben interesse in deze aanpak. Een kennissessie over VIK, georganiseerd door VNG Realisatie, werd door 70 deelnemers vanuit gemeenten bezocht.

Digitale Identiteitslab

In 2018 is samen met het ministerie van Binnenlandse Zaken het project Digitale Identiteitslab vormgegeven. Via experimenten in de lokale praktijk is gezocht naar de wensen en mogelijkheden van vernieuwende vormen van digitale identiteit. Van augustus tot en met december zijn drie sprints georganiseerd waarin steeds een groep van gemeenten geëxperimenteerd heeft met vernieuwende vormen van digitale identiteit.

Dienstverlening aan laaggeletterden

Met de gemeente Asten en Amersfoort is een pilot uitgevoerd samen met Stichting Lezen en Schrijven, op het gebied van dienstverlening aan laaggeletterden. Daarnaast is gewerkt aan een publicatie over dienstverlening aan minder digivaardigen.

Informatiebeveiligingsdienst, CERT-functie

De IBD beantwoordde 1373 vragen (waaronder 179 incidentmeldingen), verstuurd 2049 kwetsbaarheidswaarschuwingen aan gemeenten (waarvan er 18 geclassificeerd waren als ernstig) en ontving 35 valide responsible disclosure-meldingen. Dit betekent dat een hacker of onderzoeker de IBD meldde dat hij of zij een zwakke plek ontdekte in een gemeentelijk systeem, met als doel dat de gemeente dit kon repareren.

Gezamenlijk inkopen

Met de collectieve inkoop van simkaarten (GT Mobiele Communicatie) besparen gemeenten 10/15,- per simkaart.

Enkele cijfers rond invoering van het Digitaal Stelsel Omgevingswet

Er hebben zes ateliersessies plaatsgevonden, er zijn 21 praktijkproeven gestart en daarnaast 19 andere initiatieven (pilots en best practices) in het omgevingsdomein. Er staan circa 60 aan de

Omgevingswet gerelateerde pilots en praktijkproeven op de Pilotstarter, wat erop wijst dat gemeenten en hun partners hier volop mee bezig zijn en ervaringen delen. Er is een groep van 50 gemeenten opgeleid en beschikbaar als koplopers om de dienstverlening onder de Omgevingswet te innoveren.

[Ketenbureau i-Sociaal Domein](#)

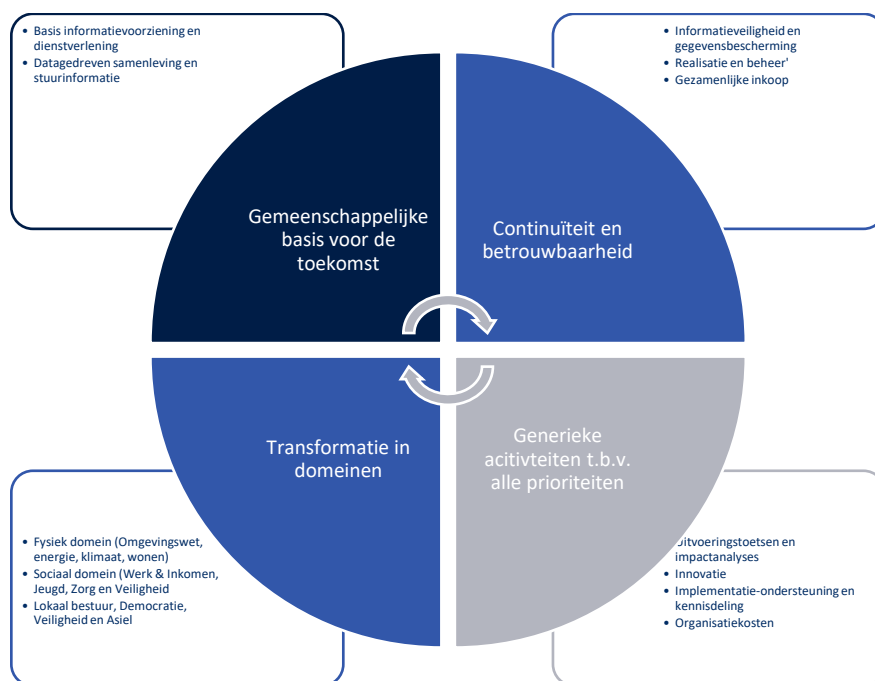
Het Ketenbureau is onder meer verantwoordelijke voor het onderhoud en de doorontwikkeling van het Gemeentelijk Gegevensknooppunt Sociaal Domein. Dit knooppunt wordt gebruikt door alle gemeenten en zorgleveranciers, voor de uitwisseling van berichten. In 2018 ging het om 10 miljoen berichten.

[Landelijke inkoop Jeugd en WMO-zg](#)

De VNG koopt weinig voorkomende specialistische jeugdzorg en WMO zintuigelijk gehandicapten (Wmo-zg) in. Met diverse landelijke partijen heeft de VNG een raamovereenkomst. In 2017 is een Europese aanbesteding uitgeschreven voor deze dienstverlening, omdat de huidige raamovereenkomsten tot 2019 lopen. De aanbesteding is inmiddels afgerond en per 1 januari 2019 zijn 35 jeugdzorgaanbieders en zeven WMO-zg aanbieders gecontracteerd.

3. Meerjarenprogramma 2020-2024 en concrete resultaten in 2020

Het meerjarenplan bouwt voort op het fundament dat in de afgelopen jaren op het vlak van gezamenlijke dienstverlening en de daarbij horende informatievoorziening is gelegd. Voor het meerjarenplan 2020-2024 ligt de focus in de basis op dezelfde prioriteiten. Deze prioriteiten beslaan de brede reikwijdte van de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering. Ze bieden per jaar ruimte om in te spelen op de actualiteit. Hieronder worden de verschillende prioriteiten toegelicht.

Hieronder wordt per prioriteit kort toegelicht:

- Waarom: wat is de context en wat is dus de vraag van gemeenten;
- Welke toegevoegde waarde heeft de GGU in dit kader en wat is dus de koers voor de komende jaren;
- Welke concrete resultaten willen we daarom in 2020 gaan realiseren;
- Het budget dat daarmee in 2020 is gemoeid.

A. Gemeenschappelijke basis voor de toekomst

Gezamenlijke informatievoorziening en dienstverlening

Dienstverlening en modulaire basisprocessen

Dienstverlening draait om mensen. Hun leefwereld staat centraal in alle gemeentelijke dienstverlening op allerlei gebieden. Van verhuizen, ondernemen en reizen tot en met wonen en bijvoorbeeld stemmen. De gemeente is de overheid die het meest zichtbaar is in de samenleving. Zowel letterlijk als figuurlijk. Of het nu gaat om tastbare producten en diensten of om benaderbaarheid en uitvoering van beleid.

Passende dienstverlening vraagt vaak om verregaande samenwerking tussen gemeenten onderling én met andere overheden en ketenpartners. Gemeenten zullen in de toekomst daarom nog nadrukkelijker dan nu opereren als verbindende schakel tussen (netwerken van) inwoners en ondernemers en (supra)nationale overheden.

We werken daarom samen om de dienstverlening voor inwoners en ondernemers te vereenvoudigen in een samenleving die steeds complexer wordt. De huidige werkwijze gaat vaak uit van wet- en regelgeving die vertaald is naar solide en (democratisch) controleerbare processen. Gemeenten hebben behoefte aan doorbraken op het terrein van betere dienstverlening en aan meer gebruiksgemak voor inwoners. Daarom werken we gezamenlijk aan standaardmethoden met een gegarandeerd kwaliteitsniveau die hierbij helpen. Samen als gemeenten, maar ook steeds meer met onze ketenpartners en medeoverheden. Zo ontwikkelen we een gemeenschappelijke aanpak en werkwijze voor dienstverlening en basisprocessen.

Op dit moment wordt al gewerkt aan de standaardisatie van modulaire basisprocessen, bijvoorbeeld voor de domeinen inkomen, belastingen en schuldhelpverlening. Een basisproces gaat vooral over duidelijke afspraken in ketens en standaard in- en output van de verschillende processtappen, zodat ze modulair in verschillende contexten inzetbaar zijn. Ook is een groep grote gemeenten onder de noemer Gemeenschappelijk Basisprocessen Inkomen (GBI) bezig processtandaarden te ontwikkelen en toe te passen. In 2019 en 2020 willen we onderzoeken of deze basisprocessen voor alle gemeenten toepasbaar zijn.

Ook op het terrein van dienstverlening werken we aan standaarden, bijvoorbeeld ten aanzien van serviceformules en klantreizen. Deze basisprocessen bieden een praktische methode waarmee alle gemeenten op dezelfde manier hun dienstverlening kunnen verbeteren.

Identiteit en toegangsdiensten

Een goed werkende digitale identiteit is onmisbaar voor toekomstbestendige, veilige en moderne digitale dienstverlening. Zodat je met een digitale identiteit die de status heeft van het paspoort bijvoorbeeld een hypotheek kunt afsluiten, je rijbewijs verlengen, toeslagen of uitkering mee en bankzaken afhandelen.

Gemeenten vinden het belangrijk dat inwoners en ondernemers beschikken over een unieke digitale identiteit. Daarom zetten wij sterk in op de ontwikkeling daarvan.

We kunnen dit niet alleen organiseren. Het Rijk is onder andere nodig voor het aanpassen van wet- en regelgeving die de e-samenleving in de weg staat. Bijvoorbeeld voor het aanpassen van de eis van de zogenaamde 'natte handtekening' in sommige wetgeving. Gemeenten pakken in het kader van gezamenlijk gemeentelijk uitvoeren hun rol in een interbestuurlijk traject om een volwaardige digitale identiteit te realiseren. Na het uitvoeren van praktijkbeproevingen volgt een interbestuurlijk traject om een volwaardige digitale identiteit te realiseren. Mede doordat we gezamenlijk invloed uitoefenen, zijn gemeenten een belangrijke partij bij de realisatie van een digitale identiteit.

Gezamenlijke basis informatievoorziening

Tekortschietende gemeentelijke technologie begint in toenemende mate belemmerend te werken. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties moeten erop kunnen vertrouwen dat de gemeente er voor hen is, dingen mogelijk maakt en een vangnet is wanneer het hen zelf even niet lukt.

In de praktijk kan er veel beter. Zo gebeurt het dat inwoners die hulp nodig hebben bij het oplossen van problematische schulden, zelf al hun gegevens bij elkaar moeten verzamelen. Dit terwijl die gegevens in gemeentelijke systemen staan en zij er niet bij kunnen. De informatie die nodig is bij het bestrijden van ondermijning is zo versnipperd in allerlei bestanden, dat er veel handmatige handelingen nodig zijn om enigszins een beeld te krijgen. En op het moment dat je een beeld hebt, is het alweer verouderd.

Common Ground

De komende jaren werken wij met diverse publieke en private partijen samen aan de realisatie van een informatiekundige visie die een goed beschikbare, toegankelijke en veilige gemeentelijke informatievoorziening oplevert: de Common Ground. Zodat gemeenten niet meer eindeloos gegevens hoeven te kopiëren of op te vragen aan inwoners, maar deze slim uitwisselen met beproefde, moderne technieken. Daarmee is op talloze manieren winst te boeken, zoals:

- Niet meer naar de bekende weg hoeven te vragen als iemand zich meldt voor een parkeervergunning.
- Ongewenste praktijken (woon-, adres-, en uitkeringsfraude, hennepsteelt, etc.) in beeld brengen en daarvoor een effectieve aanpak ontwikkelen door diverse bronnen en signalen te combineren.
- Mensen die vanuit een bijstandsuitkering aan het werk willen, zelf inzicht geven in passende vacatures.

Het doel is om sneller goedkopere, open, innovatieve en flexibele IT-oplossingen te kunnen (laten) bouwen die gepersonaliseerde (e-)dienstverlening mogelijk maken. De basisgedachte en daarmee de kern van de beoogde verandering is dat de gegevens losgekoppeld worden van de toepassingen (applicaties en processen). Dat maakt het mogelijk om de gegevens op gestandaardiseerde wijze te ontsluiten en uit te wisselen. Deze basisgedachte, die hieronder wordt toegelicht, is breed afgestemd met gemeenten en zal de komende periode met gemeenten, ketenpartners en leveranciers, verder worden verkend op implicaties en benodigde vervolgacties. De resultaten van deze verkenning worden verwerkt in een meerjarige transitiestrategie waarin wordt beschreven welke activiteiten en resultaten gerealiseerd worden en welke partijen daarbij betrokken zijn. De realisatie van de visie Common Ground is een operatie die voor meerdere jaren focus en commitment vereist van gemeenten en hun ketenpartners en de betrokken marktpartijen. De resultaten van de verkenning zal terugkomen in de BALV eind 2019.

De **basisgedachte** van Common Ground is de transformatie van de informatievoorziening door:

- A. Gegevens te scheiden van de applicaties en processen waarin zij gebruikt worden.
- B. Gegevens meervoudig te gebruiken bij de bron.

Deze datatransformatie heeft als implicatie dat we als gemeenten samen moeten werken aan de realisatie van de volgende vier zaken:

1. Gemeenten sturen op het (laten) standaardiseren van informatiemodellen per domein.
2. Gemeenten maken gegevensbronnen (eigen en van ketenpartners) via gestandaardiseerde services beschikbaar.
3. Gemeenten zorgen voor:
 - a. één (1) gestandaardiseerd integratiemechanisme;
 - b. in handen van de overheid;
 - c. waarmee gemeenten en ketenpartijen veilig en vertrouwd gegevens kunnen delen en gebruiken.
4. Data blijven in de bron; de verzameling data in de bron is eigendom van de bronbeheerder.

Door gezamenlijke gemeentelijke uitvoering werken gemeenten ook aan een controleerbare, veilige, snelle en betrouwbare community cloud-infrastructuur, die gemeenten grootschalig en intensief kunnen gebruiken. Via deze infrastructuur worden de datastromen en diensten die niet over het 'open internet' gaan, veilig met elkaar verbonden.

Concrete resultaten in 2020

Dienstverlening en modulaire basisprocessen

- Standaardisatie van twee basisprocessen op basis van de modelaanpak 2019 en de ervaringen met Belastingen en Schuldhelpverlening. De processen worden geselecteerd uit de domein fysiek, sociaal en/of juridisch- bestuurlijk.
- We onderzoeken of de processen van het programma Gemeenschappelijk Basisprocessen Inkomen landelijk toepasbaar zijn.
- (Online) publicaties die op basis van de uitvoeringspraktijk gemeenten inzicht bieden in ontwikkelingen op het gebied van dienstverlening
- Standaardiseren van vernieuwingen op dienstverleningsvlak ter bevordering van hergebruik bij andere gemeenten én aansluiting bij vernieuwingen in het ICT-landschap
- Leermodules klantreizen, seminars serviceformules en kennisbank Klantreizen waarmee gemeenten inzichten over dienstverlening kunnen omzetten in verandering binnen hun gemeente

Identiteits- en toegangsdiensten

- Voor alle gemeentelijke digitale transacties wordt vastgesteld welk betrouwbaarheidsniveau voor de vaststelling van digitale identiteit er nodig is.
- Vertegenwoordiging van alle gemeenten in de ontwikkeling van het landelijke machtigingsstelsel, waardoor inwoners en ondernemers anderen kunnen machtigen om namens hen digitale transacties met de overheid uit te voeren.
- Gemeenten treffen voorbereidingen om te voldoen aan verplichtingen Wet Digitale Overheid en worden daarin ondersteund bij het in gebruik nemen van de hogere betrouwbaarheidsniveaus van DigID en eIDAS. Hierdoor wordt digitale dienstverlening veiliger en kunnen Europese burgers (expats en arbeidsmigranten) ook gebruik maken van digitale gemeentelijke dienstverlening

- Werkend en in de gemeentelijke uitvoering beproefd prototype voor regie op eigen gegevens middels het landelijke traject 'Blauwe knop'.
- Impactanalyse op en praktijkbeproeving van de vernieuwing van het landelijke voorzieningen voor digitale communicatie met inwoners en ondernemers, het zogeheten "Federatief Berichtenstelsel" ter vervanging MijnOverheid Berichtenbox.
- Onderzoek naar de mogelijkheden voor vernieuwing en intensivering van gemeentelijke digitale dienstverlening door de vernieuwing van Digitale Identiteit. Denk bijvoorbeeld aan leerlingenvervoer waar vaak medische gegevens gedeeld moeten worden.

Common Ground

- Eind 2020 functioneert de informatiekundige visie Common Ground bij vijftig gemeenten in productie met minimaal vijf gestandaardiseerde informatiemodellen, minimaal dertig Application Programming Interfaces (API's) en minimaal tien toepassingen voor dienstverlening en bedrijfsvoering.
- Doorontwikkeling van een ontwikkelportaal (Developer.Overheid.nl). Dit portaal faciliteert hergebruik van software(componenten) binnen en voor overheidsvernieuwing. De doorontwikkeling is gericht op breed gebruik waarbinnen alle door en voor overheid ontwikkelde API's beschikbaar zijn.
- Gestandaardiseerde infrastructuur en tooling op basis van een cloud voorziening die gemeenten in staat stelt om dienstverleningstoepassingen versneld te delen en implementeren: schaalbaar, wendbaar, herbruikbaar en veilig voor alle gemeenten.
- *Applicatie Rationalisatie Instrumentarium*: handleidingen en werkwijzen voor gemeenten om vast te stellen welke applicaties eerst op de nieuwe werkwijze van Common Ground zou moeten functioneren. Hierdoor kunnen gemeenten hun investeringstempo in de vernieuwing van het ICT landschap bepalen en richten.
- Een actieve community rondom de visie Common Ground met gemeenten, leveranciers en mede-overheden ter versnelling van de transitie naar de nieuwe informatiekundige visie.

Architectuur en Standaarden

- Roadmap voor gemeenten die de afspraken met ICT leveranciers in de tijd uitzet, zodat duidelijk is wanneer technische koppelingen op basis van gezamenlijk ontwikkelde standaarden tussen dienstverleningsapplicaties van hun leveranciers in de praktijk gebruikt kunnen worden.
- Doorontwikkeling van de huidige Gemeentelijke Model Architectuur in lijn met de doorontwikkeling van de landelijke Enterprise Architectuur Digitale Overheid. Hierdoor blijven gemeenten aangesloten op de gegevenslandschappen van andere gemeenten en overheidspartners.
- Aanpassen van geldende architectuurprincipes- en uitgangspunten voor het gemeentelijke gegevenslandschap zodat inwoners en ondernemers zelf regie kunnen voeren op het gebruik van hun gegevens door de overheid: 'Regie op Gegevens'.
- Beheer van en regie op de huidige GEMMA producten: Softwarecatalogus, GEMMAonline, Wiki, StUF koppelvlakken, Gibit, StUF-testplatform. Met deze producten kunnen gemeenten enerzijds sturen op een samenhangend en samenwerkend landschap van toepassingen voor dienstverlening, bedrijfsvoering en gegevensmanagement. En anderzijds sturen naar een minder complex ICT landschap.

Gemeenschappelijke Gemeentelijke Infrastructuur

- Werkend digitaal infrastructureel netwerk (GGI-Netwerk) bij ruim 200 gemeenten.
- Twintig aanvullende commerciële softwarepakketten als cloud dienst (SaaS) veilig beschikbaar voor gemeenten die aangesloten zijn op GGI Network. Hierbij worden gemeenten en commerciële leveranciers met behulp van handleidingen en bijeenkomsten ondersteund in de ontsluiting en gebruik.
- Actieve landelijke monitoring op de veiligheid van gemeentelijk digitale netwerken bij 100 gemeenten met behulp van het in 2019 gezamenlijk aanbesteedde GGI Veilig.

Overig

- Praktijkbeproeving van een vernieuwde Basisregistratie Personen (BRP) die 80% van de functionaliteit voor gemeentelijke taken ondersteunt en ook functioneert in het netwerk van registraties in het land.

Datagedreven samenleving en stuurinformatie

De ongekende toename van data, nieuwe toepassingen en de impact daarvan op de gemeenschap bieden kansen en risico's voor gemeentelijke dienstverlening. Data is de grondstof van de informatiesamenleving. Het moet op orde zijn, van voldoende kwaliteit, vindbaar, duurzaam toegankelijk en herbruikbaar. Want maatschappelijke waarde wordt gecreëerd door mensen en organisaties die iets met de data doen. Zo gebruiken gemeenten data om slimmer beleid en uitvoering vorm te geven. Ook zijn ze zelf eigenaar en aanbieder van data, waarmee ketenpartners en publieke partijen hun diensten weer kunnen versterken en gemeenten. De ontwikkelingen rondom het gebruik van (publieke) data vraagt om een overheid die binnen dit speelveld een rol speelt, mede vormgeeft aan de nieuwe spelregels, met impact acteert op maatschappelijke risico's en proactief de kansen die data innovaties brengen, omzet in publieke meerwaarde.

Organisatie van datagebruik

Slim gebruik van data is in de komende jaren een randvoorwaarde voor het realiseren van de transformaties in het sociaal domein (onder andere bij WMO en Jeugd), leefomgeving (bijvoorbeeld klimaatverandering) en het veiligheidsdomein (zoals bij ondermijning). Deze data is niet alleen bij gemeenten te vinden, maar ook bij andere overheden en buiten de overheid. Inmiddels wordt een hoog tempo verwacht bij het realiseren van nieuwe toepassingen. Daarom moeten gemeenten data en toepassingen voor eigen processen, beleid en partners goed organiseren. Tegelijkertijd is het belangrijk dat ze vormgeven aan datamanagement en eigenaarschap binnen een overheidsbreed datalandschap, om zo de basis leggen voor democratische controle. Door gezamenlijke gemeentelijke uitvoering dragen we bij aan de benodigde schaalgrootte. Gemeenten kunnen zo slimme toepassingen ontwikkelen voor specifieke data, die bijdragen aan het realiseren van hun maatschappelijke opgaven.

Tot slot realiseren we door gezamenlijke uitvoering archiefstandaarden om de toegankelijkheid van informatie te verbeteren. Hierdoor zijn gemeenten beter in staat om wetten zoals de AVG en de Wet Open Overheid (WOO) uit te voeren én gearchiveerde informatie in te zetten voor transparantie voor inwoners en ondernemers, bedrijfsvoering en horizontale en verticale verantwoording.

Concrete resultaten in 2020

Datatoepassingen om maatschappelijke opgaven aan te pakken

- Waarstaatjegemeente.nl (WSJG) wordt stapsgewijs een "smart" dataplatform voor gemeenten. Onder andere door meer mogelijkheden voor diepgaande data-analyses op maatschappelijke opgaven, meer mogelijkheden om individuele datatoepassingen te maken en meer mogelijkheden voor (her)gebruik van data. WSJG biedt derde partijen ook de mogelijkheid om slimme applicaties te ontwikkelen op haar platform, zodat deze landelijk toepasbaar zijn voor alle gemeenten.
- Inzicht in en praktische oplossingen voor maatschappelijke opgaven met behulp van datatoepassingen door het uitvoeren van meerdere (data science/AI) experimenten en pilots in samenwerking met gemeenten (en gemeentelijke datalabs).
- Landelijk beschikbaar stellen van meerdere lokaal beproefde datatoepassingen voor maatschappelijke opgaven in het sociaal, fysiek of veiligheidsdomein of dienstverlening.

Ondersteuning voor wettelijke verplichtingen

- Gemeenten hebben kennis van het open kunnen ontsluiten van data, documenten, algoritmen en kunnen zo voldoen aan de wettelijke verplichtingen van de Wet Open Overheid (WOO) en PSI directive c.q. Wet Hergebruik Overheidsinformatie (WHO).
- Nieuwe landelijke datastandaarden voor het ontsluiten van open data voortkomend uit WOO en PSI/WHO.
- Gemeenten hebben kennis van de nieuwe eisen aan digitale archivering door de inzet van een Expertisecentrum Verbetering Informatiehuishouding.

Vormgeven van de digitale stad/smart society

- Gezamenlijk ontwikkelde en breed geadopteerde (nationale) Smart Society agenda, waarin gemeenten hun krachten bundelen om technologie en data doelgericht in te zetten op maatschappelijke vraagstukken, zoals sensoren om fijnstof en dus luchtkwaliteit te meten.
- *Principes voor de Digitale Stad* zijn ontwikkeld. Dit gaat o.a. om gezamenlijke afspraken rond dataverzameling of afspraken rond de inzet en transparantie van algoritmes. Zo kan de overheid helder maken naar haar burgers en ondernemers hoe zij met hun data om gaat en op welke wijze zij dit gebruikt in het nemen van besluiten.
- Ondersteuningsmiddelen voor het gebruik van data in de digitale stad zijn ontwikkeld en beschikbaar. Bijvoorbeeld sensorregistratie voor sensoren in publieke ruimte of een modelovereenkomst voor de aanschaf van slimme apparaten/toepassingen.
- Landelijk beschikbaar instrumentarium voor kennisdeling over en advies voor de ontwikkeling en inzet van algoritmes.
- Vertegenwoordiging van gemeenten in de landelijke gremia voor de ontwikkeling en uitrol van het nieuwe mobiele netwerk 5G

Innovatienetwerk voor datagedreven gemeenten

- Professioneel netwerk van gemeentelijk professionals op het gebied van data-gedreven en smart society. Gemeenten zijn aangesloten op het kennisnetwerk, kunnen daarvan gebruikmaken voor kennis, innovaties, samenwerking (regionaal, thematisch, landelijk), gezamenlijke voorzieningen, opleidingen, aanpakken en expertises.
- Het netwerk werkt nauw samen met andere (rijks)overheden en relevante maatschappelijk en private partijen.

B. Continuïteit en betrouwbaarheid

Informatieveiligheid en gegevensbescherming

De bescherming van (persoons)gegevens van inwoners en ondernemers is een steeds belangrijkere taak voor gemeenten. Daarbij zullen ze een scherp oog moeten hebben voor een veilig en juist gebruik van data. Bijvoorbeeld omdat zij in het bezit zijn van gegevens van inwoners en ondernemers en op basis hiervan de toegang bepalen tot bepaalde voorzieningen. Net zoals dat voor de fysieke openbare orde geldt, dragen ze ook verantwoordelijkheid voor de digitale openbare orde en veiligheid. Met de toenemende complexiteit van de informatiesamenleving neemt ook de maatschappelijke verantwoordelijkheid van gemeenten toe. Het is daarom belangrijk dat ze inzicht hebben in de risico's die ze lopen. Op basis daarvan kunnen ze maatregelen treffen voor het beveiligen van informatie.

Bundelen van kennis

De kennis op het vlak van informatiebeveiliging is schaars. Door gezamenlijk uitvoeren bundelen we de kennis die er is. Deze komt centraal ter beschikking via de Informatiebeveiligingsdienst (IBD). Via de IBD is er bijvoorbeeld 24/7 een gemeentelijk incidentresponsteam beschikbaar. In het geval van een incident ondersteunt dit team gemeenten in de aanpak van het incident en de communicatie daarover. Door de gezamenlijke uitvoering hoeven gemeenten dit niet meer zelf te organiseren. De gezamenlijke uitvoering versterkt bovendien de informatieveiligheid binnen gemeenten.

Concrete resultaten in 2020

- 24/7 beschikbaarheid van de Informatie Veiligheidsdienst (IBD) waar complexe informatieveiligheidsvragen en informatieveiligheidsincidenten voorgelegd kunnen worden ter advisering en ondersteuning.
- Tweejaarlijks informatiekundig dreigingsbeeld specifiek voor gemeenten, zodat gemeenten inzicht krijgen ten behoeve van hun prioriteiten en jaarplanning.
- Verhoging van de digitale weerbaarheid van gemeenten door inzicht in de eigen gemeentelijke processen en maatregelen, ondersteuning in de implementatie van risico-gebaseerd maatregelen Dit aanbod wordt continu geoptimaliseerd op basis van gebruik.
- Gemeenten worden met regio-bijeenkomsten, workshops op locatie en operationele handleidingen gefaciliteerd bij de implementatie van het nieuwe verbindende gemeenschappelijk normenkader, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De IBD richt zich hierbij op een breed spectrum aan verantwoordelijken binnen de gemeente. Ook adviseer de IBD gemeenten met behulp van kennisdeling en adviesproducten om op het vlak van gegevensbescherming te voldoen aan de privacywetgeving (AVG).
- Gemeenten worden gestimuleerd in goed opdrachtgeverschap aan commerciële leveranciers door middel van de gezamenlijk ontwikkelde standaard verwerkersovereenkomst, normen voor *Privacy by Design* en gerelateerde normen in de BIO. IBD vervult waar nodig een bemiddelende rol richting leveranciers op het gebied van AVG- en Informatiebeveiligingsnormen.
- Gemeentelijke software leveranciers hebben kennis van het normenkader (BIO) en conformeren zich eraan.
- Gemeentelijke veiligheidsmanagers en – functionarissen worden gefaciliteerd in uitvoering van hun rol (bijvoorbeeld rapportageformats) en versterking van hun positie (tips en trucs in de relatie met bestuurders).
- Centrale tooling voor het uitvoeren van privacy- en risico-analyse
- Een door bestuur vastgestelde cyberagenda waarin gemeenten gezamenlijk vastleggen wat hun standpunten en actieplan is om het vertrouwen van inwoners en ondernemers in hun digitale veiligheid te vergroten en vast te houden.
- Minimaal één regionaal georganiseerde door gemeenten georganiseerde cyberoefening of game.

Realisatie en beheer

Een logisch gevolg van succesvolle gezamenlijke gemeentelijke uitvoering, is de vraag hoe je het beheer daarvan in de toekomst kunt organiseren. Op dit moment worden op verzoek van gemeenten verschillende voorzieningen gezamenlijk beheerd. Voorbeelden zijn het Ketenregiebureau Sociaal Domein, het 14+netnummer, de taxatiewijzer WOZ en het contractbeheer Jeugd en WMO. Hierdoor besparen gemeenten kosten van taken die voor hen allemaal hetzelfde zijn.

Stijging gezamenlijke voorzieningen

De komende jaren zal het aantal gezamenlijk te beheren voorzieningen naar verwachting toenemen. Als er nieuwe voorzieningen uit het Fonds GGU beheerd worden, heeft dat invloed op het beschikbare budget voor ontwikkeling van projecten en programma's. Daarom werken we aan een duurzaam financieringsarrangement, dat tot een evenwichtige verdeling van de beheerlasten leidt. Bijvoorbeeld vanuit het solidariteitsprincipe van de vereniging, of via betaling naar gebruik. Door gezamenlijke uitvoering wordt beheer zo georganiseerd dat het robuust genoeg is om grote uitvoeringsuitdagingen het hoofd te bieden, bijvoorbeeld waar het gaat om het groeiende aantal gezamenlijke contracten dat de VNG afsluit namens gemeenten. Het is ook de helpdesk die incidenten real-time in behandeling neemt, waardoor individuele gemeenten dit niet zelf hoeven te organiseren.

Gemeentelijke dienstverlening aan inwoners en ondernemers is sterk verweven met andere overheden en uitvoeringsorganisaties. Hiervoor maken gemeenten gebruik van de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI). Door gezamenlijke uitvoering kunnen we ervoor zorgen dat dit stelsel zoveel mogelijk voldoet aan de behoeften van gemeenten, dat het zo eenvoudig mogelijk is om hier gebruik van te maken en dat de kosten eerlijk verdeeld worden.

Concrete resultaten in 2020

Beheer gezamenlijke uitvoering

Eind 2020 is het beheer van gezamenlijke voorzieningen professioneel georganiseerd. Over vorm, positionering ten opzichte van de vereniging en financiering wordt in 2019 besloten.

Het beheer op de volgende voorzieningen en contracten continueren; hierdoor kunnen alle gemeenten (blijvend) gebruik maken van de voorzieningen:

- 14+ Netnummer: het herkenbare landelijke netnummer voor telefonische bereikbaarheid van gemeenten.
- GT - Contract Beheer Organisatie: regie op de contracten voor gezamenlijke inkoop zoals mobiele telefonie en vaste telecommunicatie.
- GGI – Netwerk: regie op de contracten voor de gezamenlijke inkoop van het infrastructurele digitale netwerk.
- GGI - IPv6: toegankelijk houden van digitale gemeentelijke diensten in de technische transformatie van IPv4 naar IPv6 door uitgifte van digitale adres (IP adressen) en het aanbieden van handleidingen en expertise voor de overgang van IPv4 naar IPv6.

Het proces van in beheer nemen doorlopen voor de volgende voorzieningen en contracten. Dat wil zeggen dat, na positieve besluitvorming, de voorziening voor gebruikende gemeenten geborgd wordt en andere gemeenten er structureel gebruik van kunnen maken:

- Stembureau App; een applicatie ter ondersteuning van stembureaus in hun taken en verantwoordelijkheden en communicatie met het centrale stembureau.
- Common Ground – NLX; de digitale ruggengraat van de common ground waardoor gemeenten meer flexibel in kunnen spelen op veranderingen in de samenleving en kansen door nieuwe technologie kunnen benutten.
- GGI – GovRoam: gezamenlijk georganiseerd en veilig WiFi dat op elke aangesloten locatie door alle aangesloten gebruikers toegankelijk is.
- Ervaringswijzer Utrecht: een digitale 'enquête' oplossen voor het verzamelen en analyseren van klanttevredenheidsinformatie over gemeentelijke dienstverlening in het sociale domein
- GT – Connect; regie op de contracten gezamenlijk ingekochte multichannel telefonieoplossingen (o.a. telefoniecentrales).
- GGI – Veilig; actieve monitoring op de veiligheid van digitale netwerken van aangesloten gemeenten waardoor eerder gehandeld kan worden bij (potentiële) informatieveiligheidsincidenten.
- VIS – Veiligheidsinformatiesysteem: Een digitale oplossing voor het verzamelen en analyseren van veiligheidsinformatie die door de veiligheidsregio periodiek en standaard wordt aangeleverd aan gemeenten

Het beheer op de volgende voorzieningen en contracten starten, waardoor inzicht ontstaat in de beheertaken zo snel ontwikkeling afgerond is en de eerste gemeenten er gebruik van maken:

- GT-Standaard Software; regie op de contracten voor gezamenlijke inkoop van software pakketten zoals Adobe, Citrix of Office.
- GT-MFP: regie op de contracten voor gezamenlijke inkoop van multifunctionele printers.

Concrete resultaten in 2020

Generiek Digitale Infrastructuur

- Alle gemeenten hebben kennis van en zijn voorbereid op de implementatie van de nieuwe objectenregistratie, welke een doorontwikkeling van de wettelijk gereguleerde basisregistraties BAG, BGT en WOZ is. Hierop worden zij ondersteund met publicaties, handleidingen en informatiebijeenkomsten.
- Implementatieondersteuning voor alle gemeenten voor wetwijzigingen BRP, eerste fase van de Wet Basis Registratie Ondergrond en kwaliteit. Best practices met de toepassing van diverse GDI-bouwstenen door gemeenten worden actief voor andere gemeenten verzameld en ontsloten, zodat gemeenten niet onnodig het wiel hoeven uit te vinden.
- Afspraken maken over en voorbereidingen doen voor de ontwikkeling en implementatie basisregistratie Beeldmateriaal, waaronder het gezamenlijk aanbesteden van luchtfoto's. Ook gaan we kijken naar gezamenlijke mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering van gemeentelijke basisregistraties.
- Er is een "Matrix Profijt van de GDI" beschikbaar. Deze biedt inzicht van welke GDI-bouwstenen gemeenten kunnen profiteren in hun primaire processen. Daardoor is de informatie uit basisregistraties en functionaliteit van landelijke gebruiksvoorzieningen zoals DigID Berichtenbox beter bruikbaar voor gemeentelijke dienstverlening.
- Technische en logische verbindingen tussen de GDI en de gemeentelijk gezamenlijke informatievoorziening, waaronder Common Ground en GGI. Hierdoor ontstaat een stelsel van samenhangende voorzieningen voor gemeentelijke dienstverlening.

Beheer domeinen

- 355 gemeenten en ruim 2500 zorgaanbieders beperken samen vermijdbare administratieve lasten in het sociaal domein. Zij zetten daarvoor instrumenten in: de landelijke standaarden iWmo en iJw voor geautomatiseerde, digitale gegevensuitwisseling, met daarbij ondersteunende producten en voorzieningen. Voor de uitvoering van activiteiten is het Ketenbureau i-Sociaal Domein opgericht. Dit Ketenbureau voert de gezamenlijke ambities van de partijen uit. Het Ketenbureau werkt ook aan nieuwe processtandaarden, zoals de Standaard Administratie Protocollen, waardoor samenwerking makkelijker wordt.
- Het WOZ-datacenter (www.wozdatacenter.nl), een uitsluitend voor gemeenten toegankelijke portal waar gemeenten interactief taxatietechnische informatie kunnen uitwisselen.
- Beheer van en landelijk aanspreekpunt voor gemeenten voor de landelijk ingekochte Jeugdzorg en ondersteuning.

Gezamenlijke inkoop

Samen inkopen is slim, efficiënt en goedkoper. Met name bij producten of diensten die voor alle gemeenten in beginsel hetzelfde zijn (zoals telefonie, hardware, bepaalde software, basistoepassingen) is een grote winst te behalen. Hierdoor ontstaat ruimte bij gemeenten om zich te richten op zaken waar zij het verschil voor hun inwoners en ondernemers kunnen en willen maken.

Samen inkopen van niet-onderscheidende producten heeft de afgelopen jaren gemeenten veel geld en tijd bespaard. Zo hoeft dan bijvoorbeeld voor een product of dienst maar één keer te worden aanbesteed in plaats van 355 keer. Door gezamenlijke uitvoering worden ook grote delen van de gemeentelijke inkoop- en aanbestedingsfunctie op elkaar afgestemd, zodat een herkenbare en betrouwbare werkwijze ontstaat. Dit levert voor gemeenten meer inkoopmacht op en voor leveranciers een meer betrouwbare en voorspelbare partner.

Gezamenlijk gemeentelijk uitvoeren op het gebied van inkoop wordt niet gefinancierd uit het Fonds GGU. Het kent een eigen financiering waarbij de VNG de kosten voorfinanciert, waarna de deelnemers de kosten van de aanbesteding en het contractbeheer terugbetalen. Hierdoor is iedere aanbesteding kostenneutraal.

Concrete resultaten in 2020

- Inkoop van niet onderscheidende producten en diensten (*commodities*) wordt uitgevoerd, zoals inkoop van Multifunctionele Printers en Software in 2019. Gezamenlijke inkoop van dit type producten en diensten heeft een besparingspotentieel van meer dan €100 miljoen over een periode van zes jaar, waarvan twee-derde tot 2024 wordt verwacht.
- Inkoop van meer complexe ICT-producten. Ook hier ligt een aanzienlijk, nog niet te kwantificeren, besparingspotentieel.

C. Transformatie in domeinen

Fysiek domein

De nieuwe Omgevingswet zorgt voor een vereenvoudiging van het wettelijke kader. De bestuurlijke afwegingsruimte van gemeenten wordt hierdoor groter. Dit vraagt ook het aansluiten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Het juridische stelsel van de Omgevingswet wordt verbonden met het digitale stelsel dat beleidsontwikkeling en uitvoering ondersteunt. De nieuwe Omgevingswet stelt de informatiepositie van niet-overheden gelijk aan die van overheden. Inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheden kunnen straks alle beschikbare informatie zelf eenvoudig online opvragen. Van vergunningsvereisten tot en met relevante informatie over de leefomgeving. Om dit mogelijk te maken, wordt het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) ontwikkeld. Hieraan wordt vanuit gezamenlijke uitvoering een bijdrage geleverd. Dit omvat een digitaal loket, informatieregisters en de infrastructuur die nodig is om de informatie tussen het loket en de registers uit te wisselen. Door dit gezamenlijk uit te voeren, maken we invoering gemakkelijker en voorkomen we dat iedere gemeente zelf zijn eigen weg moet vinden in de complexe wereld van nieuwe wetgeving, cultuur- en organisatieverandering, andere ICT-infrastructuur en nieuwe processen.

Daarnaast zijn er andere ontwikkelingen voor de fysieke leefomgeving waar gezamenlijke gemeentelijke uitvoering van toegevoegde waarde kan zijn. Denk aan de woningbouwopgave, klimaatadaptatie, energietransitie en leefbaarheid. De aanname is dat hier door gezamenlijk uitvoeren diverse effecten zijn te realiseren. Hier wordt momenteel een verkenning naar uitgevoerd.

Concrete resultaten in 2020

Omgevingswet

- Een lijst met standaardbegrippen is vastgesteld door het College van Dienstverleningszaken en gepubliceerd in de Stelselcatalogus van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Gemeenten maken hier gebruik van in hun dienstverlening en in hun planprocessen.
- Er is een Bibliotheek beschikbaar met Standaard Vragenbomen voor de top tien meest voorkomende standaard dienstverleningsproducten (gerelateerd aan juridische regels). Gemeenten kunnen hier gebruik van maken voor hun digitale dienstverlening.
- Er is een Bibliotheek met Staalkaarten. Staalkaarten zijn voorbeelden van onderdelen van Omgevingsplannen (soort modelverordeningen) om de gemeentelijke regelgeving aan te passen en aan te bieden via het DSO. Gemeenten gebruiken die om hun Omgevingsplannen te maken. De Staalkaarten verwijzen naar de vragenbomen.
- De roadmap m.b.t. software voor het maken van Omgevingsplannen en het publiceren hiervan in de Digitaal Stelsel Omgevingswet Landelijke Voorziening DSO-LV is beschikbaar bij de belangrijkste leveranciers. Voor het aanschaffen hiervan zijn voor gemeenten specificaties beschikbaar en standaard aanbestedingsdocumenten.
- De roadmap m.b.t. software voor de vergunningprocessen, toezicht en handhaving (VTH) is beschikbaar. Gemeenten kunnen aangepaste software aanschaffen op basis van de door ons beschikbaar gestelde specificaties. Waar mogelijk zijn componenten gezamenlijk ontwikkeld binnen de Common Ground community.
- Standaard voor transitie- en implementatieplan is beschikbaar. Gemeenten kunnen op basis hiervan aansluiten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Er is een roadmap beschikbaar voor gemeenten om een planning te maken. In alle gemeenten zijn er professionals die werken met het aanbod van VNG en Aan de Slag met de Omgevingswet.
- Een eerste voorziening voor een collectief gemeentelijk informatieproduct is opgeleverd en ontsloten via het DSO-LV (bijv. Bomenregister), gezamenlijk ontwikkeld op Common Ground principes met en door de Common Ground community.
- Standaardhulpmiddelen voor het aanpassen van processen en het inschatten van de impact van de Omgevingswet zijn beschikbaar. Gemeenten kunnen zich hiermee voorbereiden op het werken onder het nieuwe regime van de Omgevingswet.
- Leveranciers van gemeentelijke software gebruiken de standaarden die in het kader van het DSO zijn afgesproken. Daarover zijn afspraken met zowel bestaande als nieuwe aanbieders.
- Er is standaard samenwerkingsfunctionaliteit beschikbaar voor het ondersteunen van de interbestuurlijke, organisatie-overstijgende VTH-processen. Ook deze is gebaseerd op de interbestuurlijke standaarden en Common Ground principes. Voor gemeenten zijn de benodigde API's beschikbaar gesteld om aan te sluiten.
- Er is een helpdesk (samen met de beheerorganisatie DSO) om gemeenten te ondersteunen bij aansluiten op het DSO-LV.
- Er is een gemeentelijke vraagorganisatie voor de beheer en uitbouw van het Digitaal Stelsel Omgevingswet die verantwoordelijk is voor de gemeentelijke inbreng. Die wordt gevoed door gemeenten vanuit het principe van Samen Organiseren.

Leefomgeving

In 2020 zullen de mogelijkheden van gezamenlijke gemeentelijke uitvoeringen op het fysieke domein verder verkend worden.

- Bevorderen van datagedreven werken voor de transities in de gebouwde omgeving zoals klimaatadaptatie en energietransitie. Hiervoor wordt de gezamenlijke informatiebehoefte in kaart gebracht waardoor in 2020 tevens de eerste vijf tot tien datasets ontsloten kunnen worden.
- Bijdrage platform veehouderij en gezondheid.
- Voortzetten lokale woonmonitor.
- Voortzetten benchmark gemeentelijke watertaken en klimaatadaptatie nieuwe stijl.

Sociaal domein

Het sociaal domein verandert continu. Bijvoorbeeld door decentralisaties, gewijzigde wet- en regelgeving op het gebied van WMO en Jeugd en het herschikken van verantwoordelijkheden binnen bijvoorbeeld de keten van Werk en inkomen. Gemeenten werken aan een aanpak waarbij inwoners en

ondernemers in hun eigen leefomgeving passende ondersteuning krijgen. Ze zijn volop aan het transformeren. Tegelijkertijd worden ze geconfronteerd met volumegroei, oplopende kosten en een inperking van de mogelijkheden om te sturen. De verwachting is dat deze situatie de komende jaren zo zal blijven.

Dit vraagt om beheer in de huidige ketens, vernieuwing van de toekomstige gegevensuitwisseling, het analyseren van de gevolgen van wet- en regelgeving en hulp bij implementatie. De gezamenlijke uitvoering hiervan kan op een aantal thema's in het sociaal domein zorgen voor efficiëntere en effectievere dienstverlening. Bijvoorbeeld door makkelijker integraal en in ketens met landelijke en bovenregionale partners te werken, waardoor inwoners profiteren van dienstverlening binnen de overheid die op elkaar aansluit. Inzet daarbij is het goed gebruiken van het informatievoorzieningsstelsel en het slimmer uitvoeren van de uitvoeringstaken. Ook krijgen gemeenten door gezamenlijke uitvoering meer invloed op de toekenning van voldoende rijksmiddelen.

Concrete resultaten in 2020

- Actualisering van de bestaande SUWIketen, zodat deze kan doorgroeien naar de nieuwe technologie, meer domeinen en meer intensieve samenwerkingsvormen.
- Bijstelling van de ketenarchitectuur, afsprakenstelsel, wet- en regelgeving, ontwerpkeuzes en ICT-voorzieningen voor gegevensuitwisseling in sociaal domein.
- Een aantal pilots waarin inzage, inzicht en hergebruik van gegevens door inwoners wordt beproefd, met ICT-voorzieningen, business rules, functionaliteiten en aangepaste gemeentelijke dienstverlening.
- Verkenning, en op basis daarvan mogelijk kennisdeling over en beproefing van (gezamenlijke) ICT-voorzieningen voor een efficiënte en effectieve omgang met de lokale schuldenproblematiek.
- Realisatie van WERK-landschap en WERK-etalage ter inventarisatie en inspiratie van beschikbare middelen en aanpakken bij andere gemeenten.
- Verkenning en op basis daarvan standaardisatie van gegevenssets in het WERK-domein tussen gemeenten en UWV, tussen gemeenten onderling en met de SW-bedrijven en de private markt.
- Verkenning en op basis daarvan mogelijk vernieuwing architectuur ten aanzien van databronnen, koppelvlakken en informatiediensten.
- Vervolg op visitatiecommissie Grip op Financien voor de zorg, vorm nader te bepalen.
- Verbeterde dataontsluiting Sociaal domein voor gemeenten om zo financieel inzicht in de zorg te versterken.
- Vernieuwing bedrijfsmodellen inkoop zorg in gezamenlijkheid met zorgverzekeraars.
- Ondersteuning gemeenten bij invoering PGB 2.0

Lokaal bestuur, Lokale democratie, Veiligheid en Asiel

Hoogwaardige en complexe technologie is steeds makkelijker bereikbaar en bedienbaar door andere partijen dan alleen de overheid. Met alle mooie mogelijkheden die dit brengt, komen innovaties die verstorend werken op de geldende maatschappelijke context ook meer voor. En zijn door technologische ontwikkelingen door een meer beperkt aantal mensen sneller neer te zetten (denk bijvoorbeeld aan Uber, Airbnb en Project X). Gemeenten willen weten hoe zij gelijk op kunnen gaan met deze ontwikkelingen. Dit vraagt om innovatie. Door hier samen in op te trekken, kunnen gemeenten deze disruptieve ontwikkelingen beter opvangen. Daarom wordt geanalyseerd welke onderwerpen op dit gebied gezamenlijk uitgevoerd kunnen worden.

Concrete resultaten in 2020

- Gemeenten beschikken over een praktisch instrumentarium om ondermijning tegen te gaan en/of weerbaar bestuur te ondersteunen/bestuur weerbaarder te maken. Dit hoeven zij niet ieder voor zich te ontwikkelen en te onderhouden.
- Plan van aanpak voor 2021 en verder om gemeenten te ondersteunen in elektronisch handhaven in de breedste zin van het woord. Hiervoor wordt in 2020 onderzoek gedaan naar mogelijk en gewenst ondersteuningsaanbod.
- Gezamenlijk ontwikkeld, beproefde en voor alle gemeenten beschikbare methoden en instrumenten om participatieve-deliberatieve democratie toe te passen in de besluitvorming.
- Inventarisatie en onderzoek naar ondersteuningsbehoefte behoud en ontwikkeling democratische instituties via de politieke ambtsdragers.
- Vertegenwoordiging van gemeenten in het overheidsbrede onderzoek naar invoering van elektronisch stemmen zodat stemproces meer efficiënt en meer betrouwbaar wordt. Hieruit volgt de voorbereiding op gezamenlijk inkoop van de technische vereisten en een implementatieplan voor 2021 en verder.
- Formuleren van beleidsuitgangspunten voor inhoudelijke besluitvorming op basis van algoritmes, op basis van deze uitgangspunten kan deze trend nader beproefd en bij meer gemeenten in gebruik genomen worden.
- Plan van aanpak voor vernieuwing van collegiale toetsing en verslaglegging.
- Plan van aanpak voor de ontwikkeling van een ondersteuningsaanbod voor het opvangen van disruptieve ontwikkelingen in de (lokale) samenleving.
- Vertegenwoordigen van gemeenten in landelijke gremia en onderzoek doen onder gemeenten om steeds vroeger zicht te krijgen op fluctuaties in de asielzoekersstroom. Daarnaast wordt een plan van aanpak opgesteld om voor gemeenten een generieke werkwijze met ondersteuningsaanbod vanuit de VNG op te stellen.

D. Generieke diensten ten behoeve van alle prioriteiten

Uitvoeringstoetsen, innovatie en implementatie-ondersteuning

Uitvoeringstoetsen en impactanalyses

Een goed idee dat door een aantal gemeenten is uitgewerkt, nieuwe wet- of regelgeving, de opkomst van nieuwe technologieën als blockchain of artificial intelligence... wat zijn de mogelijke effecten hiervan op de (gezamenlijke én individuele) uitvoering door gemeenten? Als enige jaren worden door de VNG uitvoeringstoetsen en impactanalyses gedaan, samen met gemeenten en ketenpartners, om deze effecten volgens een herkenbare en geaccepteerde methode in beeld te krijgen. Op deze manier staan we als gemeenten samen sterk in het gesprek met Rijk, ketenpartners en markt, en krijgen we input om ons eigen werk effectiever te organiseren.

Innovatie

Door de Taskforce Samen Organiseren is een innovatiestrategie opgesteld. Hierin wordt beschreven hoe innovaties en innovatiekracht kunnen worden gestimuleerd, opgespoord en verder geholpen. Altijd met het doel om kennis en ideeën te verspreiden, om te leren van “briljante mislukkingen” en soms met het doel te komen tot landelijke opschaling. Vanuit de GGU onderhouden we een netwerk en instrumenten om deze strategie te ondersteunen.

Implementatie-ondersteuning

Er komt veel op gemeenten af; de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering is bedoeld om als collectief efficiënter en effectiever te worden. Er is echter ook sprake van een veranderagenda, en dat vraagt de nodige inspanningen van alle betrokkenen. Door implementatie-ondersteuning worden via een gezamenlijke “roadmap” inzichtelijk gemaakt welke ontwikkelingen er spelen en hoe gemeenten samen met ketenpartners daar mee om kunnen gaan. De ondersteuning kent veel verschijningsvormen: van kennisdeling met en tussen alle betrokken partijen, tot handreikingen en checklists, tot leeromgevingen, games en standaardcontracten. Offline en online communities voor verschillende doelgroepen, inclusief

marktpartijen zijn opgezet. Steeds meer wordt in netwerken van gemeenten gewerkt, waardoor schaarse kennis tussen gemeenten wordt uitgewisseld en hergebruikt.

Organisatie

Gezamenlijke gemeentelijke uitvoering is niet vrijblijvend. Echt gezamenlijk gemeentelijk uitvoeren betekent dat dit in alle gemeentelijke organisaties zoveel mogelijk het leidende principe wordt. Dit vraagt om bestuurlijke en ambtelijke inzet in gemeenten en binnen de vereniging. Vindbaarheid en herkenbaarheid van gemeenten en de bereidheid om elkaar te willen leren kennen en op te zoeken, zijn hiervoor noodzakelijk. Gemeenten helpen elkaar bij gezamenlijke uitvoering en krijgen hierbij ondersteuning van de VNG.

Concrete resultaten in 2020

- Impactanalyses en uitvoeringstoetsen op nieuwe wet- en regelgeving met financiering vanuit het Rijk en vanuit het GGU gefinancierde analyses en toetsen op grote programma's die impact hebben op de gemeentelijke uitvoering en informatievoorziening.
- Herkenbare, praktische en adequate ondersteuning van gemeenten bij innovatie, transformatie, en implementatie. Hiermee wordt het absorptievermogen van gemeenten vergroot.
- Gemeenten realiseren samen een gemeenschappelijke uitvoering, met een doeltreffende governance en veel aandacht voor kennisdeling en een gezamenlijke aanpak.
- Samenhangende roadmap van landelijke ontwikkelingen en beschikbare resultaten van gezamenlijke uitvoering voor verschillende doelgroepen binnen gemeenten.

4. Financiën

Financiële basis: een stabiel Fonds GGU

Reikwijdte en hoogte Fonds GGU

De activiteiten in het kader van de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) worden in hoofdzaak gefinancierd vanuit het Fonds GGU. Aanvullend daarop zijn er “derde geldstromen” mogelijk, zoals bijdragen vanuit het Rijk en reserveringen vanuit eerdere jaren. De gezamenlijke inkoopactiviteiten worden niet vanuit het Fonds GGU gefinancierd.

De omvang van het Fonds GGU bedraagt in 2018 en 2019 52,3 mln. euro incl. BTW. Deze omvang blijft ongewijzigd in 2020; daarmee blijft ook de bijdrage die individuele gemeenten naar rato van inwoneraantal betalen hetzelfde in 2020 (3 euro per inwoner).

Tot nog toe was er sprake van een deel voor meerjarige verplichtingen van 28,7 miljoen euro incl. BTW (circa 55% van het Fonds). Voor de komende jaren (2020-2024) wordt voorgesteld dit meerjarig deel op te hogen naar de omvang van de meerjarige programmatische ambities zodat investeringen mogelijk worden. Die investeringen betreffen bijvoorbeeld voorzieningen, infrastructuur, langjarige contracten en meer vaste medewerkers. Hiermee stijgt het aandeel meerjarige verplichtingen naar 47,6 miljoen euro (91% van het Fonds). Eventuele andere toevoegingen die op verzoek van gemeenten vanaf 2021 zouden kunnen plaatsvinden, zullen uiteraard een separaat besluit van de ALV vragen. Te denken valt bijvoorbeeld aan de in de ALV van 2018 al aangekondigde noodzakelijke ophoging ten behoeve van toenemende beheerlasten en een eventuele verbreding op basis van de in 2020 uit te voeren verkenningen.

Historie

Het Fonds GGU is op 1 januari 2018 in werking getreden. Tot dat moment werden de gezamenlijke activiteiten van gemeenten voornamelijk gefinancierd vanuit het Gemeentefonds, steeds na jaarlijkse goedkeuring door de ALV van de VNG. Diezelfde ALV heeft er voor gekozen om de hoogte van het Fonds GGU bij de start in 2018 even hoog te laten zijn als de gezamenlijke uitgaven vanuit het Gemeentefonds in 2017, een zogenaamde “technische omzetting”.

Sturing op het Fonds

Het College van Dienstverleningszaken is binnen de vereniging het bestuurlijk orgaan dat het Bestuur adviseert over het portfolio van de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering en daarmee over de omvang en inzet van het Fonds GGU. Het College wordt hierover geadviseerd door alle bestuurlijke commissies, in het bijzonder de Commissie Informatiesamenleving. Het Bestuur legt vervolgens plannen jaarlijks voor aan de ALV en verantwoordt zich bestuurlijk over resultaten en bestedingen. De directie van de VNG treedt op als gedelegeerd fondsbeheerder en geeft operationeel sturing op de resultaten, voortgang en bestedingen.

Verdeling begroting 2020 over prioriteiten en thema's

Voor de programmering gebruiken we sinds 2019 een indeling in prioriteiten, die we met het ook op continuïteit en herkenbaarheid ook in 2020 hanteren. Deze prioriteiten zijn als volgt:

A. Gemeenschappelijke basis voor de toekomst

- A1. Gemeenschappelijke basis informatievoorziening en dienstverlening (basisprocessen, dienstverlening, digitale identiteit, transformatie informatievoorziening Common Ground, gemeenschappelijke infrastructuur)
- A2. Datagedreven samenleving en sturingsinformatie

B. Continuïteit en beheer

- B1. Informatieveiligheid en gegevensbescherming
- B2. Realisatie en beheer
- B3. Gezamenlijke inkoop

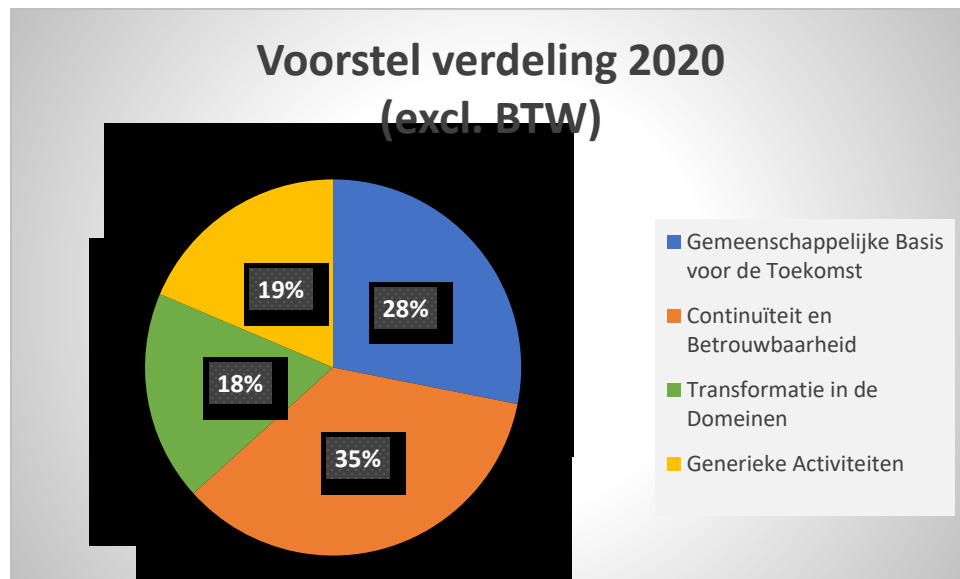
C. Transformatie in domeinen

- C1. Fysiek domein (Omgevingswet, energie en Klimaat, woningmarkt, etc.)
- C2. Sociaal domein (Werk & inkomen, jeugd, zorg en veiligheid, etc.)
- C3. Democratie en Veiligheid (Verkiezingen, burgerparticipatie, ondermijning, etc.)

D. Generieke activiteiten t.b.v. alle prioriteiten

- D1. Uitvoeringstoetsen, innovatie, implementatie-ondersteuning
- D2. Organisatiekosten

Percentueel ziet de verdeling er over de hoofdruubrieken er als volgt uit:

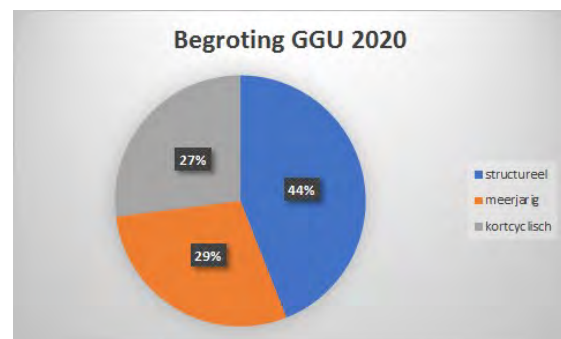
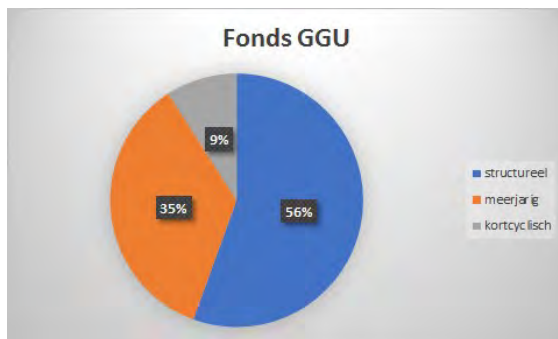

N.B. in nagenoeg alle prioriteiten zitten inhoudelijke (domeingerelateerde) activiteiten. Zo is het Gemeentelijke Gegevensknooppunt Sociaal Domein onderdeel van subprioriteit B2 (realisatie en beheer), en maakt het knooppunt voor veiligheidsinformatie (VIK) onderdeel uit van subprioriteit A2 (datagedreven samenleving).

Structurele, meerjarige en kortcyclische budgetten

Daarnaast kent de begroting drie soorten budget (zie voor toelichting hoofdstuk 2). De verschillende soorten budget verschillen primair in de duur van de periode waarvoor ze vastliggen. Dat vraagt dan ook steeds een andere vorm van sturing:

- Budget gekoppeld aan structurele activiteiten. Dit zijn projecten, programma's en activiteiten die een geaccepteerde meerwaarde hebben en die meermaals bekrachtigd zijn in de ALV. Doelstelling is om deze activiteiten zo efficiënt en effectief mogelijk te laten plaatsvinden, waarbij werk voor gemeenten structureel uit handen genomen wordt. Dit budget ligt meerjarig vast in langlopende contracten t.b.v. voorzieningen en mensen. Voorbeelden hiervan het gemeentelijk gegevensknooppunt sociaal domein (GGK), Waarstaatjegemeente.nl en de CERT-functie van de IBD. Hiermee is in de begroting voor 2020 €28,7 mln incl. BTW gemoeid, circa 56% van het Fonds GGU en circa 44% van de begroting 2020.
- Budget gekoppeld aan meerjarige ambities. Dit budget is bestemd voor strategische, meerjarige verandertrajecten zoals bijvoorbeeld Common Ground of de invoering Digitaal Stelsel Omgevingswet. Dit deel van het budget bedraagt in 2020 circa €18,9 mln incl. BTW, circa 35% van het Fonds GGU en circa 29% van de begroting 2020.
- Budget gekoppeld aan kortcyclische activiteiten. Deze projecten zijn soms een op zichzelf staand onderdeel van meerjarige of structurele programma's, soms een beproeving voordat projecten of activiteiten een meer structurele aard krijgen, soms een kortlopend project. Doel van deze activiteiten is zo snel mogelijk resultaat creëren. Dit onderdeel van het budget betreft in de begroting 2020 ruim €17,4 mln. excl. BTW, circa 9% van het Fonds GGU en 27% van de begroting 2020.

Prioriteit	Belangrijkste structurele activiteiten	Belangrijkste programmatische meerjarige activiteiten	Belangrijkste kortcyclische activiteiten
Gezamenlijke basis voor de toekomst	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling en beheer van informatie-standaarden • Ontwikkeling en beheer van stuurinformatie en monitoren 	<ul style="list-style-type: none"> • Programma Common Ground 	<ul style="list-style-type: none"> • Digitale identiteit (lab en verkenning) • Projecten op gebied van dienstverlening en processen • Smart Society • Ontwikkeling Gezamenlijke Generiek Infrastructuur • Ondersteuning Wet Open Overheid • Open data-projecten

Prioriteit	Belangrijkste structurele activiteiten	Belangrijkste programmatische meerjarige activiteiten	Belangrijkste kortcyclische activiteiten
Continuïteit en betrouwbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • Informatiebeveiligingsdienst • Beheer Ensia • WOZ-datacenter • Gegevensknooppunt Sociaal Domein • Beheer contracten gezamenlijke inkoop • Beheer 14+-netnummer • Beheer en belangenbehartiging Sociaal Domein (W&I, Zorg, raamcontracten) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuning en advies gegevensbescherming • Beheer Gemeenschappelijke Digitale Infrastructuur (GDI) • Ketenbureau sociaal Domein 	<ul style="list-style-type: none"> • Cyberagenda • Vernieuwingsprojecten ketenbureau Sociaal Domein • Vernieuwingsprojecten GDI
Transformatie in domeinen	<ul style="list-style-type: none"> • Nvt (beheer gegevensknooppunt Sociaal Domein en raamcontracten Sociaal Domein bij vorige prioriteit) 	<ul style="list-style-type: none"> • Invoering omgevingswet • Vernieuwingsprogramma Sociaal Domein: Vernieuwing Suwi-keten, Werk & inkomen, Zorg en Veiligheid, Jeugd, Schuldhulpverlening, Zorglandschap 	<ul style="list-style-type: none"> • Projecten in kader invoering omgevingswet • Ontwikkelagenda fysiek domein • Ontwikkelagenda democratie, veiligheid, asiel • Projecten in kader vernieuwingsprogramma Sociaal Domein
Generieke activiteiten t.b.v. alle prioriteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Organisatiekosten • Communicatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeringstoetsen • Relatiemanagement • Ondersteuning Samen Organiseren 	<ul style="list-style-type: none"> • Kennisdeling • Innovatiestrategie

Ambities in relatie tot omvang Fonds

Alle gemeenten dragen naar rato van het aantal inwoners bij aan het Fonds, circa 3 euro per inwoner. De basisfinanciering ten behoeve van gezamenlijke gemeentelijke activiteiten is de laatste drie jaar (2017 t/m 2019) steeds €52,3 mln. incl. BTW geweest, waarbij in 2017 nog sprake was van Gemeentefonds-middelen ter hoogte van dat bedrag⁴.

Feitelijk zien we in 2018 een hogere begroting van bijna €65 mln. Dit is mogelijk omdat vanuit voorgaande jaren via reserveringen middelen aan de begroting voor GGU waren toegevoegd, in lijn met besluitvorming via ALV en bestuur van de VNG. Datzelfde geldt voor 2019, waar ook sprake is van een hogere begroting (zoals gepresenteerd in de ALV van 2018) en naar verwachting ook realisatie. Ook in 2020 tellen de ambities zoals opgenomen in het Jaarprogramma op tot een bedrag dat de omvang van het Fonds overstijgt. Dit leidt tot een begroting die in aanvulling op het Fonds GGU wordt bekostigd via Rijksbijdragen en reserveringen vanuit 2019, van waaruit extra of eenmalige activiteiten worden bekostigd. De uitgewerkte begroting 2020 is in het jaarprogramma 2020 opgenomen, dat bij dit meerjarenprogramma is gevoegd.

Er is dus sprake van een opwaartse druk in de uitgaven ten behoeve van de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering, die tot en met 2020 volledig wordt opgevangen met derde geldstromen. Deze druk wordt met name veroorzaakt door:

⁴ In 2017 werden, naast een aparte uitname t.b.v. decentralisaties Sociaal Domein, voor totaal circa 43,2 mln. euro excl. BTW uit het Gemeentefonds een aantal trajecten gefinancierd t.b.v. gezamenlijke uitvoering, waaronder de Digitale Agenda, de Informatiebeveiligingsdienst en de vaste activiteiten van VNG Realisatie (toen nog KING) op het terrein van o.a. informatievoorziening, stuurinformatie en dienstverlening.

- Gemeenten zien meer en meer mogelijkheden voor gezamenlijke uitvoering. Dit is mede gevolg van nieuwe verantwoordelijkheden voor gemeenten en noodzakelijke samenwerking in complexe ketens;
- Hogere beheerlasten (samen ontwikkelen leidt ook tot samen beheren);
- Complexiteit van noodzakelijke vernieuwing van informatievoorziening landschap vraagt om zorgvuldige transitie en risicobeheersing, en daarmee gepaard gaande kosten;
- Stijgende kosten als gevolg van inflatie en BTW-verhoging leidt tot netto minder besteedbare middelen omdat er geen prijscompensatie-mechanisme voor het Fonds GGU is.

Beheerlasten

Met betrekking tot het punt van de stijgende beheerlasten wordt op verzoek van het College van Dienstverleningszaken door gemeentelijke experts en de VNG een verkenning gedaan over hoe hier mee om te gaan. Dit was aanvankelijk gepland voor de BALV 2018, maar is, in verband met minder snelle stijging beheerlasten dan verwacht, opgeschoven. De resultaten van de verkenning zullen in de BALV 2019 worden ingebracht.

Verbreiding activiteiten GGU

De extra ambities en daarmee gepaard gaande kosten van gezamenlijke gemeentelijke uitvoering kunnen in de toekomst alleen gerealiseerd en gedragen worden als het budget meegroeit. Gemeenten zien mogelijkheden voor een gezamenlijke aanpak op terrein van de energietransitie, woningmarkt en handhaving. In de loop van 2019 worden deze mogelijkheden verder verkend. Ook hiervoor zal, na positieve besluitvorming op de verenigingsvisie tijdens deze ALV, in de BALV 2019 het resultaat van de verkenningen worden gepresenteerd. Dat leidt eventueel tot een voorstel in de ALV van 2020.

Jaarlijkse indexatie

Omdat kosten van mensen en middelen stijgen, daalt beperkt maar gestaag de beschikbare ruimte binnen het Fonds. In het kader van de geplande meerjarige activiteiten onderzoeken we of het wenselijk is om het Fonds vanaf 2021 te laten stijgen met dezelfde index (excl. 1% groei) zoals die afgesproken is voor de nieuwe contributiesystematiek ten aanzien van de loon- en prijsontwikkeling, met een gewogen gemiddelde van a) de consumentenprijsindex (CPI) zoals vastgesteld door het CBS, en b) de loonvoet sector overheid. Hiermee zouden dan inflatie, belastingwijzigingen en stijgingen van cao-lonen kunnen worden opgevangen. Ook het resultaat van deze verkenning komt in de BALV 2019 terug, als onderdeel van de verkenning die in het verlengde van de meerjarenvisie wordt gedaan naar de verbreiding van de GGU.

Hoofdlijnenbegroting 2020

Onderstaande tabel is de kaderbegroting voor het jaarprogramma 2020 (bedragen x€1.000), binnen de meerjarige financiële kaders zoals hierboven geschetst.

Omdat op dit moment nog niet volledig duidelijk is voor welke onderdelen derde geldstromen beschikbaar komen, is het mogelijk dat er in beperkte mate verschuivingen optreden tussen de prioriteiten. Het bestuur van de VNG stelt op advies van het College van Dienstverleningszaken eind 2019 het definitieve jaarplan 2020 vast binnen de kaders die de ALV op basis van dit meerjarenprogramma bepaalt. Dit definitieve jaarplan wordt tijdens de BALV aan de leden aangeboden.

Pri o	Onderwerp (bedragen x €1.000 excl. BTW)	TOTAAL	Waarvan structureel	Waarvan meerjarig	Waarvan kortcyclisch
A. Gemeenschappelijke basis voor de toekomst					
A1	Gemeenschappelijke basis informatievoorziening en dienstverlening	10.680	2.000	4.700	3.980
A2	Datagedreven samenleving en sturingsinformatie	4.350	2.000	500	1.850
	<i>subtotaal</i>	<i>15.030</i>	<i>4.000</i>	<i>5.200</i>	<i>5.830</i>
B. Continuïteit en betrouwbaarheid					
B1	Informatieveiligheid en gegevensbescherming	3.592	2.700	642	250
B2	Realisatie en beheer	15.367	11.329	2.583	1.455
B3	Gezamenlijke inkoop	0	0	0	0
	<i>subtotaal</i>	<i>18.959</i>	<i>14.029</i>	<i>3.225</i>	<i>1.705</i>
C. Transformatie in domeinen					
C1	Fysiek Domein	5.737	0	2.250	3.487
C2	Sociaal Domein	3.561	0	2.250	1.250
C3	Lokaal Bestuur, Democratie, Veiligheid en Asiel	500	0	250	250
	<i>subtotaal</i>	<i>9.798</i>	<i>0</i>	<i>4.750</i>	<i>4.987</i>
D. Generieke activiteiten					
D1	Uitvoeringstoetsen, innovatie en implementatie-ondersteuning	3.694	0	1.724	1.971
D2	Organisatiekosten	6.268	5.668	600	0
	<i>subtotaal</i>	<i>9.962</i>	<i>5.668</i>	<i>2.324</i>	<i>1.971</i>
	TOTAAL EXCL. BTW	53.749	23.697	15.560	14.492
	BTW	11.287			
	TOTAAL INCL. BTW	65.037			

Bijlage: Bronnen en afstemming

Het meerjaren- en jaarprogramma is opgesteld op basis van structurele afstemming met gemeenten. Voor alle prioriteiten, domeinen en onderwerpen geldt dat regelmatig gesproken wordt over de voortgang, maar juist ook over de bredere planning voor de komende jaren. Dit betekent dat het voorliggende ALV voorstel een verzameling en ordening is op basis van die reeds afgestemde lijnen.

Het daadwerkelijke integrale voorstel is tussen februari en april 2019 in oplopende stappen van concretisering afgestemd met het College van Dienstverleningszaken, de Commissie Informatiesamenleving, de Taskforce Samen Organiseren, de G4 CIO's, het CIO beraad G40 en de koepelverenigingen IMG100.000+ en VIAG.

Daarnaast zijn verschillende inhoudelijke onderdelen besproken in betrokken bestuurlijke commissies.

Hieronder is per prioriteit aangegeven met welke gemeenten structureel gesproken wordt.

Gemeenschappelijke basis voor de toekomst (algemeen)

Gremia	Deelnemende en betrokken gemeenten
GGI Stuurgroep en adviesraad GGI	<ul style="list-style-type: none"> GGI Stuurgroep en adviesraad: Dimpact, Equalit, Amsterdam, Apeldoorn, Boekel, Enschede, Gorinchem, Haarlem, Krimpenerwaard, Leiden, Nieuwegein, Noordenveld, Rotterdam, Uithoorn (DUO Plus), Utrecht, Vught, Waddinxveen, Zwolle, ICT Rijk van Nijmegen, ICT-NML, ICTWBW, OWO-Gemeenten, Servicepunt 71, Werkorganisatie De BUCH
Basisprocessen	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten Leiden, Utrecht, Amsterdam Rotterdam, vertegenwoordiger VDP, Amsterdam, De 14 GBI-gemeenten
Digitale identiteit	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten Utrecht en Nijmegen
Generieke dienstverlening	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Westland, Duivenvoorde, Haarlemmermeer en Leiden. Vertegenwoordigers van de VDP, NVVB, Taskforce Samen Organiseren, Ombudsman Amsterdam, Manifestgroep, het overheidsbrede programma Mens Centraal en de Haagse Hogeschool, Kloosterhoeve beraad
Common Ground	<ul style="list-style-type: none"> Adviesraad CommonGround: Eindhoven, Enschede, Arnhem, Maastricht, Amersfoort, Sittard-Geleen, 's-Hertogenbosch, Nijmegen; Servicepunt71, Drechtsteden, Utrecht, Leeuwarden, CIO's Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Alkmaar, Emmen, Lelystad, Almelo, Enschede, Maastricht, Almere, Gouda, Nijmegen, Amersfoort, Groningen, Oss, Alphen aan den Rijn, Haarlem, Roosendaal, Apeldoorn, Haarlemmermeer, Sittard-Geleen, Arnhem, Heerlen, Schiedam, Assen, Helmond, Tilburg, Breda, Hengelo, Venlo, Delft, 's-Hertogenbosch, Zaanstad, Deventer, Hilversum, Zoetermeer, Dordrecht, Hoorn, Zwolle, Ede, Leeuwarden, Eindhoven, Leiden. Utrecht, Amsterdam, Haarlem, Rotterdam, Delft. VIAG bestuur en leden: Doetinchem, Eindhoven, Gouda, Groningen, Zeist en leden Cuijk, Deventer, Doesburg, Doetinchem, Eindhoven, Enschede, Gouda, Grave, Groningen, Haarlemmermeer, Heerlen, Helmond, Hilversum, Langedijk, Leiden, Nijmegen, Oss, Schouwen-Duiveland, 's-Hertogenbosch, Tilburg, Utrecht, Westland, Westland, Wijk bij Duurstede, Zoetermeer, Zwolle

Gremia	Deelnemende en betrokken gemeenten
Architectuur en standaarden	<ul style="list-style-type: none"> • CIO's van de G5 (gemeente Amsterdam, Den Haag, Utrecht, Rotterdam, Eindhoven) • CIO's in wisselende samenstelling van de G32 • Vakgroep architectuur van IMG/VIAG https://img.pleio.nl/groups/info/52574812 • Gemeenten Barneveld, Delft, Kerkrade, Nijmegen, Berkelland, Zoetermeer, Langedijk, Apeldoorn, BAR-organisatie, Apeldoorn, Den Haag, Ede, Assen, Westland, Oegstgeest ;Bureau Inkoop en Aanbestedingen Zuidoost Brabant. • Werkgroep 'grip op ICT' : s-Hertogenbosch; De Ronde Venen; Delft; Groningen; Hilversum (ook VIAG-regio); Hoorn; SudwestFryslan; Waddinxveen; Woerden; Uitvoeringsorganisatie DUO+ (Diemen, Uithoorn en Ouder-Amstel)

Datagedreven samenleving en sturing

Gremium	Deelnemende gemeenten
WSJG: fysiek domein	Lansingerland, Zoetermeer, Loon op Zand, Omgevingsdienst Midden-Holland, Alphen aan den Rijn, BAR-gemeenten
WSJG: Sociaal domein	Amersfoort, Utrecht, Tilburg, Etten-Leur, Houten, Assen, Ede, Alphen aan de Rijn, Almere, Harderwijk, Zeewolde en Ermelo
Werkgroep Stuurinformatie Dienstverlening en Digitalisering	Alkmaar, Almere, Alphen aan den Rijn, Bergeijk, Bergen (NH), Bodegraven-Reeuwijk, Borne, DDFK gemeenten, De Fryske Marren, Delft, Den Helder, Deventer, Ede, Enschede, Ermelo, Geertruidenberg, Gooise Meren, Haarlemmermeer, Harderwijk, Maastricht, Montferland, Nieuwegein, Nijmegen, Roermond, Soest, Veere, Vught, Waddinxveen, Wageningen, Westerveld, Wijk bij Duurstede, Woerden, Zeewolde
Werkgroep stuurinformatie openbare orde en veiligheid	Amstelveen, Ede, Nissewaard, Tilburg, Utrecht, Velsen, Almere, Nijmegen, Enschede, Emmen, Schouwen-Duiveland

Continuïteit en betrouwbaarheid

Informatieveiligheid en gegevensbescherming

Gremium	Deelnemende gemeenten
Info Adviesraad IBD	<ul style="list-style-type: none">• Almere, Utrecht, Heiloo, Goirle, Nieuwegein, NCSC, ministerie van BZK,
	<ul style="list-style-type: none">• Zaanstad Berkelland, Purmerend, Enschede, Drechtsteden, Hardenberg, Helmond, Katwijk, Rijswijk, Haarlem, Zoetermeer, Kempengemeenten, Servicepunt71, Epe, Wijdemeren, Utrecht, en gemeentelijke samenwerkingsverbanden Bergen Uitgeest Castricum, Heiloo (BUCH), Oostzaan en Wormerveer (OVER)

Realisatie en beheer

Gremium	Deelnemende gemeenten
Denktank Beheer	<ul style="list-style-type: none">• Breda, Ede, Emmen, Eindhoven, Haarlem, Rotterdam, Veenendaal en Westland
DigiD Machtigen	<ul style="list-style-type: none">• Drechtsteden, Enschede, Rotterdam, Oldenzaal, Informatiearchitect Den Haag, Rhenen, Breda, Tilburg, Westland, Capelle ad ijsel, Dimpact
eID	<ul style="list-style-type: none">• Rotterdam, Den Haag, Montferland, KCC Tilburg, NVVB, Westland, Drechtsteden
Gebruik GDI	<ul style="list-style-type: none">• Tilburg, Den Bosch, Rotterdam, Gouda, Almelo, Hardenberg, Almere, Lelystad en Regiovoorzitters VIAG
Inkoop en 14+	Barneveld, Ede, Emmen, Epe, Groningen, Hardenberg, Heemskerk, Maastricht, Ooststellingwerf, Oss, Rotterdam, Schiedam, Velsen, Zeist, Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Eindhoven

Gezamenlijke inkoop

Gebruikersraad 14+	Barneveld, Ede, Emmen, Epe, Groningen, Hardenberg, Heemskerk, Maastricht, Ooststellingwerf, Oss, Rotterdam, Schiedam, Velsen, Zeist
Stuurgroep GT (Inkoop)	Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Eindhoven

Doorontwikkeling en transformatie in domeinen

	Deelnemende gemeenten
Omgevingswet	<ul style="list-style-type: none">• Breda, Apeldoorn, Leeuwarden, Rotterdam• Den Haag, Eindhoven, Amsterdam, Utrecht, Apeldoorn, Haarlemmermeer• Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht• Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Alkmaar, Emmen, Lelystad, Almelo, Enschede, Maastricht, Almere, Gouda, Nijmegen, Amersfoort, Groningen, Oss, Alphen aan den Rijn, Haarlem, Roosendaal, Apeldoorn, Haarlemmermeer, Sittard-Geleen, Arnhem, Heerlen, Schiedam, Assen, Helmond, Tilburg, Breda, Hengelo, Venlo, Delft, 's-Hertogenbosch, Zaanstad, Deventer, Hilversum, Zoetermeer, Dordrecht, Hoorn, Zwolle, Ede, Leeuwarden, Eindhoven, Leiden
Werk en Inkomen Vernieuwingsprogramma	<ul style="list-style-type: none">• 16 arbeidsmarktregio's, Enschede, Groningen, Zwolle, Deventer, Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht, Brummen
Ketenbureau Sociaal Domein	Amsterdam, Enschede, Utrecht, Tilburg

Opschaling en overige generieke diensten

Implementatieondersteuning, uitvoeringstoetsen, onderzoek, innovatie

Gremium	Deelnemende gemeenten
Innovatiestrategie:	Taskforce Samen Organiseren, Rotterdam, Amsterdam, Utrecht, Almere, Eindhoven, Heerlen, Drechtsteden

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
8 mei 2019

Ons kenmerk
VNGR/U201900370
Lbr. 19/033

Telefoon
070 - 373 8393

Bijlage(n)
1

Onderwerp

Gemeentelijke verwerkersovereenkomst verbindend per 1/1/2020

Samenvatting

Hierbij leggen wij u de standaard gemeentelijke verwerkersovereenkomst (VWO) voor ter besluitvorming. De ALV wordt gevraagd de VWO voor leden verbindend te verklaren. Tijdens de BALV van 30 november 2018 hebben de leden van de VNG ingestemd met het proces standaardverklaring. Met de besluitvorming in de ALV van 5 juni wordt voldaan aan vereiste ledenconsultatie in het proces standaardverklaring.

Gemeenten zijn op basis van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) wettelijk verplicht een VWO af te sluiten met alle opdrachtnemers die namens hen persoonsgegevens verwerken. De VWO bevat een eenduidig pakket aan afspraken over het verwerken van persoonsgegevens tussen gemeenten als opdrachtgever en hun opdrachtnemers (ICT-leveranciers of partijen die diensten leveren).

Met de vaststelling van een eigen VWO kiezen wij als gemeenten voor uniforme afspraken over het verwerken van persoonsgegevens. Deze standaard is ontwikkeld door één voor gemeenten, in overleg met landelijke leveranciers. Uit een consultatie langs gemeenten in Nederland bleek dat veel gemeenten in een impasse zaten en daarmee niet aan de AVG voldoen. De standaard VWO lost dit probleem voor alle gemeenten in een keer op.

Zowel het College van Dienstverleningszaken als het bestuur van de VNG adviseren om de standaard verbindend te verklaren per 1 januari 2020. Tot aan deze datum geldt het principe van *'pas-toe-of-leg-uit'*. In de ledenbrief geven wij een toelichting op de totstandkoming, het beheer en het monitoren van de bijgevoegde standaard VWO.

Aan de leden

Datum

8 mei 2019

Ons kenmerk

VNGR/U201900370

Lbr. 19/033

Telefoon

070 - 373 8393

Bijlage(n)

1

Onderwerp

Gemeentelijke verwerkersovereenkomst verbindend per 1/1/2020

Geacht college en gemeenteraad,

Hierbij leggen wij u de gemeentelijke verwerkersovereenkomst (VWO) voor als VNG-standaard volgens het principe van verplichtende zelfregulering. Het College van Dienstverleningszaken (CvD) en het bestuur van de VNG adviseren positief op dit voorstel dat tot stand gekomen is in samenwerking met gemeenten en leveranciers. In de Buitengewone Algemene Ledenvergadering van 30 november 2018 is het proces van standaardverklaring vastgesteld. Conform dit proces heeft het CvD, op voorspraak van de Taskforce Samen Organiseren en met instemming van de commissie Informatiesamenleving, positief geadviseerd over het opstellen van een standaard VWO voor gemeenten.

Aanleiding

Gemeenten zijn wettelijk verplicht om afspraken over het verwerken van persoonsgegevens te maken met hun opdrachtneemers. Deze afspraken worden vastgelegd in een VWO. De VWO regelt op een uniforme wijze de afspraken rondom de verwerking van persoonsgegevens en bevat slechts die zaken die niet al op een andere wijze zijn geregeld zoals bijvoorbeeld in de wet of in een hoofdovereenkomst. De toezichthouder, de Autoriteit Persoonsgegevens, kan gemeenten boetes opleggen bij het niet hebben van een VWO.

Iedere gemeente maakt gemiddeld met zo'n 50 partijen afspraken over de verwerking van persoonsgegevens. In de praktijk blijkt dat afspraken in ongeveer de helft van de gevallen ontbreken. Een inventarisatie van de Informatiebeveiligingsdienst (IBD) van VNG Realisatie wijst uit dat de hoofdredenen voor het ontbreken van afspraken zijn dat:

- Leveranciers vanwege het ontbreken van een standaard VWO voor gemeenten bij voorkeur hun eigen VWO hanteren.

- Geen overeenstemming kan worden bereikt met leveranciers over zaken die wettelijk gezien thuishoren in andere overeenkomsten (zoals aansprakelijkheid).

Voordelen van een standaard VWO

Het voordeel voor gemeenten is dat zij tijd en geld (juridisch advies en onderhandelingen) besparen en ontzorgd worden bij het maken van afspraken over het verwerken van persoonsgegevens. De VWO versterkt de positie van gemeenten als betrouwbare en voorspelbare partners voor hun leveranciers. Marktpartijen weten exact waar ze aan toe zijn wanneer ze persoonsgegevens voor of namens gemeenten verwerken. Een bijkomend voordeel van deze aanpak is dat bij geschillen over het gebruik van de VWO de VNG namens 355 gemeenten een standpunt kan bepalen en in gesprek kan gaan met leveranciers.

Proces van totstandkoming en betrokken stakeholders

De VWO is besproken met de Autoriteit Persoonsgegevens, die de ontwikkeling van dergelijke standaarden van harte toejuicht. Het document is tevens getoetst door de landsadvocaat. De standaard is tot stand gekomen in een nauwe samenwerking tussen gemeenten, leveranciers en de VNG. Meerdere rondes van feedback en commentaar zijn verwerkt in de nu voorliggende standaard. Gemeenten en leveranciers kunnen op basis van het feitelijke gebruik verbetervoorstellen en wijzigingsverzoeken indienen. Een beheergroep bestaande uit inkopers, privacy-specialisten en beveiligingsspecialisten van gemeenten en leveranciers beoordeelt wijzigingsvoorstellen en adviseert het bestuur over mogelijke wijzigingen in de VWO. Zo blijft de standaard actueel en relevant. Het gebruik van de standaard door gemeenten wordt gemonitord door VNG Realisatie.

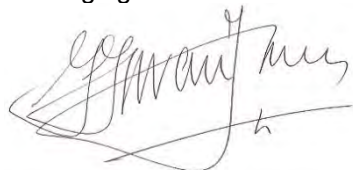
Verbindendverklaring van de standaard

De Taskforce Samen Organiseren, het CvD en het VNG-bestuur hebben positief geadviseerd over de VWO als standaard voor gemeenten, volgens het principe van verplichtende zelfregulering per 1 januari 2020. In de periode in aanloop naar deze datum geldt het principe van 'pas-toe-of-leg-uit' in deze periode kunnen gemeenten en leverancier waardevolle ervaring opdoen met het werken met de standaard. Op 28 maart heeft de beheergroep een versie vastgesteld die geschikt is voor verbindendverklaring. Zo ontstaat landelijk een uniforme werkwijze en daarmee een effectieve en efficiënte werkwijze voor alle betrokkenen.

Meer informatie

In de bijlage is de handreiking VWO opgenomen. De meest actuele VWO en meer informatie is beschikbaar via: www.informatiebeveiligingsdienst.nl/vwo - De Informatiebeveiligingsdienst van VNG Realisatie heeft een helpdesk ingericht voor vragen over de VWO, de helpdesk is bereikbaar via privacy@VNG.nl.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter

Handreiking

Standaard Verwerkersovereenkomst Gemeenten

Colofon

Naam document

Handreiking standaard verwerkersovereenkomst gemeenten

Versienummer

2.0

Versiedatum

05-04-2019

Versiebeheer

Het beheer van dit document berust bij de Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten (IBD).

Vereniging van Nederlandse Gemeenten / Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten (IBD)

Tenzij anders vermeld, is dit werk verstrekt onder een Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel-Gelijk Delen 4.0 Internationaal licentie. Dit houdt in dat het materiaal gebruikt en gedeeld mag worden onder de volgende voorwaarden: Alle rechten voorbehouden. Verveelvoudiging, verspreiding en gebruik van deze uitgave voor het doel zoals vermeld in deze uitgave is met bronvermelding toegestaan voor alle gemeenten en overheidsorganisaties.

Voor commerciële organisaties wordt hierbij toestemming verleend om dit document te bekijken, af te drukken, te verspreiden en te gebruiken onder de hiernavolgende voorwaarden:

1. De IBD wordt als bron vermeld.
2. Het document en de inhoud mogen commercieel niet geëxploiteerd worden.
3. Publicaties of informatie waarvan de intellectuele eigendomsrechten niet bij de verstrekker berusten, blijven onderworpen aan de beperkingen opgelegd door de IBD en / of de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.
4. Iedere kopie van dit document, of een gedeelte daarvan, dient te zijn voorzien van de in deze paragraaf vermelde mededeling.

Wanneer dit werk wordt gebruikt, hanteer dan de volgende methode van naamsvermelding: "Vereniging van Nederlandse Gemeenten / Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten", licentie onder: CC BY-NC-SA 4.0.

Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0> voor meer informatie over de licentie.

Rechten en vrijwaring

De IBD is zich bewust van haar verantwoordelijkheid een zo betrouwbaar mogelijke uitgave te verzorgen. Niettemin kan de IBD geen aansprakelijkheid aanvaarden voor eventueel in deze uitgave voorkomende onjuistheden, onvolledigheden of nalatigheden. De IBD aanvaardt ook geen aansprakelijkheid voor enig gebruik van voorliggende uitgave of schade ontstaan door de inhoud van de uitgave of door de toepassing ervan.

Met dank aan

De gemeenten, leveranciers en derden die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit document. In het bijzonder de toetsgroep, de klankbordgroep en beheergroep VWO die hebben bijgedragen aan het verwerken van de feedback.

Wijzigingshistorie:

Versie	Datum	Wijziging / Actie
0.1	20-05-2018	Opzet
		Bespreking met leveranciers en gemeenten
0.2	17-06-2018	Commentaar bespreking verwerkt
		Vorgelegd aan alle contactpersonen van gemeenten en leveranciers
0.99	30-07-2018	Commentaar Leveranciers en Gemeenten verwerkt
1.00	01-08-2018	Voorpublicatie IBD website – Ter vaststelling aangeboden aan College van Dienstverlening
1.09	07-11-2018	Versie aangepast na consultatie gemeenten en leveranciers. Deze versie wordt voorgelegd aan toetsgroep.
1.10	15-11-2018	Versie aangepast op basis van beslissing toetsgroep d.d. 12-11-2018
1.11	30-11-2018	Versie aangepast op basis van consultatie Beheergroep VWO (toetsgroep gemeenten en klankbordgroep leveranciers)
2.0	28-03-2019	Versie aangepast conform input Landsadvocaat en besluitvorming Beheergroep VWO

Over de IBD

De IBD is een gezamenlijk initiatief van alle Nederlandse Gemeenten. De IBD is de sectorale CERT / CSIRT voor alle Nederlandse gemeenten en richt zich op (incident)ondersteuning op het gebied van informatiebeveiliging. De IBD is voor gemeenten het schakelpunt met het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC). De IBD ondersteunt gemeenten bij hun inspanningen op het gebied van informatiebeveiliging en privacy / gegevensbescherming en geeft regelmatig kennisproducten uit. Daarnaast faciliteert de IBD kennisdeling tussen gemeenten onderling, met andere overheidslagen, met vitale sectoren en met leveranciers. Alle Nederlandse gemeenten kunnen gebruikmaken van de producten en de generieke dienstverlening van de IBD.

De IBD is ondergebracht bij VNG Realisatie.

Leeswijzer

Dit product is een nadere uitwerking voor gemeenten van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De BIO is eind 2018 bestuurlijk vastgesteld als gezamenlijke norm voor informatiebeveiliging voor alle Nederlandse overheden.

Doel

Gemeenten en leveranciers willen bij de uitvoering van hun taken en diensten komen tot een goede dienstverlening voor inwoners en bedrijven. Als bij de uitvoering van deze taken en diensten persoonsgegevens worden verwerkt dan willen gemeenten en leveranciers de verplichtingen op grond van de AVG nakomen. Daarbij willen Partijen uitgaan van wederzijds vertrouwen.

Het doel van de verwerkersovereenkomst is om het gemeenten en hun leveranciers makkelijker te maken om tot afspraken te komen over de verwerking van persoonsgegevens. Dit product bevat de gemeentelijke standaard voor een verwerkersovereenkomst. Deze standaard wordt gebruikt als aanvulling op een hoofdovereenkomst om op grond van de AVG (artikel 28.3 en 28.9) nadere afspraken te maken en vast te leggen over de omgang met persoonsgegevens.

Rangorde

De rangorde van de verschillende documenten (o.a. inkoopdocumenten, hoofdovereenkomst, verwerkersovereenkomst) wordt geregeld in de hoofdovereenkomst.

Beheer van deze standaard

Deze standaard verwerkersovereenkomst wordt beheerd door VNG-Realisatie/IBD. Verbetervoorstellen kunnen door zowel gemeenten als leveranciers naar privacy@vng.nl worden gemaild. Tweemaal per jaar zal de Beheergroep VWO (bestaande uit vertegenwoordigers van gemeenten en leveranciers), de verbetervoorstellen beoordelen en zonodig verwerken in een volgende versie.

Hebt u vragen over het gebruik van deze standaard overeenkomst neem dan ook contact op met de IBD via privacy@vng.nl.

Doelgroep

Dit document is van belang voor het management van de gemeente, de systeemeigenaren, gemeentelijke inkopers, privacyfunctionarissen en informatiebeveiligers.

Relatie met overige documenten:

- GIBIT;
- Vanaf 2020: Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)
- Tot 2020: Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG);
- Tot 2020: Strategische variant van de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten;
- Tot 2020: Tactische variant van de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten;
- Voorbeeld Informatiebeveiligingsbeleid van de gemeente, H2.4.1;
- Inkoopvoorwaarden en informatiebeveiligingseisen;
- Toegang van externe partijen en inhuur;
- Handreiking Service Level Agreements;
- Geheimhoudingsverklaringen;
- Handleiding screening personeel;
- Contractmanagement en;
- Responsible Disclosure.

Maatregelen tactische variant Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG)

Maatregel 6.2.1.5 Afsluiten bewerkersovereenkomst

Maatregel 6.2.1.6 Vastleggen beveiligingsmaatregelen in contracten

Maatregel 6.2.1.7 Rapporteren over naleving van afspraken

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
2. Toelichting	7
2.1. Is er wel een verwerkersovereenkomst nodig?.....	7
2.2. Gezamenlijke verantwoordelijkheid en vertrouwen	7
2.3. Over welke onderwerpen moeten afspraken gemaakt worden?	7
2.4. Artikelsgewijze toelichting	8
2.5. Toelichting bijlagen	10
3. Standaard verwerkersovereenkomst gemeenten	12
Verwerkersovereenkomst uitvoering <naam hoofdovereenkomst>.....	12
Bijlage 1: Overzicht van te verwerken persoonsgegevens.....	15
Bijlage 2: Aantonen passend niveau van beveiliging	16

1. Inleiding

Bij de dienstverlening en bedrijfsvoering verwerken gemeenten persoonsgegevens. In voorkomende gevallen worden de verwerkingen uitgevoerd door derde partijen zoals andere overheidsorganisaties, semi-overheidsorganisaties en bedrijven. Bij de verwerking van persoonsgegevens is het van belang en zelfs wettelijk verplicht dat partijen hierover afspraken maken.

De IBD stelt vast dat gemeenten en leveranciers veel tijd en energie stoppen in het maken van afspraken maar dat het in veel gevallen niet lukt om tot een sluitende overeenstemming te komen. De IBD ondersteunt sinds de oprichting in 2103 gemeenten en ontvangt veel vragen en opmerkingen over afspraken met leveranciers en andere derde partijen. Deze vragen hebben geleid tot acties van de IBD:

- Het samen met gemeenten opstellen van een model verwerkersovereenkomst;
- Het ondersteunen van gebruikersverenigingen van gemeenten in de onderhandelingen met enkele grote leveranciers;
- Het opstellen van een factsheet over het opstellen van verwerkersovereenkomsten;
- Het opstellen van een factsheet over verantwoordelijken en verwerkers.

Deze acties hebben enig effect gehad, maar nog steeds ontbreken in veel gevallen sluitende afspraken. Opdrachtgevers en opdrachtnemers, verantwoordelijken en verwerkers achten dit een hoogst onwenselijke situatie omdat het 1. strijdig is met de wet, 2. ongewenst is bij beveiligingsincidenten (datalekken) en 3. een verkeerd signaal geeft richting inwoners van de betrokken gemeente: de gemeente zou géén prioriteit geven aan een zorgvuldige verwerking van onze persoonsgegevens door derden.

Compromis als oplossing voor complex probleem

Gemeenten en leveranciers gaven aan dat er dringend behoefte is om te komen tot een oplossing van situaties waarin er geen sluitende afspraken zijn over de verwerking van persoonsgegevens namens Nederlandse gemeenten. Een oplossing voor een complex probleem als dit is per definitie een compromis. Dit compromis is gevonden in de standaardisering van de gemeentelijke verwerkersovereenkomst (standaard VWO) waar zowel gemeenten als leveranciers zich aan committeren. Gemeenten en leveranciers doen ten opzichte van elkaar op gecontroleerde wijze water bij de wijn om uit de huidige impasse te geraken. Op het niveau van een individuele overeenkomst kan het zijn dat partijen deze standaard ervaren als verbetering of verslechtering. Op het niveau van het collectief maken gemeenten en hun leveranciers een enorme stap voorwaarts: in alle gevallen waarin dat nodig is zijn heldere kaders over de verwerking van persoonsgegevens.

Partijen mogen in 2019 nog afwijken van de Standaard Verwerkersovereenkomst. Wel moeten zij dan uitleggen waarom zij dat doen (Pas-Toe-Of-Leg-Uit). Gemeenten moeten een eventuele afwijking van de standaard VWO in hun jaarrapportage vastleggen.

Gemeenten en leveranciers

Bij het opstellen van deze standaard VWO is uitvoerig overleg geweest met een representatieve groep gemeenten en leveranciers. De uiteindelijke inhoud is vastgesteld door de Beheergroep VWO bestaande uit vertegenwoordigers van 14 gemeenten (CISO's, FG's en inkopers). Het IBD-model van verwerkersovereenkomst diende als basis voor de standaard. Uit dit model zijn onderdelen verwijderd die zijn geregeld in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (definities, inbreuken), het Burgerlijk Wetboek (ingebrekestelling, beëindiging overeenkomst), of de hoofdovereenkomst (meerwerk en vergoeding daarvan, aansprakelijkheid). Daarnaast is gewerkt om het document toegankelijker te maken voor de doelgroepen die de afspraken uitvoeren of daarop toezien. Het document bevat juridische taal waar nodig en een toegankelijke omschrijving waar dat kan.

2. Toelichting

2.1. Is er wel een verwerkersovereenkomst nodig?

Voordat partijen afspraken maken over de verwerking van persoonsgegevens is het noodzakelijk om te weten wat de rol is van de betrokken partijen. Is er ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens wel sprake van een relatie verwerkingsverantwoordelijke – verwerker? Zo ja, dan maken partijen afspraken over de verwerking van persoonsgegevens. Om te bepalen wat de precieze rol is van de betrokken partijen en daarmee of het dan ook nodig is om een verwerkersovereenkomst af te sluiten, verwijzen wij u naar de [Factsheet Verwerkingsverantwoordelijke of verwerker](#).

2.2. Gezamenlijke verantwoordelijkheid en vertrouwen

Verwerkingsverantwoordelijken en verwerkers hebben op grond van de AVG gezamenlijk en individueel een verantwoordelijkheid ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens. Zodoende moet het echt de intentie van partijen zijn om de persoonsgegevens van betrokkenen zorgvuldig te verwerken en te beveiligen. Partijen maken in aanvulling op de hoofdovereenkomst dan ook nadere afspraken over de verwerking van persoonsgegevens. Dat kan een verwerkersovereenkomst zijn.

2.3. Over welke onderwerpen moeten afspraken gemaakt worden?

Het is verplicht om afspraken te maken over de omgang met persoonsgegevens tussen verantwoordelijke en verwerker. Het is echter niet verplicht om een verwerkersovereenkomst af te sluiten, afspraken over hoe er wordt omgegaan met persoonsgegevens mogen bijvoorbeeld ook best in de hoofdovereenkomst worden vastgelegd. Er zijn enkele onderwerpen waarover verplicht afspraken gemaakt moeten worden. Deze onderwerpen staan ook in de standaard verwerkersovereenkomst:

Onderwerp	Waar geregeld in verwerkersovereenkomst
Onderwerp	Artikel 3
Duur	Artikel 2
Aard en doel	Bijlage 1, tabel 1
Soort persoonsgegevens	Bijlage 1, tabel 1
Categorieën van betrokkenen	Bijlage 1, tabel 1
Rechten en verplichtingen van de verwerkingsverantwoordelijke	Hele overeenkomst
Verwerking alleen op basis van schriftelijke instructies	Art. 3.1
Doorgifte naar derde landen	Art. 4.3
Vertrouwelijkheid	Art. 4.4
Passende technische en organisatorische maatregelen	Art. 4.1
Inschakeling subverwerkers	Art. 4.5
Verwerker verleent bijstand bij verzoeken van betrokkene	Art. 4.6
Verwerker verleent bijstand bij nakoming art. 32 t/m 36	Art. 4.1 / 5 / 4.7
Verwerker geeft persoonsgegevens terug na afloop verwerking	Art. 2.1 en 7.1

2.4. Artikelsgewijze toelichting

Stelregel is dat als de gemeente privaatrechtelijk handelt (bijvoorbeeld overeenkomsten sluit, gronden verkoopt), de gemeente als rechtspersoon optreedt. In het privaatrecht kunnen alleen natuurlijke personen en rechtspersonen aan het rechtsverkeer deelnemen. Voor de AVG is echter het bestuursorgaan de verwerkingsverantwoordelijke. Dit kan de burgemeester, het college of de gemeenteraad zijn. Bij het sluiten van de verwerkersovereenkomst moet wel duidelijk zijn welk gemeentelijk bestuursorgaan de verwerkingsverantwoordelijk is.

Overwegingen:

De verwerkersovereenkomst maakt onderdeel uit van een hoofdovereenkomst. Vul hier de naam van hoofdovereenkomst in.

Artikelen:

- 1.1: De definities van art. 4 AVG hebben in deze verwerkersovereenkomst dezelfde betekenis.
- 2.1: De verwerkersovereenkomst gaat in op het moment dat de hoofdovereenkomst ingaat of, als bij de ondertekening een ingangsdatum is ingevuld op de ingevulde datum.
- 2.2: De einddatum is op het moment dat de verwerker de verwerking van de persoonsgegevens op grond van de hoofdovereenkomst heeft beëindigd. Nadere afspraken daarover worden in de hoofdovereenkomst gemaakt (zie artikel 7.1).
- 3.1: Indien een schriftelijke instructie van de verwerkingsverantwoordelijke naar het oordeel van de verwerker in strijd is met de AVG of de UAVG, zal de verwerker de verwerkingsverantwoordelijke hierover onmiddellijk informeren.
- 3.2: In Bijlage 1, tabel 1 moeten partijen de uit te voeren verwerkingen ('Naam verwerking') vermelden. De verwerker mag alleen de hier ingevulde verwerkingen daadwerkelijk uitvoeren.
- 4.1: De verwerkingsverantwoordelijke en de verwerker dienen passende en aantoonbare technische en organisatorische maatregelen te nemen om er zo voor te zorgen dat de in tabel 1 van Bijlage 1 vermelde persoonsgegevens goed zijn beveiligd. De verwerker dient aan te tonen hoe de systemen zijn beveiligd. De verwerker vult hiertoe Bijlage 2 in. Een 'passend beveiligingsniveau' kan betekenen dat de verwerker zelf het initiatief neemt om aanvullende maatregelen te nemen. Daarnaast kan ook de verwerkingsverantwoordelijke aan de verwerker opdragen om het beveiligingsniveau te verbeteren. Als objectief is vastgesteld dat de verwerker geen passend beveiligingsniveau heeft en de verwerkingsverantwoordelijke daarom uitdrukkelijk schriftelijk verzoekt, zullen partijen in onderling overleg bepalen welke aanvullende beveiligingsmaatregelen de verwerker zal treffen.
- 4.2: De verwerker is verplicht om mee te werken aan de uitvoering van een audit. Als de verwerker op basis van een certificering, of een recent auditrapport kan aantonen dat het beveiligingsniveau voldoende is, kan een audit achterwege blijven. Partijen maken vooraf afspraken over frequentie en overleggen van kopieën. Als DigiD wordt gebruikt bij de verwerking, moet de verwerker jaarlijks een TPM overleggen aan de verwerkingsverantwoordelijke. Hiervoor dienen de scope en de verklaring van toepasselijkheid van de certificering wel de verwerking volledig dekken. Partijen treden daarover in overleg. Mocht uit het auditverslag blijken dat de verwerker bepaalde werkzaamheden moet verrichten om het beveiligingsniveau aan te passen, dan zal de verwerker deze werkzaamheden binnen een redelijke termijn uitvoeren. T.a.v. de kosten van de audit wordt aangesloten bij art. 21.5 van de GIBIT.
Bij twijfel over de uitkomsten van de audit gaat de verwerkingsverantwoordelijke daarover in gesprek met de verwerker. Eventueel kan de verwerkingsverantwoordelijke zich wenden tot de auditor
- 4.3: De verwerking van persoonsgegevens mag alleen binnen de EER plaatsvinden. Daarvan mag worden afgeweken als de verwerkingsverantwoordelijke op grond van artikel 45 en 46 AVG uitdrukkelijk toestemming geeft. Als de verwerker toestemming krijgt van de verwerkingsverantwoordelijke om de persoonsgegevens buiten de EER te verwerken moet er in ieder geval een adequaatheidsbesluit zijn van de Europese Commissie, dan wel moet er sprake zijn van passende maatregelen en moeten betrokkenen over afdwingbare rechten en doeltreffende rechtsmiddelen beschikken, zoals bedoeld in artikel 46 AVG.
- 4.4: Iedereen die voor de verwerker werkt, moet de persoonsgegevens waar hij/zij kennis van kan nemen geheimhouden. De verwerker zorgt dat de personen die onder zijn verantwoordelijkheid werkzaam zijn en toegang hebben tot de persoonsgegevens op een of andere schriftelijke manier zijn gehouden aan de geheimhoudingsplicht.
- 4.5: Verwerker mag een andere verwerker inschakelen: een subverwerker. Een subverwerker is een andere

zelfstandige partij die in opdracht van de 1^e verwerker (een deel) van de persoonsgegevens verwerkt. Deze subverwerker opereert zelfstandig, maar moet de persoonsgegevens wel verwerken volgens de schriftelijke instructies van de verwerkingsverantwoordelijke, net als de 1^e verwerker. Als de verwerker een persoon inhuint voor bepaalde werkzaamheden, hoeft dat niet automatisch te betekenen dat er sprake is van een subverwerker. De subverwerker heeft t.a.v. de gegevensbescherming dezelfde verplichtingen die de 1^e verwerker heeft. Als de subverwerker zijn verplichtingen niet nakomt, blijft de 1^e verwerker t.a.v. de gegevensbescherming volledig aansprakelijk voor het niet nakomen van de verplichtingen door de subverwerker. In het geval het niet (direct) mogelijk is om dezelfde afspraken te maken met een subverwerker (bv. In geval van multinationals als Microsoft/Google), dan moet de subverwerker in ieder geval voldoen aan de verplichtingen van de AVG. Ook na de ingangsdatum van de verwerkersovereenkomst moet de verwerker de verwerkingsverantwoordelijke informeren over de inschakeling van nieuwe subverwerkers. Verwerkingsverantwoordelijke heeft overeenkomstig artikel 28.2 AVG het recht om bezwaar te maken tegen een subverwerker. Als een verwerkingsverantwoordelijke daadwerkelijk bezwaar heeft tegen een subverwerker, gaan partijen hierover in overleg.

- 4.6: Als een betrokkene een beroep doet op zijn rechten, dan helpt de verwerker de verwerkingsverantwoordelijke om hier binnen de wettelijke termijn op te kunnen beslissen. Mocht een betrokkene bij de uitoefening van zijn rechten zich rechtstreeks richten tot de verwerker, dan neemt laatstgenoemde hierover direct contact op met de verwerkingsverantwoordelijke.
- 4.7: Partijen zullen in onderling overleg de gevolgen, de uitvoering, de termijn van uitvoering van de DPIA en de kosten die daarmee zijn gemoeid bepalen. Als partijen hier vooraf concrete afspraken over maken, nemen ze deze op in de hoofdovereenkomst.
- 5.1: Het is belangrijk dat de verwerker de verwerkingsverantwoordelijke zo snel mogelijk op de hoogte brengt van een (vermoedelijke) inbreuk. Het gaat er daarbij om dat verwerker de verwerkingsverantwoordelijke direct informeert zodra er iets vreemds gebeurt met een geautomatiseerd systeem dat persoonsgegevens verwerkt. Partijen vertrouwen er daarbij op dat de verwerker professioneel genoeg is om een inschatting te maken van het incident. Mocht verwerker desondanks niet een goede inschatting kunnen maken van het incident, dan kan deze een second opinion vragen bij de IBD. Daarbij blijft de verantwoordelijkheid om het incident wel of niet te melden aan de verwerkingsverantwoordelijke altijd bij de verwerker. Zolang dit onderzoek loopt, kan de verwerker niet worden geacht "kennis" te hebben genomen van een inbreuk. De meldingstermijn van 24 uur begint op dat moment dan ook niet te lopen. Zodra de verwerker wel kennis heeft van de inbreuk, moet hij dit binnen 24 uur melden bij de verwerkingsverantwoordelijke. De termijn van 24 uur is een maximale termijn. De termijn van 72 uur die de verwerkingsverantwoordelijke heeft om de inbreuk te melden bij de toezichthoudende autoriteit begint te lopen, zodra de verwerkingsverantwoordelijke kennis heeft genomen van de inbreuk. Dus als de inbreuk heeft plaatsgevonden bij de verwerker en deze meldt het aan de verwerkingsverantwoordelijke, heeft laatstgenoemde pas op dat moment kennis genomen van de inbreuk.
- Ten behoeve van de uiteindelijke melding aan de toezichthoudende autoriteit verstrekt de verwerker alle hem beschikbare informatie aan de Verwerkingsverantwoordelijke zoals vermeld op het formulier van Meldloket van de Autoriteit Persoonsgegevens.
- Verwerkingsverantwoordelijke moet zorgen voor een 24/7 bereikbaarheid om zo een melding via het afgesproken kanaal in ontvangst te kunnen nemen. Als een verwerker is aangesloten bij de IBD, kan verwerker ervoor kiezen om een inbreuk ook te melden via de Informatiebeveiligingsdienst (IBD). De IBD zal in zo'n geval meteen de betrokken gemeenten informeren.
- 5.4: De beslissing om de inbreuk te melden bij de toezichthoudende autoriteit en/of de betrokkene ligt bij de verwerkingsverantwoordelijke en niet bij de verwerker.
- 6.1: Afspraken over aansprakelijkheid t.a.v. de verwerking van persoonsgegevens horen thuis in de hoofdovereenkomst. Als partijen daarin afspraken hebben gemaakt over beperking van de aansprakelijkheid dan gelden die ook voor de standaard VWO.

2.5. Toelichting bijlagen

Bijlage 1:

Tabel 1: In het eerste deel wordt ingevuld:

- Welke verwerking
- Verwerkingsdoeleinden
- Categorieën van betrokkenen: dit zijn voorbeelden van categorieën van betrokkenen:
 - Aanvragers/Indieneren
 - Belanghebbenden
 - Bestuurders/Raadsleden
 - Ambtenaren gemeente
 - Websitebezoekers
 - Personeel leveranciers
 - Scholieren
 - Studenten
 - Ouderen
 - Gehandicapten
 - Kinderen
- Soort persoonsgegevens: dit zijn voorbeelden van persoonsgegevens:
 - Contactgegevens beperkt (naam, e-mailadres, telefoonnummer)
 - Contactgegevens uitgebreid (NAW gegevens, geboortedatum, titulatuur e.d.)
 - BSN
 - Identificatienummer
 - Geslacht
 - Nationaliteit
 - Strafrechtelijke gegevens
 - Kopie identiteitsbewijs
 - Betalingsgegevens
 - Schulden
 - Salarisgegevens
 - Arbeidsrelatiegegevens
 - Beeldmateriaal
 - Locatiegegevens
 - IP-adres
 - Inloggegevens
 - Bijzondere persoonsgegevens:
 - Ras of etnische afkomst
 - Politieke opvattingen
 - Religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen
 - Lidmaatschap van een vakbond
 - Genetische gegevens
 - Biometrische gegevens
 - Gezondheidsgegevens
 - Seksueel gedrag of seksuele gerichtheid,
 - Is er sprake van doorgifte naar derde landen: zo ja dan moet de verwerkingsverantwoordelijke daarvoor eerst toestemming geven. Indien deze toestemming er is, moet de verwerker dat vermelden in de tabel.

Tabel 2: hier wordt ingevuld:

- Wie zijn (ook buiten kantooruren!) de contactpersonen van de verwerkingsverantwoordelijke, de verwerker en de IBD.

Tabel 3: hier wordt ingevuld:

- Indien er sprake is van subverwerkers, dan vult verwerker dat hier in. Verwerker zorgt dat vanaf de start van de verwerkersovereenkomst inzichtelijk is welke subverwerkers zijn ingeschakeld.

Bijlage 2:

Normenstelsel: Hier wordt een keuze gemaakt voor het normenstelsel dat van toepassing is op de verwerking waarover de overeenkomst wordt afgesloten. Dit is bij voorkeur de BIG of straks de BIO maar, indien verwerker kan aantonen dat hij voldoet aan een andere vergelijkbare norm, kan die hier ook worden ingevuld om de punten 1 en 2 van deze bijlage met elkaar in één lijn te brengen.

Toereikendheid: Omdat het onder de AVG belangrijk is om te kunnen aantonen dat de verwerking voldoet aan de afgesproken eisen over een niveau van beveiliging dat past bij de verwerking, wordt hier aangegeven hoe een verwerker dit kan aantonen. Hierbij zijn diverse mogelijkheden aan te kruisen. Het is aan de verwerkingsverantwoordelijke om te beoordelen of deze verantwoording voldoende is voor de betreffende verwerking en ook aan verwerker om actief te controleren of aan deze paragraaf van de bijlage gevolg wordt gegeven. Voor meer informatie over hoe je kunt bepalen of een certificaat valide is, kunt u de IBD factsheet over [assurance](#) lezen.

3. Standaard verwerkersovereenkomst gemeenten

Verwerkersovereenkomst uitvoering <naam hoofdovereenkomst>

Gemeente <naam gemeente>, verder te noemen Verwerkingsverantwoordelijke, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door de <heer of mevrouw> <persoonsnaam>, <functie>

en

<Bedrijf>, gevestigd te <plaatsnaam>, KVK-nummer <nummer> verder te noemen Verwerker, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door de <de heer of mevrouw>, <persoonsnaam>, <functie>,

hierna afzonderlijk te noemen "Partij", of gezamenlijk "Partijen"

Overwegen het volgende:

- a) Partijen hebben op <datum> de <titel hoofdovereenkomst>, hierna Hoofdovereenkomst, afgesloten, op grond waarvan Verwerker de volgende dienst(en) levert aan de Verwerkingsverantwoordelijke: <specificatie dienst(en)>;
- b) Verwerker verwerkt voor de uitvoering van de Hoofdovereenkomst Persoonsgegevens voor Verwerkingsverantwoordelijke;
- c) Op de verwerking van Persoonsgegevens door Verwerker zijn de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Uitvoeringswet AVG (UAVG) van toepassing;
- d) Partijen willen in aanvulling op de AVG en de UAVG de volgende afspraken over de verwerking van Persoonsgegevens vastleggen in deze verwerkersovereenkomst (hierna: de Verwerkersovereenkomst);

Artikel 1 Definities

- 1.1 Begrippen uit de AVG en de UAVG die in deze Verwerkersovereenkomst worden gebruikt, hebben dezelfde betekenis.
- 1.2 Bijlagen: aanhangsels bij deze Verwerkersovereenkomst, die deel uitmaken van deze Verwerkersovereenkomst.

Artikel 2 Ingangsdatum en duur

- 2.1 Deze Verwerkersovereenkomst gaat in op het moment dat de Hoofdovereenkomst tot stand is gekomen, tenzij Partijen anders overeenkomen.
- 2.2 Deze Verwerkersovereenkomst eindigt op het moment dat Verwerker de verwerking van Persoonsgegevens op grond van de Hoofdovereenkomst heeft beëindigd.

Artikel 3 Onderwerp van deze Verwerkersovereenkomst

- 3.1 Verwerker verwerkt de door of via Verwerkingsverantwoordelijke ter beschikking gestelde Persoonsgegevens uitsluitend in opdracht van Verwerkingsverantwoordelijke voor de uitvoering van de Hoofdovereenkomst en uitsluitend overeenkomstig schriftelijke instructies van Verwerkingsverantwoordelijke. Afwijking hiervan kan alleen als wettelijke verplichtingen of bindende uitspraken van de toezichthoudende autoriteit of een bevoegde rechter anders bepalen, of een op Verwerker van toepassing zijnde Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke wettelijke bepaling hem tot verwerking verplicht. In dat geval zal Verwerker Verwerkingsverantwoordelijke, voorafgaand aan de verwerking, daarvan in kennis stellen, tenzij deze kennisgeving om gewichtige redenen van algemeen belang is verboden.
- 3.2 De door Verwerker uit te voeren verwerkingen staan beschreven in tabel 1 van Bijlage 1.

Artikel 4 Inhoudelijke afspraken

- 4.1 **Beveiligingsmaatregelen**
Verwerker zorgt voor passende technische en organisatorische maatregelen om de Persoonsgegevens goed te beveiligen, zoals bedoeld in artikel 32 AVG. De wijze waarop Verwerker de passende technische en organisatorische maatregelen aantoont, staat in Bijlage 2.
- 4.2 **Audits**
Verwerker verleent alle benodigde medewerking aan audits over de nakoming van de

afspraken binnen deze Verwerkersovereenkomst en Bijlagen, tenzij Verwerker door middel van certificering heeft aangetoond dat Verwerker de gemaakte afspraken nakomt. De kosten van deze controle worden gedragen door Verwerkingsverantwoordelijke (zowel eigen kosten als kosten van Verwerker), tenzij de auditor één of meer tekortkomingen van niet ondergeschikte aard van Verwerker constateert die ten nadele zijn van Verwerkingsverantwoordelijke.

4.3 Verwerking buiten de EER

Verwerker mag Persoonsgegevens alleen buiten de Europese Economische Ruimte verwerken als hij daarvoor uitdrukkelijk schriftelijk toestemming heeft gekregen van Verwerkingsverantwoordelijke.

4.4 Geheimhouding

Personen die werken voor (sub)Verwerker en (sub)Verwerker zelf, moeten Persoonsgegevens waarmee zij werken geheimhouden. De personen die werken voor Verwerker en subverwerkers hebben daarom een geheimhoudingsverklaring getekend, of zich op een andere manier schriftelijk gebonden aan de geheimhouding.

4.5 Subverwerkers

De ten tijde van het afsluiten van deze Verwerkersovereenkomst bekende subverwerkers vermeldt Verwerker in tabel 3 van Bijlage 1. Verwerkingsverantwoordelijke verleent hierbij algemene toestemming voor de inschakeling van subverwerkers. Verwerker houdt na de start van de werkzaamheden Verwerkingsverantwoordelijke op de hoogte van de beoogde inschakeling van nieuwe subverwerkers. Bij de inschakeling van subverwerkers blijven artikel 28.2 en 28.4 AVG onverkort van kracht.

4.6 Rechten van betrokkenen

Als een betrokkene een beroep doet op zijn rechten zoals genoemd in artikel 12 t/m 22 AVG, helpt Verwerker Verwerkingsverantwoordelijke om daarop binnen de wettelijke termijnen een beslissing te nemen.

4.7 Gegevensbeschermingseffectbeoordeling en voorafgaande raadpleging

Op verzoek van Verwerkingsverantwoordelijke werkt Verwerker altijd mee aan een gegevensbeschermingseffectbeoordeling (DPIA) en een voorafgaande raadpleging als bedoeld in artikel 35 en 36 AVG.

Artikel 5 Inbreuk in verband met Persoonsgegevens

- 5.1 Verwerker zal Verwerkingsverantwoordelijke zo snel mogelijk, maar uiterlijk binnen 24 uur, informeren na vaststelling van een (vermoedelijke) Inbreuk in verband met Persoonsgegevens. Verwerker vermeldt hierbij voor zover bekend de vermeende oorzaak van de (vermoedelijke) Inbreuk, de categorie persoonsgegevens, de categorie betrokkenen en het aantal betrokkenen.
- 5.2 In geval van een Inbreuk neemt Verwerker zo snel mogelijk alle maatregelen om de Inbreuk te herstellen, de gevolgen daarvan te beperken en verdere Inbreuken te voorkomen.
- 5.3 Verwerker heeft een gedetailleerd logboek van de Inbreuken en de maatregelen die op Inbreuken zijn genomen. Verwerkingsverantwoordelijke mag dat inzien, wanneer deze daarom vraagt.
- 5.4 Verwerkingsverantwoordelijke beslist of de Inbreuk moet worden gemeld bij de toezichthoudende autoriteit en/of Betrokkene.

Artikel 6 Aansprakelijkheid

- 6.1 Eventuele in de Hoofdovereenkomst overeengekomen beperkingen van aansprakelijkheid hebben ook betrekking op de Verwerkersovereenkomst.

Artikel 7 Beëindigen verwerkersovereenkomst

- 7.1 Partijen moeten in de Hoofdovereenkomst afspraken maken over de beëindiging van de Hoofdovereenkomst en de daaruit voortvloeiende teruggave en wissing van Persoonsgegevens.
- 7.2 De geheimhouding geldt ook nog na beëindiging van deze Verwerkersovereenkomst.

Artikel 8 Overige bepalingen

8.1 Op deze overeenkomst is Nederlands recht van toepassing. Alle geschillen, ook als alleen één Partij vindt dat er een geschil is, zullen in eerste instantie worden voorgelegd aan dezelfde bevoegde rechter als genoemd in de Hoofdovereenkomst.

Ondertekening

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend,

Ingangsdatum: <.....>

Gemeente <naam gemeente>
namens deze: <naam, functie>

plaats: <.....>

datum: <.....>

<Naam organisatie>
namens deze: <naam, functie>

plaats: <.....>

datum: <.....>

Bijlage 1: Overzicht van te verwerken persoonsgegevens

1. Naam verwerking, doeleinden categorieën van betrokkenen, soort persoonsgegevens en eventuele doorgifte naar derde landen.

Naam verwerking	Verwerkings-doeleinden	Categorieën van Betrokkenen	Soort Persoonsgegevens (waaronder bijzondere persoonsgegevens)	Doorgifte naar derde landen

2. Contactgegevens

Contactpersoon Verwerkingsverantwoordelijke (NB: Ook buiten kantooruren)	Naam: Contactgegevens:
Contactpersoon Verwerker (NB: Ook buiten kantooruren)	Naam: Contactgegevens:
Contactgegevens IBD	Telefoonnummer 070-373 8011

NB: Eventuele wijzigingen in bovenstaande tabellen geven partijen op korte termijn aan elkaar door.

3. Ingeschakelde subverwerkers

Naam en contactgegevens subverwerker	KvK-nummer	Uitbestede verwerkingen	Toepassing

Bijlage 2: Aantonen passend niveau van beveiliging

- Normenstelsel
 - De informatiebeveiliging vindt plaats volgens algemeen erkende normen, namelijk:
.....
..... (vermeld normenstelsel, zoals bijvoorbeeld NEN7510, NEN/ISO 27001, PCI/DSS).

 - De informatiebeveiliging vindt plaats volgens een algemeen erkende overheidsnorm zoals de BIG (of de BIR, BIO) of vergelijkbaar, namelijk:
.....
 - Anders, nl.

- De toereikendheid van de informatiebeveiliging blijkt uit de volgende certificering en verklaring van toepasselijkheid:
 - Periodieke externe controles zoals audits, pentesten of TPM's (bijv. ISAE3xxx SOC type II). ;
 - Een Assurance rapport van een auditor die is aangesloten bij NOREA;
 - Eigen controles of eigen mededelingen over de beveiligingsmaatregelen zoals hieronder beschreven:
.....

NB: Uit de certificering/periodieke externe controles/audits of uit de eigen controles/beschrijvingen blijkt of kan afgeleid worden dat de beveiliging passend is bij de verwerking(en) genoemd in bijlage 1.

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
8 mei 2019

Ons kenmerk
COS/U201900244
Lbr. 19/032

Telefoon
070 373 8393

Bijlage(n)
-

Onderwerp
Stand van zaken Interbestuurlijk Programma

Samenvatting

Ter kennisname treft u hierbij de stand van zaken van het Interbestuurlijk Programma (IBP). We beschrijven hoe het een jaar na de ondertekening van het IBP gaat met gelijkwaardig en opgavegericht samenwerken, hoe we gezamenlijk leren om de samenwerking te verbeteren en wat we de komende tijd binnen het IBP gaan doen. Daarbij heeft het afgelopen jaar de focus gelegen op de samenwerking op niveau van de departementen en de koepels. In dit document beschrijven we enkele opgaven die door samenwerking in het IBP goed vooruit geholpen zijn en enkele waar we nog onvoldoende voortgang op boeken.

Aan de leden

Datum

8 mei 2019

Ons kenmerk

COS/U201900244

Lbr. 19/032

Telefoon

070 373 8393

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Stand van zaken Interbestuurlijk Programma

Geacht college en gemeenteraad,

De Algemene Ledenvergadering heeft in juni 2018 ingestemd met de programmastart van het Interbestuurlijk programma (IBP). In het IBP werken wij samen met Rijk, provincies en waterschappen aan negen maatschappelijke opgaven en een aantal overkoepelende thema's. Opgaven die niet met één overheidslaag alleen aangepakt kunnen worden. We werken samen op basis van gelijkwaardig partnerschap, waarbij iedere partij bijdraagt vanuit de eigen bevoegdheid, verantwoordelijkheid en mogelijkheden. Uitgangspunt is dat we voor bedrijven en inwoners in regio's en wijken werken als één overheid.

In deze brief gaan we in op de resultaten die we het afgelopen jaar hebben bereikt met het IBP, met name op niveau van de rijksoverheid en de koepelorganisaties van de mede-overheden, en welke gezamenlijke agenda we de komende periode hebben om de interbestuurlijke samenwerking en de maatschappelijke opgaven uit het IBP verder te brengen. Op de website van het IBP, www.overheidvannu.nl, treft u per deelopgave de stand van zaken; in deze brief lichten we er ter illustratie een aantal voorbeelden uit.

De waarde van het IBP

De maatschappelijke opgaven staan centraal in het IBP. We hebben ervoor gekozen ons te richten op negen opgaven, die urgent zijn én waarbij minimaal twee overheden zijn betrokken. Gemeenten zijn bij alle opgaven betrokken; provincies en waterschappen vooral bij de fysieke en het Rijk via vrijwel alle departementen.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag

070 - 373 83 93 | info@vng.nl

vng.nl

		Opgave
Fysiek		1. Samen aan de slag voor het klimaat
		2. Toekomstbestendig wonen
		3. Regionale economie als versneller
		4. Naar een vitaal platteland
Sociaal		5. Merkbaar beter in het sociaal domein
		6. Nederland en Migrant goed voorbereid
		7. Problematische schulden voorkomen en oplossen
Overkoepelend		8. Goed openbaar bestuur in een veranderende samenleving
		9. Passende financiële verhoudingen
		10. Overkoepelende thema's

De toegevoegde waarde van het IBP ligt in de basis in twee zaken. In de eerste plaats als het gaat over de *manier van samenwerken*. Bij een gezamenlijke opgave is het niet de rijksoverheid die gedetailleerd de richting van een oplossing bepaalt, maar is gelijkwaardigheid en wederkerigheid tussen de overheden het uitgangspunt. Ieder draagt bij vanuit de eigen bevoegdheid, verantwoordelijkheid en mogelijkheden.

Daarnaast helpt het IBP om *cross-overs* te realiseren tussen de opgaven. Door opgaven aan elkaar te verbinden is duidelijk maatschappelijke meerwaarde te behalen. Zo is de verbinding tussen zorg en veiligheid, logisch op het niveau van wijken, door interbestuurlijke samenwerking hoog op de agenda gekomen. Andere voorbeelden van gerealiseerde *cross-overs* zijn de schuldenaanpak, Vitaal Platteland en Goed openbaar bestuur.

Uitdagingen in de interbestuurlijke samenwerking

Gelijkwaardig samenwerken betekent niet dat we het altijd met elkaar eens zijn en dat samenwerken zonder slag of stoot gaat. De uitdaging in werken als één overheid ligt vooral in zorgen voor een integrale aanpak van de maatschappelijke opgaven. Dit terwijl de werkelijkheid van onze organisaties en volksvertegenwoordiging vaak sectoraal zijn ingedeeld. Dit betekent elkaar af en toe de ruimte geven en met elkaar meebewegen. Uiteraard hebben we in ons partnerschap soms ook te maken met tegenstrijdige belangen en/of politieke uitgangspunten. De voortdurende tekorten in het sociaal domein zijn hiervan het duidelijkste voorbeeld, maar ook andere opgaven lopen niet altijd zoals wij graag zouden zien. Tegelijkertijd blijft de ondertekening van het IBP een ongekende doorbraak in de manier waarop we als mede-overheden met elkaar willen optrekken vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid. We zijn ons ervan bewust dat we ons nog in een leerfase begeven. De stip op de horizon is gezet.

Een greep uit de opgaven

Een overzicht van de stand van zaken van alle opgaven vindt u op de [website](#) van het IBP. Ter illustratie geven wij drie voorbeelden van opgaven die door het IBP duidelijk vooruit geholpen zijn en drie waar nog winst te boeken is.

De opgave Vitaal Platteland is door samenwerking in het IBP verbreed van natuur en landbouw naar een veel inclusievere agenda. Centraal staat nu een samenhangende aanpak in 15 gebieden van opgaven als voedselproductie, klimaat, waterveiligheid, circulaire economie, biodiversiteit en energie om te zorgen voor een economisch vitaal, leefbaar en ecologisch duurzaam platteland. Bovendien heeft het Ministerie van LNV besloten om het volledige budget dat zij voor deze opgave beschikbaar heeft in gelijkwaardigheid met de IBP-partners te verdelen.

Een tweede opgave waarbij de interbestuurlijke samenwerking goed loopt is Problematische schulden voorkomen en oplossen. Onder de vlag van het IBP hebben zeven ministeries, zes grote uitvoerders en een aantal gemeenten en landelijke organisaties de handen ineen geslagen rond drie thema's, waaruit een actie-agenda is ontstaan: sociale incasso, preventie en vroegsignalering, en een effectieve en integrale schuldhelpverlening en beschermingsbewind. Waar acties samenhangen of overlap vertonen met acties die zijn opgezet vanuit andere initiatieven, wordt gekeken hoe deze acties elkaar kunnen benutten of versterken. Het IBP is er om acties te versnellen of op gang te brengen. Hoewel de manier van samenwerken sterk is verbeterd is overigens duidelijk dat er binnen deze opgave nog grote uitdagingen in de uitvoering zijn.

Tot slot zijn wij tevreden over de voortgang van de deelopgave Kansen creëren voor minder zelfredzame jongeren. Het doel is om jongeren van 16-27 jaar op een integrale manier te ondersteunen, zodat zij binnen hun mogelijkheden zo duurzaam mogelijk kunnen participeren in de maatschappij. Dit is een complexe opgave, waarin de leefgebieden wonen, werk, onderwijs, zorg en veiligheid samenkomen. En daarmee ook vier ministeries en veel maatschappelijke partners. Via het IBP heeft procesondersteuning ervoor gezorgd dat ministeries veel meer zijn gaan letten op hun onderlinge samenhang en op de gevolgen die hun handelen kan hebben voor gemeenten. Dit is een zeer positieve ontwikkeling.

De 'proeftuinenaanpak' in de opgave Regionale economie als versneller is een goed voorbeeld van interbestuurlijke samenwerking tussen gemeenten, provincies en het ministerie van EZK. Tegelijkertijd constateren we dat het Rijk bij de verdeling van middelen in het kader van de Regiodeals niet handelt volgens de principes van gelijkwaardigheid en wederkerigheid. Uit 88 aanvragen zijn er 12 gehonoreerd, waarbij de toekenningscriteria niet altijd even helder zijn. Daarnaast constateren we dat binnen de toegekende Regiodeals vanuit de verschillende ministeries met verschillende agenda's en uitgangspunten wordt gehandeld, wat samenwerking niet makkelijker maakt. Dit kan bijvoorbeeld leiden tot overleggen waarbij zes departementen, die elk hun eigen prioriteit in willen brengen in de regiodeal, aan tafel zitten met één vertegenwoordiger van de gemeenten, die wel mandaat heeft opgehaald.

De opgave Toekomstbestendig wonen kende een lastige start door het niet-ondertekenen van de Nationale Woonagenda door IPO, Unie van Waterschappen en VNG. Met de afspraken uit het IBP in de hand blijven gemeenten gesprekspartner van het ministerie, maar daarbij constateren we wel dat onze positie meer die van 'maatschappelijke partner' is dan die van mede-overheid, met eigen verantwoordelijkheden en belangen. Dat staat op gespannen voet met onze ambitie om gelijkwaardig samen te werken. We merken hier binnen het IBP wel verbetering in optreden.

Tot slot de opgave Merkbaar beter in het Sociaal Domein, waar we een wisselend beeld zien. Allereerst laat het onvermogen van het Rijk de gemeentelijke tekorten aan te pakken zien dat de structurele randvoorwaarden voor interbestuurlijk samenwerken nog niet op orde zijn. Gelijkwaardig en wederkerig optreden is alleen mogelijk als gemeenten dat ook financieel kunnen waarmaken. Daarnaast zien we het aantal (afzonderlijke) programma's kwantitatief sterk uitdijen, waar het IBP er juist naar streeft om dat zoveel mogelijk in samenhang te bezien. Dit is voor middelgrote of kleinere gemeenten nauwelijks te behappen. Op onderdelen gaat dat overigens wel goed. Zo is, mede vanuit het IBP, het thema zorg en veiligheid bestuurlijk veel beter op de kaart gekomen.

Agenda

Met het IBP geven we ruimte aan de beweging waarin wordt ingezet op meer samenwerking om onze inwoners beter te kunnen bedienen en waarin we uitgaan van vertrouwen tussen overheden. Dit levert een belangrijke bijdrage aan het vertrouwen van mensen in de politiek én aan het verder helpen van maatschappelijke opgaven. We signaleren na een jaar IBP een aantal aandachtspunten waar we de komende periode gezamenlijk mee aan de slag gaan.

Verder werken aan maatschappelijke opgaven

Ook in 2019 gaan we verder met het gezamenlijk werken aan oplossingen voor de maatschappelijke opgaven waar Nederland voor staat. Op de [website](#) staan, naast de resultaten van afgelopen jaar, ook de mijlpalen voor 2019 per opgave.

Alle opgaven vragen om een samenhangende aanpak waarbij we vanuit het IBP gemeenten, provincies, waterschappen en ministeries bij elkaar brengen. Het IBP levert procesondersteuning of kennisondersteuning aan de verschillende maatschappelijke opgaven om zo betere interbestuurlijke samenwerking te realiseren, inhoud te verdiepen en netwerken te verbreden. Hierbij is speciale aandacht voor dwarsverbanden tussen de opgaven. Daarnaast is er een pool van experts die op lokaal, regionaal of landelijk niveau interbestuurlijke samenwerking kunnen ondersteunen en versnellen of juist over specifieke expertise beschikken wanneer deze in de eigen organisatie niet beschikbaar is. Er is een (hoog-)ambtelijke en bestuurlijke overlegstructuur rondom het IBP om de voortgang van de maatschappelijke opgaven te monitoren, knelpunten binnen opgaven te signaleren en dwarsverbanden tussen opgaven verder te helpen.

Lokale en regionale praktijk voorop

Tot nu toe is de meeste meerwaarde van het IBP gerealiseerd in de samenwerking tussen departementen en koepels. Om versnelling in de uitvoering teweeg te brengen is een brede beweging nodig om de lokale en regionale praktijk voorop te stellen waarbij we gezamenlijk werken aan het oplossen van concrete knelpunten. Vanuit het IBP zetten we daarom de komende periode in op het ondersteunen van de lokale praktijk en knelpunten en goede voorbeelden nog meer naar Den Haag te halen. In gemeenten, provincies en waterschappen komen de maatschappelijke opgaven immers samen.

Kennis voor alle overheden

De maatschappelijke opgaven zijn complex, omvattend en vergen een innovatieve aanpak. Dit gaat samen met nieuwe kennisvragen en uitwisseling tussen beleid en uitvoering. Het feit dat de maatschappelijke opgaven samenkomen op het lokale en regionale niveau leidt tot een brede behoefte om beschikbare kennis op een slimme manier te delen en tegelijkertijd meer toe te spitsen en toepasbaar te maken voor de medeoverheden. Vanuit het IBP zullen we in kaart brengen welke kennis er vanuit de nationale kennisinstellingen en planbureaus per maatschappelijke opgave al

beschikbaar is, wat nodig is en waar de behoefte ligt zodat we een traject kunnen starten om kennis beter toepasbaar te maken voor het lokale en regionale niveau.

Toekomstgerichte bestuurlijke en financiële verhoudingen

Opgavegericht werken leidt tot mooie resultaten, maar roept ook vragen op over toenemende samenwerkingsverbanden, verantwoordelijkheidsverdeling, passende financieringsinstrumenten, wijze van verantwoorden over geld en de financiële verhoudingen. Daarom kijken we samen naar mogelijke oplossingen om dit richting de toekomst te bestendigen. Zo werken we bijvoorbeeld aan een nieuwe Code interbestuurlijke verhoudingen waarin we komen tot een nieuwe set aan spelregels die past bij deze werkwijze.

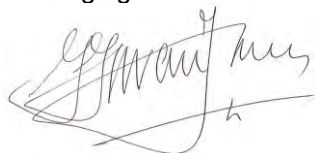
Tot slot

Een meer gelijkwaardige, wederkerige en programmatische samenwerking vanuit de samenhangende maatschappelijke opgaven was een duidelijke wens van de vereniging in de onderhandelingen met Kabinet Rutte III. Hoewel dit nog niet altijd het geval is, binnen inhoudelijke opgaven of rond een belangrijke randvoorwaarde als financiering, zijn wij over het algemeen tevreden over de weg die wij zijn ingeslagen met het IBP. In het bijzonder is het hierbij van belang dat we concrete knelpunten en successen van de gemeentelijke uitvoeringspraktijk in kaart brengen, om deze onder de aandacht te brengen van de andere overheidslagen en zo te werken aan een efficiëntere en effectievere aanpak van de opgaven waar we gezamenlijk voor staan. Als u tegen iets aanloopt in de interbestuurlijke samenwerking horen we dat graag van u.

We hebben de ambitie om de beweging die met het IBP is ingezet de komende jaren verder te versterken. Gemeenten zijn in sommige IBP-trajecten al nauw betrokken en een aantal gebruikt het gedachtegoed van het IBP uitdrukkelijk in de interbestuurlijke (regionale) samenwerking. De VNG kan u verder ondersteuning bieden bij het vormgeven hiervan.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
8 mei 2019
Ons kenmerk
COS/U201900371
Lbr. 19/035
Telefoon
070 3738393
Bijlage(n)
1

Onderwerp

Stand van zaken uitvoering motie stevige structurele afspraken
in het sociaal domein II

Samenvatting

In de Buitengewone ALV van 30 november 2018 hebben de leden met de motie 'stevige structurele afspraken in het sociaal domein II' het VNG-bestuur gevraagd zich in te zetten voor:

- Een door het kabinet gefinancierde voorziening voor gemeenten om ernstige tekorten op te vangen voor de jaren 2018, 2019 en 2020 totdat het nieuwe verdeelmodel van kracht is
- Het meebewegen van het macrobudget met volumegroei en cao-ontwikkelingen
- Onderzoek naar uitgaven en volumestijging jeugdhulp, afgerond voor de Voorjaarsnota
- Een onderzoeksvoorstel naar de sturingsmogelijkheden in de Wmo in relatie tot de impact van centrale afspraken, waarbij gemeenten zijn betrokken, voor de ALV van 5 juni 2019
- Concrete afspraken met het kabinet dat het onderzoek naar uitgaven en volumestijging jeugdzorg zwaar meeweegt bij de afwegingen voor de Voorjaarsnota en dat dit leidt tot een toereikend macrobudget
- Indien de uitkomsten van het onderzoek daartoe aanleiding geven, met het kabinet af te spreken dat het kabinet in de Voorjaarsnota voorstellen doet om financiering van de jeugdzorg structureel op orde te brengen
- De absolute blokkade op deel- of uitwerkingsakkoorden in het sociaal domein op te heffen, maar wel per akkoord een financiële weging te maken.

In deze ledenbrief geven wij u een toelichting op de inzet van het bestuur en de ontwikkelingen in de afgelopen periode. Op dit moment is een vervolggesprek met het kabinet over de Voorjaarsnota 2019 in voorbereiding en is onzeker in hoeverre in de Voorjaarsnota zal worden voldaan aan de strekking van de motie. Op basis van de uitkomsten van het vervolggesprek komen wij zo spoedig mogelijk bij u terug met nadere informatie ten behoeve van de ALV van 5 juni a.s.

Wij maken ons nog steeds ernstige zorgen over de forse tekorten in het sociaal domein en hebben ervoor gekozen om deze zorgen te verwoorden in een [open brief](#) gericht aan onze inwoners. Deze brief verscheen vandaag in het Algemeen Dagblad en een aantal regionale bladen.

Aan de leden**Datum**

8 mei 2019

Ons kenmerk

COS/U201900371

Lbr. 19/035

Telefoon

070 3738393

Bijlage(n)

1

Onderwerp

Stand van zaken uitvoering motie stevige structurele afspraken
in het sociaal domein II

Geacht college en gemeenteraad,

In de Buitengewone ALV van 30 november 2018 hebben de leden de motie 'stevige structurele afspraken in het sociaal domein II' aangenomen. In deze ledenbrief geven wij u een toelichting op de inzet van het bestuur en de ontwikkelingen in de afgelopen periode. Op dit moment zijn wij nog in gesprek met het kabinet over de Voorjaarsnota 2019 en is onzeker in hoeverre daarin wordt voldaan aan de strekking van de motie. Op basis van de uitkomsten van dit gesprek komen wij zo spoedig mogelijk bij u terug met nadere informatie ten behoeve van de behandeling in de ALV van 5 juni a.s.

Het VNG-bestuur is in de motie gevraagd zich in te zetten voor:

- Een door het kabinet gefinancierde voorziening voor gemeenten om ernstige tekorten op te vangen voor de jaren 2018, 2019 en 2020 totdat het nieuwe verdeelmodel van kracht is
- Het meebewegen van het macrobudget met volumegroei en cao-ontwikkelingen
- Onderzoek naar uitgaven en volumestijging jeugdhulp, afgerond voor de Voorjaarsnota
- Een onderzoeksvoorstel naar de sturingsmogelijkheden in de Wmo in relatie tot de impact van centrale afspraken, waarbij gemeenten zijn betrokken, voor de ALV van 5 juni 2019
- Concrete afspraken met het kabinet dat het onderzoek naar uitgaven en volumestijging jeugdzorg zwaar meeweegt bij de afwegingen voor de Voorjaarsnota en dat dit leidt tot een toereikend macrobudget
- Indien de uitkomsten van het onderzoek daartoe aanleiding geven, met het kabinet af te spreken dat het kabinet in de Voorjaarsnota voorstellen doet om financiering van de jeugdzorg structureel op orde te brengen
- De absolute blokkade op deel- of uitwerkingsakkoorden in het sociaal domein op te heffen, maar wel per akkoord een financiële weging te maken.

In *bijlage 1* vindt u de volledige motie.

In deze ledenbrief gaan wij in op de inzet van het bestuur en de ontwikkelingen op de volgende onderdelen:

- I. Acties met betrekking tot sturingsmogelijkheden Wmo in relatie tot impact centrale afspraken
- II. Uitkomsten gezamenlijke onderzoeken jeugd (november 2018 - maart 2019)
- III. Inzet vanuit de VNG
- IV. Uitkomsten gesprekken over het Hoofdlijnenakkoord GGZ
- V. Behandeling in de ALV van 5 juni 2019

I. Acties met betrekking tot sturingsmogelijkheden Wmo in relatie tot impact centrale afspraken

Naar aanleiding van deze motie hebben wij de volgende acties ondernomen:

1. Sturingsmogelijkheden in kaart gebracht en besproken op welke manier ongewenste en niet-bedoelde effecten van het abonnementstarief in te perken;
2. Onderzoek naar de wijze waarop we resultaatgericht indiceren kunnen behouden voor gemeenten naar aanleiding van de uitspraken van de Centrale Raad voor Beroep in te perken;
3. Afspraken met het Rijk over gezamenlijke verkenning toekomstige dilemma's op het gebied van organiseerbaarheid van zorg, in relatie tot de Juiste Zorg op de Juiste Plek.

Ad 1. Tijdens het Bestuurlijk Overleg Abonnementstarief in november 2018 heeft de VNG afgesproken met VWS te onderzoeken welke sturingsmogelijkheden gemeenten hebben om te werken conform de bedoeling van de Wmo. In de periode na het BO zijn in een aantal overleggen de sturingsmogelijkheden van gemeenten geanalyseerd. Deze gesprekken leidden tot het inzicht dat sturen op het beperken van de instroom (bijvoorbeeld door te vragen naar inkomen) niet past bij de bedoelingen van het kabinet met het abonnementstarief.

Daar heeft de VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs (ZJO) in haar vergadering van 14 februari onder meer geconcludeerd:

- Dat het wenselijk is om de focus te verleggen naar het bredere sturingsvraagstuk: op welke wijze kunnen gemeenten de Wmo en het abonnementstarief uitvoeren en tegelijkertijd blijven werken conform de bedoeling van de transitie? Hierover worden nog voor de zomervakantie procesafspraken gemaakt, in lijn met de bestuurlijke overleggen die dit najaar gevoerd gaan worden in de regio (punt 3).
- Dat we de eerste resultaten van de monitor abonnementstarief afwachten. Op basis daarvan maken we afspraken over het handelingsperspectief dat gemeenten hebben in geval van gebleken aanzuigende werking. Dat kan tijdens een bestuurlijk overleg dit najaar. We bespreken op dat moment met het Rijk welke inhoudelijke en financiële maatregelen passen bij de resultaten van de monitor.

Ad 2. De VNG was intensief betrokken bij de verkenning van VWS naar aanleiding van de CRvB-uitspraken en is in enkele gemeenten met betrokken partijen in gesprek gegaan. Inmiddels is de Tweede Kamer door de minister geïnformeerd over de mogelijkheden waarop gemeenten nu onder bepaalde voorwaarden resultaatgericht indiceren kunnen blijven toepassen.

Ad 3. Tijdens een Bestuurlijk Overleg met de drie bewindspersonen van het Ministerie van VWS in april heeft de VNG-commissie ZJO afgesproken om in gesprek te gaan over de Agenda Toekomst van de Zorg. Welke dilemma's en opgaven zien we op zowel korte als (middel)lange termijn op het gebied van organiseerbaarheid van zorg en de Juiste Zorg op de Juiste Plek? Wat betekent dat voor de rol van gemeenten en van het Rijk? VNG en VWS gaan hierover dit najaar gezamenlijk het gesprek aan met bestuurders uit het land tijdens zeven regionale bestuurlijke gesprekken.

II. Uitkomsten gezamenlijke onderzoeken jeugd (november 2018 - maart 2019)

De onderzoeken naar jeugdhulp zijn door het kabinet toegezegd naar aanleiding van eerder door de ALV aangenomen moties. Over de invulling van de onderzoeken zijn afspraken gemaakt waardoor de onderzoeken in gezamenlijk opdrachtgeverschap zijn uitgevoerd. Het onderzoek bestond uit drie onderdelen:

1. Volume-onderzoek aan de hand van landelijk beschikbare data en gecheckt bij een aantal individuele gemeenten. Er is gekeken naar de mate van volumegroei, de ontwikkeling van de intensiteit (wordt er zwaardere en/of langere hulp ingezet) en verscheidenheid in de volumeontwikkeling in het land.
2. Nadere analyse van de aanvragen van het Fonds tekortgemeenten.
3. Diepte- of benchmarkonderzoek bij 26 gemeenten, vooral om patronen in uitgaven jeugdhulp te ontdekken en een onderscheid te maken tussen door gemeenten te beïnvloeden factoren en niet door gemeenten te beïnvloeden factoren. Bij de keuze van de 26 gemeenten is rekening gehouden met spreiding in het land, omvang van gemeente en in mate van tekort.

[Meer informatie over de onderzoeken.](#)

De drie deelonderzoeken hadden één begeleidingsgroep, met daarin naast de betrokken ministeries ook de VNG en twee gemeentelijke directeurs. Daarnaast was er ook een klankbordgroep waarin de betrokken ministeries, VNG en drie individuele gemeenten deelnamen. De onderzoeken zijn afgerond en inmiddels aan de Tweede Kamer toegezonden. Verder heeft de minister van VWS in het Algemeen Overleg sociaal domein op 3 oktober jl. in de Tweede Kamer toegezegd de zogenaamde IV-3 cijfers 2017 ook te willen betrekken in de besluitvorming.

Uitkomsten van de onderzoeken

Uitkomsten volume-onderzoek

- Voor het totale volume jeugdhulp was de stijging in de periode 2015 - 2017 12,1%
- Een groot deel van de volumetoename is toe te schrijven aan de toename van de cliënten die door (lokale) wijkteams worden geholpen
- Er is sprake van een toename van het volume binnen alle andere typen jeugdhulp in de vorm van zorg in natura. Zo stijgt het volume van zowel jeugdhulp zonder verblijf (niet uitgevoerd door het wijkteam) als jeugdhulp met verblijf. Het aantal pgb's is in de periode 2015-2017 sterk afgenomen. Daarmee is deze ontwikkeling tegengesteld aan de trend bij zorg in natura
- Bij 72% van de gemeenten is het totale volume jeugdhulp, uitgedrukt in het aantal unieke cliënten, in de periode 2015-2017 toegenomen
- Bij 23 gemeenten is gekeken naar de ontwikkeling van de gemiddelde uitgaven per unieke cliënt per jaar. Uit deze analyse blijkt dat gemiddeld genomen voor deze gemeenten de

gemiddelde uitgaven per cliënt zijn toegenomen in de periode 2015-2017.

Uitkomst onderzoek analyse aanvragen Fonds tekortgemeenten

Deze analyse geeft een (niet-representatief) beeld van de gemeenten die een aanvraag hadden gedaan voor het Fonds tekortgemeenten in 2018, met tekorten hoger dan € 40 per inwoner over twee jaar.

- Relatief veel grote gemeenten (100.000+) hebben grote tekorten
- Maatwerk jeugd is de belangrijkste kostenpost, gevolgd door maatwerk Wmo
- Veel tekortgemeenten geven meer uit aan maatwerk jeugd dan zij krijgen vanuit de Integrale Uitkering Sociaal Domein jeugd (IUSD jeugd)
- Tekortgemeenten hebben relatief veel bijstandsontvangers, armoede en achterstandsl leerlingen
- Tekortgemeenten zijn er relatief vaak op achteruitgegaan in de verdeelmodellen.

Uitkomsten benchmarkanalyse uitvoering Jeugdwet

- Verschillen tussen gemeenten in de toename van het aantal cliënten met jeugdhulp wordt voor ongeveer 30 tot 40% verklaard door exogene factoren als het aantal bijstandsgezinnen, eenoudergezinnen en de groei van het aantal jongeren
- Bij het merendeel van de gemeenten in de benchmarkanalyse nemen de uitgaven aan jeugdhulp sterker toe dan het gebruik van jeugdhulp
- Achter de ontwikkeling van de inzet van en uitgaven aan jeugdhulp, zijn veel verschillende veranderingen waarneembaar. In het merendeel van de 26 onderzochte gemeenten is nog geen sprake van een stabiel functionerend jeugdinstel en alle onderzochte gemeenten zijn nog (volop) bezig met transformatieopgaven
- In de cijfers zien we veranderingen optreden in verwijsstromen als gevolg van de ingezette transformatie
- Omdat veranderingen nog niet zijn afgerond is het daarmee verklaarbaar dat bij de 26 onderzochte gemeenten slechts beperkte correlaties zichtbaar zijn tussen verschillen in uitgavenontwikkeling en keuzes in sturing, beleid en inrichting
- Wel zien we in de benchmarkanalyse dat enkele gemeenten die vroegtijdig keuzes hebben gemaakt op het gebied van sturing, beleid en inrichting en hierin consistent zijn geweest wel beter zicht hebben op de uitgavenontwikkeling en bijsturingmogelijkheden
- Gemeenten en aanbieders ervaren een aantal generieke dilemma's in de ontwikkeling van het jeugdhulpstelsel met een (mogelijk) effect op de volumeontwikkeling
 - Onderzochte gemeenten ervaren in toenemende mate een spanningsveld tussen inhoud en financiële kaders
 - Uit het benchmarkonderzoek volgt een aantal dilemma's die van invloed zijn op effectieve sturing op volume en uitgaven
 - Ontwikkelingen in het onderwijs, de GGZ en de Wlz zien onderzochte gemeenten als een risicofactor voor de ontwikkeling van de vraag naar jeugdhulp

Uitkomsten: IV-3 onderzoek

Gemeenten leveren periodiek financiële gegevens aan het CBS, zogenaamde informatie voor derden (IV-3 cijfers). BZK heeft deze cijfers over 2017 geanalyseerd. Dat is geen onderdeel van een bestuurlijke afspraak met de VNG, maar wel door het kabinet aan de Kamer toegezegd. Met de VNG heeft ambtelijk overleg plaatsgevonden hoe een analyse van IV-3 tot zinvolle uitkomsten kan leiden. De VNG heeft daarin voorgesteld te kijken naar de verschillen van jaar op jaar. Dit is uiteindelijk ook gedaan. Uit de analyse blijkt dat het financieel resultaat op de Wmo- en Jeugdtaken

in 2017 is verslechterd doordat de uitgaven flink zijn gestegen, terwijl de middelen minder zijn geworden. Het verschil is € 1,4 miljard; de middelen van gemeenten zijn € 200 miljoen minder geworden en de lasten van gemeenten € 1,2 miljard zijn gegroeid.

III. Inzet vanuit de VNG op basis uitkomsten onderzoeken

Op basis van de uitkomsten van de hierboven beschreven onderzoeken zijn wij het gesprek aangegaan met het kabinet over:

1. Toevoeging van structurele middelen voor jeugdhulp
2. Maatregelen die het Rijk als wetgever en stelselverantwoordelijke kan nemen om de volumegroei in de toekomst te beperken
3. Maatregelen die gemeenten zelf kunnen nemen, onder meer op basis van de financiële vertaling van de onderzoeken.

Hierover is meerdere malen ambtelijk en informeel bestuurlijk overleg gevoerd met het ministerie van VWS respectievelijk de minister van VWS. Daarnaast is de noodzaak van een structurele financiële oplossing en de grote gevolgen van de tekorten jeugd ook onderstreept tijdens het laatste Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) op 2 april jl. met de minister van BZK en de staatssecretaris van Financiën.

Vanaf april jl. zijn er vanuit onze onderhandelingsdelegaties, betrokken commissies en bestuur ook contacten gelegd met Kamerleden (woordvoerders, financieel woordvoerders en fractievoorzitters) en overige kabinetsleden om het gemeentelijk verhaal indringend onder de aandacht te brengen. Via verschillende kanalen is opgeroepen om vooral ook vanuit gemeenten het lokale verhaal (wat zijn de gevolgen van de tekorten) onder de aandacht te brengen van kabinet, Kamerleden en media. Dit heeft geresulteerd in vele artikelen in landelijke en regionale dagbladen en aandacht in nieuwsrubrieken online en op tv.

IV. Uitkomsten gesprekken over het Hoofdlijnenakkoord GGZ

Voor wat betreft het Hoofdlijnenakkoord GGZ (HLA-GGZ) heeft de VNG van meet af aan duidelijk gemaakt het akkoord pas te ondertekenen als er financiële ruimte komt voor gemeenten om de gevolgen van ambulantisering in de GGZ goed op te vangen. Het akkoord is door alle andere betrokken partijen reeds getekend op 11 juli 2018. Het ministerie van VWS stelde zich lang op het standpunt dat slechts een monitoringsafspraken gemaakt zou kunnen worden. Het duurde tot 6 december 2018 voor door de staatssecretaris van VWS in een Bestuurlijk Overleg ruimte werd gegeven om een 'reële' claim te onderbouwen op basis van de afspraken in het HLA-GGZ. Deze claim zou ingaan vanaf 1 januari 2019. In datzelfde BO zijn middelen toegezegd voor de nieuwe taken samenhangend met de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (WvGGZ).

Reële claim GGZ en gesprekken met VWS

Het ministerie van VWS en de VNG, vertegenwoordigd door een werkgroep met financials en beleidsmedewerkers uit gemeenten, heeft vervolgens een aantal gesprekken gevoerd over opzet en hoogte van deze reële claim.

Basis voor de claim is een percentage van 20% af te bouwen bedden in de GGZ; het HLA-GGZ stelt immers om in een periode tot 2025 het aantal bedden in de GGZ met dit percentage verder af te bouwen ten opzichte van het aantal bedden dat reeds afgebouwd is. Voor de claim is een model gebouwd dat de afbouw van 20% bedden koppelt aan de opvang in gemeenten in ofwel Beschermd Wonen, ofwel wonen met begeleiding ofwel begeleiding sec.

De verdeling van de ambulantisering over deze drie categorieën is geënt op de ervaringen van gemeenten uit de afgelopen jaren. Gemeenten hebben immers al enkele jaren ervaring in de opvang van ambulantisering in de GGZ. De cijfers van af te bouwen bedden komen uit Vektis. Niet meegenomen zijn kosten voor de functie begeleiding in FACT- of IHT teams en voor de consultatie- en overlegfunctie, een van de inzetpunten van de VNG voor de onderhandelingen over het HLA-GGZ. De claim gaat voort uit van invulling van een aantal randvoorwaarden zoals een voldoende aantal geschikte woningen en de aanwezigheid van voldoende GGZ-expertise in de wijken (in onder meer FACT teams).

VNG en VWS hebben vervolgens beiden separaat het model ingevuld, uitgaande van eigen inzichten. De resultaten hiervan zijn onderling besproken. Dat leidde tot een aantal afspraken:

- De invulling door de VNG was deels gedaan met een element 'wachtlijst Beschermd Wonen'. Dat wordt eruit gehaald. Later dit jaar zullen VNG en VWS bespreken hoe dit onderdeel vorm krijgt (aparte claim)
- Gezien het feit dat de genoemde 20% nieuwe ambulantisering tot 2025 stapsgewijs plaats vindt, dient ook de claim een set van oplopende bedragen te bevatten
- Een aantal cliënten zal nooit kunnen ambulantisering en wordt niet betrokken bij invulling van het model.

Medeondertekening pas aan de orde na toezegging benodigde middelen en afspraken over monitoring

De VNG wil het HLA-GGZ graag mede ondertekenen. Er staan goede afspraken in om de verbinding tussen medisch en sociaal domein op dit lastige gebied te versterken. Maar gemeenten kunnen alleen de juiste invulling geven aan deze afspraken als zij de middelen daartoe hebben. Daarom heeft de VNG bij VWS erop aangedrongen om met ingang van 2020 in twee tussenstappen tot een structureel bedrag te komen voor de opvang van de gevolgen van ambulantisering in de GGZ. Een structureel bedrag is nodig omdat voor de betrokken groep inwoners er altijd een passend palet aan opvang en begeleiding zal moeten zijn. Herstel is voor velen niet mogelijk. Op passende wijze meedoen aan de samenleving wel. Dat vergt een voortdurend investeren in begeleiding, wonen, toeleiden naar en begeleiding bij werk en opvangcapaciteit in de wijk.

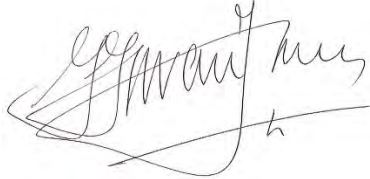
Voor de VNG is een goede monitoring ook belangrijk. Insteek hiervan is dat de beschikbare middelen voor zorg, zoals die nu zijn verdeeld over Wlz, Zvw en Wmo, zo optimaal mogelijk moeten worden ingezet. Het aanbod van de VNG is dat gemeenten en het sociaal domein hun inzet richten op preventie en participatie en daarmee dure zorgkosten van (crisis)opnames voorkomen. Juiste monitoring kan deze 'shared savings' inzichtelijk maken. Ketenpartijen als ZN en GGZ Nederland zien dat in en ondersteunen daarom de inzet van de VNG om juist op het gebied van GGZ gemeenten meer financiële middelen en draagvlak te bieden.

Besluitvorming in de ALV

Op dit moment is een vervolgesprek met het kabinet over de Voorjaarsnota 2019 in voorbereiding en is onzeker in hoeverre in de Voorjaarsnota zal worden voldaan aan de strekking van de motie. Op basis van de uitkomsten van het vervolgesprek komen wij zo spoedig mogelijk bij u terug met nadere informatie ten behoeve van de ALV van 5 juni a.s.

Wij maken ons nog steeds ernstige zorgen over de forse tekorten in het sociaal domein en hebben ervoor gekozen om deze zorgen te verwoorden in een open brief gericht aan onze inwoners. Deze [open brief](#) verscheen vandaag in het Algemeen Dagblad en een aantal regionale bladen.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J.H.C. van Zanen', with a long horizontal flourish extending to the right.

mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter

MOTIE stevige structurele afspraken in het sociaal domein II

Aan: De Buitengewone Algemene Ledenvergadering van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, in vergadering bijeen op 30 november, behandelende de VNG -en Kabinetsreactie op de moties sociaal domein van de ALV VNG d.d. 27 juni 2018

Onderwerp: Verantwoording over samenhangende moties sociaal domein (op basis Kabinetsreactie)

Constaterende.

- dat gemeenten in de ALV 27 juni 2018 de motie '*Stevige structurele afspraken in het sociaal domein*' hebben aangenomen met 99,51% van de stemmen, waarin onder andere is gesteld dat:
 - gemeenten niet voldoende structurele financiële middelen hebben om zowel de tekorten in het sociaal domein aan te vullen als om middelen voor het IBP beschikbaar te stellen;
 - gemeenten instemmen met het IBP, op voorwaarde dat VNG in gesprek blijft met het kabinet over de uitkomsten van lopende onderzoeken (o.a. aandringt dat het afgesproken onderzoek naar uitgaven jeugdhulp ook gaat over de volumeontwikkeling, de tekorten op het Buigbudget, loon- en prijsbijstellingen, en gevolgen abonnementstarief) en te komen tot duurzame oplossingen in het sociale domein door het beschikbaar stellen van toereikende macrobudgetten door het Rijk;
 - gemeenten samen met het kabinet de IBP-opgaven willen uitvoeren, maar per (deel)akkoord zullen beoordelen of er voldoende financiële ruimte is voor de uitvoering, in relatie tot de oplossing van de structurele problemen in het sociaal domein;
- dat het kabinet per brief reageert op de motie en gemeenten ook erkenning geeft voor de grote voortvarendheid waarmee gemeenten de nieuwe taken in het sociaal domein hebben opgepakt, zowel vanuit inhoudelijk als vanuit financieel oogpunt;
- dat het kabinet met de VNG onafhankelijke verdiepende onderzoeken laat uitvoeren met de componenten volumegroei, aanvraag fonds tekortgemeenten en een benchmarkanalyse;
- dat de 77 gemeenten die in aanmerking komen voor een bijdrage uit het Fonds tekortgemeenten 2018 gezamenlijk een tekort hadden van bijna 489 miljoen euro en dat dit slechts de top van de ijsberg is: er zijn veel meer gemeenten met bovendien toenemende tekorten met name in 2018;
- dat de AmvB reële prijs Wmo 2015 – zeker gezien de tekorten op de arbeidsmarkt – een prijsopdrijvende werking voor gemeenten heeft, die niet (voldoende) gecompenseerd wordt door het Rijk;
- dat er geen onderzoek is aangekondigd over de toenemende kosten binnen de Wmo waaronder het gevolg van de invoering van het abonnementstarief;
- dat gemeenten zowel wettelijk verplicht zijn een sluitende begroting op te leveren als ook een wettelijke zorgplicht hebben, waardoor de tekorten sociaal domein ten koste gaan van noodzakelijke investeringen op alle domeinen (gemeentebreed);
- dat de reacties vanuit de VNG en het kabinet op de moties verdere aanknopingspunten bieden voor structurele afspraken in het sociaal domein.

Overwegende:

- dat het kabinet en de VNG zorgvuldig aan de slag zijn gegaan met de signalen vanuit de gemeenten over de tekorten in het sociaal domein, maar dat er nog onvoldoende zicht is op een definitieve oplossing en op het tijdsbestek waarbinnen deze oplossing voor handen is;
- dat het VNG bestuur bij brief van 6 november 2018 naar haar leden reageert op de kabinetsreactie, daarin voorstelt om de motie '*stevige structurele afspraken*' van kracht te laten blijven, en dat gemeenten middels deze motie een aanscherping op het voorstel van de VNG willen aanbrengen;
- dat noch de kabinetsbrief, noch de VNG-ledenbrief zicht geeft op een (tussen)oplossing voor gemeenten die tot de invoering van het nieuwe verdeelmodel met grote tekorten kampen;

- dat het kabinet in zijn brief weinig blijk geeft van wat de transformatie (qua tijd en geld) van gemeenten heeft gevegd en vergt, onvoldoende blijk geeft van de klem waarin gemeenten zitten, en onvoldoende zekerheid biedt dat de uitkomsten van het jeugdonderzoek (ook) financieel vertaald mogen worden;
- dat de tekorten in het sociale domein de transformatie en investeringen door gemeenten hinderen, en dat de tekorten gemeenten tot bezuinigingen dwingen.

Draagt het VNG bestuur op:

- te werken met het kabinet aan de inrichting van een door het kabinet gefinancierde voorziening voor gemeenten om ernstige tekorten op te vangen voor de jaren 2018, 2019 en 2020 totdat het nieuwe verdeelmodel van kracht is;
- ervoor te zorgen dat het macrobudget meebeweegt met de volumegroei en de CAO ontwikkelingen in het sociaal domein;
- ervoor te zorgen dat het onderzoek dat het kabinet en de VNG uitvoeren naar de uitgaven en de volumestijging jeugdhulp, uiterlijk in februari 2019 wordt afgerond, voordat het kabinet de Voorjaarsnota 2019 opstelt;
- ervoor te zorgen dat het kabinet en de VNG een onderzoek starten naar de sturingsmogelijkheden op de Wmo in relatie tot de impact van centrale afspraken, waaronder de gevolgen van het abonnementstarief, waarbij gemeenten worden betrokken bij de voorbereiding van de onderzoek en het toezicht op de uitvoering van dat onderzoek en er voor de ALV op 5 juni 2019 een onderzoeksvoorstel ligt;
- nu al concreet af te spreken met het kabinet dat de uitkomsten van het onderzoek naar uitgaven en volumestijging jeugdzorg zwaar en expliciet meewegen bij de afwegingen voor de Voorjaarsnota 2019 zodanig dat het leidt tot een toereikend macrobudget;
- om - wanneer uit het onderzoek blijkt dat de financiering van deze gemeentelijke taken tot nu toe inderdaad ontoereikend is – met het kabinet af te spreken dat het kabinet in de Voorjaarsnota 2019 voorstellen doet om de financiering van de jeugdzorg structureel op orde te brengen;
- om de absolute blokkade rondom deel- of uitwerkingsakkoorden in het sociaal domein op te heffen, maar wel per akkoord met een financiële component (via de commissie financiën en de desbetreffende inhoudelijke commissie), een afweging te maken of het akkoord op basis van kennis over de financiële consequenties daarvan voor gemeenten gesloten kan worden;
- om de motie 'stevige structurele afspraken in het sociaal domein' ten minste tot de ALV op 5 juni 2019 van kracht te laten zijn.

Mede ingediend door de gemeenten:

- Aalburg
- Alblasterdam
- Alkmaar
- Almelo
- Almere
- Alphen a/d Rijn
- Amersfoort
- Apeldoorn
- Arnhem
- Breda
- Cromstrijen
- Delft
- Den Helder
- Emmen
- Enschede

- Eindhoven
- Epe
- Gouda
- Gorinchem
- Gulpen-Wittem
- Haarlem
- Haarlemmermeer
- Hardinxveld Giessendam
- Hendrik Ido Ambacht
- Hengelo
- Helmond
- Heumen
- Hillegom
- Hilversum
- Hof van Twente
- Kaag en Braassem
- Katwijk
- Leiden
- Leeuwarden
- Leerdam
- Leiderdorp
- Leidschendam-Voorburg
- Lisse
- Lochem
- Losser
- Maastricht
- Nieuwkoop
- Noordwijk
- Noordwijkerhout
- Oegstgeest
- Oldambt
- Oldenzaal
- Oud Beijerland
- Pijnacker-Nootdorp
- Roosendaal
- 's Hertogenbosch
- Sliedrecht
- Strijen
- Teylingen
- Tilburg
- Twenterand
- Venlo
- Veendam
- Veenendaal
- Voorschoten
- Vught
- Wassenaar
- Waterland
- Werkendam
- Woudrichem
- Wijchen

- Zaanstad
- Zoetermeer
- Zoeterwoude
- Zwijndrecht

Groningen, 27 november 2018,

Burgemeester en Wethouders van Groningen, namens deze:

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Peter den Oudsten'. The signature is stylized with a large initial 'P' and a horizontal line at the bottom.

Peter den Oudsten (Burgemeester)

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Peter Teesink'. The signature is stylized with a large initial 'P' and a horizontal line at the bottom.

Peter Teesink (Gemeentesecretaris)

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
8 mei 2019
Ons kenmerk
COS/U201900220
Lbr. 19/023
Telefoon
070 373 8393
Bijlage(n)
1

Onderwerp
Uitvoering moties aangenomen in Buitengewone ALV 30 november
2018

Samenvatting

In de Buitengewone ALV van 27 juni 2018 zijn in totaal vier moties aangenomen. In deze ledenbrief legt het bestuur verantwoording af over de aangenomen moties inzake BUIG, Juiste Zorg op de Juiste Plek en de landelijke gemeentelobby tegen plastic afval. De motie over Stevige Structurele Afspraken II wordt behandeld bij punt 10a.

Aan de leden**Datum**

8 mei 2019

Ons kenmerk

COS/U201900220

Lbr. 19/023

Telefoon

070 373 8393

Bijlage(n)

1

Onderwerp

Uitvoering moties aangenomen in Buitengewone ALV 30 november 2018

Geacht college en gemeenteraad,

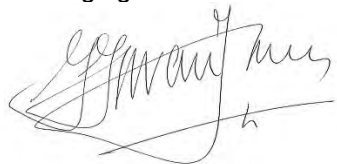
In de Buitengewone ALV van 27 juni 2018 zijn in totaal vier moties aangenomen. In deze ledenbrief legt het bestuur verantwoording af over de aangenomen moties inzake BUIG, Juiste Zorg op de Juiste Plek en de landelijke gemeentelobby tegen plastic afval. Over de uitvoering van de motie 'Stevige structurele afspraken II' legt het bestuur verantwoording af onder agendapunt 10a

In de bijlage bij deze ledenbrief geeft het bestuur aan welke concrete acties zijn ondernomen om uitvoering te geven aan deze drie moties én welke concrete acties in de komende periode nog zullen worden ondernomen. Op basis van deze verantwoording stelt het bestuur u voor om de moties als afgedaan te beschouwen.

Dat betekent nadrukkelijk niet dat de VNG geen acties meer op deze dossiers onderneemt. Ook hiervoor geldt immers dat dit ook in de toekomst aandacht en inzet van de VNG blijft vergen. In de verantwoording van het bestuur wordt ook duidelijk gemaakt welke acties de VNG nog zal ondernemen. Vanzelfsprekend kunt u in de toekomst de VNG opnieuw oproepen, in een motie of anderszins, om zich sterk te maken op deze onderwerpen.

Wij stellen u voor om deze motie als afgedaan te beschouwen.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J.H.C. van Zanen'. The signature is stylized and cursive, with a large initial 'J' and a long horizontal stroke at the end.

mr J.H.C. van Zanen
voorzitter

ALV 5 JUNI 2019

Overzicht opvolging moties BALV 30 november 2018 (uitgezonderd stevige structurele afspraken II)

Voorstel aan de leden:

- Op basis van de onderstaande verantwoording van het bestuur over de uitvoering van de moties in te stemmen met afdoening van de moties.

1. Motie advies Raad Openbaar Bestuur II

Oproep motie

Voor de ALV 2019 afspraken te maken over opvolging van alle ROB aanbevelingen.

Tijdens de buitengewone ledenvergadering (BALV) van 30 november 2018 is de motie Advies Raad voor het openbaar bestuur (ROB) aangenomen. Het advies van de ROB is op 21 juni 2018 uitgekomen en in de ledenbrieven van 6 en 29 november 2018 is ingegaan op welke afspraken de VNG met het kabinet heeft gemaakt over deze adviezen. In de motie van 30 november 2018 draagt u het VNG bestuur op afspraken te maken over het op een transparante manier opvolgen van alle aanbevelingen die de ROB heeft gedaan:

- *“Het constructieve overleg met het kabinet over het opvolgen van de overige aanbevelingen van het ROB voort te zetten.*
- *met het kabinet voor de komende ALV op 5 juni 2019 afspraken te maken over het op een transparante manier opvolgen van alle aanbevelingen die het ROB heeft gedaan inclusief de eerste: dat compensatie wordt geboden om te voorkomen dat de tekorten uit het verleden doorwerken in de budgetten van 2018 en 2019 en er daarbij alert op te zijn dat deze compensatie niet tussentijds wordt afgeroomd;*
- *om de absolute blokkade rondom deel- of uitwerkingsakkoorden in het sociaal domein op te heffen, maar wel per akkoord met een financiële component (via de commissie financiën en de desbetreffende inhoudelijke commissie), een afweging te maken of het akkoord op basis van kennis over de financiële consequenties daarvan voor gemeenten gesloten kan worden.”*

In de toelichting door de indiener is benadrukt dat er op het moment van de BALV behoefte bestond aan transparantie van de afspraken die met het Rijk zijn gemaakt in relatie tot de aanbevelingen van het ROB welke opgevolgd dienen te worden. Het advies van de ROB kan samengevat worden in drie adviezen rondom 1) compensatie, 2) betere raming en transparantie en 3) samenwerking. Het bestuur heeft de motie omarmd om te komen tot een heldere opvolging van de adviezen van de ROB. Dit vanuit de ambitie om dit moeizame dossier, dat al loopt vanaf 2016 en waar al een tijd geen beweging in zat, tot een goed einde te brengen. Hieronder gaan we in op hoe we vervolg hebben gegeven aan de motie.

Wat is er gedaan

In de periode na de BALV heeft er veelvuldig bestuurlijk en ambtelijk contact plaatsgevonden. Met de indieners van de motie, de commissie Participatie, Schuldhulpverlening en Integratie (PSI) en

het VNG-bestuur is gesproken over de duiding van de motie, het onderhandelingsresultaat en inzicht in de afspraken voor de toekomst. De gevoerde gesprekken waren in lijn met de ROB-adviezen gericht op de compensatie (advies 1), betere raming en transparantie (advies 2) en de samenwerking (advies 3). In het bestuurlijk overleg met SZW is de duiding van het onderhandelingsresultaat gedeeld en is de voortgang van de toegezegde afspraken m.b.t. advies 2 en 3 besproken.

Wat is er bereikt

Advies 1: Compensatie

De inzet van gemeenten is telkens geweest een directe compensatie middels een extra bijdrage aan de vangnetregeling. Dat zou een heldere doorvertaling zijn geweest van het ROB-advies én een transparant eindpunt van een jarenlange discussie. Wij hebben deze inzet niet weten te realiseren en dat is een teleurstellend resultaat. Wij lichten dit hieronder verder toe en gaan ook in op wat we wél hebben weten te realiseren.

In de gesprekken met de staatssecretaris bleek duidelijk dat er geen (politieke) ruimte was en is om tekorten uit het verleden eenmalig te compenseren in de vorm van een gedeeltelijke aanvulling van de vangnetaanspraken. Wij hebben hier geen beweging in weten te krijgen.

Daarom is onze inzet erop gericht geweest zo snel mogelijk de oorzaken voor de ontstane tekorten weg te nemen. Dit is gelukt door de verhoogde instroom van statushouders in de raming van BUIG op te nemen voor 2018 en 2019, waardoor de kosten voor deze groep al in het uitvoeringsjaar aan gemeenten worden vergoed.¹

Daardoor kunnen de tekorten als gevolg van een hogere instroom van statushouders zoals die zich in 2016 en 2017 manifesteerden, niet opnieuw ontstaan in 2018 en 2019. Het meenemen van de kosten voor bijstand aan vergunninghouders in het jaar van instroom was en is voor de VNG belangrijk. Ook de afspraken met betrekking tot de andere twee adviespunten die hierna worden toegelicht, zijn van belang voor het vertrouwen in de juistheid van de raming van het macrobudget.

Advies 2: Betere raming & transparantie

Met SZW is afgesproken dat gemeenten in een vroeg stadium betrokken worden bij beleidswijzigingen met een financieel effect op de bijstand. Op deze manier is er volledige transparantie ten aanzien van de raming van beleidseffecten. Ook is afgesproken dat het CPB een rol krijgt bij de raming van beleidseffecten. De VNG wordt voor publicatie van het macrobudget gekend in de berekening zodat de VNG het budget en de berekeningen kan controleren.

Hiermee krijgen gemeenten meer inzicht in en invloed op de raming van het macrobudget van de bijstandverlening. We verwachten hierdoor dat de raming van het budget de werkelijkheid beter zal benaderen. SZW heeft deze afspraak bevestigd. Inmiddels zijn de eerste gesprekken geweest en wordt de VNG betrokken.

Advies 3: Samenwerking

De verwachting is dat er in de toekomst minder afwijkingen zullen optreden omdat gewerkt zal worden met betere ramingen. Mocht de realisatie toch flink afwijken van de raming dan wijst dat op een tekortschietend macrobudget. Bij een significant verschil² tussen budget en realisatie vindt een analyse van de afwijking plaats door SZW, VNG en CPB. De analyse vormt dan de basis voor een gesprek tussen VNG en SZW, gericht op het dichten van de geconstateerde tekorten. Ook deze afspraak is bevestigd. SZW publiceert de uitwerking van advies II en III binnenkort zodat de afspraak ook formeel vaststaat.

¹ Voorjaarsnota 2018, p. 7 en Begroting ministerie van SZW 2019, p. 53

² meer dan 3% of wanneer de meerjarige context hier aanleiding toe geeft

Wat we nu gaan doen

Deze brief is bedoeld om duidelijkheid te geven over de met het Rijk gemaakte afspraken over de gevolgen van de tekorten op BUIG van de afgelopen jaren. Nu is het van belang dat de gemaakte afspraken er daadwerkelijk toe leiden dat de raming van BUIG in de pas loopt met alle relevante maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op het bijstandsvolume. We zullen de gemaakte afspraken daarom goed monitoren en de commissies Financiën en PSI regelmatig – in ieder geval in het najaar - informeren over de ontwikkelingen. Als beleidswijzigingen van het rijk leiden tot aanpassing van het bijstandsbudget zullen wij hen informeren of de afgesproken werkwijze is gevolgd. Wanneer vanuit monitoring en analyses blijkt dat maatschappelijke ontwikkelingen abusievelijk niet zijn meegenomen in de ramingsystematiek zal door VNG bij SZW om correctie worden verzocht.

Naast het effectueren van de gemaakte afspraken blijft VNG het gesprek over de sociale zekerheid met het Rijk voeren. Het is uiteraard van belang dat het BUIG budget ook de komende jaren toereikend zal zijn voor de opgave waar gemeenten voor staan. Hetzelfde kan gezegd worden over de budgetten om mensen naar werk en participatie te begeleiden. Daar is immers de zorg dat het beperkte re-integratiebudget dat er nu is, ertoe leidt dat de ambitie om iedereen zo veel mogelijk deel te laten nemen aan de samenleving maar deels kan worden waargemaakt. Gelet op de economische omstandigheden van dit moment, voelt dat als een gemiste kans.

Voor gemeenten staat de maatschappelijke opgave voorop. Daarvoor is het cruciaal dat budgetten toereikend zijn en blijven, of het nu gaat om uitkeringen of re-integratie. Hiervoor blijven we ons ook de komende tijd hard maken.

Uitvoering motie:

De hierboven benoemde afspraken zijn in dit dossier het hoogst haalbare gebleken. Wij stellen daarom voor om de motie als afgedaan te beschouwen.

Verantwoordelijke VNG commissie:

Commissie Participatie, Schuldhulpverlening en Integratie
Commissie Financiën

Motie 2 toekomstbestendig zorgsysteem

Oproep motie

- Aandacht te vragen voor bredere perspectief van de totale zorgkosten
- In gesprek te gaan met de betreffende bewindspersonen
- Met het kabinet de afhankelijkheden, sturingsmogelijkheden en schakels in beeld te brengen en te benutten.
- Onderzoeken hoe het sociaal domein een hefboom kan zijn voor 'de juiste zorg op de juiste plek'

Uitvoering motie:

Er zijn gesprekken gestart over "de juiste zorg op de juiste plek" met het departement en vele andere partijen - waaronder de zorgverzekeraars als andere financier van zorg en aanbieders. Dit gebeurt langs de lijnen van de akkoorden en programma's waar de beweging van JZOJP de basis voor is.

In de gesprekken over het Hoofdlijnenakkoord-GGZ en GGZ-claim is ook een afspraak opgenomen over 'Monitoring'. Voor alle maatschappelijk partners gezamenlijk ligt er een grote veranderopgave om JZOJP in de praktijk te brengen in het ggz domein. De integrale ondersteuning en zorg vanuit de sector GGZ bevindt zich op alle schakelpunten over domeinen heen (Zvw, Wlz en sociaal domein). Daarmee kan de GGZ de belofte van JZOJP ook heel concreet maken. Panelen schuiven. In kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid is er zo te verbeteren. De richtingen zijn duidelijk: meer integraal en dichtbij, en daarmee ook meer vanuit het sociaal domein. Tegelijk zal de vorm en impact ook regionaal verschillen. Het goed kunnen monitoren wat er gebeurt, inzicht krijgen in zowel de populatie en de verandering daarin als de effecten van stappen die we zetten. Zo kunnen we op de langere termijn samen (betere) stappen zetten en JOPZP ook in het ggz-domein realiseren. Maar concreet kunnen VNG en Rijk dit pas afspreken als de VNG het HLA-GGZ kan tekenen (afhankelijk van de gesprekken over de GGZ-claim).

Verder is er over dit onderwerp een gesprek geweest tussen de delegatieleden van de VNG en de drie bewindspersonen van VWS. Er is afgesproken om een aantal regionale bestuurlijke overleggen te organiseren waarbij gesproken zal worden over JZOJP en de sturingsmogelijkheden van de gemeenten in het sociaal domein. Daarnaast is de VNG begonnen aan een nieuwe visievorming voor de (middel)lange termijn waarbij deze onderwerpen ook worden meegenomen. De bestuurlijke borging van dit traject ligt bij de commissie ZJO.

Gezien de bovenstaande acties en borging in de commissie ZJO stellen wij voor om deze motie als afgedaan te beschouwen. Uiteraard loopt het hierboven beschreven proces door.

Verantwoordelijke VNG commissies:

Commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs

Motie 3 Landelijke gemeentelobby tegen plastic

Oproep motie

De motie roept het VNG-bestuur op om:

- Vooruitlopend en aanvullend op de regelgeving vanuit Europa, namens alle Nederlandse gemeenten een landelijke lobby te starten richting ministerie, richting de politiek en richting de verpakkingindustrie tegen het gebruik van plastic als verpakkingsmateriaal en wegwerpartikel (single use plastic).
- De ontwikkeling en het gebruik van alternatieven te stimuleren, waarbij de focus ligt op het voorkomen dat plastic in onze leefomgeving komt.

Uitvoering motie: concrete acties en voornemens VNG

Voor (plastic) verpakkingen die op de markt komen of worden geïmporteerd geldt producentenverantwoordelijkheid. Dit is in Nederland ingevuld via de Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022, waarvoor momenteel door de drie partijen (Ministerie van I&W, verpakkende bedrijfsleven en VNG) aan aanvullende, scherpere, afspraken wordt gewerkt. Onderdeel van deze aanvullende afspraken is de verduurzaming van verpakkingen aan de voorkant van de zogenoemde 'kunststofketen' en de aanpak van zwerfafval. De VNG zet zich in om harde(re) afspraken te maken over onder meer de recyclebaarheid van verpakkingen en het gebruik van alternatieven. De motie wordt in dit kader gezien als ondersteunend aan de onderhandelingsinzet voor aanpassing van de overeenkomst, gericht op het sluiten van de kunststof/plastic keten.

Op Europees niveau is regelgeving in voorbereiding die gericht is op het beperken van kunststof producten voor eenmalig gebruik. De VNG zal de Nederlandse implementatie van deze regelgeving nauwlettend volgen en zich inzetten om het gebruik van alternatieve materiaalsoorten, voor zover mogelijk, te stimuleren.

Uitvoering motie: in hoeverre is aan de strekking van de motie tegemoetgekomen?

De motie wordt voornamelijk uitgevoerd naar de geest van de motie, waarbij de inzet van de VNG binnen het dossier ook op de langere termijn gericht zal zijn op het tegengaan van verspilling, beperken van milieuschade en stimulering van alternatieve materialen. Het bestuur stelt de ledenvergadering voor om de motie als afgedaan te beschouwen

Verantwoordelijke VNG commissie:

Economie, Klimaat, Energie en Milieu

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
8 mei 2019

Ons kenmerk
TIP/U201900260
Lbr. 19/026

Telefoon
070 373 83 93

Bijlage(n)
Bijlage A - achterliggende informatie

Onderwerp
Mandaat landelijke inkoop jeugd en Wmo-zg vanaf 2021

Samenvatting

Vragen aan de ALV:

- Stemt u in met het voorstel dat de VNG de komende vijf jaar (vanaf 1 januari 2021) het mandaat heeft landelijke raamcontracten jeugd af te sluiten volgens de in dit voorstel genoemde randvoorwaarden?
- Stemt u in met het voorstel dat de VNG de komende vijf jaar (vanaf 1 januari 2021) het mandaat heeft landelijke raamcontracten Wmo zintuigelijk gehandicapten af te sluiten volgens de in dit voorstel genoemde randvoorwaarden?

Door de decentralisatie van de jeugdzorg en Wmo begeleiding bestaat het risico dat een aantal voorzieningen en specialistische functies niet effectief gecontracteerd worden door gemeenten, omdat de zorgvraag waar deze zorgfuncties voor zijn ingesteld zeer weinig voorkomt, c.q. niet ieder jaar, bij een enkele gemeenten of jeugdregio. Om deze zorgfuncties niet te laten verdwijnen en er zeker van te zijn dat er een contractbasis is voor aanbieders met uitzonderlijk aanbod, heeft de VNG haar leden via de Algemene ledenvergadering (ALV) een mandaat gevraagd (in 2014 en in 2016), en gekregen, om voor alle gemeenten raamovereenkomsten af te sluiten met jeugdhulpaanbieders voor deze zorgfuncties. De VNG vraagt de ALV opnieuw een mandaat voor de periode van 5 jaar te laten zijn (van 2021 tot en met 2025). Een langere mandaatperiode geeft de mogelijkheid om langere contracten af te sluiten, waarbij flexibiliteit georganiseerd kan worden door het werken met verlengingsopties binnen de overeenkomst. Tevens geeft dit gemeenten en aanbieders de mogelijkheid om de transformatie in het zorglandschap voor deze zorgfuncties zorgvuldig en stapsgewijs te ontwikkelen. Binnen de mandaatperiode gaat de VNG verder ontwikkelen, contractvoorwaarden aanscherpen, aandacht besteden aan innovaties en aansluiting verbeteren tussen landelijk ingekochte zorg en de rol van gemeenten daarin.

Aan de leden

Datum
8 mei 2019

Ons kenmerk
TIP/U201900260
Lbr. 19/026

Telefoon
070 373 83 93

Bijlage(n)
Bijlage A - achterliggende
informatie

Geacht college en gemeenteraad,

1. Voorstel Jeugd

1.1. Inleiding

Gemeenten zijn sinds de decentralisatie in 2015 zelf verantwoordelijk voor de inkoop van jeugdhulp. De Jeugdwet bepaalt dat gemeenten samen dienen te werken indien dat voor een doeltreffende en doelmatige uitvoering nodig is. Voor een klein deel, zeer specialistische jeugdhulp, is destijds vastgesteld dat zelfs op bovenregionaal niveau inkopen te kwetsbaar is. Door de decentralisatie bestond het risico dat een aantal voorzieningen en specialistische functies (hierna: zorgfuncties) niet effectief gecontracteerd worden door gemeenten, omdat de zorgvraag waar deze zorgfuncties voor zijn ingesteld zeer weinig voorkomt, c.q. niet ieder jaar, bij een enkele gemeente of jeugdregio. Denk hierbij aan academische en universitaire kinder- en jeugd psychiatrie, klinische forensische jeugdpsychiatrie, eerge relateerd geweld en loverboy en mensenhandel, jeugd GGZ voor doven en slechthorenden en blinden, etc.

Om deze zorgfuncties niet te laten verdwijnen en er zeker van te zijn dat er een contractbasis is voor aanbieders met uitzonderlijk aanbod, heeft de VNG haar leden via de Algemene ledenvergadering (ALV) een mandaat gevraagd (in 2014 en in 2016) en gekregen, om voor alle gemeenten raamovereenkomsten af te sluiten met jeugdhulpaanbieders voor deze zorgfuncties. Op basis van een derdenbeding kan vervolgens in voorkomende gevallen een raamovereenkomst ontstaan tussen een specifieke jeugdhulpaanbieder en een gemeente. De herkomst van jeugdigen die gebruik maken van deze zorgfuncties kennen een landelijke spreiding. Het gaat om kleine (of soms enkele) aantallen jeugdigen per gemeente. Regionaal zijn geen alternatieve zorgfuncties voor deze jeugdigen voor handen.

De VNG vraagt de ALV een mandaat voor het afsluiten van raamovereenkomsten voor een nieuwe periode vanaf 1 januari 2021. Het huidige mandaat loopt tot 1 januari 2021. Het betreft dus geen nieuwe

activiteit, maar de voortzetting van een lopende activiteit. In dit voorstel licht de VNG toe: waarom zij een besluit vraagt, wat de duur van de mandaatperiode is en onder welke randvoorwaarden de VNG dit besluit vraagt. Ter voorbereiding van dit voorstel heeft de VNG haar leden bevraagd via een enquête (februari 2019), individuele gesprekken gevoerd met gemeenten, gebruik gemaakt van beschikbare beleidsinformatie, en landelijke bijeenkomsten georganiseerd met gemeenten en aanbieders gezamenlijk.

1.2. Duur van de mandaatperiode

Uit de voorbereiding van dit voorstel blijkt dat er behoefte is aan landelijke raamcontracten voor specialistische functies. Dit komt, omdat (boven) regionale beschikbare en gecontracteerde jeugdhulp in een aantal gevallen onvoldoende toegerust is om passende jeugdhulp te bieden voor specifieke zorgvragen. In verband met het landelijke verzorgingsgebied van de aanbieders, het lage volume van de vraag per regio/gemeente en de administratieve consequenties die dit met zich meebrengt is er veel draagvlak onder gemeenten voor landelijke inkoop met bijbehorende raamovereenkomsten. Enkele gemeenten geven aan, dat zij voor specifieke zorgfuncties inmiddels regionaal substitutie kunnen organiseren en dat de landelijke raamovereenkomst hen ook de ruimte biedt om substituu't in te zetten. Alleen als er geen regionale alternatieven zijn, en voor dezelfde zorgfunctie bij de aanbieder geen (boven) regionale contracten afgesproken worden, wordt er naar het LTA verwezen. Ook geven gemeenten en aanbieders aan dat er nog diverse aandachts- en verbeterpunten zijn die nadere invulling behoeven. Deze verbeterpunten zijn als randvoorwaarden in dit voorstel geformuleerd.

Het voorstel is om de nieuwe mandaatperiode 5 jaar te laten zijn (van 2021 tot en met 2025). Een nieuwe mandaatperiode vraagt enerzijds om langjarig commitment, en anderzijds de mogelijkheid om bij te sturen. De noodzaak voor de landelijke inkoop staat voor alle partijen buiten kijf. Een langere mandaatperiode geeft de mogelijkheid om langere contracten af te sluiten, waarbij flexibiliteit georganiseerd kan worden door het werken met verlengingsopties binnen de overeenkomst. Wij zien bij gemeenten steeds meer de trend dat zij langjarige overeenkomsten aangaan met aanbieders. Een belangrijke randvoorwaarde voor transformatie is het vertrouwen hebben in partijen die het moeten doen. Een langere periode geeft gemeenten en aanbieders de mogelijkheid om de transformatie in het zorglandschap voor deze zorgfuncties zorgvuldig en stapsgewijs te ontwikkelen. Hierbij wordt voor waarborgen gezorgd dat waar nodig de contractering aangepast kan worden op de veranderende context. Binnen de mandaatperiode gaat de VNG verder ontwikkelen, contractvoorwaarden aanscherpen, aandacht aan innovaties besteden en aansluiting verbeteren tussen landelijk ingekochte zorg en de rol van gemeenten daarin. De VNG onderzoekt ook of het nodig is om het huidige juridisch construct aan te scherpen. Tot slot geven gemeenten aan meer inhoudelijk te willen sturen op landelijke aanbieders om het netwerk beter te laten functioneren en de juiste zorg op de juiste plek te kunnen borgen. De mandaatperiode biedt de mogelijkheid om de focus op deze ontwikkeling te houden en resultaat te boeken.

1.3. Randvoorwaarden

Het voorstel voor een nieuw mandaat gaat samen met de invulling van een aantal randvoorwaarden. Tijdens de voorbereiding van dit voorstel zijn een aantal randvoorwaarden genoemd en uitgewerkt die er voor moeten zorgen dat de decentrale verantwoordelijkheid van gemeenten goed samengaat met de landelijke raamcontracten voor specialistische zorgfuncties. Het gaat om de volgende randvoorwaarden:

1. Herijken van criteria voor de selectie van zorgfuncties voor de landelijke raamcontracten

In de landelijke raamcontracten zijn verschillende zorgfuncties opgenomen. Uit de voorbereiding van dit voorstel blijkt dat voor de meeste van de huidige functies in de raamcontracten een landelijk raamcontract noodzakelijk is. Zorgfuncties worden uitsluitend opgenomen in de landelijke raamovereenkomst als zij voldoen aan de drie volgende criteria:

- Jeugdigen komen uit een groot deel van het land,
- Kleine aantallen jeugdigen per gemeente en/of jeugdregio maken gebruik van de zorgfunctie,
- Er zijn geen (boven) regionale alternatieven voor deze zorgfunctie.

Tijdens de voorbereiding op de nieuw af te sluiten raamovereenkomsten scherpt de VNG de definitie van specialistische zorgfuncties verder aan en onderzoekt of bepaalde functies van de lijst worden afgehaald dan wel of het nodig is om bepaalde functies toe te voegen. Toevoeging van nieuwe functies aan landelijke raamcontracten dient te voldoen aan de hiervoor genoemde criteria, geldende wetgeving op het gebied van inkoop en gebeurt alleen na raadpleging van de gemeentelijke klankbordgroep en instemming door VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs. Deze raadpleging vindt ook plaats als het gaat om het afhalen van functies van de lijst.

2. Verbeteren van de voortrekkersrol van aanbieders in vernieuwing jeugdhulp

De aanbieders waarmee een landelijke raamovereenkomst is gesloten, spelen een voortrekkersrol in expertiseontwikkeling binnen het specialisme waarvoor ze jeugdhulp leveren voor heel Nederland. Aanbieders zijn verplicht om deze expertise te delen, een bijdrage te leveren aan de transformatie en ter beschikking stellen aan andere jeugdhulpaanbieders en aan de door de gemeente georganiseerde wijk-, gebieds-, of jeugdteams. In de nieuwe mandaatperiode zal de VNG daar samen met gemeenten en aanbieders scherper op toezien.

3. Versterken rol van gemeenten in toegang en regie

Gemeenten kunnen hun regierol goed invullen als duidelijk is welke zorg regionaal is ingekocht, welke zorg onderdeel uitmaakt van de landelijke raamovereenkomst, en wat het verschil is. Voor een aantal zorgfuncties (percelen) dient dit te worden aangescherpt. Daarnaast moeten gemeenten ook regie kunnen voeren op cliënten uit hun gemeente voor opvolgende of gelijktijdige regionale of lokale zorg indien deze nodig is. De VNG gaat afspraken maken met aanbieders over wanneer een jeugdige in hulp is, de aanbieder zich committeert dat er gedurende de hulp en aan het einde inhoudelijk contact is met de gemeente om te zorgen voor een zorgvuldige overdracht. Gemeenten verplichten zich daarmee aan te geven met welke functionaris/contactpersoon een aanbieder uit de landelijke raamovereenkomst contact op kan nemen voor het maken van deze afspraken. Het komt nu nog regelmatig voor dat jongeren langer dan noodzakelijk vanuit het LTA zorg ontvangen. Het gezamenlijk door VNG, gemeenten en aanbieders sturen op het gebruik van de landelijke raamovereenkomst is belangrijk om te voorkomen dat bijvoorbeeld deze overeenkomst te gemakkelijk wordt gezien als substituuut voor de inzet van zorg die regionaal juist wordt afgebouwd. In de aanloop van en tijdens de nieuwe mandaatperiode gaat de VNG hier samen met gemeenten en aanbieders meer aandacht aan besteden.

4. Handhaven thuisregio's

Tijdens de lopende mandaatperiode heeft de VNG de zogenaamde 'thuisregio' geïntroduceerd. De thuisregio houdt in dat aanbieders met een landelijk specialisme met in een bepaalde regio een substantieel volume ten opzichte van het volume in andere regio's, zelfstandig met deze aanbieder contracten sluit voor de zorgfunctie die ook in de landelijke raamovereenkomst valt. Dit komt bijvoorbeeld voor bij aanbieders die in bepaalde gemeenten of regio's voor verschillende (brede) zorgfuncties zijn gevestigd. Ook voor de komende periode blijft dit concept gehandhaafd en vindt er een jaarlijkse herijking plaats in overleg met gemeenten voor welke zorgfuncties en regio's dit aan de orde kan zijn.

5. Verdere implementatie administratieprotocol

De raamcontracten dragen bij aan het beperken van administratieve lasten. Per 1 januari 2019 is dit verder bekrachtigd middels het landelijke administratieprotocol. Dit protocol is onderdeel van de raamovereenkomst. Nog niet alle gemeenten gebruiken het landelijk afgesproken administratieprotocol. In aanloop van en tijdens de nieuwe mandaatperiode implementeert de VNG het vastgestelde landelijke administratieprotocol en vraagt aandacht voor het beperken van administratieve lasten. Het protocol wordt elk jaar afgestemd met het Zorginstituut.

6. Intensivering contractmanagement, informatievoorziening en sturing door VNG

De VNG sluit de landelijke raamovereenkomsten en voert twee keer per jaar overleg met iedere aanbieder en verzorgt enkele sessies met een gemeentelijke klankbordgroep. Voor het invullen van de randvoorwaarden is het nodig dat de VNG haar activiteiten intensificeert waarbij zij de voortgang op de transformatieopgave bewaakt en waar nodig bijstuurt. Dit vraagt meer inhoudelijk gedreven accountmanagement. Naast de lopende activiteiten zorgt de VNG voor een verbeterde betrokkenheid van gemeenten in haar rol. Het gaat hierbij om de aanwezigheid van gemeenten bij ontwikkelgesprekken met aanbieders, een jaarlijkse sessies over inhoudelijke ontwikkelingen en het verbetering van het gebruik van het administratieprotocol. Daarnaast intensificeert de VNG de informatievoorziening in de driehoek VNG, gemeente en aanbieder door het verzamelen en efficiënt beschikbaar stellen van informatie over gebruik, inhoudelijke ontwikkelingen en praktische informatie ter versterking van het netwerk. Hiervoor bekijkt de VNG de mogelijkheid voor een besloten omgeving om informatie beschikbaar te stellen en betere analyses te realiseren.

1.4. Financieel

De activiteiten van de VNG worden bekostigd uit Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU). Randvoorwaarde is wel dat er ruimte is in het GGU om deze activiteiten bij de VNG te intensiveren. De bekostiging en de verdere onderbouwing is opgenomen in het voorstel GGU onder prioriteit 06 - Realisatie en beheer - Landelijke Coördinatie raamcontracten Sociaal domein. De besluitvorming over de financiering hiervan maakt integraal onderdeel uit van de GGU2020 en wordt na advies van het college voor dienstverlening voorgelegd aan de ALV. Dit voorstel betreft het inhoudelijke deel.

1.5. Vervolg

Bij een positief besluit op de ALV over de nieuwe mandaatperiode van 5 jaar start de VNG met de voorbereiding op de nieuwe periode, de uitwerking van de hiervoor genoemde randvoorwaarden, en het voorbereiden van de (inkoopprocedure voor) landelijke raamovereenkomsten in de nieuwe periode. De VNG werkt samen met een ambtelijke klankbordgroep een voorstel uit en agendeert deze in het najaar van 2019 in de VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs.

2. Voorstel Wmo zintuigelijk gehandicapten

2.1. Inleiding

Bij de totstandkoming van de Wmo 2015, de decentralisatie van onder andere de functie begeleiding, is onderzocht voor welke doelgroepen er een 'landelijk kader' moest blijven. In 2014 is door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de VNG besloten dat alleen voor de doelgroep zintuigelijk gehandicapten (ZG) landelijke raamcontracten moesten komen en dan alleen voor de functie 'specialistische begeleiding'.

Product en prijs zijn landelijk bepaald (het product in samenwerking met de aanbieders en met de prijsstelling is rekening gehouden met de taakstelling die gemeenten moesten realiseren). Het ging in 2014 om acht aanbieders met Nederland als werkgebied. Per 1 januari 2019 gaat het om zeven aanbieders.

Vanwege verschillende redenen is voor deze doelgroep een landelijk kader behouden:

- Kleine doelgroep, het gaat om ongeveer 2.000 cliënten in 2015, gemiddeld 5 cliënten per gemeente.
- Specialistische kennis is vereist om de begeleiding en ondersteuning effectief te laten zijn. De inzet van deze specialistische ondersteuning is erop gericht dat mensen (met ook hulp uit hun eigen omgeving) met een blijvende zintuigelijk beperking en die kampen met complexe bijkomende problematiek, hun zelfredzaamheid en eigen regie op alle levensterreinen zoveel als mogelijk behouden of vergroten. En om mensen zo goed mogelijke zelfstandig te laten blijven wonen en kunnen blijven meedoen in de samenleving.
- Communicatie met cliënten vereist specifieke vaardigheden.
- De zeven aanbieders zijn landelijk georganiseerd en werken zowel vanuit de zorgverzekeringswet als de Wmo (en een deel ook Jeugdwet). Het is ondoenlijk voor aanbieders om met alle gemeenten aparte overeenkomsten te sluiten.
- De functie specialistische begeleiding, geleverd door de ZG aanbieders, is vaak onderdeel van een traject met ook behandeling (Zvw).
- In stand houden van landelijke expertise bij de aanbieders is nodig om de kwaliteit van de begeleiding te kunnen garanderen.

2.2. Duur van de mandaatperiode

In gesprekken met individuele gemeenten, de enquête die in februari 2019 is uitgezet, en de landelijke bijeenkomsten die in maart 2019 zijn georganiseerd, is gebleken dat er behoefte is aan landelijke inkoop voor de Wmo zintuigelijk gehandicapten. Er is draagvlak voor landelijke raamovereenkomsten, omdat cliënten die deze vorm van ondersteuning nodig hebben landelijk verspreid zijn. Wel zijn door aanbieders en gemeenten nog diverse aandachtspunten benoemd die nadere invulling behoeven. Een nieuw mandaat vraagt enerzijds langjarig commitment, anderzijds mogelijkheid om bij te sturen. De noodzaak voor de landelijke inkoop voor ondersteuning voor de doelgroep zintuigelijk gehandicapten staat voor alle partijen buiten kijf.

Het voorstel is om de nieuwe mandaatperiode 5 jaar te laten zijn (2021 - 2025). Met deze periode tonen we enerzijds het commitment om langjarige afspraken te maken met gemeenten en aanbieders. Binnen de mandaatperiode heeft de VNG de mogelijkheid om verder te ontwikkelen, contractvoorwaarden aan te scherpen en aansluiting te verbeteren tussen landelijk ingekochte ondersteuning en de rol van gemeenten. De mandaatperiode biedt de mogelijkheid om de focus op deze ontwikkeling te houden en resultaat te boeken.

- o **Randvoorwaarden**

1. Bekendheid ondersteuning aanbieders Wmo-zg vergroten

Door het kleine aantal cliënten zijn veel gemeenten en andere eerstelijns hulpverleners onbekend met de Wmo-zg ondersteuning. Het signaleren en vervolgens doorverwijzen van deze doelgroep maakt dit ingewikkeld. De aanbieders die deze doelgroep ondersteunen zien een daling in het aantal cliënten, terwijl deze doelgroep al jaren gelijk is. Een landelijke kennispunt zou een uitkomst kunnen zijn om kennis te centreren en de informatievoorziening richting gemeenten en andere eerstelijns hulpverleners te versterken. De VNG kan hier een rol in spelen door informatie over deze dienstverlening op de VNG-website te plaatsen. Naast een centrale informatievoorziening kunnen de gecontracteerde aanbieders hier ook aan bijdragen door hun zichtbaarheid richting gemeenten te vergroten.

2. Optimaliseren van administratieve randvoorwaarden

In het contract zijn al diverse administratieve afspraken opgenomen. Aanbieders merken echter nog steeds dat deze afspraken niet altijd nageleefd worden. Gemeenten gebruiken bijvoorbeeld niet de productcodes die zijn afgesproken in het contract. Het is belangrijk dat aanbieder en gemeenten laten weten aan de VNG wanneer de afspraken niet worden nageleefd, zodat de VNG de partijen kan aanspreken.

Gemeenten hebben voor de administratie van de Wmo-zg een aantal vrijheden wat betreft hun administratie. Voorbeelden zijn de keuze tussen declareren en factureren, vier wekelijkse facturatie en maandelijks facturatie, etc. De VNG gaat de keuzes die gemeenten hebben gemaakt inzichtelijk maken, zodat voor de aanbieders duidelijk is hoe ze de administratie moeten aanleveren.

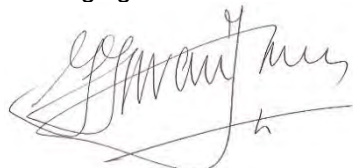
Sommige afspraken moeten nog verder aangescherpt worden. Denk aan het vervoer bij de dagbesteding. Dit vervoer zit nu niet in het contract, waardoor dagbesteding niet wordt geïndiceerd, omdat gemeenten vervoer niet zelf kunnen organiseren.

Tot slot is het belangrijk dat er een up-to-date contactenlijst van gemeenten en aanbieders op de website van de VNG staat, zodat gemeenten en aanbieders elkaar weten te vinden.

2.4. Vervolg

Na het ALV-besluit over de nieuwe mandaatperiode van 5 jaar start de VNG met de voorbereiding op de nieuwe mandaatperiode, de uitwerking van de hiervoor genoemde randvoorwaarden, de herijking van eventueel nieuwe criteria voor de zorgfunctie die landelijke ingekocht dienen te worden en het voorbereiden van de (inkoop) landelijke raamovereenkomsten in de nieuwe periode. De VNG werkt samen met een ambtelijke klankbordgroep een voorstel uit en agendeert deze in het najaar van 2019 in de VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter

Bijlage A - Achterliggende informatie

1. Historie raamovereenkomsten jeugd en Wmo zintuigelijk gehandicapten

Eind 2012 zijn al de eerste ideeën ontstaan in een werkgroep met gemeenten, waarin verschillende landelijke zorgfuncties zijn geïdentificeerd. Deze zorgfuncties werden geïdentificeerd, omdat deze specialismen zouden verdwijnen als die niet centraal georganiseerd worden. Zorgfuncties is een kernbegrip, een aantal regionaal of bovenregionale aanbieders hebben specifieke voorziening met landelijk werkingsgebied. Dat geeft hen geen ticket tot landelijke raamovereenkomsten voor een hele instelling.

Dit werd in de jaren erna verder uitgewerkt naar een landelijke inkoop in een LTA (Landelijk Transitie Arrangement). Aanbieders die in aanmerking wilden komen voor het LTA moeten voldoen aan de volgende criteria: a. cliënten uit een groot deel van het land, b. kleine aantallen per gemeente, c. geen regionale alternatieven

1.1. Mandaat ALV

De ALV (algemene ledenvergadering) van 2014 heeft de VNG gemandateerd voor de periode van 2015 tot en met 2017. In 2016 is opnieuw een mandaat voor periode 2018 tot en met 2020 afgegeven. Het mandaat gaat zowel over de randvoorwaarden waaronder de VNG de raamovereenkomsten afsluit, als het feit dat de VNG het contractmanagement uitvoert. Het mandaat is niet hetzelfde als de raamovereenkomst, maar geeft aan hoe lang het mandaat van de leden is richting de VNG om de contracten te sluiten en het contractmanagement uit te voeren. De contracten die de VNG sluit, kunnen uiteraard niet langer duren dan het mandaat dat de leden hebben gegeven.

Gezien het aflopen van het mandaat per 1 januari 2021, komt het VNG bureau nu met een nieuw voorstel voor een mandaat. Wanneer we dit volgend jaar zouden doen, dan hebben we geen tijd meer om eventueel een nieuwe aanbesteding uit te schrijven of functies anders te beleggen.

1.2. Invulling contractmanagement door VNG bureau

De VNG ontvangt van de leden op dit moment € 209.000 euro per jaar uit het fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) voor het uitvoeren van het contractmanagement. De zorg- of ondersteuningsuitgaven specifiek voor een cliënt die vallen onder de raamovereenkomsten betalen gemeenten naar gebruik rechtstreeks aan gecontracteerde aanbieders. De VNG beheert de raamcontracten en heeft daarvoor een vraagbaakfunctie voor de gecontracteerde aanbieders en voor gemeenten ingericht. Twee keer per jaar ontvangt de VNG beleidsinformatie van elke aanbieder. De beleidsinformatie is de basis voor een ontwikkelgesprek dat twee keer per jaar per aanbieder plaatsvindt. Dagelijks ontvangen we op het daarvoor apart aangemaakte e-mailadres vele vragen van zowel aanbieders als gemeenten met signalen, knelpunten of vragen.

1.3. Voornaamste wijzigingen vanaf 2015 tot nu

1.3.1. Invoeren Thuisregio's

Per 1 januari 2018 is het mogelijk voor een jeugdregio een thuisregio te worden voor een specifieke zorgfunctie van een aanbieder. De academische centra voor kinder- en jeugdpsychiatrie hadden al eerder thuisregio's. Dit mag onder de volgende voorwaarden:

- Minimaal 15% van de omzet van die aanbieder voor de desbetreffende functie wordt in die regio gerealiseerd (uitgaand van omzet 2015);
- Minimaal 10 cliënten hebben in die regio bij die aanbieder van de desbetreffende functie gebruik gemaakt;
- De omzet van die aanbieder voor de desbetreffende functie in die regio was meer dan 100.000 euro in 2017.

Aan alle jeugdregio's, die een thuisregio zouden zijn volgens de criteria, is de vraag voorgelegd of zij thuisregio willen zijn. Dit betekent dat de regio zelf een contract sluit voor de functie. De landelijke raamovereenkomst geldt dan niet voor die regio. Hieronder een overzicht van jeugdregio's die nu een thuisregio zijn:

1.3.2. Invoeren administratieprotocol

In 2018 heeft de VNG een landelijk administratieprotocol opgesteld. Het doel van het administratieprotocol is duidelijkheid te geven in de administratieve afhandeling van zorg volgend uit de landelijke raamovereenkomsten. Hiermee stroomlijnen we de administratieve afhandeling van deze zorg, zodat deze bij elke gemeente en vrijwel elke LTA-aanbieder op dezelfde manier plaats vindt. Daarnaast geeft het administratieprotocol een antwoord op de veel gestelde vragen die bij gemeenten en aanbieders over dit onderwerp leven. Het protocol is afgestemd met de gecontracteerde aanbieders en gemeenten en met het Zorginstituut Nederland.

1.3.3. Van DBC bekostiging naar inspanningsgerichte bekostiging

Tot 1 januari 2018 kenden de landelijk gecontracteerde J-GGZ instellingen een DBC bekostiging. Dit was een ingewikkelde en voor gemeenten niet overzichtelijke bekostiging. Per 1 januari 2018 zijn alle gecontracteerde GGZ instellingen overgegaan op inspanningsgerichte bekostiging. Hierbij is de financiële vergoeding voor de aanbieder een vermenigvuldiging van de prijs voor een product of dienst met het aantal eenheden (bijvoorbeeld etmalen of minuten) dat dit geleverd wordt.

2. Informatie over landelijke gecontracteerde partijen jeugd

De landelijke raamcontracten zijn voor het eerst in 2014 gesloten, omdat er tot dan toe in de transitie geen adequaat antwoord van gemeenten was op hoe relatief kleine voorzieningen met landelijke schaal in een gedecentraliseerd stelsel beschikbaar konden blijven, terwijl wel de overtuiging was dat dit soort voorzieningen nodig bleven. Per aanbieder die voldeed aan de selectiecriteria (combinatie van landelijke schaal, kleine cliënt aantallen per gemeente en specialistische zorg), is een raamovereenkomst gesloten tussen de VNG en deze aanbieder, voor een specifieke functie (dus niet met de totale organisatie). Aanbieders konden zich melden bij de VNG wanneer ze meenden voor een raamcontract in aanmerking te komen. Veel aanbieders zijn op voorhand afgefallen omdat ze veel meer bovenregionaal dan landelijk werk(t)en.

De contracten die in 2014 zijn afgesloten, liepen in 2017 af. In 2017 is toen besloten om de contracten, na het mislukken van een aanbesteding, te verlengen voor een jaar tot 1 januari 2019. In 2017 is opnieuw een aanbesteding uitgeschreven. Deze aanbesteding bestond uit 19 percelen. Aanbieders die voldoen aan de algemene voorwaarden (combinatie van landelijke schaal, kleine cliënt aantallen per gemeente en specialistische zorg) en aan de omschrijving van een perceel, konden zich inschrijven op de aanbesteding.

2.1. Overzicht gecontracteerde aanbieders en zorgfuncties

In onderstaande lijst vindt u een overzicht van jeugdaanbieders en bijbehorende functies 1-1-2019 tot 1-1-2021. Kijk voor de meest recente lijst en meer informatie op de website van de VNG, <https://vng.nl/onderwerpenindex/jeugd/functies-zorgaanbieders-2019-2020>

JEUGD	
Zorgfunctie	Aanbieder
Jeugdzorg Plus tienermoeders	Intermetzo (Plury)
Jeugdzorg Plus observatie en stabilisatie (ZIKOS)	Horizon
	OG Heldring
Jeugd GGZ autisme	dr. Leo Kannerhuis/Parnassia
	Yulius

Jeugd GGZ eetstoornissen	Rivierduinen
	Altrecht
Jeugd GGZ persoonlijkheidsstoornissen	De Viersprong
Jeugd GGZ voor doven en slechthorenden	GGMD
Jeugd GGZ voor blinden en slechtzienenden	Bartiméus
Academische kinder- en jeugd psychiatrie	Karakter
	Curium
	Accare
	De Bacule
Universitaire kinder- en jeugd psychiatrie	AMC
	Erasmus MC
	UMC Utrecht
	Maastricht UMC
Jeugd GGZ voor X Chromosomale syndromen	Ambulatorium
	Vincent van Gogh
Jeugd GGZ bij chronisch vermoeidheid	NKCV
Klinische forensische jeugdpsychiatrie	Catamaran (GGzE)
JSLVG	Pluryn
	s Heerenloo (Groot Emaus)
	Ambiq
	Amarant
	Koraal Groep - de la Salle
DOEP LVB	De Hondsborg (Koraal Groep)
Eergerelateerd geweld en loverboy en	Horizon
Mensenhandel	Fier
	Sterk Huis
Voedselweigerings of onzindelijkheid	SeysCentra (Pluryn)
FASD	Gelre ziekenhuizen
Derdelijns psychotrauma	Centrum '45
Jeugdhulp en (mede)verblijf kinderen van verslaafde ouders	VNN

2.2. Inhoud en werking van de raamcontracten

In de raamcontracten is de prestatie en het tarief bepaald, en zijn bepalingen afgesproken over het leveren van beleidsinformatie. Onderdeel van de raamcontracten is een programma van eisen met een inhoudelijke beschrijving per aanbieder van de functie. Het geeft onder meer aan wat de toegevoegde waarde is van dat aanbod en wat de eisen zijn waar professionals aan moeten voldoen.

Ook is met iedere aanbieder een ontwikkelagenda afgesproken die beschrijft wat de transformatie voor de functie is waarmee de aanbieder aan de slag is en moet gaan. Dit is voor iedereen toegankelijk en te vinden op www.vng.nl/landelijkeaanbieders. De tarieven zijn niet openbaar, omdat ze verschillen per aanbieder. Als de door de gemeente georganiseerde toegang of een door de Jeugdwet toegestane verwijzer, verwijst naar aanbod waarvoor een landelijk raamcontract is afgesloten, wordt het raamcontract door de aanbieder ingeroepen. De aanbieder stuurt een verzoek tot toewijzing conform de daarvoor geldende berichtenstandaarden naar de gemeente die op grond van het woonplaatsbeginsel verantwoordelijk is. Vervolgens wordt de geleverde jeugdhulp in rekening gebracht, vaak maandelijks of na afloop van het traject. Door de gekozen wijze van cliëntvolgende bekostiging hebben aanbieders geen budgetgarantie en geen budgetplafond. Wel hanteert de VNG een totaalbudget van het totale jeugdbudget voor deze raamcontracten. Hier stuurt de VNG op. Hieronder

een overzicht van de gerealiseerde omzet 2015 – 2018. In dit overzicht zijn een aantal aanbieders niet meegenomen (dit geldt voor alle jaren), omdat de omzet niet duidelijk was.

Totale landelijke omzet LTA - Jeugd			
2015	2016	2017	2018
€ 92.506.150	€ 102.527.258	€ 110.463.287	€ 109.017.060

3. Informatie over landelijke gecontracteerde partijen Wmo-zg

Voor de Wmo zintuigelijk gehandicapten zijn de contracten voor het eerste afgesloten per 1 januari 2015. De contractduur liep tegelijk met die van jeugd, dus eerste een overeenkomst voor 2 jaar (tot 1 januari 2018) met een verlenging van een jaar tot 1 januari 2019. In 2017 is er een aanbesteding geweest en per 1 januari 2019 zijn nieuwe raamovereenkomst ingegaan, die tot 1 januari 2021 gelden. De aanbesteding in 2017 is opgedeeld in zeven percelen. Per perceel worden zoveel raamovereenkomsten afgesloten als het aantal deelnemers op het desbetreffende perceel dat voldoet aan de gestelde eisen.

3.1. Overzicht gecontracteerde aanbieders en zorgfuncties

In onderstaande lijst vindt u een overzicht van aanbieders Wmo-zg en bijbehorende functies 1-1-2019 tot 1-1-2021.

Functie	Aanbieder
Analyse ondersteuningsbehoefte, maatschappelijk werk en ambulante ondersteuning volwassenen met vroegdoofheid	GGMD
	Kentalis
	De Noorderbrug
Dagbesteding volwassenen met vroegdoofheid	De Noorderbrug
Begeleidersvoorziening volwassenen met doofblindheid	Kalorama
	Kentalis
	De Noorderbrug
Analyse ondersteuningsbehoefte, maatschappelijk werk en ambulante ondersteuning volwassen burgers met doofblindheid	Bartiméus
	Kalorama
	GGMD
	Kentalis
Dagbesteding volwassenen met doofblindheid	Kalorama
	Kentalis
Ambulante ondersteuning aan volwassenen met een visuele beperking	Bartiméus
	Robert Coppes Stichting
	Visio

Dagbesteding aan volwassenen (waaronder ouderen) met een visuele beperking óf om mensen met een visuele én verstandelijke beperking en/of psychiatrische problematiek	<u>Bartiméus</u>
	<u>Robert Coppes Stichting</u>
	<u>Visio</u>

3.2. Gemeenten zijn en blijven aan zet:

Bij de Wmo-zg zijn gemeenten niet verplicht om voor de functie specialistische begeleiding zaken te doen met de zeven ZG aanbieders die de VNG heeft gecontracteerd, maar koopt een gemeente deze functie in bij een van de aanbieders waarmee het raamcontract is afgesloten, dan gelden de landelijke afspraken. Gemeenten mogen deze ondersteuning dus ook inkopen bij andere aanbieders. Wel is het van belang dat er een passend aanbod (specialistische begeleiding) ingekocht wordt voor de cliënten uit de ZG doelgroep. De landelijke raamcontracten dragen daar aan bij. Gemeenten waren en blijven verantwoordelijk voor de toegang. Gemeenten kunnen hierbij de expertise van de ZG aanbieder inkopen (product 'toeleiding'). De ZG aanbieders begeleiden maar een klein deel van de totale groep mensen met een zintuigelijke beperking. De meeste mensen hebben een vorm van specialistisch begeleiding niet nodig.

Ook zijn er een aantal (vooral grotere gemeenten) die de Wmo-zg zelf hebben ingekocht. Een voorbeeld is de gemeente Amsterdam. Zij hebben de functies die landelijke zijn ingekocht, zelf ingekocht.

3.2. Inhoud en werking van de raamcontracten

In de raamcontracten is de prestatie en het tarief bepaald, en zijn bepalingen afgesproken over het leveren van beleidsinformatie (deze verschillen ten opzichte van jeugd). Onderdeel van de raamcontracten is een programma van eisen met een inhoudelijke beschrijving per aanbieder van de voorziening. Alle raamovereenkomsten vinden op www.vng.nl/landelijkeinkoop. De tarieven zijn niet openbaar, omdat ze verschillen per aanbieder.

Als de door de gemeente georganiseerde toegang verwijst naar het aanbod waarvoor een landelijk raamcontract is afgesloten, wordt het raamcontract door de aanbieder ingeroepen. De aanbieder stuurt een verzoek tot toewijzing conform de daarvoor geldende berichtenstandaarden naar de gemeente. Vervolgens wordt de geleverde Wmo-zg ondersteuning in rekening gebracht, vaak maandelijks of na afloop van het traject. Door de gekozen wijze van cliëntvolgende bekostiging hebben aanbieders geen budgetgarantie en geen budgetplafond. Hieronder een overzicht van de gerealiseerde omzet 2015 en 2018. In dit overzicht zijn een aantal aanbieders (dit geldt voor beide jaren) niet meegenomen, omdat de omzet niet duidelijk was.

Totaal landelijke omzet LTA – Wmo-zg	
2015	2018
€ 7.791.527	€ 8.814.493

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
8 mei 2019

Ons kenmerk
TLE/U201900240
Lbr. 19/031
Telefoon
070-3738393

Bijlage(n)
-

Onderwerp
Klimaatakkoord

Samenvatting

In de Investeringsagenda 'Naar een duurzaam Nederland' van maart 2017 hebben de gemeenten, provincies en waterschappen hun gezamenlijke plannen gepresenteerd om de overgang naar een energieneutraal en klimaatbestendig Nederland te versnellen. In het Interbestuurlijk Programma is vervolgens overheidsbreed overeengekomen de CO₂-uitstoot met 49% terug te dringen in 2030 en dit te concretiseren in een Klimaatakkoord. In maart 2018 zijn partijen het gesprek over het Klimaatakkoord gestart aan de sectortafels 'gebouwde omgeving', 'elektriciteit', 'industrie', 'mobiliteit' en 'landbouw en landgebruik'. Gemeenten zijn actief betrokken geweest en hebben zitting gehad aan alle tafels.

Op de Buitengewone ALV van 30 november 2018 zijn drie randvoorwaarden vastgesteld waaraan het Klimaatakkoord moet voldoen:

- i. het gemeentelijk tempo is afhankelijk van haalbaarheid en betaalbaarheid van de energietransitie voor de samenleving;
- ii. gemeenten hebben de juiste bevoegdheden nodig om hun regierol te kunnen uitvoeren;
- iii. er is een vergoeding nodig voor de toename in uitvoeringslasten voor gemeenten.

Op 21 december 2018 is het 'ontwerp van het Klimaatakkoord' gepresenteerd. Dit ontwerp is door PBL en CPB doorgerekend. Inmiddels heeft het kabinet aangegeven meer tijd nodig te hebben om te komen met een reactie op de voorstellen voor het Klimaatakkoord. Deze ruimte zullen wij benutten voor het gesprek dat wij reeds voeren over de punten waarover wij aanvullende afspraken willen binnen uw randvoorwaarden (zie hieronder). Dat het kabinet meer tijd nodig heeft, betekent ook dat wij u op de ALV van 5 juni nog geen definitieve tekst voorleggen. Zodra het kabinet haar reactie heeft gegeven en er een 'voorstel voor het Klimaatakkoord' ligt, zullen wij u benaderen voor

zowel de vorm als het tijdstip voor besluitvorming binnen de vereniging. Besluitvorming zal in ieder geval na de zomerperiode plaatsvinden. Afhankelijk van de mogelijke aanpassingen in de huidige teksten van het Klimaatakkoord en doorlooptijd kan daarbij worden gekozen voor een extra ALV of een formele ledenraadpleging (eventueel met bijeenkomsten in het land).

In afwachting van het definitieve Klimaatakkoord hebben wij de inhoud van het ontwerp Klimaatakkoord van 21 december 2018 reeds getoetst aan de drie randvoorwaarden van de ALV. Naar het oordeel van het VNG bestuur voldoet het ontwerp Klimaatakkoord op de belangrijkste inhoudelijke gemeentelijke vraagstukken aan deze randvoorwaarden. Wel is het nodig om binnen deze randvoorwaarden te komen tot aanvullende afspraken op de volgende punten¹:

- verbreding van het artikel 2 Financiële-verhoudingswet onderzoek naar alle sectortafels;
- een half jaar extra tijd om te komen tot de eerste versie van de Regionale Energiestrategie (RES 1.0);
- voor succesvolle uitvoerbaarheid van de afspraken willen we goede afspraken over de marktordening van warmte (en de warmtewet);
- meer zekerheid rondom het VNG-uitgangspunt 'woonlastenneutraliteit';
- aanvullende interbestuurlijke afspraken over de toekomstige uitwerking.

Op dit moment komen de sectortafels nog bij elkaar om verschillende thema's vanuit het ontwerp Klimaatakkoord verder te bespreken. Hierbij worden door de VNG-vertegenwoordigers ook de door u gestelde randvoorwaarden en de aanvullende punten meegenomen.

¹ Wij hebben u hierover geïnformeerd in de [ledenbrief van 25 maart 2019](#).

Aan de leden

Datum

8 mei 2019

Ons kenmerk

TLE/U201900240

Lbr. 19/031

Telefoon

070-3738393

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Klimaatakkoord

Geacht college en gemeenteraad,

Gemeenten zijn volop uit de startblokken gekomen om vanuit ambitieuze collegeprogramma's te werken aan de energietransitie. Samen met bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties werkt u bijvoorbeeld aan het plaatsen van oplaadpunten voor elektrische auto's of het faciliteren van zonnepanelen op eigen dak. Hiermee draagt u bij aan het verminderen van energieverbruik, het verminderen van onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen.

Als gemeente staat u niet alleen in deze opgave. Met de Algemene Ledenvergadering (ALV) motie 'Klimaatakkoord'² hebt u uw ambitie verbonden aan het breed gedragen Klimaatakkoord van Parijs en benadrukt u dat het noodzakelijk is de doelen uit dit akkoord te behalen. Samen met provincies en waterschappen hebt u daarnaast de 'Duurzame Investeringsagenda' opgesteld waarmee u het kabinet oproept mee te doen.³ Met succes: in 2017 hebben gemeenten en medeoverheden de ambitie gesteld om onze CO₂-uitstoot met 49% terug te dringen in 2030 en dit te concretiseren in een Klimaatakkoord tussen overheden, bedrijven en maatschappelijke partners.⁴

² [Motie 6 over het Klimaatakkoord op ALV van 27 juni 2018](#), aangenomen met 98,99% van de stemmen.

³ [Decentrale overheden presenteren duurzame investeringsagenda als aanbod aan kabinet](#).

⁴ Afspraak in het [Interbestuurlijk Programma](#) (IBP).

Klimaatakkoord, randvoorwaarden ALV en extra benodigde tijd

In maart 2018 zijn partijen het gesprek over het Klimaatakkoord gestart aan de sectortafels 'gebouwde omgeving', 'elektriciteit', 'industrie', 'mobiliteit' en 'landbouw en landgebruik'. Aan iedere tafel worden de gemeenten via de VNG vertegenwoordigd door een gemeentebestuurder.⁵ Gemeenteambtenaren zijn betrokken bij de ambtelijke voorbereiding. Als VNG hebben wij u geïnformeerd over de voortgang en hierover het gesprek gevoerd in het land.⁶

Op de Buitengewone Algemene Ledenvergadering van 30 november 2018 hebt u drie randvoorwaarden gesteld (hierna: ALV-randvoorwaarden) waaraan het Klimaatakkoord moet voldoen:

1. Het tempo waarin gemeenten met de uitvoering aan de slag kunnen is afhankelijk van de mate waarin de energietransitie haalbaar en betaalbaar is voor de samenleving. De gemeenten staan voor een zorgvuldig proces.
2. Gemeenten krijgen de juiste bevoegdheden om hun regierol ook daadwerkelijk te kunnen uitvoeren.
3. Een vergoeding voor de toename in uitvoeringslasten voor gemeenten.

Na het vele voorwerk is op 21 december 2018 het 'ontwerp van het Klimaatakkoord' gepresenteerd dat daarna is doorgerekend door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het Centraal Planbureau (CPB). Over de uitkomsten van deze doorrekeningen hebben wij u op 25 maart geïnformeerd met een ledenbrief.⁷

In de maand april 2019 heeft het Rijk, als één van de initiatiefnemers van het Klimaatakkoord, aangegeven meer tijd nodig te hebben voor haar reactie op het Klimaatakkoord. Hierdoor kunnen wij u ten tijde van de ALV nog geen definitieve tekst voorleggen.

Toetsing 'ontwerp Klimaatakkoord' december 2018 aan randvoorwaarden ALV

Aangezien er op dit moment nog geen definitieve tekst beschikbaar is, is de meest recente versie het 'ontwerp Klimaatakkoord' dat is gepresenteerd op 21 december 2018. Het PBL stelt dat uitvoering van dit ontwerp zal resulteren in 43% tot 51% CO₂-reductie. Dit is een bemoedigende uitkomst op basis waarvan de overheidsbrede doelstelling van 49% CO₂-reductie in 2030 theoretisch haalbaar is.

In aanvulling op de bevindingen van het PBL hebben wij de inhoud van het 'ontwerp Klimaatakkoord' getoetst aan de drie ALV-randvoorwaarden. Graag leggen wij onze bevindingen aan u voor. Per randvoorwaarde benoemen wij steeds de vervolgsafspraken die op een aantal vraagstukken nog moeten worden gemaakt. Op voorhand is niet duidelijk of de verschillende vervolgsafspraken in het Klimaatakkoord zelf terecht zullen komen of in aanvullende interbestuurlijke afspraken. In het geval van aanvullende interbestuurlijke afspraken zal het naar verwachting gaan om afspraken tussen medeoverheden.

⁵ De bestuurders zijn verbonden aan de VNG-commissie Economie, Klimaat, Energie en Milieu.

⁶ Wij hebben het gesprek met u gevoerd in iedere provincie tijdens de [bestuurlijke 'roadshow' RES & Klimaatakkoord](#) en bij [gesprekken over de Meerjarenvisie](#). Ook zijn er [2 landelijke werkconferenties](#) georganiseerd. Wij hebben u per [ledenbrief](#) geïnformeerd op 17 juli 2018, 2 november 2018, 21 december 2018 en 25 maart 2019.

⁷ Op de website van het Klimaatakkoord vindt u het ['ontwerp van het Klimaatakkoord'](#), de [doorrekening van het PBL](#) en [die van het CPB](#). Wij hebben u geïnformeerd met de [ledenbrief van 25 maart 2019](#).

Toetsing aan randvoorwaarde 'haalbaar en betaalbaar voor de samenleving'

Op de volgende punten draagt het ontwerp Klimaatakkoord bij aan de randvoorwaarde:

- Met het stapsgewijs stopzetten van de aardgaswinning in Groningen staan we voor de uitdaging onze gebouwde omgeving te verduurzamen en aardgasvrij te maken. Dit komt erop neer dat vanaf 2021 circa 50.000 woningen per jaar moeten worden verduurzaamd. Ruim voor 2030 moet dit tempo liggen op 200.000 woningen per jaar. Om dit haalbaar en praktisch uitvoerbaar te maken, en gemeenten de gewenste regierol kunnen oppakken, hebben de VNG bestuurders aan tafel voorgesteld dat gemeenten een 'transitievisie warmte' op zullen gaan stellen om inzichtelijk te maken wanneer welke wijk van het aardgas af gaat en wat daarvoor de mogelijke alternatieven zijn. Gemeenten en stakeholders worden hierin ondersteund met een leidraad. Deze afspraak is terecht gekomen in het ontwerp Klimaatakkoord.
- Om de duurzame energieopwekking op land haalbaar te houden, is aan de sectortafel Elektriciteit een ambitie afgesproken van 35 TWh (terawattuur) aan hernieuwbare energieopwekking op land. Dit is een directe doorwerking van de overheidsbrede ambitie om in 2030 een CO₂-reductie van 49% te halen. Gemeenten, waterschappen en provincies hebben voorgesteld om dit interbestuurlijk en intermaatschappelijk te vertalen naar de relevante (ruimtelijke) besluitvorming en participatie middels de Regionale Energiestrategie (RES). Decentrale overheden hebben daarmee zelf de regie op de regionale vertaling en uitvoering van deze doelstelling. De RES is opgenomen in het ontwerp Klimaatakkoord.

Om invulling te geven aan de randvoorwaarde zijn vervolgspraken nodig:

- Woonlastenneutraliteit vraagt nadere uitwerking. Hierop heeft het kabinet wel de toezegging gedaan tot een eerlijke lastenverdeling tussen inwoners en bedrijven te komen⁸, VNG wil dat onderzocht wordt of de ambitie om 1,5 miljoen woningequivalenten te verduurzamen haalbaar is met 'woonlastenneutraal' als uitgangspunt. Daarnaast willen we interbestuurlijk onderzoeken wat er nodig is om de energietransitie betaalbaar te laten zijn voor huishoudens.
- Er is meer tijd nodig voor het opstellen van de eerste versie Regionale Energiestrategie (RES 1.0). Om stakeholders voldoende te kunnen betrekken is het wenselijk een half jaar extra tijd ter beschikking te krijgen en daarmee de opleverdatum van de RES 1.0 te wijzigen in „1,5 jaar na de formele start van het uitvoeringsproces van het Klimaatakkoord”.

Toetsing aan randvoorwaarde 'de juiste bevoegdheden'

Op de volgende punten draagt het ontwerp Klimaatakkoord bij aan de randvoorwaarde:

- De regie voor het aardgasvrij maken van wijken ligt bij gemeenten. In de transitievisie warmte legt de gemeenteraad een realistisch tijdspad vast waarop wijken van het aardgas gaan. De VNG heeft aan de sectortafel 'gebouwde omgeving' onder andere aangegeven dat de zogenoemde 'afsluitbevoegdheid' en aanscherping van de Warmtewet (waarbij bevoegdheden van gemeenten en hun partners in lijn worden gebracht met de uitvoeringskracht van gemeenten) essentieel zijn en zo snel mogelijk interbestuurlijk moeten worden uitgewerkt, in ieder geval voor eind 2021.
- Gemeenten hebben aangegeven dat keuzes voor duurzame energieopwekking niet van bovenaf moeten worden opgelegd, maar dat de bevoegdheden hiertoe decentraal en regionaal belegd moeten worden. De decentrale overheden hebben voorgesteld om samen met waterschap, rijk, burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties Regionale

⁸ Toegezegd op de [persconferentie van 13 maart 2019](#) in reactie op de doorrekeningen van de planbureaus.

Energiestrategieën (RES) op te stellen.⁹ Hierin wordt bepaald hoe nationale afspraken over warmte- en elektriciteitsambities regionaal worden ingevuld en wordt de verbinding gelegd met de transitievisie warmte.

- Met betrekking tot energiebesparing bij bedrijven wordt op verzoek van onder andere de VNG gewerkt aan harmonisatie in wet-/regelgeving tussen enerzijds de beoordeling van reductieplannen door RVO en anderzijds de bevoegdheden van onder andere gemeenten met betrekking tot vergunningverlening, toezicht en handhaving.
- Toezegging om te komen tot een interbestuurlijke aanpak van veenweideproblematiek waaronder bodemdaling.

Om invulling te geven aan de randvoorwaarde zijn vervolgsafspraken nodig:

- De bevoegdheid om woonwijken van het aardgas te ontkoppelen moet wettelijk nader worden uitgewerkt. Hiervoor is een eerste aanzet gedaan met een amendement op de Crisis- en herstelwet.¹⁰
- Er is nadere duiding nodig hoe gemeenten samen met stakeholders succesvol warmtenetten kunnen realiseren. Hieronder vallen vraagstukken rond marktordering, het ontbreken van marktaanbod in gebieden waar dit niet rendabel is en het opslaan/distribueren van warmte.
- De VNG heeft als randvoorwaarde gesteld dat bovenstaande benodigde bevoegdheden beschikbaar moeten zijn als gemeenten de warmtetransitievisie vaststellen.

Toetsing aan randvoorwaarde 'vergoeding uitvoeringslasten'

Op de volgende punten draagt het ontwerp Klimaatakkoord bij aan de randvoorwaarde:

- Om de energietransitie naar aardgasvrije wijken in de gebouwde omgeving vorm te geven en transitievisies warmte op te stellen, wordt t/m 2021 in totaal € 150 miljoen beschikbaar gesteld. VNG heeft aangegeven dat de uitvoerbaarheid in het gedrang komt als de uitvoeringslasten niet vergoed worden. Op dit moment is het onmogelijk om de precieze uitvoeringslasten te bespreken aangezien het voor veel gemeenten een nieuw beleids- en uitvoeringsgebied is. Om de daadwerkelijke gemeentelijke uitvoeringskosten na 2021 te ondervangen is afgesproken in het Klimaatakkoord dat rijk en VNG de Raad voor Openbaar Bestuur vragen deze kosten inzichtelijk te maken middels een onderzoek artikel 2 Financiële-verhoudingswet.
- Voor gemeentelijke proeftuinen aardgasvrije wijken is € 120 miljoen beschikbaar gesteld. De VNG heeft aangegeven dat dit onvoldoende is voor de ambities van gemeenten. Gesprekken lopen om dit verder te verruimen.
- VNG heeft met IPO en UvW gepleit voor financiële middelen om Regionale Energiestrategieën op te stellen. Hiervoor wordt de komende drie jaren per jaar € 12,5 miljoen (klimaatenvolpe) + € 10 miljoen (additioneel) beschikbaar gesteld.
- Toezegging om financiële middelen in te kunnen zetten voor laadinfrastructuur van elektrisch vervoer.

Om invulling te geven aan de randvoorwaarde is een vervolgspraak nodig:

- Om breed inzichtelijk te krijgen wat de gevolgen zijn voor de gemeentelijke uitvoeringslasten, is het wenselijk dat het artikel 2 Financiële-verhoudingswet onderzoek wordt verruimd naar alle sectortafels.

⁹ Onderdeel van de [Investeringsagenda 'Naar een duurzaam Nederland'](#).

¹⁰ [Amendement Dik-Faber en Van Eijs](#) waardoor binnen de kaders van de Crisis- en Herstelwet mag worden afgeweken van de Gaswet.

Verdere besluitvormingsproces

Na het bekend worden van de reactie van het kabinet zullen wij u, indien mogelijk nog voorafgaand aan de ALV van 5 juni, een voorstel doen voor zowel de vorm als het tijdstip van de besluitvorming binnen de vereniging. Die besluitvorming zal in ieder geval pas na de zomerperiode plaatsvinden. Afhankelijk van de mogelijke aanpassingen in de huidige teksten van het Klimaatakkoord kan daarbij worden gekozen voor een extra ALV of een formele ledenraadpleging (eventueel met bijeenkomsten in het land). Indien het akkoord langer op zich laat wachten kan ook het moment van de Buitengewone ALV van 29 november 2019 worden overwogen.

Wij beseffen dat op dit moment nog niet alle inhoudelijke vraagstukken geheel zijn opgelost. De huidige voortgang geeft naar onze overtuiging echter voldoende houvast om voortvarend in gesprek te blijven met de andere betrokken partijen. Daarbij zullen de VNG-vertegenwoordigers aan de sectortafels op basis van de drie randvoorwaarden verder spreken over de aanvullende/openstaande punten.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr J.H.C. van Zanen
voorzitter

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
1 mei 2019
Ons kenmerk
COS/U201900341
Lbr. 19/024
Telefoon
070 3738393
Bijlage(n)
-

Onderwerp
Bekendmaking invulling vacatures VNG-bestuur en -commissies

Samenvatting
De adviescommissie Governance heeft op 25 april jl. kandidaten voorgedragen voor in totaal 21 vacatures in VNG-bestuur en -commissies.

- Conform de VNG-Statuten en het Reglement voor de commissie Europa & Internationaal:
- Benoemt het bestuur de voorgedragen dertien kandidaten voor de commissie Europa & Internationaal tot commissielid
 - Legt het bestuur een voorstel tot herbenoeming van voorzitter Jan van Zanen voor aan de ALV van 5 juni a.s.
 - Legt het bestuur een voorstel voor de benoeming van de overige zeven kandidaten voor bestuur en commissies voor aan de ALV van 5 juni a.s.
 - Benoemt het bestuur zes van deze zeven kandidaten tot waarnemend lid tot 5 juni a.s.

In deze ledenbrief ontvangt u een toelichting op de voordracht van de adviescommissie en de benoemingen en voorstellen aan de ALV van het bestuur.

Daarbij wordt de mogelijkheid tot het stellen van tegenkandidaten geopend voor de kandidaten die door de adviescommissie zijn voorgedragen in de huidige vacatureronde én in de eerdere extra vacatureronde in verband met de raadsverkiezingen van 21 november 2018. Tegenkandidaten kunnen worden gesteld tot uiterlijk 15 mei a.s. Op grond van het Reglement van de commissie Europa & Internationaal kunnen voor de vacatures in deze commissie geen tegenkandidaten worden gesteld.

Aan de leden**Datum**

1 mei 2019

Ons kenmerk

COS/U201900341

Lbr. 19/024

Telefoon

070 3738393

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Bekendmaking invulling vacatures VNG bestuur en commissies

Geacht college en gemeenteraad,

De adviescommissie Governance heeft op 25 april jl. kandidaten voorgedragen voor in totaal 21 vacatures in VNG bestuur en commissies. In deze ledenbrief ontvangt u een toelichting op de voordracht van de adviescommissie, de benoemingen door het bestuur en de procedure richting de ALV van 5 juni a.s. Daarbij wordt de mogelijkheid tot het stellen van tegenkandidaten geopend voor de kandidaten die door de adviescommissie zijn voorgedragen in de huidige vacatureronde én in de eerdere extra vacatureronde in verband met de raadsverkiezingen van 21 november 2018.

Voordracht adviescommissie Governance van 25 april 2019

De volgende personen zijn door de adviescommissie voorgedragen:

<u>Lidmaatschap bestuur/commissie:</u>	<u>Voordracht adviescommissie:</u>
VNG bestuur	Jan van Zanen, burgemeester Utrecht (voorzitter) Ina Adema, burgemeester Lelystad (lid)
College van Dienstverleningszaken	Ewout Suithoff, wethouder Zeewolde
Financiën	Arjan van Gils, wethouder Rotterdam
Participatie, Schuldhulpverlening & Integratie	Jerzy Soetekauw, wethouder Almere

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag

070 - 373 83 93 | info@vng.nl

Zorg, Jeugd & Onderwijs	Nadya Aboyaakoub, wethouder Nijkerk
Ruimte, Wonen & Mobiliteit	Harmannus Blok, wethouder Het Hogeland
College voor Arbeidszaken	Jan van Dellen, wethouder Arnhem
<p>Europa & Internationaal</p> <p><u>Internationale delegatie:</u> Jeroen Diepenmaat, wethouder Enschede Hans Janssen, burgemeester Oisterwijk</p> <p><u>Delegatie Comité van de Regio's:</u> René de Heer, wethouder Zwolle (lid) Robert van Asten, wethouder Den Haag (plv. lid)</p> <p>Ellen Nauta-Van Moorsel, burgemeester Hof van Twente (lid) Marjon Hoon-Veelenturf, burgemeester Baarle-Nassau (lid) Marieke Schouten, wethouder Nieuwegein (lid) Ben van Assche, wethouder Terneuzen (plv. lid) Ufuk Kahya, wethouder 's-Hertogenbosch (lid) Guido Rink, wethouder Emmen (plv. lid) Rob Jonkman, wethouder te Opsterland (lid) Ahmed Aboutaleb, burgemeester Rotterdam (plv. lid) Marcelle Hendrickx, wethouder Tilburg (plv. lid)</p>	<p><u>Europese/internationale portefeuille:</u> Mondiale duurzame stedelijke agenda Toegevoegd tijdelijk lid internationale delegatie voor de periode van één jaar (*)</p> <p>Europees cohesiebeleid/ Stedelijk beleid Europees cohesiebeleid/Stedelijk beleid en mobiliteit Europees plattelandsontwikkeling</p> <p>Grensoverschrijdende samenwerking</p> <p>Europees klimaat, energie en milieubeleid Europees klimaat, energie en milieubeleid Informatiesamenleving Informatiesamenleving Interne markt Interne markt Europees ontwikkelingsbeleid</p>

(*) dit stelt hem in staat om de lopende VNG lobby in Platforma (een Europese coalitie gericht op duurzame ontwikkeling) af te ronden.

Toelichting op overwegingen en werkwijze adviescommissie

Voor in totaal 21 vacatures in het bestuur en een aantal commissies hebben zich circa 90 burgemeesters, wethouders, secretarissen, griffiers en raadsleden kandidaat gesteld. Uit deze kandidaten heeft de adviescommissie een keuze moeten maken.

Voor het overgrote deel van de vacatures waren er meerdere uitstekend gekwalificeerde kandidaten. Om te komen tot een kwalitatief goede en representatieve samenstelling van bestuur en commissies heeft de adviescommissie zich naast de persoonlijke motivatie van kandidaten sterk gebaseerd op de aanbevelingen van diverse netwerken uit de gemeentelijke achterban en de adviezen vanuit het VNG bureau. Met het oog op een herkenbare samenstelling voor de achterban heeft de adviescommissie zich bovendien gericht op de criteria: geslacht, partijpolitieke samenstelling, functiegroep, gemeentegrootte, provincie en diversiteit. Ook heeft de adviescommissie het uitgangspunt gehanteerd dat kandidaten maximaal twee termijnen zitting kunnen hebben in de commissie.

Bij de voordracht voor de invulling van de vacatures in de commissie Europa & Internationaal heeft de adviescommissie rekening gehouden met aanvullende Europese/internationale vereisten op de criteria geslacht, regio en politieke partij.

Benoemingen en voorstellen aan ALV van het bestuur

Conform de VNG Statuten en het Reglement voor de commissie Europa & Internationaal:

- Benoemt het bestuur de elf kandidaten voor de delegatie naar het Comité van de Regio's in de commissie Europa & Internationaal tot commissielid vanaf januari 2020
- Benoemt het bestuur de twee kandidaten voor de internationale delegatie in de commissie Europa & Internationaal tot commissielid voor de periode van vier jaar respectievelijk 1 jaar
- Legt het bestuur een voorstel tot herbenoeming van voorzitter Jan van Zanen voor aan de ALV van 5 juni a.s.
- Legt het bestuur een voorstel voor de benoeming van de overige zeven kandidaten voor bestuur en commissies voor aan de ALV van 5 juni a.s.
- Benoemt het bestuur zes van deze zeven kandidaten tot waarnemend lid tot 5 juni a.s.

Voor zes vacatures kan het bestuur reeds nu waarnemers benoemen omdat:

- Bestuurslid Ferd Crone heeft aangegeven eerder zijn bestuurslidmaatschap te willen beëindigen. De verbinding met de G40 is in de komende periode geborgd met de benoeming van Ina Adema, plv. voorzitter G40
- Een vacature niet eerder kon worden ingevuld (vacature CvA voor vertegenwoordiger 100.000+ gemeente)
- Een vacature in het College van Dienstverleningszaken is bedoeld voor de uitbreiding van het College
- In drie gevallen het vertrekkende commissielid niet meer in het lokaal bestuur actief is en daarmee het commissielidmaatschap heeft verloren.

Voor de vacature in de commissie Ruimte, Wonen & Mobiliteit wordt geen waarnemer benoemd. Deze vacature is ontstaan door de verandering van functie van commissielid Patricia Hoytink-Roubos. Zij blijft als burgemeester van Overbetuwe wel in het lokaal bestuur actief en kan daardoor als commissielid aanblijven tot in de ALV van 5 juni a.s. een opvolger wordt benoemd.

Openstelling mogelijkheid tot stellen tegenkandidaten

Met deze ledenbrief wordt de mogelijkheid geopend tot het stellen van tegenkandidaten voor de kandidaten die door de adviescommissie zijn voorgedragen in de huidige vacatureronde én in de eerdere extra vacatureronde in verband met de raadsverkiezingen van 21 november 2018.

Tegenkandidaten kunnen worden gesteld tot **uiterlijk 15 mei a.s.** Op grond van het Reglement van de commissie Europa & Internationaal benoemt het bestuur de leden van deze commissie. Voor de vacatures in deze commissie kunnen geen tegenkandidaten worden gesteld.

De door de adviescommissie voorgedragen kandidaten in de huidige vacatureronde zijn eerder in deze ledenbrief vermeld. In de eerdere extra vacatureronde in verband met de raadsverkiezingen van 21 november 2018 zijn de volgende kandidaten voorgedragen, waarvoor nu tegenkandidaten kunnen worden gesteld.

<u>Lidmaatschap bestuur/commissie:</u>	<u>Voordracht adviescommissie:</u>
VNG bestuur	Annalies Usmany, wethouder Appingedam Wieke Paulusma, raadslid Groningen
Bestuur & Veiligheid	Peter Oskam, burgemeester Capelle a/d IJssel Annette Bronsvort, burgemeester Oost-Gelre
Informatiesamenleving	Renske Helmer-Englebert, wethouder Nijmegen
College van Dienstverleningszaken	Peter Teesink, secretaris Amsterdam
Financiën	Bert Nederveen, wethouder Westerkwartier
Participatie, Schuldhulpverlening en Integratie	Carine Bloemhoff, wethouder Groningen Erik de Vries, wethouder Helmond
Zorg, Jeugd en Onderwijs	Mattias Gijsbertsen, wethouder Groningen Sjoerd Feitsma, wethouder Leeuwarden Otwin van Dijk, burgemeester Oude IJsselstreek
Ruimte, Wonen & Mobiliteit	Harriet Tiemens, wethouder Nijmegen Laura Broekhuizen, wethouder Oldambt
Economie, Klimaat, Energie & Milieu	Paul de Rook, wethouder Groningen Laurens de Graaf, burgemeester Lopik
Raadsleden & Griffiers	Julie Bruinincx, raadslid Leeuwarden
College voor Arbeidszaken	Jan Iedema, wethouder Zoetermeer Jan Kuiper, wethouder Nieuwegein Hans Vroomen, burgemeester Ommen

De procedure voor tegenkandidaatstelling luidt als volgt:

- Tot uiterlijk drie weken voor de ALV (= 15 mei 2019) kunnen per vacature andere kandidaten worden gesteld. Deze kandidaatstelling kan slechts geschieden door het lid van de Vereniging waarvan de kandidaat lid is van een bestuursorgaan, de secretaris of de griffier is en dient mede ondersteund te worden door tien andere leden van de Vereniging (**NB:** onder leden van de Vereniging wordt conform de Statuten verstaan: de gemeenten en de gewesten)
- het bestuur brengt uiterlijk twee weken voorafgaand aan de ALV (= 22 mei 2019) de namen van alle kandidaten en tegenkandidaten ter kennis van de leden. Uit deze kandidaten kiest de ALV op 5 juni a.s. de leden voor het bestuur en de vaste beleidscommissies.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

J. Kriens
Algemeen directeur

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
8 mei 2019
Ons kenmerk
COS/U201900262
Lbr. 19/022
Telefoon
070-373 8393
Bijlage(n)
1

Onderwerp
Wijziging VNG-statuten en huishoudelijk reglement

Samenvatting

We stellen u een wijziging voor van de statuten en het huishoudelijk reglement van de VNG. Met de voorgestelde wijziging komt de mogelijkheid dat samenwerkingsverbanden (of gewesten) lid zijn van de vereniging te vervallen. Daarnaast wordt een mogelijkheid gecreëerd tot het verlenen van een bijzonder lidmaatschap aan de overzeese gebiedsdelen van het Koninkrijk.

Aan de leden

Datum

8 mei 2019

Ons kenmerk

COS/U201900262

Lbr. 19/022

Telefoon

070-373 8393

Bijlage(n)

1

Onderwerp

Wijziging VNG-statuten en huishoudelijk reglement

Geacht college en gemeenteraad,

We stellen u een wijziging van de statuten en het huishoudelijk reglement van de VNG voor. Met de voorgestelde wijziging komt de mogelijkheid dat samenwerkingsverbanden (of gewesten) lid zijn van de vereniging te vervallen. Daarnaast wordt een mogelijkheid gecreëerd tot het verlenen van een bijzonder lidmaatschap aan de overzeese gebiedsdelen van het Koninkrijk.

Beëindiging mogelijkheid van lidmaatschap van de VNG voor samenwerkingsverbanden

In het contributievoorstel voor 2019 is vorig jaar al aangekondigd dat wij het VNG-lidmaatschap van samenwerkingsverbanden willen beëindigen. De belangrijkste redenen hiervoor zijn dat gemeenten die deel uitmaken van een samenwerkingsverband nu twee keer contributie betalen en twee keer kunnen stemmen. Omdat de VNG het uitgangspunt hanteert dat gemeentelijke samenwerkingsverbanden, ook als zij geen zelfstandig lid zijn van de VNG, gebruik kunnen maken van de verschillende vormen van VNG-dienstverlening, is er geen reden om samenwerkingsverbanden daarvoor contributie in rekening te brengen. Daarnaast is het vanuit het oogpunt van de verenigingsdemocratie onwenselijk dat gemeenten via een samenwerkingsverband tweemaal hun stem kunnen uitbrengen tijdens de ledenvergadering.

Verlenen van bijzonder lidmaatschap aan Caribisch deel van het Koninkrijk

Na de verwoestingen van orkaan Irma in het najaar van 2017 zijn de banden tussen de VNG en het Caribisch deel van het Koninkrijk aangehaald. Al sinds 1995 maken deze eilanden onderdeel uit van de vereniging. In de statuten is echter het lidmaatschap uitsluitend mogelijk voor gemeenten. Om het lidmaatschap van de eilanden mogelijk te maken, wordt de bepaling toegevoegd dat landen en openbare lichamen van het Caribisch deel van het Koninkrijk een bijzonder lidmaatschap kunnen aanvragen.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag

070 - 373 83 93 | info@vng.nl

vng.nl

Toelichting wijze waarop de voorgestelde wijzigingen zijn opgenomen

In de bijlage is eerst de huidige tekst opgenomen van de artikelen waarin wijzigingen zijn voorzien. Door middel van gele accentuering en doorhalingen is per artikel aangegeven waar wijzigingen optreden. Onder elk artikel treft u vervolgens het nieuwe gewijzigde tekstvoorstel aan. Daar waar artikelleden ongewijzigd blijven, of in het geval een artikellid geheel komt te vervallen, is daarvan melding gemaakt.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J.H.C. van Zanen', with a stylized flourish at the end.

mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter

BIJLAGE

WIJZIGINGEN IN STATUTEN EN HUISHOUELIJK REGLEMENT:

Statuten: artikelen 5, 6, 9, 10 en 28 (oud en *nieuw* – voor zover gewijzigd-)

Artikel 5 Leden (oud)

1. Leden van de Vereniging kunnen uitsluitend zijn:
 - a. gemeenten;
 - b. gewesten, waaronder in deze statuten wordt verstaan intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, ingesteld bij een basisregeling voor de behartiging van verschillende belangen op het gebied van het lokale overheidsbestuur.
2. Een gemeente die of een gewest dat tot de Vereniging wenst toe te treden, bericht zulks schriftelijk aan het bestuur.
3. Het bestuur beslist ten spoedigste over de toelating en deelt zijn beslissing onverwijld aan het betrokken lichaam mede. Het geeft daarvan tevens kennis aan de algemene vergadering.

Artikel 5 leden (Nieuw)

- 1. Leden van de Vereniging kunnen uitsluitend gemeenten zijn.***
- 2. Een gemeente die als lid tot de Vereniging wenst toe te treden, bericht dit schriftelijk aan het bestuur.***
- 3. Het bestuur beslist ten spoedigste over de toelating en deelt zijn beslissing onverwijld aan de betrokken gemeente mede. Het geeft daarvan tevens kennis aan de algemene vergadering.***
- 4. Het bestuur kan op schriftelijk verzoek en onder door hen vast te stellen voorwaarden, besluiten tot het verlenen van een bijzonder lidmaatschap aan de landen en openbare lichamen van het Caribisch deel van het Koninkrijk.***

Artikel 6 Einde lidmaatschap (oud)

Het lidmaatschap eindigt:

- a. door opheffing van de gemeente die of van het gewest dat lid van de Vereniging is;
- b. door opzegging door het lid. Opzegging dient schriftelijk te geschieden; na opzegging eindigt het lidmaatschap op éénendertig december van het jaar volgende op dat waarin de opzegging heeft plaatsgehad. Een lid kan de toepasselijkheid van een verzwaring van de in artikel 21, lid 2 bedoelde verplichting, alsmede van geldelijke verplichtingen, te zijnen opzichte niet uitsluiten door binnen een maand nadat het besluit hem is medegedeeld of bekend geworden het lidmaatschap op te zeggen;
- c. door opzegging door de Vereniging. Deze kan geschieden wanneer een lid, na daartoe te zijn aangemaand, gedurende drie maanden in gebreke is gebleven te voldoen aan zijn verplichtingen jegens de Vereniging en voorts, voorzover het een gewest betreft, indien dit niet langer voldoet aan de in artikel 5 lid 1, sub b, gegeven omschrijving;
- d. door ontzetting. Deze kan alleen worden uitgesproken wanneer een lid in strijd met de statuten, reglementen of besluiten van de Vereniging handelt, of de Vereniging op onredelijke wijze benadeelt.

Artikel 6 Einde lidmaatschap (nieuw)

Het lidmaatschap eindigt:

- a. door opheffing van de gemeente die lid is van de Vereniging;***

(de overige leden blijven ongewijzigd)

Artikel 9 Toegang tot de algemene vergadering (oud)

1. Elk lid, dat aan de algemene vergadering wil deelnemen, is gehouden een lid van zijn bestuursorganen, zijn secretaris of zijn griffier als vertegenwoordiger aan te wijzen. De algemene vergadering bestaat uit de aangewezen vertegenwoordigers van de leden; een lid kan zijn stem of stemmen niet door een ander lid laten uitbrengen.
2. Naast degenen die ingevolge het eerste lid de algemene vergadering bijwonen, hebben mede toegang de leden van de bestuursorganen, de secretarissen en de griffiers van de leden van de Vereniging. Zij kunnen in de vergadering het woord voeren.
3. Een persoon kan niet tegelijkertijd een gemeente en een gewest vertegenwoordigen.
4. Elke vertegenwoordiger van een lid legt bij de aanvang van de algemene vergadering op een door of namens het algemeen bestuur te bepalen wijze een schriftelijke verklaring over waaruit zijn volmacht blijkt om het lid te vertegenwoordigen.

Artikel 9 Toegang tot de algemene vergadering (nieuw)

- 1. Elk lid, dat aan de algemene vergadering wil deelnemen, is gehouden een lid van zijn bestuursorganen, zijn secretaris of zijn griffier als vertegenwoordiger aan te wijzen. De algemene vergadering bestaat uit de aangewezen vertegenwoordigers van de leden; een lid kan zijn stem of stemmen niet door een ander lid laten uitbrengen.**
- 2. Naast degenen die ingevolge het eerste lid de algemene vergadering bijwonen, hebben mede toegang de leden van de bestuursorganen, de secretarissen en de griffiers van de leden van de Vereniging. Zij kunnen in de vergadering het woord voeren.**
- 3. Elke vertegenwoordiger van een lid legt bij de aanvang van de algemene vergadering op een door of namens het algemeen bestuur te bepalen wijze een schriftelijke verklaring over waaruit zijn volmacht blijkt om het lid te vertegenwoordigen.**

Artikel 10 Stemmen (oud)

1. De stemmen van een lid worden ter algemene vergadering uitgebracht door de vertegenwoordiger van dat lid, bedoeld in artikel 9, lid 1.
2. Elke gemeente die lid is van de Vereniging, brengt door tussenkomst van haar vertegenwoordiger zoveel stemmen uit als het aantal veelvouden van éénderuitend (1.000) inwoners dat de bevolking van de door haar gerepresenteerde gemeente telt, met dien verstande dat zij ten minste één en ten hoogste vijfenzeventig (75) stemmen uitbrengt.
3. Elk gewest dat lid is van de Vereniging brengt door tussenkomst van zijn vertegenwoordiger zoveel stemmen uit als het aantal veelvouden van tienderuitend (10.000) inwoners dat de bevolking van het door hem gerepresenteerde gewest telt, met dien verstande dat hij ten minste één en ten hoogste vijfenzeventig (75) stemmen uitbrengt.
4. Maatstaf voor het aantal stemmen van een gemeente of gewest is het aantal inwoners dat de gemeente, onderscheidenlijk het gewest, telde op één januari van het voorafgaande jaar volgens de door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers.

Artikel 10 Stemmen (nieuw)

- 1. De stemmen van een lid worden ter algemene vergadering uitgebracht door de vertegenwoordiger van dat lid, bedoeld in artikel 9, lid 1.**
- 2. Elke gemeente die lid is van de Vereniging, brengt door tussenkomst van haar vertegenwoordiger zoveel stemmen uit als het aantal veelvoud van éénderuitend (1.000) inwoners dat de bevolking van de door haar gerepresenteerde gemeente telt, met dien verstande dat zij ten minste één en ten hoogste vijftienzeventig (75) stemmen uitbrengt.**
- 3. Maatstaf voor het aantal stemmen van een gemeente is het aantal inwoners dat de gemeente, telde op één januari van het voorafgaande jaar volgens de door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers.**

(oude lid 3 komt te vervallen, oude lid 4 wordt daarmee doorgenummerd tot het nieuwe lid 3)

Artikel 28 Provinciale afdelingen (oud)

1. De gemeenten, leden van de Vereniging, vormen provinciale afdelingen, teneinde zich in provinciaal verband bij de vervulling van hun bestuurstaken te kunnen doen bijstaan.
2. In de gevallen als aangegeven in het huishoudelijk reglement worden de provinciale afdelingen geraadpleegd in verband met te vervullen vacatures.
3. De statuten en/of huishoudelijke reglementen van de provinciale afdelingen en de wijzigingen daarin behoeven de goedkeuring van het bestuur.
4. In de statuten of reglementen van de provinciale afdelingen kan worden voorzien in het betrekken van de gewesten, leden van de Vereniging, bij het werk van de provinciale afdelingen.

Artikel 28 Provinciale afdelingen (nieuw)

(lid 1, 2 en 3 blijven ongewijzigd)

lid 4 vervalt

Huishoudelijk Reglement: artikelen 11 en 18

Artikel 11 Contributievoorstel (oud)

1. Elk jaar tijdens de algemene vergadering legt het bestuur aan de leden ter goedkeuring een voorstel voor met betrekking tot de hoogte van de contributie voor het volgende jaar. In zijn voorstel geeft het bestuur aan met welk, voor alle leden gelijk, percentage de contributie wordt aangepast:
 - a. teneinde de verwachte invloed van algemeen werkende factoren, zoals salarismaatregelen en prijsveranderingen, op het budget van de Vereniging op te heffen;
 - b. in verband met een reële toe- of afname van de uitgaven van de Vereniging.
2. In afwijking van het bepaalde in het voorgaande lid kan het bestuur de algemene vergadering vragen hem te machtigen, de contributie vast te stellen voor één of meer jaren, onder door de algemene vergadering te stellen voorwaarden.
3. Voor de leden, bedoeld in artikel 5, lid 1, sub a, van de statuten (gemeenten) wordt de contributie bepaald naar het inwonertal in die zin dat bedragen per inwoner verschuldigd zijn voor onderscheidenlijk:
 - a. de eerste 5.000 inwoners;

- b. de volgende 20.000 inwoners;
- c. de volgende 175.000 inwoners;
- d. d de overige inwoners.

4. Voor de leden, bedoeld in artikel 5, lid 1, sub b, van de statuten (gewesten) wordt de contributie bepaald op een percentage van de contributie die verschuldigd zou zijn voor een gemeente met een aantal inwoners, gelijk aan dat van het gebied waarover de werkzaamheden van deze leden zich uitstrekken, met dien verstande dat dit percentage ten hoogste 10 zal zijn.

Artikel 11 Contributievoorstel (nieuw)

Lid 1, 2, en 3 blijven ongewijzigd;

Lid 4 vervalt.

Artikel 18 Gewesten (oud)

Het in de artikelen 13 tot en met 18 ten aanzien van gemeenten bepaalde, is op gewesten van overeenkomstige toepassing.

Artikel 18 (oud) komt geheel te vervallen.